

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVII IOSEPHI

ANTIQUITATVM IVDAICARVM

libri xx, ad uetera exemplaria diligenter recogniti.

DE BELLO IVDAICO libri vii, ex collatione Græcorum codicum castigatiores quàm unquam ante redditi.

CONTRA APIONEM libri ii, pro corruptis. antea, iam ex Græco itidem non solum emendati, sed etiam suppleti.

DE IMPERIO RATIONIS siue DE MACHABÆIS liber unus à DES. ERASMO Roterodamo recognitus.

Cum Indice copiosissimo.

BASILEAE IN OFFICINA FROBENIANA
AN. M D XXXIIII

Cum gratia & priuilegio Cæsareo in annos MII

REVERENDO PATRI AC DOMINO

D. AEGIDIO REMO, EPISCOPO CHIEMENSI, SIGISMVN/
dus Gelenius S. P. D.

AMDVDM anxius fui ornatissime pater, ne forte diuturnum hoc meum silentium suspectum esset, tuacq; perbenigna erga me beneficentia ob ingratitudinis opinionem indignus fuisse iudicaretur. Sed ut hic scrupulus eximeretur, quærenti nulla ad hoc temporis sese obtulit occasio: partim quod nudis tantummodo literis ac uulgari salutatioe optime meritū patronū compellare, leuius q̄ pro mea erga te deuotione officiū ducere: partim etiā, quod ex quo primum te hanc dignitatem, cuius ipse mutuum es ornamentum, reicens adeptum intellexi, adeo nihil per locorum distantia mihi de rebus tuis cognoscere contigit, ut iam de incolumitate quoq; tua sollicitus esse inciperem. At postq̄ nunc tandem summa cum animi uoluptate fausta tibi ac secunda, ita ut optabam, accepi omnia: quum commodum literarij laboris nonnihil exantlasssem, uisum est oportunum tempus ut grati animi significationem saltem aliquam darem: quandoquidem ne in solidū referendæ gratiæ par sim, meritorum tuorum magnitudo effecit. Nam cū præsens FLAVII IOSEPHI instrueretur editio, conferendi ac recognoscēdi onus impositum eo facilius passus sum, quod semper cum autoris fidem eximiam atq; eruditionem, tum operis ipsius utilitatem, plurimi fecerim. Homo enim, si quis alter, in aliena lingua disertus priscas quidem illas gentis suæ res, quæ tum sola in terris unius ueri dei cultum retinebat, ex diuinis Hebræorum prophetarū literis Græce transcripsit: quæ uero deinceps usq; ad suā ætatē non ita uetusta memoria celebrata sunt, accurate conquisita prodidit, ac postremum bello Iudaico gesta, quum illis nō interfuisset solum, sed bona quoq; ex parte præfuisse, hac parte uel ipsi Thucydidi præferendus. Vicerit ille sane nostrum hunc eloquentia, nimirum in patria lingua, certe non pari felicitate res gessit ac gestas scripsit. At IOSEPHVS ut Atticissimo scriptori concedat, nemini tamen Asiaticorum stili elegantia secundus est: quod uero ad belli decora attinet, nullius eius temporis Iudæorum tot exstant stratagemata, tam fortia facinora, tam multa deniq; præclara consilia: quibus Romanos uictores primo quidem pro sua in patriā pietate diu remoratus est, mox ineluctabilem fatorum ordinem præfagiens, eosdem iam captus adiunxit etiā, ne parum gratus erga spectatissimæ uirtutis suæ, diuiniq; cuiusdā animi, admiratores haberetur. & quod inter præcipua ducendum est, quā præclare de IESV domino ac seruatore nostro eiusq; discipulis senserit, monumentis suis satis testatum reliquit: unde in Christianorum scriptorum catalogum à D. Hieronymo cooptari meruit. Aliud agentem me admiratio uiri incomparabilis in laudes eius transuersum abripuit, alioqui notiores q̄ ut præconis opus habeāt, maiores quā ut hic pro dignitate referri queant. Igitur Antiquitatum interpretationem ad uetera exemplaria Latina duntaxat, ob Græcorum inopiam contulimus: cōperimusq;

debis: contra in sequentis operis orationibus interpret, Rufinus opinor, propius Iosephum adsequitur, eiusque declamatoriam quandam facultatem longe magis, quam ille alter, quisquis est, exprimit: id quod euidentius apparet in duabus: altera libro tertio, ubi dissuadet mortem sibi consciscendam: altera septimo, ubi eandem rem uero suo stilo suadet: hoc ex Eleazari cuiusdam persona, illud uero ex sua. Hos autem **VI** libros ad duos Græcos codices, unum ab Ornatiss. præfule Georgio Arminiaco, Rutenorum episcopo, alterum ab eximie docto uiro Ioanne Croto, exhibitos, contulimus: hisque adiuti tot mendas sustulimus, ut facilius sit lectori ex unius cuiusvis pagine collatione de ea re existimationem facere, quam mihi omnia loca restituta annumerare: quorum plurima à librarijs corrupta, quædam etiam interpretis hallucinatione non satis feliciter reddita, est ubi exemplar quoque deprauatius eum sequutum,prehendimus. Tantundem aut aliquanto plus præstitum est in deprauatiss. antea contra Apionem libris: atque hi nunc primum, ni fallor, inoffense percurrî poterunt. Sermonis uero de Machabæis castigationem, unico illi non solum Germaniæ totius sed etiam sui temporis ornameto **DES. ERASMO ROTERODAMO** debemus. Cæterum hoc quicquid est operæ tibi potissimum præsul ampliss. dedico: uel quod ipse plurimis (ut dixi) ac maximis tuæ benignitati beneficijs deuinctus sim: uel quod te historiarum cognitione in primis delectari, atque hanc nec fide narrationis, nec rerum cognitu dignarum copia ulli cedere, certo sciam: denique multum operi commendationis accessurum uidebam, si doctiss. præsulis calculo approbatum fuerit, cuius & autoritas magna, & nomen apud omnes Musarum ac bonarum literarum mystas merito sit perquam gratiosum. Quis enim de quo tu modo aliquam eruditionis opinionem concepisses, in te amici officium desiderauit: quam tu unquam hoc genus homines demerendi occasionem prætermisisti? Et eius sanè peculiaris tuæ laudis, sicut aliarum quoque multarum exempla proferrem nonnulla, ni uererer ne in faciem hæc commemorans, adulationis specie pudorem tuum offenderem. Nec mirum si doctis & uirtuosis apud te præmiū est, quum tantopere inter utrosque præmineas. *ἀεὶ γὰρ ὁμοιοῦν*, ut est in ueteri prouerbio. Itaque ecclesiæ quidem tuæ, quod talis episcopus contigit, gratulor hanc felicitatem: tibi uero Antistes Optime dignam tuis uirtutibus opto precorque: quandoquidem præsens inferior tuis meritis meo erga te affectui uidetur. Vale patrone unice, & nostros conatus.

æqui bonique consule: meque inter clientulos locum aliquem, ita ut
coepti, obtinere patere. Basilicæ Calendis Ianuarijs,

Anno domini **M D XXXIII**

INDEX EORVM

QVAE TOTO HOC

opere continentur.

Aron frater Moſis, quo-
modo ſacerdotium ſu-
ſceperit. 71
Aaron uirga frondēte ſa-
cerdotio dignus noſcitur 87
Aaron mortuo ſucceſſit Eleazarus
filius. 88
Abſſarus ſacrorū uſorū cuſtos 282
Abdagades dux 50
Abdemonis filius ſolutor quæſtionum
regis Hieruſalem 213
Abdenago azarias ſocius danielis 274
Abdias paſtor & Achab Heliam que-
runt 229
Abdimus Tyrinus 213
Abdoelus frater Iude 287
Abdon Hilonis Iſraelitarū princeps 127
Abel occiſus à fratre 5
Abela locus ad Iordanem 522
Abelmachea ciuitas 191
Abennerigus rex 529
Aber martyr 832
Abia filius Samuelis 137
Abia mater Ezechie 257
Abias filius Roboam patri ſuccedit 223
Abie uictoria contra Hieroboam 225
Abie mortuo ſuccedit Aſa ibidem
Abias rex Arabia 532
Abiathar filius Abimelech 156
Abiathar tradit Saul tyrannidis 157
Abiathar pontifex 184. 192
Abiathar amicus Adonie 196
Abiathar ſacerdotio priuatus in exili-
um mittitur 201
Abiezzer ſacerdos 134
Abigail uxor Nabal, poſtea Dauid nu-
pta 160
Abigea ſoror Dauid 187
Abibel anus Saul 145
Abila ciuitas que & Abela 95
Abimatadocus qui & Amilmathacus
filius Nabuchodon. 277
Abimelech rex, riuſalis Abrahæ 18
Abimelech ſexus cum Abraham &
amicitia ibidem
Abimelech amicus primum Iſaac, dein
hoſtis 22. 23
Abimeel. filius Gedeonis fratricida 125
Abimelech occiſus 126
Abimen filius Roboam moritur 224

INDEX

Abinadab gener Salomonis 205
Abirom & Datham de tribu Ruben ui-
ui abſorpti 86
Abiſag aduſcentula Dauid ſenio fri-
gidum caleſcit 196
Abiſai filius Saruie 161
Abiſai uictoria de Idumeis 178
Abiſai conuiſantem Semei interficere
uolens, prohibetur à Dauid 189
Abiſai regē Dauid à morte ptegit 192
Abiſai nongentos uno die ſolus occi-
dit 193
Abiud filius Aaron igne cōcrmatuſ 73
Abner filius Ner contra Ioab bella pa-
rat 169
Abner deficit ab Iſboſeth ad Dauid Ib.
Abner à Ioab occiſus, à Dauid luge-
tur 170
Abora oppidum 351. 360
Abrahe genealogia, uirtus, ſapientia,
profeſſio, eruditio, & c. 13. uſq; 21
Abraham obedientia & fiducia erga
deum 19
Abram ciuitas 21
Abſalon filius Dauid ſororis inceſtum
ulciſci niſus 182
Abſalō fugit, & reuocatur à patre 183
Abſalonis pulchritudo ibidem
Abſalom ſegetē Ioab incendit, & cōtra
patrem conſpirat ibidem
Abſalom cōcubinas patris uiolat 186
Abſalom ex arbore pendens confodi-
tur 187
Abſalom tumulus ibidem
Abſalom ſocer & patruus Ariſtobuli
Agrippe fil. à Romanis captus 367
Abſalom auxiliator Manabemi tyran-
ni occiditur 634
Abſanes princeps Iſraelitarum 127
Abuma ciuitas 9 266
Acanthonaulon loci nomen. 710
Acencheres regina. 789
Accaron ciuitas Paleſtine capta à Cha-
naneis. 120
Achab fil. Amarin ſuccedit patri 227
Achab increpatuſ ab Helia 228
Achab poenitentiam agit 231
Achab Syros ſuperauit 233
Achab Adadam inimicum inſipienter
recipit ibidem
Achab à pseudopropheta pſuaſuſ con-
tra Syros bella iterum mouet 235
Achab ſagitta in pulmone configi-
tur 236
Achab ſuccedit Ochozias filius Ibid.

Achab filij ſeptuagita occidūtur Hien
iulſu 246
Achamus princeps Samaria 235
Achar ſurti reus occiditur 109
Achaz Machabeus martyr 834
Achaz fil. Ioathan rex Hieroſolymo-
rum 255
Achaz à Phaccia uictuſ 256
Achaz mortuo ſuccedit Ezechias 257
Achelamas uxor Amasie, mater O-
zie 253
Achias ſacerdos ex genere Eli 145
Achiz prophetia ad Hieroboam 223
Achil pater Iofaphat 176
Achimaſ filius Sadoch miniſter Dauid
patri ſuccedit in pont. 184. 188. 271
Achimelech Dauid fugiētē recipit 155
Achimelech occiſus à Doech 156
Achimon gigas 192
Achaniſ conſiliū ad Eſdram de abdi-
candis alienigenis uxoribus 291
Achinadab gener Salomes & militie
princeps 203
Achinoe uxor Dauid 161
Achis rex Geti 155
Achis parat bellū contra Hebreos 162
Achifamach pater Oboliah 65
Ahitob ſacerdos 145
Ahitopbel conſiliarius Dauid deſecit
ad Abſalom 183
Ahitopbel ſe ſuſpēdit 186
Acmeſ miniſtre Iulie epiſtole 454
Achiabus Herodē ſeipſum interficere
conantem prohibuit 458
Achiabus contra Iudeam 606
Acra mons 720
Acrabata ciuitas 650
Acratheus eunuſ 296
Actipos ciuitas 113
Acuſilauſ Argiuſ 784
Ada uxor Eſau, filia Elomis 23. 30
Adad Idumeuſ in Salomonem 217
Adadus filius Iſmaelis 19
Adadus rex Damſci 175
Adadus filius Adadi regis Syrie bella
mouet contra Achab 231
Adadus uictuſ recōciliatur Achab Ibi.
Adadus uincit Achab 235
Adadus qui & Adber Helifeo inſidiaſ
tuſ, contra Ioram bella parat 241
Adam id eſt ruben 4
Adam preuaricationis mulctatuſ 5
Adam uixit annos 930 7
Adan ſagitta conſixit Achab regē 236
Adar menſis Hebreorum 106. 288
Adara

INDEX

Adara filius regis Thon	176	Agith uxor David	169	Albinus praefes Iudaeae	540
Adasa uicus	549	Agla uxor David	169	Albino in Iudaea praesidente, malorum	
Adasis uicus	332	Agr. maior f. Aristobuli f. Herod. 484		omnium fuit impunitas	621
Addan filius Asabel rex Syrorum, quem		Agrippa Romae suarum rerum prodigus		Alchimus q. & Ioachim, sacerdos	330
Biblia Benadab uocant	251	Hierosolymam redit aeris alieni con-		Alchimi mors	332
Addeus praefectus	293	flator	485. 486	Alcion medicus	514
Adher moriturum praedixit Helise.	243	Agrippa ob aes alienum Tiberio iniustus,		Alex. Macedo Magnus cognominatus	
Adida uicus	360	iterum tamen amicus factus	486	Lydia, Ionia et Syria praedavit	302
Adonias ambit regnum praeparato con-		Agrippa accusatus conijcitur in uin-		Alexander Damascum, Sidonem, Tyrum et	
uiuio	196	cula	489. 615	Gazam expugnauit	303
Adonias ueniam precatus	198	Agrippa e uinculis solutus fit tetrar-		Alexander Hierosolymis honorifice ex-	
Adonias sibi Abisag uxorem cupiens		cha	492	ceptus quid egerit pro Iudeis	305
occiditur	201	Agrippa accusat Herodem quartum	493	Alexandri somnium	304
Adonizebecho regi Bezechinorum ma-		Agrippa conuiuium C. Caligulae pra-		Alexander deo sacrificat	Ibidem
nus et pedes praecisi	116	paratu	492	Alexandri benignitas in Iudeos	Ibidem
Adrazarus rex Sophene, debellatus a		Agrip. calliditas ad Senatum Ro.	519. 523	Alexandri mors	305
David	175	Agrippe nauigatio in Iudaeam	523	Alexander, Epiphanes, Balais	
Adrazarus rex Syrorum cum Ammo-		Agrippa auream catenam in templo		Alexander Ptolemaida capit	335
nitis uictus	178	suspendit	523	Alexandri amicitia cum Ionatha Ab-	
Adulterium prohibitum	77	Agrip. Iudeos ab iniuria Doritarum asse-		baron.	336
Aduram praefectus tributorum David	192	rit, et sacerdotes instituit	523. 524	Alexander ducit Cleopatram filiam Ptole-	
Aduram lapidatur	219	Agrippe clementia in Simonem caluniam		mei Philometoris uxorem.	339
Aegyptiorum incontinentia	14	torem, et illic eius laudes	525	Alexander Ionathan Abbaron purpu-	
Aegypti descriptio	629	Agrippe inimicitia cum Marso	526	ra induit	Ibidem
Aegypti reginae munificentia in Salo-		Agrippe agrotatio et mors	526. 527	Alexandri insidiatoris caput mittitur	
monem	115	Agrippe proles	527	ad focerum	341
Aegypto fames praenunciata	36	Agrippa Agrip. maioris fil. 484. 527		Alexandri Zebennae regnum, et amici-	
Aegyptijs fames inualefcit	43	Agr. Romae a Cl. Cesare nutritus	527	tia cum Hyrcano Ioanne	351
Aegyptij quintam frugum partem sol-		Agrippa Iudeorum causas contra Sa-		Alex. occisus ab Antiocho Grypo ibi.	
uunt regibus	44	maritas Romae tutatus	535. 536	Alexander Iamneus fratri Aristobu-	
Aegyptij in mari rubro cum Pharaone		Agrippa tetrarcha factus	Ibidem	bulo succedit	355. 552
ne suffocati	45	Agrip. quid Nero boni praestiterit	537	Alexander contra quos militauit	356
Aegyptiorum odij in Hebr. origo	45	Agrippe contentio contra Iudeos su-		Alex. bellum cum Antiocho et Areta	553
Aegyptiorum uaria gesta	47	per parietis cuiusdam erectione	539	Alexand. cuiusmodi inuidia laborauit	
Aegyptiorum plaga	51. 52	Agrippa Caesarem Philippi, Neronis		apud Iudeos	358
Aegyptiorum reges usque ad socerum Sa-		am nominat	541	Alexander uictus a Demetrio Eucer-	
lomonis Pharaones dicti	214	Agrippa Leuitis et hymnidicis coe-		ro	359. 553
Aegyptus sub Ptolemaeo Sotere	305	dit usum lineae uestis contra legem,		Alexandri crudelitas	Ibidem
Aegypti limites	704	et templum restaurat	541	Alexander ostingentis Iudeorum cru-	
Aegyptius quidam propheta populi se-		Agrip. Hierosolymis exulat	493. 631	cifigi iussus Crucida dicitur	359
ductor Iudaici	538	Agrippe milites Iudeorum seditione co-		Alexandri morientis consilium ad Ale-	
Aemilius Regulus autor conspirationis		pressuri, cedere sunt coacti	632	xandram uxorem 360. et 361. 554	
aduersus Caligulam	505	Agrippe studium de bello Iudeorum reuo-		Alexander Aristobuli, qui Iamnei,	
Acolij olim Elisei	11	cando frustratum	639	filius Iudaeam inuadit	368. 558
Aesopus seruus Alexandrae tertiae	397	Agrippa filius Felicis	536	Alexander bello contra Hyrcanum tertium	
Aethiopes laudantur	629	Agrippa filius Demetrii Alex.	536	et Antipatrum superatus	368. 558
Aethiopes olim Chusai	11	Agrippias ciuitas, olim Anthedon	357	Alexander Gabinio se tradit cum ca-	
Agag rex Amalechitarum capitur	146	Agrippina filia Germanici, mater Ne-		stellis	369. 559
Agag regis interitus	148	ronis	557	Alexander Romanos contumelia affe-	
Agar ancilla Abrahae peperit Ismael	16	Agrippium Herodis aedes	580	ciens superatur a Gabinio	370
Agar contempsit Sarā heram	Ibidem	Aichan pater Godoliae	271	Alexandri mors.	371. 560
Agar ablegata cum puero	19	Ailach ciuitas	256	Alex. ex Mariamne fil. Herodis maio-	
Agatharchides historiographus	796	Ain urbs expugnatur	110	ris Romam mittitur erudiendus	415
Aggeus propheta	288	Alanorum eruptio in Mediam et Ar-		Alex. in patriam reuersus, Glaphiram fil.	
Agiras Adiabenus	732	meniam	772	regis Cappadociae duxit uxorem	421
				Alexander	

INDEX

Alexander accusatus à patre respon-	Amantias Galaadites	186	Amraphelus dux Assyriorum	15
det & patri reconciliatur	Amaramaus seditiosus Iudeus	528	Amygdalon stagnum	732
Alexander comprehenditur	Amarin rex Israelitarum	227	Anacharsis philosophi mors	822
Alexander patri desertur & reconci-	Amasa princeps militiae David occisus		Assyrij contra Hierosol.	ibidem
liatur	à Ioab	191	Ananelus sacerdos ab Herode primo	
Alexander laqueo perimitur 441. 591	Amasias sacerdos	257	constitutus	396
Alexander, halabarchus	Amasias filius Ioae primi, rex Hieroso-		Ananelus sacerdotio priuatur	397
Alexander Theodori, Iudeorum le-	lymorum constituitur	250	Ananelo sacerdotium restituitur	398
gatus	Amasias patrem ulciscitur, gloria ela-		Ananias socius Danielis aliàs Sidrach	
Alexander procurator Aegypti	tus idololatra factus	252	Ananias filius Oniae	352 (274)
Alexandri multi de progenie Herodis	Amasias à Ioae secundo uictus occiditur,	252	Ananias doctor legis Moscos	530
484. 592	succedente filio Ozia	252	Ananias Nibideus pontifex	533
Alexander Diophanes Herodem nota-	Amasias princeps militiae regis Pha-		Ananias pontifex cum fratre Ezechia	
rius	cciae	256	occisus	633
Alexander Dorothei, legatus Iudeo-	Amasias questor Iosiae	264	Ananias Sadduceus	634
rum	Amath filius Chanaan	12	Ananus pont. post Ioxarū Boëthi	475
Alexander Iasonis, legatus Iudeorū ib.	Amathi populi	12. 113	Ananus sacerdotio priuatur	476
Alexandra quae & Salome uxor Ari-	Amathi prouincia	12	Ananus pontifex	535
stobuli maioris	Amathi ciuitas	214	Ananus Anani fil. pontifex	540
Alexandra uxor Alexandri Iamnei re-	Amatheti ciu.	845	Ananus filius Ionathae	640
rum Iudae potita	Amathys Iudae ciuitas	334	Anani pontificis oratio	682
Alexandrae mors	Amathus expugnatur	357	Anani mors	690
Alexandra filia Hyrcani tertij, uxor	Ammaus	476. 650	Anath pater Sangar	122
Alexandri quinti Herodi indigna-	Amenophis rex	789	Anathoth patria Hieremie	268
ta propter sacerdotium in alienige-	Aminadab Lewita	136	Anaxagora philosophi mors	822
nas collatum	Aminadab filius Iesse	148	Andreas primas custodiae Ptolemai	
Alexandrae & Cleopatrae conspiratio	Aminadab filius Saul bello interijt	166	Philadelphi	306
in Herodem	Aminadab architectus templi	287	Andronicus Messalanus p Iudaeis	339
Alexandra patrem fugere suadet ab	Amital mater Ioachaz	265	Andromachus aulicus Herodis	433
Herode	Ammiramis pater Mosi deum pro gen-		Angari	295
Alexandra ob temeritatē occisa	te Israelitarum exorat	45	Angeli mulieribus coeuntes	6
Alexandria laudatur	Ammiramis filius Caath	47	Anianus	538
Alexandriae reges Ptolemai dicti	Ammon filius Lot	18	Anilei & Afinei conspiratio contra	
Alexandrini & Antiocheni apud Ve-	Ammon filius David q & Ammon	168	Parthos & Babylonios	499
spasianum repulsam passi	Ammon sorore Thamar stuprat	181	Anilei uictoria & mors	503
Alexandrinorum disceptatio cum Iu-	Ammonius contra Ptolemeum Philo-		Anna mater Samuelis	333
daeis	metorem insidiatus occiditur in ba-		Annus Iubileus	78
Alexandrium Iudae oppidum	bitu scemineo	340	Annus magnus	9
Alexas maritus Salomes	Ammonitae Israelitae opprimunt	127	Annus septimus	78
Alexas captiuos Iudeos soluit	Ammonitae uicti à Saul	141	Annus Sabbaticus	376
Alicarnasseorum decretum pro Iudaeis	Ammonitae contumeliosi in legatos Da-		Antedon expugnata	557
Alisfragmutosis rex	uid poenas luunt	177	Antigonus obsidet Massada 588 et 569	
Altaria templi Salomonis	Ammonitae à Iosaphat primū uicti	234	Anni ab Adam usq; ad reparationem	
Amabec delator Alexandriae	Ammonitae cum Moabitibus aduersus Ios-		templi	206
Amacos uxor Iazatis	saphat pugnatu scipos interi.	237	Annius Rufus praeses Iudae	465
Amadathus pater Aman	Ammonit. tributarij facti Oziae sec.	253	& 476	
Amalech filio naturalis Eliphas	Ammonitae tributarij Ionathan	255	Anteijs senatorius uir occisus	519
Amalechitis Iudaea dicta	Ammonitae subiguntur à Babylonijs	273	Antibas Iudeus à Fado occisus	528
Amalechitarum bellū cū Hebraeis	Ammonitae uicti à Iuda Machabeo	327	Antigonus post Alexander Asiam ap-	
Amalechite uicti à Saul	Ammonitis regio	88	prehendit	305
Amalechite caesi à David	Amor filius Manasse à suis occisus	263	Antigonus nauali praelio uictus à Pto-	
Aman insidiatus genti Iudeorum, pati-	Amorraeus filius Chanaan	12	lemeo Sotere	318
bulū Mardocheo parauit	Amorraeorū terra Hebraei potiun.	89	Antigonus filius Hyrcani Ioannis ca-	
Aman accusatus ab Hester patibulo su-	Amorraeorum mons	224	ptus & occisus à fratre per insi-	
penditur	Amphet ciuitas	233	dias	354. 556

INDEX

Antigoni Aristoboli filij accusatio coram Cesare contra Antipatrum & Hyrcanum tertium	372	Antiochus Cyzicenus, Antiochi Soteris filius, vincitur ab Aristobulo Hyrcani Iohannis filio	351	Antipater Iasonis, legatus Iudeorum	
Antigonus e Iudaea pellitur	382	Antiochus Grypus Philometor, Demetrii Grypi contra Antiochum Cyzicenum	351	Antipatris opp.	580 (345)
Antigoni amicitia cum Lysania	384	Antiochi mors	358	Antipbilus ueneficij & coniurationis reus contra Herodem	448
Antigoni expeditio contra Herodem adiuvantibus Parthis	384	Antiochus filius Antiochi Cyziceni cum Antonio Pio profligavit Seleucum filium Antiochi Grypi & occidit	358	Antipbili epistola ad Antipatrum secundum, ab Herode deprehensa	454
Antigonus Iosephi fratris Herodis caput abscidit	392. 572	Antiochus, qui & liber pater.		Antonius Centurio	664
Antig. uinctus ducitur ad M. Antonium	394. 574	Antiochus Antiochi Grypi filius Antiochum Cyzicenum prostravit ibi.		Antonius contra Vitellium	706
Antigonus Antiochie occisus	395. 576	Antiochus contra Iudaeam nisus occiditur	360	Antonia uxor Drusi maioris	486
Antiochia Syriae metropolis	313	Antipater qui prius Iamnei Antipater, Hyrcano amicus	365	Antoniae dignitas	488
Antiochia olim Mygdonia	531	Antipater & Hyrcanus tertius ad Aretam regem Arabum confugiunt	364. 555	Antonia filia Claudij ex Petronia	537
Antiochus Epiphanes dictus	281	Antipatri uictoria de Aegyptijs	372. 560	Antonia turris, arx, & castellum olim Baris	354. 579. 742
Antiochus Theos fil. Alexandri Epiphanis Seleuci Nicanoris nep.	313	Antipater tyrannidis accusatus ibidem		Antonia incenditur	635
Antiochi nuptiae cum Cleopatra	315	Antipater praeses Iudae factus ibidem		Antoniae fundamenta diruta	742
Antiochi amicitia cum Iudeis	315	Antipater muros Hierosolymitanos destruit	573	Amat uicus qui & Borreos	650
Antiochus Epiphanes fratris sui successor	320	Antipater Iudeis inuisus	574	Anxioramus filius Ioram sacerdos	272
Antioch. Hierosolymam deuastat	596. 321. 548	Antipater ueneno interijt per Malachum	381	Aoth assertor Israelitarum ab Eglon	121
Antiochi odium in Iud. leges	350	Antipater, filius Hero. primi	382	Apama concubina Darij	285
Antiochi effrena tyrannis in Machabaeos martyres	825	Antipatri malitia	433	Apamea ciuitas	348. 401
Antioch. infeliciter Elimaide obsessa moritur, filio Antiocho Eupatori regnum relinquens	328 & 329. 549	Antipater omnibus inuisus, in patrem maleuolus, odij dissimulatur, uxorem ducit Aristobuli fratris filiam	640. 641. 442 & 584	Apheca ciuitas	235
Antiochi & Macedonum audacia, Tito Hierosolymam obsidente	732	Antipatri conspiratio in Herodem	444. 445. 593	Aphaci turris	638
Antiochus Comagenensis rex, moritur	526. 577	Antipatri coniuratio prodita	445. 594	Aphrica unde dicta	21
Antiochus regno pulsus	771	Antipater ueneficij accusatur a patre		Aphthasis uicus	682
Antiochus Theos dictus, Alexandri Epiphanis filius Demetrium Nicanorem uincit	343	Antipatri extusio	450. 598 (449)	Apollinis templum Romae impensis Augusti fundatum	468
Antiochus Eupator contra Iudam	329	Antipater in uincula coiectus, culpam reijcit in Antipbilum	454	Apollonius dux Samariae vincitur	324
Antiochus obsessus in templo fidem uiolat	330	Antipatri mors & sepultura	458	Apollonius Antiochi iudex occisus	325
Antiochus occiditur	331	Antipater fil. Salomes secundae	461	Apollonius Titus a Ionatha Abbaron vincitur	340
Antiochi amicitia cum Ionata	343	Antipater Gadiae occisus ab Herode		Apollonius Alexandri, legatus Iudeorum	351
Antiochus a Tripbone tutore suo occisus	348	Antipater Samarites Antipater (410) ueneficij rerum agit	448. 595	Apio legatus Alexandrinorum Iudeos accusat	494
Antiochi filiorum dissidium	359	Antipater filius Herodis qui & Antipater	443. 592	Appionis aliquot calumniae & figmenta de Iudeis	809
Antiochus Soter alias Pius. Demetrii Nicanoris frater Cleopatram fratrem ducit uxorem	348	Antipater tetrarcha factus Galileae	458	Aque Gennisaron	544
Antiochus Tryphonem uicit ibidem		Antipater contra Archelaum fratrem pro regno certat & deinceps	461	Aquila Caligulam gladio confodit	512
Antiochi perfidia & ingratitude in Simonem Matathiam	ibidem 549	Antipatro regio trans Iordanem cedit	470	Aquila praeses Alexandriae	522
Antiochus contra Hyrcanum Ioannem diu pugnans, tandem cum eo amicitiam componit	349. 350			Aque calidae apud Amaunta	675
Antioch. in bello Parthico occisus	350			Aquileia ciuitas	425
				Arabarchis quid significet	668
				Arabanech sacra tunica	669
				Arabes anno X III. circunciduntur	18
				Arabia felix	21
				Arabia ab Ismaelitis culta	46
				Arabum pugna cum Iudeis	402
				Arabes Iudeorum legatos occidunt ib.	
				Arabes uicti a Iudeis	402
				Aradia insula	112
				Arachus pater Adrazari	175
				Aradus ciuitas	358
				Aram frater Abrahae	13
				Arameni nunc Syri	12
				Arandum quomodo	99
				Arbela	

INDEX

Aspiration

INDEX

spiratio cōtra Parthos Babil.	499	Azar infelix pugna Iud. praefecti	328	Ballas rex Sodomitarum	15
Asineus ueneno interijt	502	Azarus pontifex	456	Balleas rex Sodomitarum	ibide
Asiongaber locus	215	Azecca locus	149	Ballistarum uis	660
Asochiton, aliās Asochin, ciuitas Galilae	356.552	Aziazus rex Emeform	536	Balsami radicem regina Aethiopia pra	215
Asom filius Dan	43	Azotus ciuitas capitur	328	ma Iudae intulit	215
Asopbi filius Mareoth	202	Azotorum pestis	154	Balsamum nasci in Hiericho	461.556
Asor campus	344	Azymorum festiuitas	76.258.264	Balthasar Daniel in Babilone uocatur	274
Asor condita à Salomone	213	B			
Asofra genus tube Hebrae	79	Baacha ciuitas	176 (228.247	Baltasar qui et Naboon rex Babilonius	277
Asphaltus palus	15.88.237.253.698	Baal deus Achab et Tyriorum		Baltasar captus	278
Asphar lacus	334	Baal tēplū Samariae cōcrematur, eiusq; sacerdotes interimuntur	247	Baltasar prodigium	277
Asprene senatoris uestis malo omine cruentata	510	Baal tēplū in Hierosolytēuersum	249	Banaia filius Remmon occidit Isbo	171
Asprenas occiditur	512	Baaras radix qua demones effugantur	769	Banach princeps militiae Salom.	204
Asseneth si. Putipharis uxor Ioseph	36	Baasa filius Mebeli	215	Banaia unus fortissimorū David Pa	194
Assrones mensura Moisaica	208	Baasa interficit Nadab eiusq; regno potitur	226	lestinos uicit et leonē interfecit	194
Assis rex	788	Baasa à Creone occisus	227	Banaia refragatus ambitioni Ador	197
Assuerus, uide Artaxerxes	294	Babe liberi luunt poenas	410	Banaia suffragatus Salomoni, in regē ungendo	ibidem
Asserim filius Dadan	21	Babel interpretatur confusio	10	Banaia Adoniam et Ioab occidit	208
Assyria unde dicta	ibidem	Babylon ciuitas	54	Barachias Israelita	256
Assyrii populi	12	Babylon à Cyro et Dario capta	278	Barachus dux Israelitarum	122
Assyriorū bellū cū Sodomitis	35	Babylō Seleuco Nicanori subditur	305	Barbarus Norbanus	512
Assyriorum strages Hierosolymā obfidentium	261	Babylō turris descriptio et extractio	10	Barbarorū infidia contra Herodē	392
Assyriorū defectio à Mediis	262	Babyloniorum studium in capiendaur	289	Barematim ab Isaac capitur	24
Astabus et Astaburas fluuij	49	be Hierusalem	277	Bardanes fil. Artabani rex Parthorum	538
Astaroth deus Palaestinarum	166	Babyloniorū regum successio	277	à suis occisus	538
Astrologiae et Geometriae studiū quanto tempore olim perdisci poterat	9	Babylonij Hierosolymitas captiuos abducunt et perimunt.	269.276	Baris mons	8
Athenienses Hyrcano tertio statuā dedicanam decernunt.	373	Baca uicus	649	Baris castellum nunc Antonia	555
Athenienses laudantur	627	Bacchides hostis Iudae Mach. nascitur	548	Baruch scriba et discipulus Hieremias	266.278
Athenion dux	576	deam 331. et deinceps	548	Barzafarnes satrapa Parthum	384.395
Athenion legatus	316	Bacchides uictus cū Ionatha Abbaron	335	Basan princeps militiae Salomonis	204
Atbrongeus uir ignobilis Iudaeam inuadit	466	fordus inijt	548	Basemath fil. Ismaelis uxor Esau	24.30
Attratinus	568	Bacchides occiditur	184	Basima filia Salomonis uxor Achinadab	205
Anark locus	788	Bachuran locus	205	Bassus Macherunta et Herodium cap	768
Augusti et Agrippae littere pro Iudeis	429	Bachus pater Banaiae	788	Bataltidis regio	95
Augusti calliditas	471	Beon rex	295	Batanea	650
Augusti imp. obitus	476	Bagoas phariseus	445	Bathania regio	415
Aulon oppidum	360	Baie opp. Campaniae	495	Bathuel filius Nachor	13
Auranitis regio Herodi datur	415	Balaam propheta filijs Israel benedixit, ac rursus contra illos consilium dedit Balach	90.91.	Bathyllus uenenum Roma affrens apprehenditur	596
Aurea aquila è templo direpta	455	Balaam afina loquitur	ibidem	Bathyra uicus	444
Aurei lecti usus solis Parthis concessus	531	Balach rex Madianitarū Balaam propheta cōsulit cōtra Israelitas	ibi.	Batidius senator Ro.	510
Autocratoris	475	Baladas rex Babyloniorum	262	Batus mensurae genus	205
Anzomblipta ciuitas	228	Balam ciuitas	141	Bebriacum oppidum	708
Azar. prophetae ad exercitū Asa	226	Bala famula Rachelis collocatur Isaac	26	Beelsephon locus	54
Azarias Oziam sacra temerantē prohibuit	254	Balas Rubensita	85	Begabri uicus	697
Azarias fil. Achimae sacerdos	271	Balath urbs à Salomone cōdita	214	Belesemius scriba Cambysis	205
Azarias puer socius Danielis	274	Balathana locus	444	Belens fl.	615
				Bellorum leges	104
				Belfelida	

INDEX

Bethcelida ciuitas	342	Betsura à Simone Matathia expugnata	344	Cesarea magna Iudeorum & Syrorum seditio	538
Bemefelis ciuitas	533	Betsurite Antiocho Eupatori se tradit	329.330.548	Cesarea Philippi olim Panneas	479
Beniamin ad Ioseph mittitur	38	Bethbora locus	252	Cesarea Philippi Neronia dicta	543
Beniamin quasi furti reus capitur	40	Bethulla	534	Cesares, Romanorum reges dicti	214
Beniamin tribus quam ob causam delata	117	Bettora uicus Iudaeae	524	Cesaris pugna contra Aegyptios adiuantibus Hyrcano Iamnei & Antipatro	372.560
Beniamitarum bellum contra Israelitas	118.119	Bettoron ciuitas	639	Cesaris beneficentia in Hyrcanum tertium, & Antipatrum primum, eiusque filios	562.372
Beniamite uxores rapiunt	119	Betzacharie locus	549	Cesonia uxor Caligulae occisa	517
Berezel Galaadites	190	Bezechin regio	116	Cain fratricidium	3
Berithus ciuitas	439	Bezechini populi	ibidem	Cain quae inuenerit	6
Beritij Varo auxiliantur	467	Bezedeu uicus	649	Caine filij Enos etas	7
Berza ciuitas	559	Bezetha	515.639	C. Antonius Consul	367
Beronice ciuitas, olim Elana	215	Bibaste castrum	538	C. Fannij decretum pro Iudeis	578
Beronice filia Salomes prima, uxor Aristobuli quarti	421	Bibliorum translatio in Graecam linguam	156 & deinceps	C. Iulij Caesaris decreta pro Hyrcano tertio, & gente Iudaeae	375
Beronices nomine plures fuisse de progenie Herodis	484.489.522	Bibimasin dux	305	C. Caesaris caedes	380
Berosus Chaldaeus de arca Noe	9	Birzito uilla	331	C. Martius Censorinus	429
Berosus meminit Abrahae	14	Bitbora urbs à Salomone condita	214	C. Norbani Flacci epistola pro libertate Iudeorum tutanda	eodem
Berosus de rege Sennacherib	261	Blasphemiae lex & poena	97	Caius filius Agrippae	462
Berosus de rege Nabuchodonosor	276	Bobus terra aranda, nec diuerso genere refeminanda	99	C. Caligula filius Drusi	486
Berothi ciuitas	112	Bochor uicus	86	C. Caligulae committitur tutela Agr. 486	
Bersabae puteus	18	Bochorus pater Sabae	191	C. Caligula quartus Rom. imp. 491.615	
Bersabee ciuitas	173.230	Boethus pater Simonis Cantharae	523	C. Caligula Herodem cum Herodiade exilio damnat	494.615
Berselleus Galaadites beneficium in Dauid	186	Booz cognatus Blimelech ducit Ruth uxorem	131.132	C. Caligula Agrippae Tetrarchia Philippi donat	ibidem
Bersellei filios Dauid moriturus, commendat Salomoni	200	Booz columna	207	C. Caligula Petronium contra Iudeos legat	ibidem
Beryllus Neronis pedagogus	538	Borceos uicus	650	C. Caligulae litterae ad Petronium de suis erigendis	497
Beseleel filius Uri	65.72	Borceus legatus	638	C. Caligulae crudelitas & arrogantia	498.504
Besemoth uicus	696	Bosor ciuitas Arabiae	95	C. Caligula insidijs Cassij Cherea interemptus	506 & c.
Besor torrens	165	Bosphorani	628	C. Caligulae mollities	506
Betharantha ciuitas Iulia dicta	475	Bos Cornupeta	103	C. Caligulae uxor occiditur cum filio	517
Bethara	713	Boi triturantium ora non obliganda	99	C. Caligulae uita & eruditio	518
Bethel ager, & quid significet	24	Brachus legatus	519	C. Sempronius Romanus	301
Bethel ciuitas	143.220	Britanni laudantur	628	Caleph regio	119
Bethela urbs capta	117	Britannicus occisus	537	Caleph explorator Chanaanae	80
Bethlehem ciuitas tribus Iudaeae	ibidem	Brixellum	701	Calistus libertus C. Caligulae	509
Bethlehem à Roboam structa	222	Brundisium urbs	387	Calimander à Iudeis uictus	352
Bethepton toparchia	597	Bubo ominosus Agrippae	489.526	Calliroe fons Iordanis	457
Bethonis ciuitas	559	Bubastis flumen	788	Cambyses Saba Meroë nominauit	49
Bethoron uicus & ciuitas	532.534	Burrus princeps militiae Claudij	537	Cambyses Aegyptum uastauit	54
Bethsabec uxor Uriae	178	Buzi sacerdos	134	Cambyses Hierosolymam & templum restaurari prohibuit	283
Bethsabec perdit temeritate Adoniae	197	Buzus, pater Simonis soceri Hero.	414	Cambyses Damasci defunctus	ibidem
Bethsabec petitio à Salomone	201			Camon ciuitas Galaadinorum	126
Bethsaida ciuitas Iulia dicta	475	Abrothalia locus	80	Campus Curicus	177
Bethzan ciuitas nunc Scythopolis	166	Cadet locus	114		
Betiso locus	715	Cadmus Milesius	784		
Betsamis uicus	135	Caecilius Bassus occisor Sexti Caesaris	563		
Betsamis à Graecis Scythopolis	328	Cesarea Capadociae olim Moga	11		
Betsamite populi	136	Cesarea Herodis aedes	570		
Betsaphon ciuitas in biblijs Balafor	182	Cesarea olim Stratonis pyrgus	415		
Betsura ciuitas à Roboam structa	222		600.526.538.552		
Betsura à Iuda Machabeo capta	327	Cesarea ab Herode extructa	427		
		Cesarea Iudeorum caedes facta	635		

I E D E X

Campus maximus, regio	205. 554	Cenebens	659	Chodolochomorrhui Assyriorum dux	15
Cana uicus	554	Ceparius Quirini senator	362	Cherilus poeta	794
Canatha	576	Cephalon frater Antipatri primi	365. 556	Chotzabi Madianitis	95
Candelabra & cantuari templi Salo-				Chronica ab initio mundi usq; ad capti-	
monis	208	Cerastes pater Pausania	502	uitatem Babylonicam	270
Canidius Gallus Cos.	394	Cerealis Samaria expugnator	663	Chusius & Chusei	11
Capernaum fons	673	Cerimonia sacerdotum & pontificum		Chusi amicus David	184
Capharsaba locus & campus	360. 428	tabernaculi	74	Cilicia olim Tharsus	11
Capharin ciuitas	702	Cesennius Gallus Galilea inuadit	698	Cinnamus princeps Parthorum	531
Capharsamala uicus	332	Cesennius Petus	77	Cinnira musica instrumenta	209
Caphartophan uicus	697	Cestius Gallus	622. 636	Cinthares ponderis genus	68
Caphedon Samaeorum seductor	480	Cestius Iudeam explorat per Neapo-		Circuncisionis origo	17. 223
Caphetra ciuitas	702	litum	626	Circuncisio Iudeorum & Arabum	18
Capiron locus	365	Cestius Iudeam populatur	637	Cis pater Saul, filius Abibel	138
Capito Gessij Flori centurio	623	Cestij exercitus casus	640	Ciuilis dux Germ.	764
Capitolium Romae Iouis templum	504	Cestius Hierosolymam obsidet	639	Ciuitas prima	6
Capadoces olim Moschini	11	Cethaus filius Chanaan	12	Ciuitas fugitiuorum	96
Capreae insula	486	Cethim filius Iani	11	Classicus dux Germanorum	764
Captiuorum mos supplicandi	233	Cethima insula, nunc Cyprus	eodem	Claudius C. Caligulae patruus	509
Captiuorum & peremptorum numerus		Cetura uxor Abrahae	20	Glaudius quomodo imperium suscep-	
Tito Hierosolymam obtinente	759	Chabulan terra	213	rit	515
Carmelus mons	204. 238	Chacac Hebraeorum sapiens	204	Claudius à militibus imperator electus	
Carran locus	24	Chadam	178		516. 617
Carrorum prouincia amoni frax, &		Cherea insidie in C. Caligulam	506	Claudij beneficentia in Agrippam ma-	
reliquijs arce Noë celebris	529	Chereas impetit Caligula gladio	511	iorem & edicta pro Iudeis	522
Carthago à Tyrijs condita	790	Chereas Claudio mimici occiditur	521	Claudius stolam conseruare Iudeis con-	
Carthaginenses laudantur	629	Chalcis ciuitas	365. 371	cedit, & Herodi Chalcidis regi pon-	
Carus phariseus occiditur	445	Chaldei olim Arphaxadei	12	tifices & sacerdotes instituendi aui-	
Cassie pyle	481	Chaldei insurgunt contra Abraham	13	toritatem donat.	528. 529
Cassander rex Macedonia post Al.	305	Cham filij & ex eis gentes	11. 12	Claudij obitus	537. 619
Cassius Longinus praeses Syriae post		Chananeus filius Cham	12	Claudij tempore fames facta	81
Vitellium	419. 528	Chananea regio	12. 16	Clearchus philosophus Iudae gentis	
Cassius Chereas Claudio inimicus mor-		Chananea fame pressa	14	meminit	794
te multatur. uide Chereas		Chananei inimici Isaac	24	Clemens complex coniurationis in C.	
Cassius praeses Syriae post Crassum		Chananeorum exercitus in Gabaoniv-		Caligulam	507. 508
	571. 569	tas	111	Cleodemus propheta	22
Cassius Iudeam uarijs malis affecit	381	Chananeos occidendos	104	Cleopatra filia Ptolemai Philometoris	
Castomachi à Iuda Mach. uastatur	327	Chananeorum terre natura	113	iungitur matrimonio Alexandro	
Castor Iudeus	724	Chananei à Iosue diuisti	Eodem	Epiph.	339
Castra regio	167	Chananei ab Israelitis deuisti	119	Cleopatra uxor Ptolemae Epiph.	316
Catalogus pontificum à tempore Salo-		Chananei rursus occupat Hebr.	120	Cleopatra filia Ptolemai Epiphanis	
monis usq; ad captiuitatem Babylor-		Charanacha Ammonitarum metropo-		nubit	315
nicam	271	lis	175	Cleopatra Ptolemai Philometoris fi-	
Catullus Libye praeses punitus	782	Chariathiarim ciuitas	136	lia spondetur. Alexandro Epipha-	
Caule locus	273	Charra ciuitas	13	ni	339
Cedessa ciuitas	544	Chebron fons	273	Cleopatra Alexandro erepta nuptum	
Cedron uallis	710	Chebron ciuitas uastata	328. 700. 702	datur Demetrio Nicanori	541
Ceila prouincia	107	Chefrite populus	111	Cleopatra uidua Antiochum Soterem	
Ceilani & Ceilite prouinciales	eodem	Chelion filius Elimelech	131	leuirum ad nuptias & ad imperium	
Celeb filius David	168	Cherubimfigurationes arce Mosi	67	inuitat	548
Celenderis ciuitas Ciliciae	486	Cherubim templi Salomonis	267	Cleopatra insidiata Ptolemaeo Lathy-	
Celer millenarius discerptus	536	Chetomene, uetis sacra	68	ro filio	357
Cenez Israelitis ab Assyrijs asseruit		Cheton lineum sacrum	eodem	Cleopatra Selene regina Syriae	362
Cenebens dux Antiochi Soteris (121		Chiatemerite populus	111	Cleopatra Alexandram tertiam cum	
& Simone Matathiae uictus	349. 549	Chira aurarius Salomonis	207	filio fugere inuitat ad Aegyptum	397
				Cleopatra	

INDEX

B David

INDEX

David filij	168	tiuchum Eupatorem & Lysiam in-	Diglatb	4	
David dolet ob mortem Abner	170	terficit	331	Diluvium	7
David occisores Abner execratus	170	Demetrii insidie aduersus Iudā	331.332	Diluij qui scriptores meminerūt	8
David mortem Iphoseth ultus	Ibidem	Demetrii cum Ionatha Abaron ami-		Dine stuprum à fratribus vindica-	
David omnem principatum Israel con-		citia	336	tum	29
secutus	172	Demetrius in prælio contra Alexan-		Dinasus pontifex	542
David uxores & filij	173	drum Epiphanem occiditur	337	Dineas qui & Aretas, Obode succes-	
David primus Hierosolymam nuncu-		Demetrius Nicanor Grypus Demetrii		for	436
pauit	Ibidem	filij cōtra Alexandrū Epiph.	340	Dineas Sileum ueneficij traducit apud	
David Palestinos uicit Hierosol.	173	Demetrio uxor Alexandri Epiphanis		Cesarem	436
David fœdus cum Thon rege	176	nubit	341	Dineus pater Eleazari latronis	537
David iterum bella infert Palest.	175	Demetrius Ionathæ Abaron sacerdo-		Diocles de rege Babylonio	277
David iniuriam ultus in Ammonit.	177	tium confirmat	342	Diogenes quidam à Phariseis occis-	
David amore Bethsabæe capus	178	Demetrius in Ionathan ingratus à Try-		phus	361.554
David adulterij arguitur à Nathā	179	phone Apameno superatur & ca-		Diodorus legatus Iudeorum	352
David reconciliatur deo	180	pitur ibidem & deinceps		Diodorus Apamæus qui & Tryphon	
David reuocat Absalom	183	Demetrius rex contra Hyrcanum Io-		uide in dictione Tryphon.	
David à fil. Absalōr gno pellitur	184	annem	351	Dion ciuitas	360
David exercitu contra filium instructo		Demetrius ab Alexandro Zebenna su-		Dionysius Tripolitanus	365
uictoria potitur.	187	peratus, ad Cleopatram uxorem su-		Diophantus pseudographus	437.589
David filij sui Absalō mortē uget	188	giens, non recipitur, tandem interijt		Dius hist. de rege Hira	213.790
David regnum recipit	189	occisus ab Antiocho Cyziceno Ibi.		Drimi nomen loci	384
David inimicos in gratiā recipit	Ibidem	Demet. Eucerus rex constituitur	358	Distrus mensis Macedonum	288
David rursus contra Palestinas bell-		Demetrius Eucerus Alexandrum Iam		Diuortij lex	102
gerit	192	nem uincit	359	Dius ciuitas Macedonum	340
David fortes	193	Demetrii contra Philippum fratrem		Dochis princeps militiæ Salom.	209
David ab Achimath impetitus per Abi-		bella	Ibidem	Dodorus filius Herculis	28
sai defenditur	192	Demetrius Pōpeij libertus Gadatenis		Dodus pater Eleazar	193
David uario metrorum genere cantica		præficitur	368	Doeb Syrus famulus Saul	155.156
& hymnos componit	193	Demetrius Andromachi filius	433	Doeb proditor beneficiorum Achir-	
David mandati dei oblitus in censendo		Demetrius Alexandrinus	537	melech in David, sacerdotes iussu	
populo	194	Demetrius Phalereus bibliothecæ		Saul interficit	156
David impensas ad opus templi per-		Ptolemei Philadel. præfectus	306	Domitianus	600
rat	195.198	Demetrii epistola ad Ptolemaeum pro		Domitiani expeditio in Germanos &	
David Salomoni filio mandat edificati-		transcribendis libris Iudaicis	307	Gallos	564
onem templi	196.199	Demoteles tabellio Darij regis	320	Domitius Aenobarbus pater nero.	537
David Sacerdotes & Leuitas ordi-		Desius mensis	379	Domitius Nero	537
nat	198.199	Dei opificia	2. 4	Domitius Sabinus	664.725
David morituri uerba ad Salo.	199.200	Dei sententia super hominem	4	Dora ciuitas & castellū Idumæe	348
David post annos septuaginta moritur		Dei ira super Israelitas	81	Doritarum facinus in Iudeos	524
& ingentes thesauros reliquit	200	Deuteronomij historia	96	Dorensis regio	209
Davidis sepulchri diuitie	350	Dei præceptum ad Saul ut Amalechi-		Doris ciuitas	115
Debora Israelitarum prophetissa	122	tas penitus delet	145	Doris uxor Herodis	382
Decem præcepta legis	64	Deus irascitur Saul ob inobedienti-		Dorotheus minister Ptolemei	312
Decime leuitis dandæ	87	am	146	Doron ciuitas	118
Decimarum lex	97	Deus obedientia non sacrificijs dele-		Dortus Iudeus	535
Decreta aliquot Romanorum pro Hyr-		atur	147	Dosithei perfidia in Hyrcanum terti-	
cano & Iudeis	374	Deus loquitur ad Nathan de structura		um	409
Dedicatio templi à filiis transmigrati-		templi	174	Dositheus ab Herode occisus	420
onis celebrata	289	Deus carpit Salomonem, per prophe-		Dotan urbs	240
Deliorum decretum pro Iudeis	578	tam	218	Draconis leges	784
Delon ciuitas	366	Dei indignatio cōtra Achab	231	Droma concubina Gedeonis	124
Delta locus	402	Diagoras Melius	822	Drusilla Agrippe maioris filia, uxor	
Demetrius orator	355	Dicaarchia ciuitas	504	Antiochi Comagen. regis	527
Demetrius Seleuci filius rex factus, An-		Digestio structurae templi Salom.	206	Drusilla Felici nupta	530
				Drusus	

I N D E X

Drusus maior Tiberij frater Antonie maritus	584	Eleazarus Anania scriba capitur	540	Eroge locus	254
Drusus Tiberij filius	486	Eleazarus Samei	659	Esau patris benedictio, praeipitur	23
Drusum turris	415.508	Eleazarus sicariorum princeps	772	Esau cum Iacob habitacula partiti;	
Due tantum tribus à captiuitate Hierosolymam redierunt	290	Eleazari cuiusdam magnanimitas & laudata constantia pro conseruatione legis ad Antiochū Epiph.	830	primatum uenādit	29.30
E		Eleon mons	734	Esau cur & quādo uocatus sit edom	30
EBal mons	112	Elephantine oppidum	704	Esau filij	Ibidem
EBisfar ciuitas	160	Elcusa ciuitas nunc Sebaste	427	Eschon puteus	23
Ebron ciuitas	13	Eleutherus fl.	449.575	Esdrae historia	281
Ebutius Decadarchus	676	Eleutheri equites	566	Esdras scriba acceptis à Xerxe literis Hierosolymam proficiscitur	290
Beatus hystoriograph. meminit Abraham	14	Eli filius Ithamar sacerdos & Israelitarum praeses, lapsus de sella defunctus est	131.134	Esdras consulto Achanomio abdicat alienigenas sacerdotum & leuitarum uxores	291
Echibene uxor Ezechiae, mater Manasse	262	Eli filiorum uita & mores	132	Esdras moritur	292
Edom cognomentum Esau	30	Eli filij bello cadunt	133	Eserimoth locus	97
Egbathana locus	280.288	Eli pater Semei	193	Essenorum heresis de animabus & corporibus	345.417.474.610.613
Egeffarius rex Babylonius	277	Eli filius Samaris Babylonij	444	Esim quid significet	69
Eglon Moabitarum rex Israelitas seruilitute affligens ab Aoth interimitur	121	Eliab filius Iesse	148	Eteron mons	113
Eleon mons	714.734	Eliafili sacerdos post patrem suum Ioachim	292	Ethicus	521
Elam filius Sem	12	Eliafibo mortuo Iudas filius successit	301	Ethan habitaculum Samson	129
Elamite	Ibidem	Elica princeps militie tribus Iuda	256	Etheus princeps militie Dauid	187
Eleazarus pontifex	1	Elitias maior	475	Eua quid significet	4
Eleazarus Mosi filius	51	Elidenfes	581	Eua quomodo inducta & rursus expulsa sit paradiso	4
Eleazarus filius Aaron, patri successor in sacerdotio	88	Elimelech migratio in Moabitidē	131	Euaretus delator filiorū Hero.	436.590
Eleazarus moritur	116	Elioneus Canthare pontifex	526	Euchi populi ab Hira uicti	215
Eleazar filius Dodi uir fortis	193	Elisas, Elisei	11	Eui rex Madianitarum	94
Eleazarus frater Simonis Iusti sacerdotium adeptus	308	Elom socer Esau	23	Euila & Euilei	12
Eleazari & Ptolemæi Philadelphi alterne epistole	308	Elon filius Zabulon	43	Euodus libertus Tiberij Caesaris	490
Eleazaro mortuo Manasses patruus successit	315	Elon princeps Israelitarum	127	Eupator Ptolemæus	313
Eleazarus Apphus uel Mauro filius Matathie	323	Elon ciuitas nascitur	227	Euphrates fl. Paradisi	4
Elea. ab elephāte opprimitur.	330.549	Emachoes locus circa Iordanem	466	Eupolemius filius Ioannis Gaddis	332
Eleazarus seditiosus phariseus	353	Emmaus ciuitas	525	Euripus id est piscina	320
Eleazarus Crassum redimit pro spoliatione templi	370	Enabris locus	669	Euricles delator filiorū Hero.	436.588
Eleazarus pontifex post Iozarum Boethi	472	Endelechismus	286	Eutychus fur et delator Agr.	487.488
Eleazarus filius Anne pontificis in sacerdotium successit post Ismaelum Iabi	476	Enfron ciuitas à Iuda Machabeo capta	328	Euxinus pontus in quo Ionas à ceto est euomit	253
Eleazarus cuiusdam Iudeorum factio nis autor mulctatur à Fado	528	Engadda	158.650	Exercitus instruendi ratio	78
Elea. Dinei princeps latronū	535.620	Epaphroditus Iosephum ad historias scribendas inuitauit	1	Exodi historia	45
Eleazarus latro à Felice captus	537	Ephan cognatus Dauid	193	Ezechias filius Achaz rex Hierosolymorum	257
Eleazarus quidam conspirationis Iudeorum contra Romanos autor	631	Ephesina ciuitas	377	Ezechias sacrificia diu intermissa reuocat	Ibidem
Eleazarus filius Iairi	634	Ephesiorum decretum pro Iudeis	379	Ezechiae oppressio ab Assyrijs	260
Eleazarus Simonis	642.686	Ephot uestimenti genus	69	Ezechias solatur ab Esaia proph.	261
		Ephraim filius Ioseph	56	Ezechiae languor eiusq; uite prolongatio	Ibidem
		Ephraim tribus leuitarū praefectus	79	Ezechiae succedit fil. Manasses	262
		Ephrata locus	29	Ezechias princeps latronum ab Hero de occisus	373.562
		Ephron agrum suum uendit Abraham	20	Ezechiel propheta adhuc puer cū alijs in Babyl. captiuus abducitur.	267
		Epicrates Iudeis Scythopolim prodidit	352	Ezechiel in Chaldaea prophetans non auditur	267
		Epicurei refutati	201		
		Epiphania	12		
		Erebinthomicus uicus	734		

INDEX

Ezechielis prophetia de Sedechia 270
 Exi mater Iosia regis 263
 Erica tutor regni Israel 256

F

FAbatus à Syllao occisus 446.593
 Fabius centurio Hierosolymorū
 muros ascendit Pompeio urbem ob/
 fidente 367
 Fabius Damasci rector 382
 Fames sub Claudio imp. 381
 Fames tempore David 192
 Fannius M.fil. Cos. 352
 Faustus Cornelius 557
 Felix Malachi frater à Phaselo fratre
 Hero. supatus dimittitur 382. 564
 Felix praefes Iud. post Cuma. 536. 620
 Felice praefide Iudae latronibus et se/
 ductoribus populi referta 537. et
 inde 620
 Felix à Iudeis accusatur, succedente
 Portio Festo 539
 Ferreus mons 697
 Festum luminarium 326
 Ficula uicus 316
 Filiorū Israel educio de Aegypto 51
 Filij pro parentibus non puniendi, et
 contra 103
 Filius à matre coctus 748
 Flaccus rector Syriae 485
 Flavius Silua expugnat Massadā 772
 Flumina paradisi 4
 Fluuius aque, sanguineus 52
 Fœdus putei 18
 Fonteius Agrippa occiditur 765
 Fornicarie mulieris merces 97
 Fortunatus libertus Agrip. maio. 493
 Fræris defuncti semen excitandū 101
 Fronto Iudeorum iudex 750. 759
 Fullonis monumentum 715
 Fulvia à profugo Iudeo seducta 480
 Furius centurio 367
 Furti lex 102

G

Gaal princeps Sichimitarum 125
 Gabaa oppidum 117. 227
 Gabaa etymologia 148
 Gabaa uastatur ab Israelitis 119
 Gaba oppidum Galilee 412
 Gabala oppidum 360
 Gabao 639
 Gabaonite 111
 Gabaonite callide fœderati cū Iesu 111
 Gabaonite liberantur Ibidem
 Gabaonitarū punitio 192
 Gabatha loci nomen 139

Gabathon opp. Palestinorum 223
 Gaber militie princeps 204
 Gabiar princeps militie Salomon. 203
 Gabinius praefes Syr. 368. 369. 370. 556
 Gab. pra. Syria gesta 366. 368. 369. 370
 Gad filius Iacob 26
 Gad propheta David 194
 Gadara opp. expugnatum 360
 Gadara restauratur 268
 Gadara expugnatur à Vespasi. 654
 Gadare deditio 695
 Gaddi oppidum 237
 Galaad mons 28
 Galaaditis regio. 28. 203
 Galata oppidum 564
 Galatæ olim Gomeritæ 11
 Galba imperator 699
 Galbe mors 701
 Galboa loci nomen 153
 Galgala loci nomē 110. 159.
 Galilea sub ditione Herodis 389. 571
 Galilea descriptio et fertilitas 649
 Galilea inuaditur à Vespas. 654
 Galilei deficiunt ab Herode 392
 Gallus centurio 676
 Galli 628
 Galmon regio, quæ Gilon in biblijs 186
 Gamala oppidum 360. 642
 Gamale situs, obsidio, et excidium à
 Tito factum 674. et inde
 Gamalitica 650
 Gargazus 305
 Gaulalim oppidum 95
 Galanitis 203 635. 650
 Gaulanitis regio 360
 Gaza capta ab Alexandro 303
 Eadem capta à Iudeis 357
 Gazarim oppidum 192
 Gebonitis oppidum 635
 Gechepleth cognomen Rahuelis 50
 Gedeon liberauit Israel de Amalec. 123
 Gedeonis uisio 123
 Gedeon 70. liberorum pater, et unius
 naturalis 124
 Gedeonis hostes, sui interfectores fa/
 cti Ibidem
 Gelboe mons 162
 Gellius Marci Antonij libidinis mini/
 ster 396
 Gemellus ex aula Hera. exclusus 433
 Genasar lacus 475. 542
 Genath porta 715
 Gerara locus Palestine 18
 Gera pater Semi 184
 Gera pater Aoth 121

Gerasa 635. 650. 694
 Gerareth ciuitas 226
 Geraritis regio 226
 Germani milites mortem Caligulae
 uli 512
 Germani ab ira renocati 114
 Germani laudati 629
 German. pater Caligulae occiditur 512
 Germanici laus 49
 Germanicus pater Agrippinae 537
 German. ueneno interijt à Pifone 477
 Germani milites Caligulae 512
 Germani milites Romanorū opes pre/
 dantur 403
 Germani auguriū de Agrip. maio. 489
 Gessaban fil. Ioe rex Israel 251
 Gersus filius Mosi 51
 Gessius Florus praefes Iudae post Al/
 binum 541. 621
 Gessij genus et malitia 543
 Gessur regio 168
 Getha fl. 4
 Geth urbs et regio Palest. 113. 155. 255
 Getho urbs Palestinorum 159
 Getuli olim Euilæi 12
 Gezerenna ciuitas 179
 Gezonat princeps milit. Iosaphat 234
 Gigantum genus 116
 Gigantum conuallis 175
 Gimon ppheta mittitur ad Baasan 226
 Ginanis uicus 534
 Ginea 750
 Giscala oppidum 642
 Giscala à Tito capitur 678
 Gison id. est cancellus 208
 Glaphira filia Archelai regis Cappa.
 uxor Alex. filij Herod. 585
 Glaphira arrogantia 585
 Glaphira marito mortuo redit ad pa/
 trem 479
 Glaphira, nuptie cum Archelao affi/
 ne, et mestitia super marito, eiusq;
 somniū et interitū 610. 471. 479
 Gnidus loci nomen 558
 Gobolitis, Idumæa 30
 Goboth loci nomen 60
 Godolias praefes constituitur Hieroso/
 lymis 278
 Godolias interimitur per Ismaelē 272
 Goliath Palestini proceritas 149
 Goliath prosternitur à David 150
 Gophna 380. 950
 Gophnitica Toparchia 549
 Gorgias superatur à Iuda Macha. 325
 Gorion occisus 692
 Gorion

INDEX

Gorion Iosephi fil.	682	Helias filium uidue Sareptane resuscit	um Indea expellit	382
Gorion Nicodemi fil.	634	tat	Ibidem, & 229	
Gotarzes rex Parthorum	532	Helias pseudopropheta Baal occidi	Herodes Indae tetrarcha	384.565
Gotholia filia Achab, uxor Ioram, regi		iubet, & fugit Iezabel	Herodis fuga in Idumeam	385
na Hierosolymorum	234.244	Helias inungit reges, futuros ultores	Herodes in ius uocatus bellum Hyrcan	
Gotholia studet exterminare genus		Achab	no mouere tentauit	374.375.562
David	Ibidem	Helias mittitur ad Achab propter Na	Herodes Syrie praeficitur	381.563
Gotholia perimitur	248	both iniuste occisum	Herodes Romam pergit	386.568
Gracchus Sabino auxiliatur contra Iu		Helias inuasores suos ulciscitur	Herodes accusatur apud M. Antoni	
deos	465	Heliae occurrit Achab	um	384.565
Greci laudati	628	Heli. & Henoch mortē nemo uidit	Herodis bellū cum Parthis	384.565
Grecorum impudens arrogantia	10	Heliae habitus	Herodes à senatu Ro. rex Indae pro	
Grecorum omnia esse noua Iosephus		Heliae precib. pluuia suspēsa redijt	nunciatur	387.569
asserit	783	Heliachim tutor regni Ezechiae	Herodes Roma rediens Antigoni	
Grecorum antiquissimi Chaldaei prae		Heliachim pontifex custos thesauro	Hierosolyma obsidet	389.569
ceptoribus usi	783	rum Iosue	Herodes Galilea potitus, latrones de	
Greci cur ut plurimum inter se dissen		Helim	let	390.571
tiunt	784	Heliopolis leonum ciuitas	Herodis pugna cū Arabibus.	401.577
Granicum flumen	302	Heliseus propheta efficitur	Herodes Hyrcanum interficit	405
Grana ciuitas à Iuda Mach. capta	327	Helisei prophetia	Herodes mandat uxore occidi	406
Grapte cognata Sire regis	702	Heliseus hostes obsecratos ad Ioram	Herodes honorifice à Cesare excipi	
Gratus miles	518	traducit, ubi de eo plura	tur, & splendide donatur	407.408
Guta oppidum	392	Heliseus moritur	Herodis auaritia	395
Gyon fl. paradysi	4	Heliseus post mortem miraculis cla	Herodis aedificia	411. usq; 419. 579
Gyon Graecis dicitur Nilus	eadem	ruit	Herodes propter occisam uxorem mor	
		Helisei sepulchri natura	bo correptus	409. 410
		Helisei fons	Herodis seuitia in amicos & liberos	
		Hellanicus historiographus	Babe	410
		Helladici populi à Iano orti	Herodes theatra & quinquennalia in	
		Hellepontus Lysimacho post Alexan	stituit Hierosolymis	411.412.580
		drum cessit	Herodes oppida & templa cōstruit in	
		Helpis. una ex uxoribus Herodis pri	honorem Augusti Caesaris	415
		mi	Herodes Antoniam condidit	480
		Heman unus ex sapientibus Hebraeo	Herodis beneficentia erga populum,	
		rum	tempore famis	414.581
		Hemath ciuitas	Herodis prosectio ad M. Antonium, &	
		Hemathenus rex cum David factus	pericula	391.573
		inijt	Herodi uarie insidiae structae	392.393
		Hemor rex	Herodes obsidet Hierosolymā	393.569
		Hemsaeca sacra tunica	Herodis nuptiae cum Mariamne	393
		Heniochi laudati	Herodis instantia apud M. Antonium	
		Henoch	pro morte Antigoni	394
		Henochia prima ciuitas mundi	Herodes sacerdotium Ananelo dat ali	
		Henoch & Heliae mortē nemo uidit	enigene	396
		Henoch uixit 365 annos	Herodes tradit sacerdotium Aristobu	
		Heraclea ciuitas	lo	397
		Hercules auxiliatus filijs Abraham, du	Herodis dolo Aristobulus submergi	
		xit uxore filiam Iaphram	tur	398.582
		Herennius Capito creditor Agrip	Herodi diadema imponit Anton.	578
		pe	Herodes amore uxoris insanit	399.582
		Herodes 15. annorum praeficitur Ga	Herodes Cleopatram occidere molies,	
		lilee	deducit Aegyptum	401
		Herodes maior accusatus sisti iubetur	Herodes uenator, bellator, & sagitta	
		apud Hyrcanum	rum insignis librator	581
		Herodes Antigoni Aristobuli fili	Herodes sacerdotis filiam ducit uxo	

I N D E X

trahgem	414.415	Herod. moriturus mandat ut se mortuo	Hieroboam adducens pop. in idololatram
Herodis solertia erga populum cōpescendum	416	Iudæo. primores interficiantur 457	am. increpatur à Iadon proph. 220
Herodes struxit transitum subterraneum in templum	420	Herod. semet interficere conatus 458	Hieroboam contra Abiam mouet bellum 224
Herodis lex noua in fures	420	Herodis testamentum, mors, & tempus regni eius Ibidem	Heroboā et generis eius extinctio 225
Herodes filios suos Romam mittit 415		Hero. pōpa funebris & sepultura 459	Hieroboam filius Ioā rex Israel quare 253
Herodes filios Roma reductos, in matrimonium despondet 421		Herodis regni diuisio 470	Hieroboam mortuo successit filius Zacharias 253
Herodes Agrippæ occurrit in Asia & Ionia, & eius munificētia in eū ibi.		Herodis uniuersa prosapia 484.592	Hieron Hebræa lingua munitio 173
Herodis cū Iud. cōtrouersia 422.423		Herodes secundus, filius Herodis maioris ex Mariamne pontificis 592	Hierosolyma Beniamitis tributaria 116
Herodis controuersia & reconciliatio cum filiis 424. usq; 427. 583		Herodes filius maioris Herodis ex Cleopatra 443	Hierosolyma sub Abraham Solyma dicta 172
Herodes iterum quinquennale certamen celebrat 427		Herodes ciuitates quasdā condit 476	Hierosolymorum reges quot & quamdiu regnauerint 270
Herodis liberalitas erga Rhodios 428		Herodes Antipas 601	Hierosolymitarū 3000 ducuntur in Babyloniam 265
Herodes agonothea dictus Ibidem		Herodes Artabanū & Vitellium conuiuio excipit 481	Hierosolyma obsessa à Suffacho 222
Herodes gloriæ cupidissimus, inq; suos seuius Ibidem		Herodis amor in Herodiadem, & eius bellum cum Areta 482	Hierosolyma obsidetur & capitur à Babylonijs 268. 269
Herodes sepulchrum Dauid infeliciter aperit 430		Herodis obitus eiusq; filij 534	Hierosolymorum muri reparantur sub imperio Xerxis 293
Herodes amoris in nurum falso accusatus, irascitur fratri 431		Herodias filia Aristobuli soror Agrippæ maioris Ibidem	Hierosoly. à Ptolomæo est capta 314
Herode ab eunuchis ueritatem odij ex torquente, amici eius inuicem se accusant 432		Herodes Agrippæ inopiam improperat 525	Hierosolymorum excidiū & direptio tēpli sub Antiocho Epiph. 321. 548
Herodes Alexandrum filium in uincula conijcit 433. 590		Herodes exilio damnatus, Herodiade eum comitante 494. 615	Hierosolyma capta per Pompeiū Magnus 367
Herode apud Casarem absente deficiunt Trachonitæ ab eo 435		Herodes frater Agrippæ maioris rex Chalcidis 526	Hierosolyma exponitur fscalibus Romanorum 368
Herodes Nacebum Arabum ducem occidit prelio 435		Herodi confertur potestas instituendi pontific. & sacerdot. 529	Hierosolyma obsessa ab Herode 388. & deinceps 570
Herodes traducitur à Syleo apud Casarem propter cesos Arabes 436		Herodianus insidiatus Antiocho Grypo 558	Hierosolymorum mœnia locupletius extructa 525
Herodes Nicolaum Damascenum legatum ad Casarem, per quem ei reconciliatur 436. usq; 439		Herodium castellum 580. 650 580	Hierosolymam primus Dauid nuncupauit 172
Herodes quo pacto in filiorum necem anhelauerit 436. usq; 440. 591		Herodion oppidum 567. 386. 667.	Hierusalem obsidetur à Dauid Ibidem
Herodis uxores & liberi 443. 592		Herodij situs & munitio 421	Hierosolym. oppressio sub Floro 623
Herodes Bathaneam regionē dat Zamari Iudæo Babylonio 444		Herodotus Halicarnas. 214. 223. 792	Hierosol. conspiratio facta, belli cū Romanis seminarium 631
Herodes accusat fratrem Pherorā eiusq; uxore conspirationis delatos 446		Heroum ciuitas 43	Hierosol. obsessa à Cestio 639
Herodi produntur per mortē Pheroræ ueneficia in eum parata 447. 594		Hester historia 294	Hierosol. excidij initium 680
Herodes Antipatrum subitarie Roma reuocatum, reum agit ueneficij coram Varo 449. 596		Hierem. Elegidion Iosia descripsit 265	Hierosol. descriptio 714
Herodes Antipatro in uincula cōiecto, legationem mittit ad Cesarē 454		Hieremias spernitur, prophetas nō auditur, prædicat Hierosolymā expugnaturū iri, uinctus abducitur, & luto immergitur 266. 267. 268. 269	Hierosol. dira fame oppressi 730. 734
Herodes morbo iam obnoxius quid egerit, & morbus eius immedicabilis 456		Hieremiam Nabuzardan soluit è uinculis 271	Hierosol. muro & castellis à Tito circumdata 734
		Hieremias Aegypti subuersionem & trāsmigrationē Israel prædicat 273	Hierosol. excidij mira præsagia 752
		Hiericho capitur à Iudeis 109	Hierosol. capta à Romanis 826
		Hiericus 650	Hierosolyma quoties & à quibus capta, de primis eius conditoribus, & quomodo nouissime funditus est deleta 282
		Hiericus à Romanis diripitur 389	Hierosolymitanorū a-cem ciuium conspiratio in Herodem 412
		Hiericuntis descriptio 696	Hieus propheta arguit Iosaphat 226
		Hieroboam filius Nabath contra Salomonem insurgit 218	Hieus rex iungitur ab Helia 230
		Hieroboam fugit ad Suffachum Ibidem	Hieus
		Hieroboam decem tribuū rex fit 219	

INDEX

Hieus ab Heliseo inunctus exterminatus nit genus Achab & sacerdotes Baal 246. 247	Hyrcano deus locutus Hyrcanus ob felicitatem inuifus lu/ dais 352. 353	ibidem Iacob cum Esau tabernacula partitus magnam postea felicitatem conse/ cutus 29. 30
Hieus Oziam eiusq; quadragintaduos familiares occidit 247	Hyrcani mors & laudes 353. 354	Iacob luget filium suum Ioseph 52
Hilus sacerdos 771	Hyrcanium oppidum 422	Iacob in Aegyptum ad Ioseph pro/ fectio 42
Hippicos turris 715	Hyrcanus tertius	Iacob filij 43
Hippa oppidum 222	Hyrcanus filius Alexandri Iamnei sa/ cerdotium consequitur 361. 554	Iacob uita defungitur 44
Hira rex Tyri amicus David 172	Hyrcanus ad regnum aspirans bello su/ peratur à fratre 363. 555	Iacobus Sose 742
Hiræ epistola ad Salomonem 205	Hyrcanus & Antipater ad Aretam cō/ fugiunt 364. 555	Iacob Machabeus martyr 835
Hiræ munera ad Salomonem 213	Hyrcanus adiuuante Areta Aristobu/ lum fratrem uincit 364. 556	Iacobus Iudæ Galilei filius crucifixus Iacobus frater Iesu Christi (533) lapidatus 540
Hiræ enigmata à Salomona soluta ibi. Hira filius Abybali eodem	Hyrcanus pauper & tenax 365	Iadon propheta increpat Hieroboam 220
Hiræ meminerunt Menander & Dius ibidem	Hyrcano confertur sacerdotium à Cæ/ sare 372. 557 & 561	Iadon à pseudopropheta seductus, à leone discrepatur 221
Hispani laudantur 629	Hyrcanus accusatur tyrannidis eodē	Iaddus sacerdos filius Ioannis Manas/ sen fratrem ob connubium alienige næ prohibet ab altari 302
Historiæ ueræ indicium 784	Hyrcanus Herodem ad iudicium sisti iubet 374	Iaddus Alexandro magno Hierosoly/ mam ingressuro occurrit 303
Historiarum scriptores quid capient 1	Hyrcano capto aures præciduntur 386. 567	Iaddo mortuo succedit Onias filius 305
Hominis ætas 15	Hyrcanus è uinculis redit ad Hero/ dem 396	Iael filius Iesse 148
Homicidij inquisitio 98	Hyrcanus interficitur ab Herode 405. 581	Iaer Galaadinus princeps Israelitarum
Hor mons in quo sepulta soror Moysi 89	Hyrcanus quidam pontifex tabernacu/ lum stole pontificia referuande extruxit 481	Iabel mulier occidit Sisara 122 (137)
Horodes filius Arthabani regis, præ/ clarus 477	Hyrcanus filius Herodis regis Chal/ cidis 534	Iamblicus 372. 560
Horodes imperator factus, ob feritatem à Parthis occisus est ibidem	I	Iamin filius Simeonis eodem
Hostiarum genera uaria pro uarijs 74	Iabel filius Lamech ex Ada 6	Iamnia 650
Hostes etiam sepeliendi 102	Iabella ciuitas uastatur ab Asa 227	Iamnia destruitur ab Ozia secun. 274
Hur ciuitas 15	Iabes ciuitas Galaadina 141	Ianias rex 788
Hycos, hoc est, reges pastores 783	Iabesseni populi eodem	Iaphæ expugnatio 662
Hyrcanus filius Iosephi Tobie 317	Iabis Chananeorum rex occisus 122	Iaphet filij & ex eis gentes 31
Hyrcani astutia & prudentia 318	Iabis princeps Hebræ. occiditur 122	Iardes saltus 770
Hyrcanus mittitur ad Ptolemæum Epi/ phanem eodem	Iabita terre facti per Naab ibidem	Iaso filius Eleazari Aphi 332
Hyrcanus Arionem in uincula conijcit 318	Iabita corpus Saul ui hostibus ablatum sepeliunt 166	Iasus pater Gedeonis 125
Hyrcani arguta responsio ad Ptole/ mæum de osibus quæ conuene ante eum iacebant eodem	Iaboth torrens 89	Iazara ciuitas 239
Hyrcanus 100 pueros regi & totidē puellas regine donauit 310	Iachin thalamus, columna templi 207	Iazibel propheta solatur Iosaphat 237
Hyrcanus fratrum insidijs circunuen/ tus, duos eorum occidit 120	Iacimus filius Zamaris Babylonij 444	Iberes populi olim Iobeli 11
Hyrcani ædificia & mors 320	Iacob filij Isaac natiuitas 22	Ibidum natura 48
Hyrcanus qui & Ioannes, filius Si/ monis Matathie princeps sacerdo/ tum factus, obsedit Ptolemæum in/ terfectorem patris sui 349. 550	Iacob benedictionem fratri suo Esau præripit 23	Ide scelus de Paulina & Mundo 579
Hyrcanus sepulchrum David aperuit & cum Antiochio Sotere amicitia am inijt 598. 350	Iacob ad Laban fugientis uisio 24	Ida in crucem agitur 580
Hyrcani militiæ contra Syros 350. 351	Iacob quibus modis ex Laban filiabus ancillisq; nuptas & concubitus ha/ buerit, quot item proles, quomodo/ que à socero cum uxoribus & filijs aufugerit 25. 26	Ideas filius Nerie sacerdos 271
Hyrcani cum Romanis amicitia & cum Alexandro Zebenna 351. 352	Iacob cum uisione luctatur 28	Idola inquisita à Laban 27
Hyrcanus Samariam captam delet 352. 598		Idumæa 650
		Idumæa ab Esau habitata et uocata 29
		Idumæa & Gobolitis & Amalechitis dicta 30
		Idumæorum rex Moysi uoto non ac/ quieuit 87
		Idumæa Iudæ, inde Simoni cedit 115
		Idumæi à Iuda uicti 327
		Idumæi uicti ab Abisai 178
		Idumæa à Ioram Hierosolymorum re/ ge deficit 244

INDEX

Iebufai Hierofolymis pulſi	173	Ioab princeps militie conſtituitur	172	Ioan. princeps militie Iofaphat	234
Iechabath ciuitas	263	Ioab induſtria contra hoſtes	177	Ioannes filius Zarij princeps profugo/	
Iephthe Galaadini Iſraelitarum princi/		Ioab perſequitur Sabec	191	rum in exilio Babylonico	271
pis temerarium uotum	127	Ioab Amaſam interemit	ibidem	Ioannes populum captiuum redemit de	
Iereſis mater Ioathan	255	Ioab ciuitatem quam Sabec intraue/		manibus Iſmaelis	270
Ieſobos unus fortiffimorum Dauid	193	rat, obſedit	ibidem	Ioannes fratriſſude ſuccedit	303
Ieſſe filius Obed, pater Dauid	132	Ioab obſidionem ſoluit, miſſo Sabec ca/		Ioannes Ieſum fratrem ob ſacerdotium	
Ieſua & Ieſui filij Aſer	48	pite per murum	192	in templo interemit	ibid.
Ieſus Naue filius	61.80	Ioab occiditur in templo	202	Ioannes filius Simeonis pater Mata/	
Ieſus prophetat	105	Ioachaz patris ſui Iofie ſucceſſor uin/		thie	322
Ieſus euertit Hiericho	107 & c.	ctus abducitur in Aegyptum	265	Ioannes Gaddis filius Matathie occi/	
Ieſus ſœdus inijt cum Gabaonitis	111	Ioachaz rex Syrorum	249	ditur	322. 334 & 549
Ieſus Chananeos exterminari iubet	113	Ioachas filius Hieu rex Iſrael	250	Ioannis mortem fratres ulti	335
Ieſu mors eiuſq; ætas	116	Ioachim qui prius Eliachim rex Hiero/		Ioannes Hyrcanus Simonis Matathie	
Ieſus filius Iofedeſch ſacerdotum prin/		ſolymorum conſtituitur	266	ſilius	349
ceps	286	Ioachim tributarius Nabuchodonofor		IOANNIS Baptiſte doctrina &	
Ieſus filius Eliſaib à fratre Ioanne in		occiditur, ſurrogaturq; Ioachim		mors	485
templo occiſus	301	ſilius	266. 267	Ioannes Iouis panis, tabellio	529
Ieſus Iſo, filius Simonis frater Onie ſa/		Ioachim ſeipſum cum matre & cognat/		Ioannes zelotes	718
cerdotio præſicitur & priuatur	321	tis tradit regi Babylonio ſurrogato		Ioannes Eſſeus	642
Ieſu contra Oniã Menelaũ ſeditio ibi.		Sedecchia	267	Ioannes Ananie	codem
Ieſus filius Seæ pontifex	472	Ioachim filius Ieſu princeps ſacerdo/		Ioannes Giſcaleus inſidiator Iofephi	
IESV CHRISTI præconium	478	tum	289	Ioannes Giſcala capta, Hieroſo/	(645
Ieſus Boethi ſacerdotio priuatur	414	Ioachim mors & ſucceſſio	292	lymam fugit	678
Ieſus Dannei filius pontifex	540	Ioachim alius, qui & Alchimus, prin/		Ioannes Hieroſolymitas in Romanos	
Ieſus Gamalielis filius pontifex	541	ceps ſacerdotum	330	incitat	681
Iethan Hebræorum ſapiens	204	Ioachim ſacerdotis interitus	332	Ioannes à Romanis capitur	760
Ietheus pater Amaſe	167	Ioas filius Ozie infantulus ſeptem an/		Ioannes Galileorum dux	702
Ietro alias Rabuel ſocer Moſi	49	norum clam nutritus in regem un/		Ioannes Idumæorum dux occiſus	722
	62.116	gitur	248	Iohel filius Samuelis	157
Iezabel uxor Achab, templum Baal		Ioas templum Hieroſolymitanum re/		Iohoiades pater Banaie	157
conſtruit	228	parat	249	Ioiadas pontifex maritus Iofabeth Hie/	
Iezabel occidit prophetas	229	Ioas poſt mortem Ioiade legum præua/		roſolymis ſepultus	250
Iezabel interminata mortē Helie	230	ricator factus, occiditur ſuccedente		Ione propheta hiſtoria	253
Iezabel de turri præcipitata à canibus		filio Amaſia	250	Ionas Anne pontifex poſt Simonem	
deuoratur	246	Ioas Zachariam prophetam in templo		Cantharam	524
Iezara ſons Samarie	236	occidit	ibidem	Ionij populi à Iano descendunt	18
Iezonias princeps profugorum in exi/		Ioas uſtationem Hieroſolymorum ab		Ionadab peruerſum conſilium	182
lio Babylonico	271	Aſabel doſarijs templi redemit ibi.		Ionadab filius Samme ſolatur Dauid	
Iſrael ciuitas	230.245	Ioas fil. Ioachi ſucceſſor in regno	250	Ionathas filius Abiathar mini/	(182
Iſraelite populi	247	Ioas tribus prælijs iuxta prophetiam		ſter Dauid	198
Illyrici laudantur	628	Helifei uincens Syros moritur	251	Ionathas qui & Abaron, filius Mata/	
Immolatio porcorum illegitima	547	Ioæ regis parabola ad Amaſiam	252	thie	523
Immunda que ſunt.	76	Ioas Amaſiam uincit	ibidem	Ionathas eligitur in locū Iud. 334. 540	
Imperia in manu dei eſſe	491	Ioas mater Ioachim ſecundi	267	Ionathas ulciſcitur Ioannem fratrem,	
Indathis dux Parthorum	350	Ioathabalus rex Tyrriorum	277	& pugna ac ſœdus cū Bachide	335
Inuenta eſſe reſtituenda	102	Ioathan diuinat	125	Ionathas recipit Hieroſolymam	536
Inuentores rerum celeſtium	6	Ioathan filius Hili ſacerdos	271	Ionathas factus ſummus ſacerdos ibidē	
Ioas à commentarijs Ezechie	260	Ioathan filij Ozie regnum, geſta &		Ionathas purpura indutus ab Alexan/	
Ioas ſcriba monumentorum	264	mors	255	dro Epiphane	339
Ioab cum abner belligeratur	168	Ioathan Athar ſuccedit	255	Ionathas capit Ioppen & Azotum	319.340
Ioab Aſar & Saruie princeps militie		Iochobel mater Moſis	49. 63	Ionathe uictoria de Apollonio Tito	340
Dauid	168	Iocundus delator filiorū Herodis	589	Ionathas cum Antiocho Theo amici/	
Ioab traducit Abner apud Dauid &		Iodabar ciuitas	176 (457	tians	
traductum doſe occidit	167.168	Iodas princeps de tribu Leui	172		

INDEX

nam inde, à quo donatur munificen- tissime 343	Iosebeth uxor Ioadi furatur Ioam in/ fantulum 248	Iosephus militaris discipline peritus 642
Ionathas Demetrio Nicanore uicto, mittit epistolas ad Romanos & Spartiatas 344	Iosedech sacerdos in Babyloniā ca/ ptiuus 271	Iosephus quatuor urbium principatus amisit & Iosephi gesta 646 et deim
Ionathas Nabathæos expugnat 345	Ioseph filij Iacob somnia, eorumq; in/ terpretatio 30.34	Iosephus à Tito missus Iudeos ad dedi/ tionem Hierosolymorum adhorta/ tus 726.742
Ionathas capitur 346.349	Ioseph per Ruben seruatur 31	Iosephus lapide uulneratus 736
Ionathæ mors & sepultura 345.349	Ioseph in lacum ponitur 32	Iosephus ex uariarum gentium histo/ rijs Iudæe gentis amicitiam ostendit 787
Ionathas Absalomis amicus Simonis Matathie 347	Ioseph Ismaelitis uenditus 35	Ioseph filij Amon regis laus 263
Ionathas Sadduceus Hyrcani Ioannis amicus 353	Ioseph continentia, ac fides erga he/ rum 32.33	Iosias festiuitatem arymorum agit 265
Ionathas Onie legatus Iudeorum 377	Ioseph à carcerario lenius tractatur, pincerne & pistoris somnia expō/ nit. postea Pharaonis somnia inter/ pretatus, Aegypto preficitur 34.35.36	Iosie mors & successor ibidem
Ionathas pontifex occiditur 337	Ioseph uxor & filij 36	Iosippus Herodis patruus, mulieribus Herodis iussu prodit 599
Ionathas Iudeus 746	Ioseph super Benjamin compungitur, & fratres furti infamat 39	Iosippus ab Herode occisus 410.582
Ionathas Gynccarius Ro. exuſtus 782	Ioseph fratribus innotuit 41	Iosippus fratriuelis Herodis, eiusq; ge/ ner 445
Ionathas filius Saul Palestinos dormi/ entes aggressus perturbauit 144	Ioseph frumenta uendidit 43	Iosephus filius Antipatri, frater Hero/ dis, in Iudæa cadit 592 & 572
Ionathas ignoranter maledicti reus fa/ ctus à patre morti destinatur 140	Ioseph ætas mors, & ossa 44	Iosue succedit Moysi 94
Ionathæ oratio ad Saul pro Dauid 152	Ioseph filius Chami pontifex post Elia/ neum Canthare 592	Iotapata obsidio & excidium per Vea/ spasianum 655. 635
Ionathæ iuramentum ad Dauid 154	Ioseph Hierosolymites pontifici inſi/ diatur 538	Iotapatenorum technæ aduersus Ro/ manos hostes 661
Ionathas bello cecidit 166	Iosephus Caiphas pontifex 476.481	Iozarus Boethi dponitur à pontificat/ u 472
Ionathas fil. Anna post Caiaphan 481	Iosephus filius Tobie Onie sacerdotis nepos 315	Iozarus Boethi persuadet Iudæis cen/ sum admittendum 474
Ioppe 650	Iosephi concio, & amicitia cum Ptole/ meo Epiphane 316.317	Iozarus pontificatu priuatur 475
Ioppe capta à Ionatha Abaron 339	Iosephi mors & laus 320	Isaac immolatio & constantia 20
Ioppe capta per Vespasianum 668	Ioseph Gaddis pontifex 540	Isaac coniugium cum Rebecca 21
Ioram patri Iosaphat succedit 240	Ioseph Zacharie preficitur Iudæis, Iu/ da Machabeo persequente Timo/ theum 328	Isaac repromittitur Abraham 161
Ioram Hierosolymorum rex, partici/ da & idololatra factus 244	Iosephus Iudæe mandato non parens, in/ feliciter pugnat ibidem	Isaac nascitur 18
Ioram mortuo uxores & filij occidun/ tur præter Oziam ibidem	Ioseph Elimi dici unus sacerdos 456	Isaac in Aegyptum profectio 22
Ioram filius Achab Ochozie fratri suc/ cedit 238	Iosephus Calaphas pontifex 476	Isaac expulsus ab Abimelech 23
Iora Achab filij & regis Idumæe bel/ lum contra Moabitas 239	Iosephus Thobie filius 315 & c.	Isaac oratio super Iacob ibidem
Ioram regis Israel gesta & pericula Samaria facta 243	Iosephus Gorionis filius 641	Isaac ætas & mors in Hebron 29
Ioram ab Hiëu occiditur 246	Iosephus filius Simonis 642	Isachar tribus sortita Carmelum 113
Ioram filius Azaria sacerdos 271	Iosephus Matathie	Isacham Samaritis uxor Manassis sa/ cerdotis 302
Iordanis decreuit Israelitis transseun/ tibus 102	Iosephus quibus causis ad historiā scri/ bendam incitatus 1	Isofeth filius Saul rex Manalim con/ stituitur 167
Iordanis fontes 579.672	Iosephus Iudaicum bellum scribit ante historiam Antiquitatum 17	Isofeth disidium cum Abner propter concubinam 169
Iosaphat historicus Dauid 176.192	Iosephus sacerdotem se dicit ex genere Machabeorum 430	Isofeth occiditur 171
Iosaphat filius Asa patri succedit 227	Iosephi cruditis & ætas, dum Antiqui/ tatum libros scriberet 542	Ischaboth filius Phinees 134
Iosaphat bellum cum Ammonitis 256	Iosephus Mathathie filius rector utri/ usque Galilæe 642	Isidis templum Romæ destructum pro/ pter stuprum Pauline 482
Iosaphat filio Ioram accepit uxorem 234		Ismael etymologia 16
Iosaphat impetum Syrorū euadit 235		Ismaelis genealogia 16
Iosaphat increpatur ab Hieo pro/ pheta 236 & 237		Ismael uxorem Aegyptiam duxit ibi Ismael
Iosaphat Moabitas & Amonitas do/ mino pugnante uicit 284		
Iosaphat succedit Ioram filius 240		

INDEX

Ismael filius Iabi pontifex 476 et 540	Iudeorum Hierosolymam repentinū numerus 286	Iudea uarijs tumultibus quassata, Archelao ad Caesarem profectio 466.609
Ismaelis cuiusdam malicia in Godoliam 272	Iude. & Samaritanorū disceptatio 338	Iudee tumultus sedat Varus 467.606
Ismael populū Masphat ducit capitiū ibidem	Iudeorum studiū in reparando templo ibidem	Iudee mala praefide Felice 637.538
Israel uocatur Iacob et etymologia 28	Iudei quando primum dicti 292	Iudea à sicarijs deuastata 537
Israel filiorū oppressio in Aegypto 45	Iudei subiugati à Naas 140	Iudee descriptio, eiusq; undecim sortibus 650
Israelite cur neruo lato non uescantur eodem	Iudei multos inimicos trucidant 301	Iudea uenum exposita 770
Israelitarum multa milia occisa à Beniamitis 119	Iudeorum seditio Hierosolymis 302	Iudeorum ingens clades tempore azymorum facta 534
Israelite uastantes Gabaa ibidem	Iud. status post Alexandrum 305	Iudeorū seditio contra Samaritas 535
Israelite Beniamitarum miseri, despondent eis uirgines Iabitas 120	Iud. in Aegyptum ducuntur 305	Iudeorum contentio contra Syros 538.539
Israelite opprimuntur à Cusardo rege Asiriorum 120	Iudei absoluuntur 307	Iudeorum & Caesariensium seditio 622
Israelite opprimuntur à Moabitibus, Chanaanais, à Labin & Amalechitis 121. 122. 123	Iudeis beneficentia exhibita ab Asie regibus 315	Iudei Hierosolymis occisi à Floro 624
Israelite iterum liberati per Deborah & Barachum 122	Iudei infestationes passi à Samaritanis 315.322	Iudeorum uarie clades & calamitates 602 & deinceps
Israelite uincunt Amalechitas & spoliant 60	Iudei coguntur abnegare legem 322	Iudeorum studiū circa ueritatem historiarum 785
Israelitarum trecenti aquam manibus biberunt 125	Iudeorum multi in spelunca exusti ibi. Iudeis amicitia cum Romanis 352	Iudeorum cur pauci scriptores meminerint 787
Israelite liberati ab Amalechitis Gedone principe ibidem	Iudeorum haereses 345.474	Iudeus quidam impostor quae simularat Alexandrum Herodis filium 470
Israelite ab Ammonitis oppressi 127	Iudeorum inuidia contra Hyrcanum Ioannem 358	Iudeorum castra, loci nomen 560
Israelite egrediuntur ex Aegypto 53	Iudeorum ostingenti crucifixi 559	Iudas Machabeus filium Mathathiae 327
Israelite tributarij facti Palaestinis 128	Iudei quae oppida possederint regnante Alexandro Iamneo 361	Iude uictoria de Apollonio & Seron ducibus Antiochi 324
Israelitarum clades à Palaestinis inflicta 133	Iudei Rom. quando primū subditi 368	Iude uictoria de Lysia & Gorgia 325
Israelitarum decem tribus transferuntur in Mediam ex Persida 258	Iudei Herode eos animante, bellum contra Arabas capeffunt 402	Iudas Hierosolymam occupat, templū & sacrificia renouat 326
Istob rex 177	Iudeorū seditio contra Herodem 412	Iude uictoria de Idumaeis & Ammonitis & de Timotheo 326. 327
Ithaburius mons à Placido occupatus 559.677	Iudeorum oratio ad Agrippam pro uenda libertate 422	Iude clara uictoria contra Nicanorem 332
Itham locus circa Hierosolymam 216	Iudeorum afflictio per Asiam & Libyam 428	Iudas summus sacerdos factus cum Romanis amicitias iungit ibidem
Itham ciuitas à Roboam structa 222	Iudeorum permissum, plures habere uxores 443	Iudas nouissimo contra Bachidem praelio interit 333. 549
Ithamar filius Aaron 71.134	Iudeorum quadraginta fortitudo pro lege 455.456	Iudas Capsei, dux exercitus Ionathae Abaron 344
Ithobaal rex pater Iezabel socer Achab 228.247	Iudei ab Herode morti destinati, liberantur è carcere 458	Iudas Essenus propheta 554. 551
Iturei subacti ab Aristobulo filio Hyrcani Ioannis 355	Iudeorum septia milia ceduntur in templo per milites Archelai filij H. 461	Iudas Aristei legis interpres 455
Iturius amicus Herodis 406	Iudeorum seditio contra Sabinū usque 468	Iudas Ezechiae latronis filius 466
Iuba Maurorum rex 475	Iudeorum accusatio in Archelaum 661.468.607	Iudas Gaulonites concitator seditionis & autor quartae sectae Iudeorum 474.475
Iubal musicam coluit primus 6	Iudei à Pilato caesi 478. 614	Iudas Ionathae 634
Iubileus annus 78	Iudei Roma excedere coguntur 480	Iudas Iudee 735
Iudei Hebraei 83	Iudeorum constantia ad Petroniū pro conseruatione legis 495. 616	Iudas Mertonis 742
Iudei circunciduntur octauo die 180	Iudeorum ingens cedes Seleucia facta 504	Iudas Machabeus martyr 838
Iudeorū captini relaxati à Cyro 282	Iudeorum libertas sub Claudio Caesare 522. 566	Iudas Eliasibi sacerdos 302
Iudeorū resp. qualis ante captiuitatē, & qualis post fuerit 288	Iudeorum disidium cum Philadelphis 529	Iuda defuncto succedit frater eius Ioannis ibidem
Iudeorum reditus ad Hierusalem sub Neemia & Esdra 290		Iudicium

I N D E X

Iudicium historia	116	Lot genuit ex filiabus	18	Machon ciuitas uastata à David	ibide
Julia uxor Augusti Caesaris	427.443	Lucilius Bassus	768	Macro pretorij praefectus	488
Julia Augusti filia, & duarum ciuitatū		L. Valerius, Lucij filius Cos.	572	Matrones pop.	794
nomen	475	L. Manlius L. Memmij filius	561	Madianite populi	90
Julia soror Caligulae	520	L. Copinius Collinae filius	572	Madianite uicerunt Israëlitas	125
Juliani militis Romani fortitudo	743	L. Antonij decretum pro Iudeis	578	Madian ciuitas	49
Iusiurandum Iudaicum	21	L. Lentuli consulis decretum pro Hyr-		Madianitarū & Arabum strages	124
Izatis fil. Helene sit Iudeus	530	cano & gente Iudae	578	Madianitarum exercitus	94
Izatis mors & gesta	531	Luctus triginta dierū pro mortuis	101	Mageddon loci nomen	246
L		Lucullus	562.55	Magedon ciuitas à Salomone condita	
Laban despondet filias suas Iacob	25.26	Lud. Iudae populi	13	Magnus campus	697 (213)
Labenna prouincia	244	Lugdunum oppidum Gallie	494	Magog Magogas instituit	18
Laban insequens generum suum Ia-		Lupus tribunus Caesoniam Caligulae		Magus quidam seductor populi à Por-	
cob somnium	27	uxorem occidit	517	tio Festo occisus	539
Laban fraudulentia	ibidem	Lupus morte multatus	421	Malichus Arabs nutricius Antiochi	
Labosfordarchus	277	Lupus rector Alexandriae	718	q Theos cognominabatur	342.563
Lacedemonij laudantur	628	Lusitani laudantur	629	Malichi insidiae contra Antipatrum	380.563
Lachis oppidum	222	Luxa regio	16	Malichus interficitur	381.564
Lagus pater Ptolemæi Soteris	305	Lycus fluuius	350	Malachus rex Arabum Herodem fru-	
Lais parens Phaltis	160	Lycurgus legislator	814	stratus	387
Lamech filij & uxores	6	Lydda	650	Malathoës ciuitas	485
Laodicensium decretū pro Iudeis	368	Lydi populi olim Iudae	13	Malchus qui & Cleodemus ppheta	23
Largius Lepidus	749	Lysanias filius Ptolemæi Minæi	384	Malachias	742
Lasthenes Cretenfis	339	Lysias Antiocho ad Persida profecto,		Malthace Samaritis	592
Lazarus gigas Iudeus	482	relinquitur ad deuastandam Iu-		Mambre conuallus in qua requieuit A-	
Legum prauaricatoris pena	100	deam	329	brabam	17
Leonum ciuitas Heliopolis	738	Lysias superatur à Iuda Machabeo	(330)	Maaachasim genus Hebrae uestis	68
Lepidus à C. Caligula occisus	505	Lysias occiditur	331	Manachemi Esseni diuinitas de He-	
Leuias Hierosolymita	681	Lysias oppidum	365	rode	417
Lexi filius Iacob ex Lia	26	Lysimachus Hellepontum obtinet	300	Manaben Sellum perimens seipsum res-	
Leuitici historia	74	Lysimachus fratrem Aretam regem A-		gem Israel constituit	254
Leuitarū principes & numerus	78.79	rabum interfecit	357	Manaben defunctus in Samaria	255
Leuitarū trib. à militia segregatur	87	Lysimachus occisus ab Herode	410	Manaben succedit Phaccias filius	254
Leuitis decimas dari iussit Moses eodē		Lysimachus Pausaniae, legatus Iudeo-		Manabemus rhetor principatum Hie-	
Leges Moisaice uariae	74.75. & 97	rum ad Romanos	577	rosolymis usurpauit, & interfici-	
ac deinceps		M		tur	633.634
Lex noua Herodis in fures	420	Maacha filia Thamar uxor Ro-		Manalim regio	162
Libanus mons	112.203	boam	222.225	Manna quid	59
Liberius Maximus Iudaeam uenum ex-		Maacha rex	177	Manasses filius Ioseph	56.43
ponit	771	Mabortha quæ & Neapoli	697	Manasses & Ephraim praefecti	79
Liberi ancillas non ducant	100	Macedones populi	12	Manasses filius Ezechiae impietate in-	
Libes olim Phuti	12	Macedones laudantur	628	signis	262
Libyas	564	Machabeorum historia	321	Manassis captiuitas & mors	263
Libyam Phut instituit	12	Machabeorum martyrum libellus	825	Manasses feliciter moritur	265
Linum Hebraice cheton	68	Machabeus martyr	832	Manasses filius Ioannis sacerdotis fra-	
Litus ciuitas	54	Machamis filia Ptolemæi, uxor David		ter Iaddi duxit uxorem Isacham Sa-	
Liuiam mater Tiberij Neronis	476	Machera Herodi uenit au-	(169)	maritidem	302
Lollius	365	xilio	391.571	Manasses ob connubiū alienigenae pro-	
Longi Romanis fortis animus	647	Machere insolentia	572	hibetur accedere altare	ibide
Lot frater Saræ adoptatus ab Abra-		Machir Machabeus martyr	833	Manasses Eleazari patruus sacerdotiū	
ham	13	Machir princeps Galaaditidis	186	suscipit	316
Lot separatus ab Abraham	15	Macherus à seditiosis Iud. capta	636	Manasseas Damascenus de arca Noë &	
Loth captus & redemptus	eodē	Macherus à Basso capta	768	Manethon Aegyptius historiogra-	
Lot hospitatur angelos	17	Macherus castellum Iudae	562	phus	788
		Machir nutricius Miphiboseth	176	Manethon	

INDEX

Manethon refellitur à Iosepho	797	Mardochei decreta super diebus festis		Matathias filius Absaloni dux exercitus	
Manuë pater Samsonis	128	Iudeorum	301	Ionathæ Abaron	344
Maon desertum	158	Mare Pamphylicum diuisum	56	Matthias Cargalothi legis interpret	455
Maon ciuitas	159	Mareon ciuitas à Grecis Samaria	227	Matthias Theophili Hierosolymites	
Mar amaritudo dicitur	57	Mare ancum templi Salomonis	207	sacerdos per Herodem	456
Mala interpretatur dolor	131	Mareon filius Ionathan	202	Matthias seditiosus sacerdotio priuatur	456
Marcellus curator Iudææ constituitur		Maria soror Moysi moritur	88	Matthias Anne frater Ione pontifex	524
Pilato Romam profecto	480	Marion Tyriorum tyrannus ab Herode superatus	382	Matthias Theophili pontifex, sub quo	
M. Tullius Cicero consul, Cn. Pompeio Hierosolymam & templum capiente	167	Maria uxor Archelai filij Herodis	475	bellum Romanorum contra Iudeos	
M. Agrippæ beneficia in Iudeos	315	Maria filia Agrippæ maioris desponsa Archelao Chelcie filio	527	sumpsit initium	542
M. Agrippa cum Herode amicitias componit	415	Maria nupta Demetrio Alexandrino	ibidem	Matthias locus	168
M. Agrippa Iudeorum libertates à Romanis concessas confirmat & tueritur	425	Mariamne filia Hyrcani & Alexandræ, coniunx Herodis	396. 484	Matuse princeps Babylonius	270
M. Antonij epistola ad Hyrcanum tertium	382	Mariamne traducitur uiolati matrimonij	400. 582	Mausoleum à Daniele constructum	280
M. Antonij decreta & edictum pro Iudeis	383	Mariamne audito Herodis mandato de se occidenda maritum odio prosequitur	407	Mausoleum Mathie & filiorum	345
M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet	584. 565	Mariamne accusatur ueneficij apud Herodem	408. 595	Maxilla loci nomen	150
M. Antonij & Cleopatræ amor	575	Mariamne occiditur	409	Maxillus	492
M. Antonius Antigoni Aristobuli interficit	395. 575	Maris rubri diuisio	56	Meas uicus	528
M. Antonius libidinis notatur	596. 575	Marisa ciuitas	328. 351	Meander fluius	310
M. Antonius uictus à Cesare in bello Asiaco	402	Marissa à Roboam structa	222	Medaba ciuitas	335. 350
M. Antonius belli Romanorum dux cum Gabinio contra Iudeos	368	Marisi ni	352	Media	288. 277
M. Antonij , & P. Dolobelle decreta pro Hyrcano tertio, & gente Iudaica	577	Marmaride laudantur	629	Medi populi à Madoo orti	15
M. Agrippa Iudeorum ius tutatus	422	Marsus praeses Syriae post P. Petronium	524	Medis ciuitas	265
M. Agrippæ cum Herode amicitia	415 & 423	Marsus Agrippæ maiori inimicus	525. 526	Mega oppidum	360
M. Publij decretum pro Iudeis	378	Marsus libertus Agrippæ	492. 486	Megarum Babylonius princeps	270
Marcus nepos Herodis	522	Martyr quis sit	825	Megasarus	732
Marcus praeses Iudææ post Copiniam	476	Masnaë mptis pileum sacrum	69	Melcheno th baset	208
M. Minutianus coniunx sororis C. Caligulae	511. 520	Maspha ciuitas structa ab Asa	227	Melchizedech id est, rex iustus	16
M. Minutianus conspirator in mortem C. Caligulae	505	Masphat ciuitas	127. 140. 271	Melchizedech iustus rex, Hierosolymorum primus conditor	760
M. Antonius Iulianus procurator Syriae	749	Masphat interpretatur deorsum inspicere	136	Melchis occisus in bello	166
Mardocheus auunculus Hester pandit regi insidias eunuchorum	295	Massada expugnata per Fl. Syluam	772	Melazarus legis peritus	530
Mardochei luctus de edicta contra Iudeos clade	296	Massada ciuitas	382	Melite ciuitas	768
Mardochei oratio ad deum	296	Massada oppidum	386	Mella ciuitas à Iuda Mach. capta	358
Mardocheus purpura indutus circumducitur per Aman inimicum	299	Maselmis mater Amon regis	263	Melun ciuitas	471
Mardocheus exaltatur à rege eodem		Matthan sacerdos Baal perimitur	249	Memphis ciuitas	48
		Matathias Bacchidem occidit	548	Memphis ciuitas à Mineo condita	214
		Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempsit	325. 548	Menander de obfessione Tyriorum	259
		Matathias idololatriam Iudeum confodit simul & Apollonium	523	Menander transtulit antiquitates Sidoniorum ex Phœnicia lingua in Graecam	215
		Matathias primus persuasit, etiam sabato pugnam non esse detractandam	ibidem	Menedemus philosophus	512
		Matathias morituri testamentum ibidem		Mennius regulus	505
				Memnonis sepulchrum	615
				Mensa propositionis quomodo exstructa	67
				Mensa aurea templi Salomonis	208
				Mensa Ptolemæi Philadelphi admodum pretiosa deo oblata descriptio	615
				Mensis hyperueretheus	75. 209
				Mensis Arthemisius	206
				Mensis septimi ratio	75
				Menfurarum	

I N D E X

Mensurarum inuentio	6	Misselis ciuitas	602	Mosis oratio ad populum Israel	Ibidē
Mæotici laudantur	628	Mitra pontificis	69	Mosis oratio ad deum	Ibidē
Mephramuthesis, & Mephres	789	Mithridates reuexit sacra uasa templi		Moses educit Israelitas in Sina	mōtē 57
Merari filius Leui	45	ablata	281	Moses uirga aquā ē petra elicit	59
Mercedem non esse fraudandam	105	Mithridates Synaces præfessus Par-		Mose manus extendēte Hebræi uincūt	
Meroe ciuitas Aethiopiæ	48	thorum	359	Amalechitas	60
Mes filius Aram	15	Mithridates Parthorū perfuga dimit-		Moses excepit Rahuel socerum suū ue-	
Mesaneī populi	Ibidem	titur à Gabinio	370	nientem ad Sina	62
Mesopotamitæ insurgūt in Abrahā	14	Mithridates Pergamenus Cafari au-		Moses paruit monitis soceri	Ibidem
Mesopotamitarum strages	177.178	xiliatus contra Aegyptios	371	Mosis tabulæ	64.65
Mesopotamiæ difficultas	21	Mithridates gener Artabani regis Par-		Moses quadraginta dies nullo cibo hu-	
Mesrim hoc est Aegyptus	12	thorum	502	mano participatus	Ibidem
Mesraei Aegyptij	Ibidem	Mithridates mouet arma cōtra Ani-		Mosis tabernaculum	65
Messabasan uestis sacra	69	leum	503	Mosis arca	67
Messala	568	Mithridates superatur ab Anileo	502	Mosis orō super sacerdotio Aaron	71
Messalinā Claudius maritus necat	557	Mithridates uicissim superat & occi-		Moses bellicosos recensuit	78
Metellus Teostam ciuitatem cepit	365	dit Anileum	503	Moses coturnicibus magnum exercitiū	
Metilius Rom. præfessus	654	Moabitarum terram depopulantur Io-		satiat	79
Methir sacra Hebr. uestis	69	ram, Iosaphat, & rex Idumæe	239	Mosen iterum populus seditione adori-	
Methri cognatio de tribu beniamin sor-		Moabitarum rex immolat filium	240	tur	79
tem regni accepit	140	Moabite à Babylonij subiuigati	275	Moses populo ad Chananeorum termi-	
Michee præsagium aduersus Achab,		Moab filius Loth ex filia seniore	18	nos ducto, loquitur	80
& alia gesta	233.234.235	Moabite populi	Ibidem	Moses explorari suadet Chanan.	80
Michol fil. Saul desponsatur Dauid	152	Moabite uincūt à Iosaphat	234.237	Mosen iterum Hebræi occidere adori-	
Michol astutia	155	Moabitis regio	88	ti	80.86
Michol post Dauid desponsatur Phal-		Moabite superati à Saul	141	Mosis autoritas, legumq; eius reueren-	
ti	160	Moabitas debellat Dauid	175	tia	81
Michol Dauid iterum remittitur per		Modin uicus	522.548	Moses iterū seditionē passus	83.86
Abner	169	Monobazus	659	Moses ad Core seditiosum	84
Michol Dauid ludentem cithara ante		Monobazus Bazeus rex Adiabenorū		Moses inuitat Datan & Abyrom	Ibid.
arcam ridet	174	frater & maritus Helene	529	Moses à rege Idumæorum repulsam	
Michol ex Dauid non concepit	Ibidem	Monobazus filius Monobazi Bazei		passus	87
Milas legatus Archelai regis Cappa-		ex Helena	Ibidem	Moses cū filiis Israel uicit Seon, & Og	
docum ad Herodem	438	Monobazus iudaismum subit	552	reges Amorrhæorum	89
Milesius proditor	359	Monslingon ciuitas	364	Mosis castrametatur ad Iordanē	89
Militis cuiusdā impudentia, magnæ cla-		Mopsuestia ciuitas Ciliciæ	559	Moses Iosue successorem facit	94
dis Iud. causa & origo	534	Moraim mons, in quo immolatus Isa-		Mosis constitutio de hereditate filia-	
Mina quid sit	370	ac	19	rum	97
Mineus rex Aegypti conditor Mem-		Moses trium mensium exponitur	46	Mosis oratio ante mortem & constitut-	
phios	214	Mosis sapientia	2	tiones	95
Miniada	9	Mosis educatio eiusq; nominis etymo-		Moses populo legem scriptā dedit	96
Minutianus conspirator in mortem C.		logia	47	Moses conuocat ecclesiam & prophe-	
Caligulæ	505.508	Moses diadema Pharaōis cōculcat	Ibi.	tizat	105
Miphiboseth filius Ionathæ queritur à		Moses dux Aegyptiorum	48	Mosis mors & sublatio	106
Dauid & ditatur	176	Moses Tharbin filiam regis Aethio-		Mosis laus & collatio ad alios legisla-	
Miphiboseth ambitionis delatus exha-		piæ duxit uxorem	49	tores	814
redatur	184	Moses regē Aegypti latenter fugit	49	Mosaice legis liber intra thesauros tē-	
Miphiboseth falso delatus excusat se		Moses uidēs rubum ardentem, iubetur		pli inuentus	264
apud regem	190	educere filios Israel de egypto	50	Mulierum testimonium	98
Misæ rex Moabitarum	239	Mosis prodigia	52.53	Mulier à uiro Leuita membratim secta	
Misach nomen Misaelis pueri apud Na-		Mosis uirga magorum uirgas consum-		in singulas tribus mittitur	118
buchodonosor	274	pfit	52	Mundi creatio	3
Misael puer socius Danielis, à Babylo-		Mosen lapidare noluerunt Hebr.	55.58	Mundi adolescentis dolum stuprum	
nij Misach dictus	Ibid.	Mosis confidentia	55	cum Paulina	479

INDEX

Muri Hierosolymorum tres	714	Namasus pater Hieu	230.245	Nicopolis ciuitas	707
Murium multitudo Azotorum prouin-		Narbatha regio	623	Niger Pereites	642
ciam deuastauit	134	Nathan filius Dauid	173	Niger occisus	692
Musca idolum Accaron	238	Nathan alius propheta narrat Dauid		Nilus fl.	49
Mutianus praefectus Syriae Iudeorum		deo placere structurā templi	174	Nilus in sanguinem uersus	65
statuta tutatus	313	Nathan fil. Dauid arguit patrem	179	Niniue ciuitas	261
Mygdonia, nunc Antiochia	531	Nathan Adoniam regno pellit, & un-		Ninus ciuitas	12
Myrrha filia Cynare regis	551	git Salomonem	197	Nisan primus mensis	54
N		Nathanael filius Iesse	149	Nisibis oppidum	498
Naama mater Roboam	219	Naufragium Ione prophetae	253	Nisibis terra	531
Naarus	636	Naum prophetia	255	Nobe ciuitas	155
Naas rex Ammonitarum Israelitis ca-		Nazarei Corban offerunt	87	Nocheus repudiū Vastis suasisit	294
ptis oculos dextros eruebat	141	Neemias Iud. pincerna Xerxis	292	Noe seruatus	7
Naas occisus à Saul	141	Neemie oratio ad populū muros Hie-		Noe anno etatis sexcentesimo diluuiū	
Nabal uir stultus & crudelis	159	rosolymorum reparaturi	Ibidem	est factum	codem
Nabal interpretatur demens	160	Neemie cura & labor de reparandis		Noe preces, & pactum cum deo	8.9
Nabal moritur	Ibidem	muris Hierusalem	293	Noe etas, mors, & filij	9
Nabalota ciuitas	364	Neemias moritur	294	Noe graece Nochus	11
Nabathaea prouincia	19	Neerda ciuitas	498	Noe plantator uineae, inebriatus	12
Nabath pater Hieroboam	218	Nemrod filius Chusi	12	Noe arcae ubi seruentur reliquiae	529
Nabathai	327	Nemrod filius Cham cōtemptor dei	10	Noemis uxor Elimelech	131
Nabathai Arabiae gens	334	Neptalim filius Iacob ex Bala	26.43	Noemis interpretatur felicitas	Ibidem
Nabathai expugnantur à Ionatha A-		Neptalite quam terram sortiti	113	Norbanus occisus	512
barom	345	Ner patruus Saul	145	Noua loci nomen	157
Nabla musicum instrumentum	208.195	Nergella princeps Babyloniorum con-		Numerus hostiarum, quas Salomon in	
Naboth iniuste lapidatus astu Iezab-		tra Hierosolymam	270	templo obtulit	211
bel	231	Nerias filius Vrie sacerdos	271	Numenius Antiochi legatus Ionathae	
Nabuchodonosor primus rex Babylo-		Nerie pater Baruch discipulus Hierer-		Abaron ad Ro. & ad Spartiat.	345
norum regem Aegypti & omnem		mie	Ibidem	Numidius Quad. praefes Syriae	555
Syriam subiugat &c.	266	Nero fil. Domitij	557.619	O	
Nabuchodonosor omnes Iudeorum no-		Neronis crudelitas	Ibidem	Obedom Leuita per arcae dei	
biles castrat, & literis instituendos		Nero Vespasianum contra Iudaeā mit-		ditatus	174
curat, ubi multa alia de eo	274	tit	647.648	Obeth dispensator Achab	240
Nabuchodonosor secundus, filius super-		Neruis cur Iudaei abstineant	28	Oblationū deuotio in tabernaculo	71
rioris & successor	276.277	Nicanor praefectus hospitum Ptolemai		Obus pater Michea prophetae	255
Nabuchodonosor successores	277	regis Philadelphi	311	Obodas rex Arabum	431
Nabuthai ager	246	Nicanor praefectus Sichimitarum	322	Ocona ciuitas Iudaeae	334
Nabuzardan princeps Babyloniorum		Nicanor Demetrij amicus, in bello occi-		Octauia filia Claudij ex Messalina uxo-	
contra Hierosolymam	270	sus contra Iudam Machabeum	332	re Neronis	557
Nabuzardan templum spolijs & incen-		Nicanoris Seleuci beneficentia in Iu-		Ochozias filius Achab patri succedit	
dijs, ciuitatem excidijs, populū exi-		deos	313	in regno	236
lio afficit	270	Nicaula regina Aegypti & Aethio-		Ochoziae scelerati regis casus	258
Nacebus dux latronum ab Herode ui-		pie	214	Ochoziae succedit Ioram	Ibidem
ctus	455	Nicolaus Damascenus Iudeis patrocini-		Ochozias filius Ioram (mendose hunc	
Nachor fratris Abrahæ genealog.	14	natur	313	legis uocatum Oziam)	244.245
Nadab fil. Aaron igne cōsumptus	73	Nicolai pro Iudeis oratio ad Agrip-		Odidas propheta	256
Nadab filius Hieroboam patri successit		pam	422	Odolla ciuitas	155
in regno	225	Nicolaus Damascenus legatus Hero-		Odolla à Roboam edificata	222
Nadab & omnis generis Hieroboam		dis ad Caesarem placandum	436	Ofellius Hierosolymita	385
interitus	Ibidem	Nicolaus Damascenus pro Archelao		Og rex Galadine & Galanitidis peri-	
Nadab mortuo, Baasa occisor eius re-		uerba facit	469	mitur	89
gno potitus	Ibidem	Nicolaus Archelaum expurgat	469	Og regis lectus ex ferro factus	codem
Naema filia Tubalcain	6	Nicomedes Gabinium & Scaurum ac-		Ogys regio	16
Naida locus quem Cain incoluit	5	cusat	365	Obad filius Simeonis	43

I N D E X

195

INDEX

Pharise. heresis	345. 417. 445. 474	Philip. quas ciuitates condiderit	475	Staurū ad Syriam mittit	365. 455
Phariseorum & Sadduceorum contro		Philippus absq; liberis mortuus	482	Pompeij contra Aristobulum Iamnei	
uersa	553	Philippus Iachimi fil. dux	641	gesta	366. & 367
Phariseis administratio regni conces		Philo legatus Iudeorum contra Apio		Pompeius Hierosolyma & templo po	
sa	361	nem	494	titus eiusq; modestia	367
Pharisei quidam conspirationis in He		Philistim filius Nemrod	12	Pompeio aurea uitis mittitur ab Ari	
rodem conscij occiduntur	445	Philistim prouincia	eodem	stobulo	365
Pharus insula	704	Philistus	784	Pompeius Syllanus consul	929
Phaselus maior. Hero. frater. 374. 484		Philostephanus	356	Pompilius senator	507
Phaselus Felicem superat	382	Philostatus de rege Babylō. 277. 790		Ponderum inuentio	6
Phaselus tetrarcha Iudae	565	Phinees filius Eli à Palestinis occidi		Pontificum insolentia erga sacerdos	
Phaselus Hierosol. praeficitur	562	tur	132	tes	541
Phaselus moritur captus à Parthis. ca		Phinees fil. Eleazari nepos Aaron	115	Pontificū Hierosolyma catalogus	271
put saxo illidens	386. 567	Phinees Zamariam interfecit	94	Pontificum & sacerdotum pugna Hier	
Phaselus & phaselis turris & oppidi		Phinees dux Israelitarum contra Ma		rosolymis facta	539
nomen	428. 580	dianitas	ibidem	Pontificum ab Aaron usq; ad Hieroso	
Phaselus secundus. fi. Herodis 592. 445		Phinees prophetizat	116	lymorum excidium catalogus	542
Pherecydes Syrius	784	Phiscon Ptolemæus	320	Pontificia stola à quibus solita confer	
Pherora filius Anipatri frater Hero		Phison fl. paradisi	4	uari	419
dis	371	Phœbus legatus	639	Pontius Pilatus praefes Iudae & eius	
Pherora Iosippifratris sui caput rede		Pholaus rex Assyriorū contra Syros		regimen	476
mit	392	pugnaturus munerib; placatur	255	Poppea uxor Neronis	543
Pheroras pro ultione fratris caput Pap		Phraath parthorum principis humani		Portius Festus praefes Iudae post Fe	
po praecidit	393. 573	tas in Hyrcanum	395	licem	539
Pherora odiū in filios Mariānes	424	Phraates princeps Parthorum à filio		Portus Alexandrinus	704
Pheroras desert Herodē amoris in Gla		occisus	396. 476	Prefagia Hierosolymitani excidij	752
phiram nurū apud eius filium	430	Phryges olim Tigranei dicti	11	Primitiarū ex frugibus immolatio	76
Pheroras Herodū conciliatus	454. 588	Phut filius Cham	12	Principes sint in unaquaque ciuitate	
Pherora cōspiratio in Mero. 445. 592		Phut fl. Phuti populi, prouincia Ibidem		septem	198
Pheroras moritur	447. 594	Pini natura	216	Principes militiae Salomonis	103
Phiala lacus	672	Piso legatus Pompeij	567. 557	Priscus Centurio	746
Phicolus dux Abimelech	23	Piso German. neneno interimit	477	Procella uehemens Iudeorum crudeli	
Phideas sacerdos templi	271	Pistoris Pharaonis somnium	35	tatem ulciscens de Onia quinto	564
Phideas Atheniensis	505	Pitholaus dux Hierosolymorum	369	Procymia quid	580
Philadelphia	555	Pitholaus captus	571. 560	Proculus Vitellius centurio	524
Philadelphinorum disidium ci m Ius		Placidus Itaburio mōte potitus	559	Protagoras	822
den	528	Placidus dux Vespasiani militum	650	Prothanis ciuitas	15
Philarchus amicus Sylae comprehen		Placidus inuadit Iotapatam	653	Psephinos turris	714
ditur ab Herode	446	Planctus nomen sylae	173	Pseudoprophetarum diuinatio de bello	
Φιλέμω	355	Platane uitis	440. 590	Achab contra Adadam	234
Philippion Minai Ptolemæi filius occi		Plintine	704	Pfompbthosianiron	36
sus à patre	371. 560	Pluuia suspenditur sub Achab	228	Ptolemæis ciuitas Galilae	327. 356
Philippus rex Macedonum Pausania		Pluuia redyt precibus Heliae	230	Ptolemæitæ populi	ibidem
interemptus	302	Poetarum, pictorum, & opificum licen		Ptolemæus rex Gessur	368
Philippus tutor regni Antiochi	529	tia, multarum gentium stulticia in		Ptolemæi, reges Alexandria dicti	214
Philippus Antiochi regnum inuadens,		troducta	821	Ptolemæus Soter fi. Lagi rex Aegy	
nactusq; occiditur	330	Polemon rex Lyciae	536	pti post Alexandrum	505
Philippus Antiochi Grypi filius	359	Pollio praefes custodiae Claudij	521	Ptolemæus Soter cepit Hierosoly	
Philippus fil. Herodis	443	Pollio Phariseus	395. 417	mam	ibidem
Philippo quid legatum sit à patre	458	Pollio Romanus Herodis amicus filios		Ptolemæus captos Iudeos ducit in Aeg	
Philippus Iudeam gubernat absente		suscepit erudiendos	415	gyptum	ibidem
Archelao fratre	461	Polybius carpitur à Iosepho	328	Ptolemæus Philadel. prioris success	
Philippo pars Iudae datur à Cesa		Polydeuces seruus C. Caligulae	505	sor, rex Aegypti librorum conqui	
re	470	Pompeius Magnus Tigranē debellans,		rendorum studiosissimus 1. & 306	
				Ptole	

INDEX

Ptolemæus instinctu Demetrii Phaler-	Ptolemæi uarij	806.807	Rebecca sepulta in Hebron	29
rei Iudeorum leges in græcam lin-	P.Dolobella et M. Anton. decreta pro		Reblata ciuitas	270
guam transferri curauit	Hyræano tertio & gente Iud.	377	Recem rex Madianitarum	94
Ptol. liberalitas in captiuos Iudeos	P.Seruiliij decretũ pro Iudeis	379	Recha fil. Remnon occidit Iſboſeth	171
Ptolemæi epistola & dona ad ponti-	P.Petronius iniuriam Doritarum in Iu		Regum historia	132
ficem Eleazarum	deos ultus	423	Rbegini populi olim dicti Aschene-	11
Ptolemæus preciosa munera deo offer-	Pudens Romanus	746	rei	
renda misit	Pueri primũ leges discere iubentur	98	Remnon pater Banae & Reche	171
Ptolemæus L X X seniores Iudeorum	Puerperarum leges	77	Respha concubina Saul cum Abner con-	
magnifice excepit, & præ gaudio	Putiphares Aegyptius emit Ioseph	52	cubuit	167
in lachrymas prorupit	Putiphares Heliopolitanorũ sacerdos	36	Reu fil. Phaleg quando genitus	13
Ptolemæus Eupator ab Antiocho	Pythagoras philosoph.	417.784.793	Rex quomodo eligendus	99
uictus			Ribdalusa ciuitas	364
Ptolemæus Epiphanes			Rhinocolura oppidum & locus	360
Ptol. Epiph. Onie inſensus reconcilia-			Risa uicus	386
tur per Iosephũ fil. Tob.			Roas petra	119
Ptolemæi mors			Roboam fil. Salomonis	183
Ptolemæus Dorimænis			Roboam duarum tantum tribuum rex	
Ptol. Philometor annuit Onie edificæ-			factus patre mortuo	219
tionem templi in Aegypto			Roboam quomodo defectionem tribuũ	
Ptol. Philometor locat Cleopatrá filiã			passus est	Ibidem
Alexandro Epiphani			Roboam moliri bella in Hieroboã pro-	
Ptolemæus inſidias passus à genero A-			hibetur à deo	Ibidem
lexandro			Roboã quas urbes cõdiderit	222.224
Ptolemæus Alexandro Epiph. iratus,			Rob. insertur bellũ à Sufacho	222
filiam matrimonio iūgit Demetrio			Roboã repulsam patitur à deo per Se-	
Nicanori			meiam	223
Ptolemæo mittitur caput Alexandri			Roboã mortuo succedit Abias fil.	223
Balais uel Epiph.			Roboth pãterus	23
Ptol. Simonem Matathiam socerum su-			Rom. prima amicitia cũ Iudeis	332.333
um interimit			Ro. Iudeis libertatem auferunt	368
Ptolemæus ab Hyrcano Simonis filio			Romanorum uictõria de Iudeis M. An-	
obsessus, & occisis Hyrcani matre			tonio & Gabinio ducibus	368
& fratribus, fugit ad Zenonem Co-			Romani in Massada interfecti	638
tylam			Romani contra datam sibi fidem à Iu-	
Ptolemæus Physcon cultor Iudeo-			deis occisi	634
rum			Ro. exercitus casus ab Hierosoly.	639
Ptol. Lathyrius filius Cleopatæ, uxo-			Romanorũ 5280 occisi	641
ris Antiochi Soteris			Rom. disidium inter sese	563
Ptol. Lathyri uictoria de Alexandro			Rom. militaris disciplina & laus	651
Iamneo & Iudeis			Ro. in obsidione Iotapæ multis cladib-	
Ptol. capta Ptolemæide infantes coqui			bus afflicti	637. & deinceps
iussit			Romanorum uariæ pugne circa Hier-	
Ptolemæus Minei			rosolyam.	711. & deinceps
Ptol. fil. occiso, nurũ duxit uxo.			Rophon ciuitas à Iuda Ma. capta	327
Ptolemæus dux militiæ Herodis inter-			Roxane Herodis filia	592
rimitur			Ruben quid significet	26
Ptol. aulicus Herodis accusatur			Ruben fratricidium dissuadet	31
Ptolemæi sententia de testamento He-			Ruben nocte ad lacum uenit erepturus	
rodus			fratrem	32
Ptol. latro à Fado peremptus			Ruben oratio ad Ioseph	37
Ptol. Iamblychi fil.			Rubenitæ altare collocant in ripa Ior-	
Ptol. Lagus cultor Iudeorum			danis	114
Ptol. Euergetes cultor Iudeorum			Rubrius Gallus	765

INDEX

Rubri maris diuifio	56	nis aduerfus Cyrenium, & autor	669	Samaria expugnata à Cereale	669
Ruta immense magnitudinis	769	quarte fectione Iudeorum	474	Samareon ciuitas & Samarus	227
Ruth hiftoria	131	Sais ciuitas	788	Samaria unde dicta	Ibidem
Ruth uxor Maabon, uxor Booz fa-		Sallis oppidum	648	Samaria ab Adber obfefe tanta fame	ut due mulieres filios fuos ederint 241
fta	131.132	Salmanafar rex Affyriorum tributari-		Samaria olim, nunc Sebaftia & Seba-	
		um fibi fecit regē Ifrael	259	fte	412
S		Salomon fil. David ex Betsabee	180	Samaria obfefa ab Hyrcano Ioanne,	
Saba ciuitas Aethiopie	48	Salomoni mandatur à patre ftuctura		facerdote deletur	352
Sabach unus principum militie Sa-		templi	199	Samaria capta à Tyro Affyriorum re-	
lomonis	204	Salomon ungitur in regem	197	ge	258
Sabadaias princeps à Iofaphat inftitu-		Salomon fecundo ungitur in regē	199	Samarite hofitiū cafta predātur	242
itur	237	Salomon filiam Pharaonis duxit uxo-		Samarite accufantur apud Dariū	289
Sabatai	11	rem	202	Samarite cuius fuerint nature	304
Sabaffarus prefectus Syrie & Phœni-		Salomon quid à deo impetrauerit, &		Samarite & Cuthæi ijdem	259
cie	289	cuius prudentia	202	Samaritanorū cum Iudeis difidia	535
Sabatatha	12	Salomonis quotidianum conuiuiū, fa-		Samaritanorum mala in Iudeis	315
Sabatacheni	codem	pientia, libri, potestas in demones		Sambalas Samarita equitū præ-	289
Sabbatum quid	3	&c.	203.204	Samei uiri iufti fentētia de Hero.	374
Sabbaticus annus	376	Salomonis hofitie & facrificia	211	Samareorum feditio	480
Sabbaticus amnis	765	Salomonis quāta fuerit argēti & gem-		Samofata oppidum	391
Sabei populus	12	marum copia	216.217	Samfonis etymologia & natiuitas	128
Sabeus cōtra Iudeos caufam agēs pro		Salom. uxores & concubine	217	Samfon leonem fuffocat	Ibidem
tēplo Garizim, morte dānatur	338	Salomonis regia	212	Samfon trecentis uulpibus depopula-	
Sabee feditio contra David	191	Salomon enigmata foluit	213	tus meffes Palæftinorum	129
Sabee caput per murū demittitur	192	Salomon quas urbes condiderit	214	Sam. Gaze portas effregit	130
Sabion prodit infidias Alexandræ in		Sal. obitus, etas, & fepulchra	218	Samfon per Dalilam delufus Palæfti-	
Herodem	197	Salom. equifonū ornatus	219	nis traditur	130
Sabia mater Ioe	249	Salome Alexandra uxor Aristobuli fi-		Samfon interijt unā cum tribus hofiti-	
Sabinus Cafaris curator	461	lij Hyrcani Ioannis	355	um milibus	Ibidem
Sabinus rerū Cafaris curatoꝝ propter		Solome filia Antipatri, fofor Herodis,		Sam. quæftio Thamnitis propofita	129
tyrannidē à Iudeis obfidefetur	464	traducit Mariannen apud Herodē		Samfonis parentes & uxor occifi à Pa-	
Sab. fugit Vari confpectum	468	uiolati matrimonij	400	læftinis	Ibidem
Sabinus confcius coniurationis in C.		Salome à Cufobarō repudiū paffa	410	Samuelis ortus	133
Caligulam factæ	512	Salomes odiū in filios Herodis ex Ma-		Samuel indignatus inungit Saul	139
Sabin. Capitolio potitus occiditur	706	riamne	421.590	Sam. prædicit afflictiones populo	138
Sabinus Syrus in exercitu Hierofoly-		Salome filiam fuam corrumpit	430	Samuel prædicens Saul auferendū r e-	
morum murum primus confcendit		Salome amore in Syleū fruftrata, adul-		gnū iniuria afficitur	174
ac cadit	740	terij habetur fufpecta	431	Samuel pergit Bethlehe uncturus Da-	
Saboch Ethæus gigantum proles	192	Salome coacta nubit Alexæ	442	uid regem	148
Sacerdotum & eorum uxorū lex	78	Salome Herodij confpirationem in eum		Samuel fexen filijs res difpenfandas in-	
Sacerdotij commutatio ex tribu in tri-		indicat	445	iungit	137
būm	134	Salome Iudeos ab Herode comprehen-		Samuel Palæftinos fubiugauit	136
Sacrificiorum genera & leges	74	fos carcere foluit	458	Samuel cladem Ifraeliticam & filiorū	
Sacrū tabernaculū cōftituit Iefus	112	Salome ut pacis femper emula, Antipa-		Eli perditionem prædicit	135
Sadoch princeps facerd.	172	trum contra Archelaum agere con-		Samuelis oratio ad populum	142
Sadoch Tacheus comitatur David è re-		citāt pro regno Iudeæ	461	Samuelis uerba, tonitrua confirma-	
gno pulfum	184	Sal. ciuitates ab Augufto donatæ	470	runt	146
Sadoch facerdos refragatur Adoniæ		Salome mortua Marco Iudeam guber-		Samuelis refponfio ad Saul fuper ino-	
pro regno	196	nante	476	bedientia	147
Sad. heresis 345. 417. 445. 474. 540		Salome filia Herodis	592	Samuelis mors	159
Sadduceorum & Pharifeorum contro-		Saltis rex	788	Samuelis umbra alloquitur Saul	163
uerfia	353	Sallum filius Idææ facerdos	271	Sanabalath Samarita pater Ifacham,	
Sadoch fil. Achitobi fub David facer-		Samachonitis palus	122	focer Manaffe fratris Iaddi	302
dos	199.271	Samarie defcriptio	650		
Saddocus Pharifeus concitator feditio					

INDEX

γ 4 Simon

INDEX

Tarbis Mosen amavit	49	Tiberij simulatio erga Caligulā	491	Tyridates rex Armeniæ	158
Taricheæ oppidum	644	Tiberius Alexander p̄fex Iudææ		Tyrionum animositas	259
Tarichena cin. Cassio capta	371	post Fadum	533	Tyro carpens Herodem in filiorū motem anhelantē cū filio appre.	441
Taricherum obsidio	670	Tiberius Gemellus filius Drusi, nepos Tiberij Cesaris	590	Tyrus rex & urbs	259
Tarsus oppidum	11	Tigranes rex Armenius Iudæam invadit	362	Tyrus urb̄ ab Alexandro vastata	305
Tbarfa ciuitas	254. 255	Tigris fluvius	4	Tyrus locus inter Arabiā & Iudæam	
Thare patris Abraham mors	15	Tirathua uicus	480	Týropœon uallis	714 (320)
Thaumasti clementia in Agrippam capitulum	49	Tiridates rex Armeniæ	772	V	
Tauri laudantur	628	Titi & Vespasiani munificentia in ludæos uictos	313	Achalim rex Ammōitarū	262
Thebôn oppidum	228	T. Liuius Pompei meminit	367	Vadracus proiecit corpus Iorabam in agrum Nabot	246
Theccos oppidum à Roboā structū	222	Titius Syriæ procurator	434	Vagoscs grauiter Iudeos multat	302
Thechna ciuitas	237	Tit. Vespasiani filius Alex. missus	648	Valerianus dux contra Tiberiadē	669
Termodoon flu.	794	Titi profectio in Iudæam	651. 707	Valerius Gratus Sabino auxiliatur contra Iudeos	465
Teglatphalassar rex Assyriorum	255 & 256	Tittus Iotapatam capit	664	Valerius Gratus p̄fex Iudææ post Annium Rufum	476
Thella uicus	649	Titi gesta ibidem & inde		Valerius Asiaticus	511
Templi Salomonis structura	206	Titus diuinitus seruatus	710	Valerius Asiaticus occisus	514
Templum spoliatur à Suffacho	223	Titus Phrygius	749	Varus Iud. bel. & seditiões sedat	467
Templum reparatur à loa primo	249	Thobona ciuitas	265	Varro Syriæ rector	578
Templum Dagonis conflagratum	340	Tobias pater Iosephi reconciliatoris Oniæ ad Ptolemæū Eupatorem	315	Vasthis uxor Artaxe xis repudiatur	
Templū à Pompeio magno captū	367	Thou rex cum Dauid fœdus iniit	176	Vasuroth ciuitas	263 (294)
Themosis rex	789	Thraces, olim Tirenscs	11	Vatezobra uicus	748
Theodus magus occiditur	533	Trachonitis	650	Veluenes Samarita	287
Theodorus Zenonis multos Iudeorum occidit	357. 552	Trachon prouincia Herodi datur, expulso inde Zenodoro	415	Ventidius Bassus dux Rom.	388. 569
Theod. stus eunuchus	295	Trachonitæ latrones interficiuntur	435	Ventidius Herodi Machera mittit	391
Theop' rastus	793	Traianus Iapham expugnat	662	Verannius legatus ad Claudiū de usurpanda autoritate imperij	519
Theophilus pontifex	523	Trebellius Maximus	516	Vespasiani munificentia in Iudeos	313
Theosta oppidum	365	Tres fortissimorum Dauid aquam inter hostes hauscrunt	193	Vespaf. bello Orientis præficiuntur	648
Theodestes oculis orbatus temerario ausu de lege scripturus	312	Tripolis ciuitas	352	Vespasiani clara faciōra in bello aduersus Iudeos	654. 655 usq; 705
Theopompus quid passus sit quod legem attigerit	ibidem	Troglodytis regio	21	Vespasianus à militibus imperator declaratur	704
Thmosis rex	789	Tryphon Diodorus Apamenus contra Demetrium Nicanorem	342. 343	Vesp. Iosephū à uinculis soluit	724
Thermusa concubina Phraatis	476	Triphonis aduersus Antiochum & Ionatham fraudulentia	346	Vesp. Maxsiā depopulantes sternit	765
Thermut Pharaonis filia Moysen expositum educat	46	Tryphon Ionatham Abaron fraudibus capiens interfecit	347. 549	Vespasianus templū pacis Romæ construxit	768. 800
Thou fœdus cum Dauid	176	Tryphonis perfidia & nequicia in Antiochum qui Theos dictus	348	Vespasian⁹ Iudæam militibus dat	771
Terræmotus in Iudæa magni Herodis tempore	576	Tryp. princeps à militibus constituitur		Vespasiani reditus in Italiam	769
Testari prohibetur unus	98	Tryphon perimitur ibidē	(348)	Vespasiani natalis celebratus	262
Thmuïs locus	707	Tryphon tonfor Hero. occisus	591	Vespasiani nauigatio	763
Tiberias condita ab Herode tetrarcha	476	Tryphon tonfor Hero. occisus	591	Vestium sacerdotalium descriptio	68
Tiberiadis deditio ad Vespasianū	670	Tryphon Theodionis tabellio	529	Vinea quomodo plantanda	99
Tiberius Augusto succedit in imperio	476	Tubalcain ferrariæ artis inuentor	6	Vir quidam mulierem membratim secutam per singulas tribus destinauit	118
Tiberij uindicta de stupro Paulinæ & seductione Fulviæ	480	Tube per Mosen inuentio	79	V r gā Aaron fronduit	87
Tiberij mors Vitellio nunciata	483	Thuribula in templo Salomonis	208	Vitellius Syriæ præfectus Tiberio regnante	419. 480
Tiberij indignatio in Agrippam & reconciliationio	486	Turbatio Syrorum à deo facta	292	Vitellius Hierosolymis stolam reddit pontificibus	480
Tiberij mors, natura & mores usque	487 492	Turris Babylonibæ edificatio	10	Vitellius Artabano reconciliatur ibi.	
		Tybris fluvius	480	Vitellius	
		Tyrann⁹ delator filiorū Her.	437. 589		
		Tyrannus castrorum p̄fex.	640		
		Tyria uestis	216		

INDEX

Vitellius Germanicorū imperator 701
 Vitellij mors & imperium 706
 Vitis aurea Aristobuli 365
 Vitula aurea adorantur ab Hebræis
 Roboam seductore 220
 Vitha ciuitas Herodi datur 416
 Vniuersi creatio 5
 Vni testis non credendum 98
 Volumnius pcurator Syrie 435.590
 Volumnij sententia de filiis Herodis 440.590
 Vonões à Parthis pulsus capitur 477
 Vologeses rex Parthorum 522
 Voscheti ciuitas 163
 Vt rex Madianitarum 94
 Vrius filius Ioathan sacerdos 271
 Vria litera 179
 Vrius dolo Dauid regis occisus 179
 Vrius alius pater Chire 207
 Vri princeps militie Salomonis 203
 Vrion sororius Moysi 61
 Vsurā prohibita 102
 Vxor Lot in statuam salis conuersa 18
 Vxor cuiusdam Leuitæ à Gabaonitis
 stuprata 118
 Vxor que ducenda 100
 Vxoris diuortium 101
 X
 Aloth uicus 649
 Xanticus mensis 54
 Xerxes patri Dario successit 289
 Xerxis regis epistola pro Iudeis 290
 Xerxes turpiter profligatus ab A/
 themensibus 627

Xylophoria festiuitas Iudeorū 632
 Xystus 626.615
 Z
 Abulus Arabs Alexandro Ba/
 lai caput abscidit 341
 Zabulon ciuitas capta 638
 Zabud mater Ioachim 266
 Zacharias propheta filius Ioiadæ iniu/
 ste lapidatur in templo 250
 Zacharie amici occidunt Ioam eodē
 Zacharias filius Hieroboam patri suc/
 cedens sex mensibus regnauit 254
 Zacharias ab amico suo Sellam occi/
 sus ibidem
 Zacharias filius Achaz perimitur 256
 Zacharias propheta prædicit apertio/
 nem templi 288
 Zacharias Baruc in templo occisus 691
 Zaleucus Locrensis 84
 Zamarias omne genus Basa inter/
 remit 227
 Zamarias semetipsum cōcremauit eod.
 Zamari Iudeo Babylonio datur regio
 Bathanea cōtra Trachonitis 444
 Zara ciuitas 549
 Zarcas rex Aethiopie 225
 Zarassa uxor Aman 298
 Zarnon dux Madianitarū captus 124
 Zaroch Helchie sacerdos 271
 Zeb rex Madianitarum occisus 124
 Zebul princeps Sichimitarum 125
 Zelotypie probatio 77
 Zelote qui 682
 Zelotarum pugna contra Simonem

Gerasenum 700
 Zelpha famula Lie 26.45
 Zenodorus expellitur Trachone 415.578
 Zenodorus mortuus Antiochie 416
 Zeno Cotylas 349.550
 Zephyrium 585
 Zerbin dux Madianitarū captus 124
 Zethura ciuitas à Roboam structa 222
 Zeusis amicus Antiochi 315
 Ziba famulus Dauid sycophanta 184
 Ziba libertus Saul Dauid occurrit 190
 Zibe fallacia proditur ibidem
 Zipha ciuitas à Roboam structa 222
 Ziphai produnt Dauid 158
 Ziphin locus aliās Noua 157
 Zizus princeps Arabum 350
 Quis unde Quis 306
 Zoara ciuitas 364
 Zoilus tyrannus Stratonis turris 355
 Zona sacerdotum tabernaculi 68
 Zora ciuitas 351
 Zorobabel princeps Iudeorum mitti/
 tur à Babylone per Cyrum, restitui/
 turus templum dei 282.285
 Zorobabelis sententia de fortitudine
 mulieris & ueritatis 284
 Zorobabel proficiscitur reparaturus
 templum & urbem 286
 Zur rex Madianitarum 94

FINIS

AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTIMONIO PARTIM COM
probato, partim confutato Iosephus historiae suae fidem facit.

Acusilaus Arginus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Aristæus
Aristoteles
Berosus Chaldæus
Cadmus Milesius
Castor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poeta
Conon hist.
Demetrius Phaleræus
Dius hist.
Ephorus
Eftius
Euhemerus
Eupolemus
Hecataeus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Isidorus
T. Liuius
Lyfimachus
Manethon
Menander Ephesius
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

Iosephus Mathathiaë filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasia-
 no captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam ueniens, se-
 ptem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtu-
 lit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt. Et ob ingenij gloriam sta-
 tuam quoq; meruit Romæ. Scripsit autem alios uiginti Antiquitatum libros, ab
 exordio mundi, usq; ad decimumquartum annum Domitiani Cæsaris, & duos
 ἀρχαῖοτης aduersum Apionem grammaticum Alexandrinum: qui sub Ca-
 ligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum uitupe-
 rationem gentis Iudaicæ continentem scripserat. Alius quoq; liber eius, qui in-
 scribitur περὶ ἀντικρίσεως λογισμῶν, ualde elegans habetur, in quo & Macha-
 bæorum sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro mani-
 festissime confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à Pharisæis
 interfectum, & Ioannem Baptistam uere prophetam fuisse, & propter interfe-
 ctionem Iacobi Apostoli dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de domino
 in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus uir sapiens, si tamen uirū eum opor-
 tet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum qui libenter
 uera suscipiunt: plurimos quoq; tam de Iudæis quàm de gentibus sui habuit se-
 ctatores, & credebatur esse Christus. Cumq; inuidia nostrorum principum cru-
 ci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum dilexerant perseuerauerunt. Ap-
 paruit enim eis tertia die uiuens, multa & hæc & alia mirabilia, carminibus pro-
 phetarum de eo uaticinantibus: & usq; hodie Christianorum gens, ab hoc sor-
 tita uocabulum, non defecit.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

Quum pro meo more officioque succurrendi scriptorū monumentis, quæ ob superioris seculi partim inscitiam partim etiam socordiam, maiorem diligentiam postulant, diu græca Iosephi exemplaria perquisiuissem, quo instructior ad hanc editionem fierem, nec Antiquitatum libri usquam reperiri quirent, dedi operā ut saltem reliqua eius autoris opera, Bellum uidelicet Iudaicum, & contra Apionem, sic emitterem, ut eorum studiosis quāmaxime satisfaceret. Itaque corrogatis è Gallia Germania atque etiam Polonia græcis codicibus, latina ad illos conferenda curauimus, quo facilius mende per librariorum oscitantiam admittæ tollerentur: alicubi etiam quæ ab interprete ipso obscurius reddita erant, clarius exprimerentur: hoc tamen obseruato, ut suus illi stilus, quum græcorū schematum admixtu peregrinum quiddā sonans, tum ex uulgaris sermonis fece nonnihil trahens, ita relinqueretur, ne centonis speciem crebra interpollatio referret. Hanc autē operam non superuacuum apparebit, uel ex lectione non paulo quā antehac inoffensiore simul ac dilucidior: uel, si quis certius experimentū capere uelit, ex uniuscuiuslibet folij ad ueteres editiones collatione: præcipue uero in duobus libris contra Apionem: in quorum singulis præter alias mendas innumeras, circa finem primi atque item circa sequentis initium plusquam centenos uersus deesse deprehendimus eosdemque restituiimus. Verū etiam si hæc ipsa editio uigilantiam nostram candido censori abunde approbare potest, euidentius tamē id erit, ubi græca (modo deus quod in animo est secundet) mature subsequetur. Interea præsentibus frui ac uale, nostræque industriæ fauere perge.

FLAVII IOSEPHI HE-

BRAEI, HISTORIOGRAPHI CLARISSIMI DE BELLO

Iudaico libri septem, interprete Rufino Aquileiensi.

PROLOGVS.

Quoniam bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximū quæ nostra ætas uidit, quæque auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentesue cōmisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana & incongrua, narrantiū sermones auribus colligentes, oratorū more perscribūt: qui uero præsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiæ: idcirco statui, quæ retro Barbaris antea misi, patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathiæ filius, Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis conflixi, posteaque gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cū hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorū quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorum autē, qui ætate ualidi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partiū Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabant: nec Germani quiescebant: dissensionumque plena erant omnia post Neronem: & multi quidem temporum occasione Imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidissimi erant. Itaque indignū esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumque remotissimos, & ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itemque Adiabenos, mea diligētia uere cognoscere, unde coepisset bellū, quantisque cladibus cōstitisset, quoue modo desisset: Græcos uero &

Z Romano

Romanorum aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (ut mihi quidē uidetur) quod nihil sani referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudæorum res extenuant, & in humilitatem deijciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neq; longi temporis eos pudet, quo bellū tractū est: neq; multitudinis Romanorū, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducum magnitudinis quorum profecto gloria minuitur, si cū multū pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid deroget. Nec tamen ego cōtentione Romanas res extolentiū, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidē utrorūq; sine ullo mendacio prosequar: dicta uero de factis reponā, dolori atq; affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nā quod domesticis dissensionibus est euersa, & in templū sacrosanctū inuitas Romanorū manus atq; ignē Iudæorum tyranni traxere, testis est qui eā uastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellū miseratus quidē populum, quod a seditiosis custodiretur: sæpe aut cōsulto differri passus ciuitatis excidiū, protracto obsidionis spatio, dūmodo belli poeniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrānos eorūq; latrociniū accusatorie loqui putet, uel patriæ miseris ingementē calumniari præter legē historiæ, dolori ueniā tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solā nostram ciuitatē cōtingit ad summū felicitatis fastigiū euadere, eandēq; in extremū miseriæ deijci. Deniq; omniū post cōdita secula res aduersas, si cū Iudæorū calamitatibus cōferant, superatum iri nō ambigo. Et horū autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut a questibus tempere tur. Siquis aut durior misericordiæ sit iudex, res quidē tribuat historiæ, lamenta uero scriptori: quanq; merito Græcorū disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarū cōparatione præterita olim bella exigua reddunt, iudices resistent aliorū facundiæ detrahentes: quorū & si doctrinā superant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorū & Medorū gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cū in scribēdo tantū eorū uiribus cedant, quantū sententiæ. Erāt enim unicuiq; studiū, quæ uidisset facta, cōscribere: quoniā & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud sciētes, inhonestū esse uideret. Enimvero noua quidē neq; ante cognita memoriæ tradere, suiq; tēporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius aut habetur, nō qui alienā dispositionē atq; ordinē transfert, sed qui noua dicendo etiā corpus propriū cōficit historiæ. Sed ego quidē sumptu ac labore maximo, qui eū sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarū rerum memoriā repono. Ipsi aut indigenis, ad quæstū quidē ac lites, ora patent, linguæq; solutæ sunt. Ad historiā uero, in qua uerum dicendū est, summaq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honorat itaq; apud nos historiæ ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudæos repetere, qui fuerint quoue pacto ab Aegyptijs discesserint, quas que regiones errando peragrauerint, & quas uel quoties incoluerint, & quēadmodū inde migrauerint, neq; huius esse tēporis, & præterea superuacaneū existimaui: quoniā multi ante me Iudæorū de maioribus huius gentis uerissima cōposuerunt: & nōnulli Græcorū, quæ illi scripserant, patria uoce prosecuti nō multum à ueritate deuiarunt: exinde aut historiæ principiū sumā, quo scriptores eorū & propheta nostri de

stri deserunt. Et bellū quidem meis tēporibus gestū, latius quāq; potuero diligētia referā: quæ uero ætate mea sunt antiquiora, summātim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonæi filijs expulsus est. Deinde quod eorū posterī de regno dissidentes, ad res suas occupandas populū Romanum Pompeiūq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorū potentia finē fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio aut Varo prouinciā obtinente. Quodq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quāq; multa per Solum acciderint: quāq; ad primos impetus armis Iudæi peruaserint: quōq; modo accolæ permunierint: & quod Nero propter acceptas Cestij ductu clades summæ rei metuens, Vespasianū bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæā intrauerit, quantūq; Romanorum exercitū ducens: quantaq; manus auxiliorū per omnem cæsa fuerit Galilæā: & quod eius ciuitatū quasdam uiceperit, alias deditione. Vbi etiā Romanorum in bello disciplinā, curamq; rerū, & utriusq; Galilææ spatia, & naturā finesq; Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacusq; & fontes, captarūq; ciuitatum mala, cū fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiā miseras meas cælauerim, cū sciētib; eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorū, Nero quidē mortem obierit: Vespasianus aut in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæq; signa de hoc ei cōtigerint, Romæq; mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Aegyptū digressus, Iudæorum status seditionibus agitatus sit: quōq; modo tyrannis succubuerint, eorūq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudæorū fines ingressus sit: quōq; modo exercitū, & quo in loco cōgregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus quoq; numerosos, & quantos erexerit aggeres: triumq; murorū ambitum & magnitudinē, siue mensuram, & munitionē ciuitatis, & fani templiq; dispositionē: ad hæc aræ spatium, mensurāq; uerissime dicā: festorum quoq; dierū mores aliquos, septemq; lustrationes, & munia sacerdotū. Itemq; pontificis uestes, sanctaq; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorū in suos gentiles crudelitatem, Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templū seruare cupiens, ad concordiaæ fœdera dissidentes prouocauit. Differam uero populi uulnera, & calamitates: quāq; multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpeffi, postea capti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittā: uel quemadmodū templum inuito Cæsare cōflagrauerit: quāq; multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidiū: & quæ præcesserant portenta, atq; prodigia, uel tyrannorū captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinē: aut cui quisq; fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorūq; munimina funditus eruerunt, Titus uero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemq; redditum in Italiam, ac triumphū. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnexus ne uituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quàm uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

Autor proponit ex ordine quid in his libris dicturus

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER PRIMVS

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

Cap. 1

An.lib.12
cap.6

Vm potentes Iudæorū inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cū Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat aut illis cōtentio de potentia, quod honoratus quisq; graueret ferret similibus subiugari) Onias quidam ē pontificibus postquam præualuit, Thobia filios expulit ciuitate. Illi aut supplices ad Antiochū confugerunt, petentes, ut semet ducibus in Iudæam irrumperet. Idcū regi persuasum est, iam pridem sic animato. Quare cū magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter expugnata capit, & maximam eorū multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataq; passim militibus prædandi licentia, ipse & templū spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatē per annos tres, sexq; mēses inhibuit. Pontifex aut Onias effugit ad Ptolemæū: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidū condidit Hierosolymis simile, templūq; ædificauit: de quibus iterū opportune referemus. Verū tamen Antiocho neq; præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neq; tantæ cædes satis fuere: sed

An.lib.15
cap.4An.lib.12
cap.7An.lib.12
cap.7.8

intēperantia uitiorū, eorūq; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, ut abrogato more patrio, nec infātes suos circūciderēt, porcosq; super aram immolarent: quibus omnes quidē aduersabantur: optimus uero quisq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidjs ab Antiocho præpositus, ad naturalē crudelitātē suā præceptis impijs obsecundans, omnimodā iniquitatem excessit: cū & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & cōmuniter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incōmodorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciā irritauit. Deniq; Matathias Asamonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinq; filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem ueritus, in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissoq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis aut rebus potentiā nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorū suorū natu maximus erat. Ille aut (nec enim cessaturū existimabat Antiochū) & indigenarū cōflauit exercitū, & cum Romanis primus amicitia pepigit. Antiochūq; Epiphanē iterū in fines suos ingredientē, uehementissima percussus plaga repressit. Adhuc aut feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetū fecit: necdum enim cæsa fuerant: habitoq; cōflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorē cōpellit. Fano aut potitus, & locū purgauit omnem, muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templū intulit, ueluti prioribus profanatis: aramq; aliā ædificauit, & religionibus dedit initiū. Sacro aut ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni aut eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres existit. Quare coactis peditum milibus quinquaginta, equitum autem propè quinq; milibus, octoginta uero elephantibus, montana Iudææ per partes aggreditur. Et Bethsuram quidem oppidum capit.

In loco

In loco uero, cui Bethzachariae nomen est, quā transitus erat angustior, Iudas cū suis copijs occurrit. Et priusquā congredierentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelsso elephante, turricp̄ maxima & munimētis aureis ornato, illic Antiochū esse ratus à suis procul excurrit: rupta c̄p̄ hostili acie, ad elephantū usque peruenit. Sed illum quidē, quem regē esse opinabatur, cōtingere, quod multū superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam, super se deiecit, & obtritus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnū opus aggressus, uitam gloriæ posthabuit. Qui tamen regebat elephantū, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quā ut sola spe præclari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc aut̄ fratri eius, totius prælii præsagium fuit. Nam fortiter quidē Iudæi, diu c̄p̄ decertarunt: sed à regijs secunda fortuna usis, numero c̄p̄ præstātibus superati sunt: multis c̄p̄ interfectis, Iudas cū cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus aut̄ ad Hierosolymam profectus, ibi c̄p̄ dies paucos commoratus, penuria utensiliū abstinit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas nō quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud uicum Adasa cum Antiochi ducibus congreditur: factis c̄p̄ fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorū captus, qui cum Antiocho sentiebant.

An. lib. 12
ca. 18

De successionibus principum à Ionatha usq̄ ad Aristobulum. Cap. 11

CVM autem successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suā c̄p̄ potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanque Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eo c̄p̄ uincto, contra Iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quod c̄p̄ ab eo superatus esset, iratus, eundē Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem, & Ioppen, & Iamniā capit. Euertit autem & Accaron, subactis præsijs: aduersus c̄p̄ Tryphonem Antiocho auxiliū præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis auiditatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam Iudæam opprimendū c̄p̄ seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidē suos cum ualidissimis præmisit, parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multis c̄p̄ per multa loca insidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissima c̄p̄ potitus uictoria, pontifex declaratur: & ducentos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum. sed & ipse periit in conuiuiō, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobus c̄p̄ filijs in custodiam cōclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ci

An. lib. 13
ca. 1

An. lib. 13
cap. 9

An. lib. 13
cap. 14

Z ; uitatem

*Ptolemæus
ab Hyrcano
obsessus*

*An. lib. 13
cap. 15*

*An. lib. 13
cap. 16. 17*

uitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanū susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, postquam deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæū petit & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autē dolori cedebat.

Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrem eius, fratresq; in murum productos, palàm ut possent conspici, uerberabat: eosdemq; præcipitandos, nisi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quàm iracundia cōmouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intētata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille pœnas eorum, quæ in domū suam contra fas admisisset, expenderet. Ioannes aut nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerariq; cōspiciens, effœminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quē septimo quoq; circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierū. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unā cum matre occisis, ad Zenonem cōfugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphix tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem

passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro David, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quàm tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatīs opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, uacuas propugnatoribus esse ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia fano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autē & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariam uero usq; progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonum obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam insueram carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usq;, persequentibus cū memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariam reuersi, & multitudinem iterū intra murum cōcludunt, & expugnata ciuitate, ipsam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non linebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, & ipsam peruaferunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono Iuda Effæro, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. Ca. 111

SEcundarum aut rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit. multiq; aduersus eos collecti nō quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquū uero tempus Iohannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus

rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullā dedisset occasionē, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nā & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permanfuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre nanq; mortuo, natus maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonus (nanq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autē uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Nanq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum pœnas, Antigoni fratris morte persoluit; quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quammaxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascēdit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illū interficeret, eod uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta præcaueret, suos quidē satellites in quendā subterraneum & tenebrosū locū transire iubet. Ipse autē iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonus, præcepit, si cum armis adiret. Nec non & ipsi Antigono qui præciperent misit, ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidū cum in fidiatoribus consilium capit. Nanq; his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi cum pulcherrima in Galilæa ornatumq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditū fuisse: nunc autem, præsertim cum aliò discessurus sit libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certūq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iūsque naturæ calumnijs cedere, nullamque optimarum affectionum tantum ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nuncq; diuinando aberrauit, neq; mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autē discipulos siue consultores habebat) Pape, nunc

*Hyrcanus
decedit*

*An. lib. 13
cap. 19*

*Antigonus
occiditur*

*De Iuda
Esse*

mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interijt, mearūq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi: Locus aut̃ neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus. & ille quidem sexcentorū abhinc stadiorum interuallo distat. Horæ uero diei sunt quatuor: sed & uaticinationē tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto uultu & mente sollicita secū multa reputabat: Et paulopost interfectus Antigonus nunciat, in loco subterraneo, qui eodem nomīne, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatē fefellit. At uero Aristobulo cōfestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomere. Hunc ergo unus ē seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidētia numinis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, super extātes adhuc cædis maculas cruore interfectoris effudit. Ululatu aut̃ eorū qui id cōspexerant continuo sublato, tanq; puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: causamq; requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad rescindendū magis ardebat. Ad extremum uero minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerunt: atque ille cum lachrymis opplesset oculos, quantumq; poterat ingemuisset, hæc dixit: Sperandum certe non erat, ut maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quādiu ò corpus improbum fratri, matriq; damnatam animam detinebis? Quā diu paulatim illis libabo sanguinē meum? Simul totū accipiant: neq; iam meorū uiscerū inferias fortuna derideat. His dictis, illico moritur: cū non plus anno regnasset. Vxor uero fratrem eius uinculis dissolutis regē constituit Alexandrū, qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebat. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidē alterum regnū appetentem occidit: alterū aut̃ priuata uita contentū ablati rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit: qui oppidum Asochin cepit, & multos quidem peremit hostium, sed uictoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem sita erant, ubi preciosissima quæq; bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorumq; ferè decem milia interfecit. Verum Alexander receptis post cladem uiribus, aggressus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, cōcitatur in eum festo die populus Iudæorum. Nam plerunq; epulæ seditiones accēdunt. Nec uidebat insidias posse cōprimere, nisi cōductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nā Syros mercenarios respuebat, propter ingentē cum Iudæorū gente discordiam. Cæsis aut̃ supra octo milibus ex turba rebellū, Arabiæ bellū intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitis subactis, tributiq; his imposito, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus perculisset, castellū sine præsidio repertū funditus eruit. Mox aut̃ cōgressus cum Oboda rege Arabū, qui locum fraudi opportunū in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs totū amisit exercitum in uallē altissimam cōpulsum, atq; obtritum multitudine camelorum. Ipse uero elapsus in Hierosolymam, olim sibi gentem infensam ad nouarū rerum motus magnitudine cladis accendit.

Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; praelijs non minus quinquaginta milibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui uires cōsumeret. Vnde armis omissis, sermone placido cū subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autē inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut percōtanti, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreret. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acero accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Vtrosq; tamē Alexander mille quidem equitibus, sex autē peditum mercenariorū milibus excepit, cū haberet ex Iudæis quoq; propē ad decē milia bene sibi cupientiū, aduersæ autē partis essent equitum tria milia, peditumq; milia quadraginta. Et priusquā ueniretur ad manus, intercedentibus nuncijs & præconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidē Alexandri mercenarios, Alexander autē Iudæos qui Demetriū sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neq; Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci cōtemnerent, armis iam cominus decernebant: Superatq; prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euentus autē pugnae præter spem cedit utriq;. Nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserunt: & immutatae fortunæ misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficere ratus, omnem uero gentem ad eū transire existimans, mox inde digressus est. Nō tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem assiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec plerisq; interfectis cæteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægreq; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

An. li. 13
ca. 20

Alexandri
crudelitas

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano. Cap. II

Rursus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidem frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totū quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum ædificauit excelsum turresq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nectamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suę nationis commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) impetratos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commisso, quamdiu quidem supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eū passim Arabes

Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaque pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicum Cana delapsos, alimentorum penuria perire cōtigit, præter admodū paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio infensi Aretam sibi sociant: Syriæque Cœles regē constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrū, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerusalem petiuit rursus opum Theodori cupidus: triplicique ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæā regreditur, expleto in militia triennio: lætusque à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recursum fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotiis occupasset, intēpestiuæ militiæ sese dedit: & ultra uires corpus laboribus uexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur: idque Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudæos eius uel maxime dicto obedientes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi cōparasset. Neque spes eum fefellit. Namque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea segnior esset quàm ut potestate regia molestus cuiquam uideretur, regem constituit: Minorem autem Aristobulum, priuatum uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamque causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstiose deseruiens. Illi autem paulatim sceminæ simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itemque uinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regiis commodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaque augendis copiis semper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentiæ. Imperabat autem alijs, uerū Phariseis ipsa ultro patebat. Denique Diogenem quædam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti (quos supra memorauimus) regis iussu tollerentur in crucē. Nihilominus autem Alexandræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumque his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisque periclitantium ad Aristobulum confugeret. Atque ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia, per regionem dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum misso exercitu, quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopattam circumsedebant, pactionibus donisque sollicitat. Sed illum domesticarum turbarum

An li. 13
ca. 22

barum metus, ingreffo in Armeniam Lucullo, iam dudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis, quos multos habebat, omnesque pro ætatis fauore fidiffimos, uniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem se declarauit. Ob hæc misera ta querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filijs includit apud castellum, *Aristobulus in* quod à septentrione fano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uero *uadit regnum* Antonia cognominata est, imperante Antonio: quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine, Sebaste, & Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindicare: quem deijci regno curauerat, quod ipsa nouē annos administrauit. Et hæres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum Aristobulus uiribus atque autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum summa conflictu, plerique Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in castellum Antoniam: ibique salutis obfides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmisimus, cōiunx Aristobuli cum filijs) *An. lib. 14.* priusquàm grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam rediit, ut regnū quidem *ca. 1* Aristobulus haberet, ipse uero cederet, quasi frater regis alijs honoribus cōtentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circumstantis populi benignissime alter alterum complexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ. Cap. v

Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime *An. lib. 14.* Antipatrum iam dudum Aristobulo inuifum. Erat autem genere Idumæus, & *ca. 2. 3. 4.* nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusque auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanum susciperet atque in regnū deduceret suadebat, multum obtrectans Aristobuli moribus, multisque Hyrcanum laudibus prædicans. Simulque admonebat, quod eum deceret regno clarissimo præsentem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoque cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisque muneribus ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumque milia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: Sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus, aduersis horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Namque *Scaurus* is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigra ne bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoque in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iusticia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percussus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem, quod captus non

non esset; satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequabatur hostes: & circa locum, quem Papyrona uocant, prælio commisso, supra sex eorum milia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam usi fuerant allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uiolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: dein de offensus, obsequijs, neq; ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cū uero Pellam & Scythopolim prætergressus Gozeas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandriū cōfugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potius q̃ parere. Sed populum uidebat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaq; horum consilijs obediens, descendit ad Pompeiū, quodq; iuste regnaret, multis pro se dictis in castellum rediit. Et cum iterū descendisset pro uocatus a fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidem ut exoraturus Pompeiū ut sibi cuncta permitteret, ad montem uero reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis ut decederent, quibus præceperat, ut nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymā cum indignatione discessit: belloq; iam congregi cū Pompeio cogitabat. Ille aut, nec enim tempus apparatui dandum putauit, statim eum insequitur. Multū quippe alacritati eius addiderat, circa Hiericuntem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguißima Iudææ regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymā, ex uulneribus colligunt. Cūq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sæuientē. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit effectū est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidē Aristobuli socij receperunt. His cōmotus Pompeius, Aristobulum in eustodiā collocat: ad ciuitatem uero profectus, explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat: uallēq; pro mœnibus horribilē, fanūq; illic cernebat proximū, adeo tutissima munitione circumdatū, ut etiam si ciuitas caperet, secundum esset hostibus in eo refugiū. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum geri potius regemq; liberari dignū esse consentibus: qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiā reputantes. Deniq; uicta pars Aristobuli, concessit in templū: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur absciso, ut ad

ultimum

ultimum usq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiam tradidissent ad hæc obtinenda Pompeius unum è duobus suis Pisonē cum militibus intromittit. Isq; præsidjs in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero ad partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materiæ per milites cõportato, cum p̃ se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere cõpellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tētabat. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes, uim repugnantium sustinerent. Verūtamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus est: & præcipue, q̃ nihil ceremoniarū inter media tela uersantes intermiserunt. sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerūt. Mense itaq; obsidionis tertio uix una turre deiecta, in fanum irruptum est. Primus autē murum transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius, cum suis cohortibus. Et circunsepto undiq; fano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotū, quam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi templumq; adolendi ministerio mactabantur, saluti quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes præcipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaq; Iudæorum quidem milia duodecim occubuerunt: Romanorum uero perpauci: sed plures fauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti uisum est, quàm sanctum illud arcanum, neq; cuiquam prius uisum alienis esse detectum. Deniq; Pompeius unā cum suis comitibus in templū ingressus, ubi neminem præter pontificē adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis, & mensis in quibus libare atq; adolere moris est, & uascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacræq; pecuniæ ad duo milia talentorum. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanū pontificem declarauit: quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorē bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore plebem sibi conciliauit. inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemq; patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit: Faustum uero & qui unā fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem

*Faustus pri-
mus murum
transcendere
ausus*

*Hyrcanus
pontifex de-
claratur*

Aa genti

genti etiam quas in Coele Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat praesidi parere iussit: proprijsq; tantum finibus eos circunclufit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarenfis, etiam Gadaram, quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas praeventi non exciderat, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemq; Azotum & Iamnia & Arethufam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quae pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autem ab Herode rege clarissimis aedificijs trasformata. Caesarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus redditas prouinciae Syriae coniunxit. Huius aut & Iudaeae, cunctorumq; administratione ad Aegypti usq; fines & flumē Euphratem, cum duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuū ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae totidemq; filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo

Cap.

VI

An. lib. 14

cap. 9

INterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autē circum erant omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aetiae familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pactione deponeret. Itaq; persuasum est Arabi, ut CCC

An. lib. 14

cap. 10

talenta daret: atq; ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudaeamq; depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebatur: quoniam disturbatum quoq; à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se praebuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, & ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditū, & mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyrcanium, & Machaerunta non longe ab Arabia montibus, muniebat. Igitur Gabinus cum parte copiarum praemisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaq; Iudaeorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neq; ita multo post aderat cum suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumq; Hierosolymis appropinquasset coactus praelio decertauit: amissisq; sex milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante praedium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisq; interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc praedio dux Marcus Antonius multa praclare gessit: & quamuis semper & ubiq; uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Deniq; iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaq; multae, laetis ciuibus atq; incolis ad eas concurrentibus. His autem recte

recte dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Qua re ter-
 ritus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans;
 & quæ sibi parerent castella Machærunta & Hyrcaniū tradere non dubitans: quin-
 etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidē Gabinius omnia con-
 filio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent.
 Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo cæterisq; captiuis
 metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hiero-
 solymam deducto, eiq; sani cura mandata, cæteris reip. partibus optimates præfe-
 cit. Omnemq; Iudæorum gentem in conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis,
 altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hie-
 rico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem unius domi-
 natione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non mul-
 to post euenit, ut turbarū his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna
 iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim
 dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Dein-
 de cognito, quod Gabinius Sisennam & Antonium & Seruiliū duces cōtra se cum
 exercitu misit, in Machærunta cōcedit: uulgiq; imbellis onere deposito, solos arma-
 tos prope ad octo milia militū secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secunda-
 rum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem se-
 quebantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimican-
 do perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, cæsa sunt uirorum quinque milia.
 propè uero ad duo milia in quendam tumultum confugerunt. Cæteri q; mille cum
 Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum
 in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias
 belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, su-
 pra quàm poterat, per biduū remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio
 qui Romæ secum fuerat uinctus, ad Gabinium atq; inde Romam perductus est.
 Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudæam transmisit,
 quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorū coniugi Aristo-
 buli spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impe-
 dimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptū, Hyrcano & Antipatro
 amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis
 eum & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudæis in ea parte uias, quæ Pela-
 sium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit: Alia uero Syria di-
 scessu Gabinijs cōmota, & Iudæos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectio-
 nem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eā terram
 degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Ae-
 gypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmissis Antipatro
 concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserant, & ille ad
 bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrūt autem Iudæi, & circa
 montem Itaburium congressi, decem milia sternūtur: cæteram uero multitudinem
 fuga disperfit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit)
 temp. eius cōposuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithri-
 datem & Orsanem à Parthis perfugas clam dimittit: eosq; militibus aufugisse di-
 xit. Interea Crassus ei successor datus, Syriā suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptū,

An. lib. 14.
cap. 11

An. lib. 14.
cap. 12
Elabitur Ro-
ma Aristobu-
lus

Iterum Aristo-
bulus capitur
& Romam
reducitur

An. lib. 14.
cap. 13

Aa 2 & omne

& omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratem uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria milia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis scemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem Cap. VII

An. lib. 14.
cap. 14

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romæq; potitus, solutum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima, per illū subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij litteras, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat, Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcefferet, mittit Ascalonem: atq; ille abstractus ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusque sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegyptum, apud Ascalonē morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxiliū ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudæorū tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorū gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione clarius enituit. Extracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est: ulterius autem eos progredi nō sinebant Iudæi Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphitæ ad manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomē est Iudæorum Castra: cumq;

An. lib. 14.
cap. 16

eumq̃ in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circungressus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq̃ diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem fere Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq̃ perpessus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq̃ rebus honorando, amicissimeq̃ tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemq̃ gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bel-
lum mouente

Caput

VIII

Eodem uero tempore, Antigonus quoq̃ Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantum putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq̃ inuidiæ dolorem admiscere miseris, ultra hæc Hyrcanum & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisq̃ gentē iniurijs afficerent, dummodo satiantur: quodq̃ in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiæ miserint, & ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerum demonstrabat. & qua fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum nouarumq̃ rerum studium uotumq̃ seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq̃ aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentū esse, quod uiueret. Namq̃ nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accēderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionē. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa patrię mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidēdos in capitolium misit, ut iustitiæ suæ uirtutisq̃ signum Antipatri memoriæ traderet. Antipater uero ubi de Syria Cæsare prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompelo dirutos reparabat: omniaq̃ lustrando, ne quid in illis regionibus barbarum esset, nūc interminando, nunc etiam suadendo curabat: unumquemq̃ admonens, quod si cum Hyrcano sentiret, in otio atq̃ opulentia uicturi essent, fortunisque suis & cōmuni pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem sed dominum omnium, Hyrcanum uero tyrannum pro rege, itemq̃ Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem uideret, neq̃

Antigonus
Aristobuli
filius

An. lib. 14.
cap. 16

Aa 3 tam

*Antipater ob
sequijs regali
bus colitur*

*Sex. Cæsar
pro Herode
ad Hyrcanū
mittit*

tam efficacem quàm regni posceret sollicitudo, statum prouinciæ componebat. Et Phaselum quidem, natu maximū filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis eiusq; territorio præfecit: Herodem uero ætate posteriorem, nimisq; adulescentem, Galilææ destinat, similia curaturū: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumq; latronū principē Ezechiam, quē prædari maximo agmine continentia Syriæprehendit, ipsum aliosq; latrones multos interfecit. Ea q; res adeo grata fuit Syris, ut per uicos atq; oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius deniq; operis gloria, Sexto etiā Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, cōt cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atq; illam quidem ciuitatem possidens, nihil aut contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisq; in secundis rebus effugiat. Nanq; Hyrcanus, quāuis & antea tacite sua sponte mordebatur adulescentium gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusq; Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs eius rebus traditis, solo cōtentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit, ut in se reges producat: Nec enim eos uel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi quàm patrijs legibus redditurū, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atq; ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præfidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciarent, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoq; id cupiens, absolutionem decernit. Atq; is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequa q; paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumq; ab improbis iritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & ut se contra ipsum instrueret, properasse. Hæc aut rex uera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentio rem inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neq; solum propter gentis fauorē, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamq; illum cōtra se credens cum exercitu esse uenturum. Neq; opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, conflata militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaq; indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si

ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neq; tristib. quidē paria referret, saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neq; omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sæuo autem nunq̃, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intētaslet. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscēdæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quàm superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti uenit Marcus.

*Sex. Cæsar
dolo necatur*

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs Malichi Cap. IX.

Eodem tempore magnum bellū inter Romanos conflat, dolo Cassij & Brutij Cæsare interfecto, postq̃ trienniū septemq; menses tenuit principatū. Maximo autē motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id, quod existimabat esse cōmodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militē, qui Apamiā circumsidebat: ubi & Marcū & dissidentes cohortes, Basso cōciliauit, simulq; obsidione liberauit Apamiā. Ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactiōnū. Cum autē Iudæos quoq; septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At uero cæteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam & Ammaū, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatū interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaq; tamen Malichus post abitum Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpenumero memorabat sui seruatorem fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinās. Itaq; Antipater & uires eius & calliditatem metuens, flumen transiit Iordanem, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autē Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselū apud Hierosolymam præsidij appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramentis circūuentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare uero adulescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflato, quod magnum momentū, ubi usus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorē præficiunt, equitū illi manu peditumq; attributa: si autem bellum desisset, regnū quoq; Iudææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autē, ut Antipatro & spes & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam

*Herodes Sy-
ria præficiunt*

Aa 4 regio

in regnum inducerent, Hyrcanumque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrj Pacorum excluderunt, cum Ptolemaiden-
 ses cum & Sidonj recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, presidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi ultro ad Antigonom confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: ubi commissæ pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro configunt. Ibique hostes in fugam versos, pars Herodis in fanum concludit: custodesque his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inque dies singulos inuicem sese per insidias incurstantibus, assidue cædes erant. Instante uero die festo, qui Pentecoste uocatur, omnia circa templum, totaque ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraque armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasisque de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatem, alios in fanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admittere. Exoratus autem Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ seditionis uenientem, re autem uera ut adiuuaret Antigonom. Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceret: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, neue se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum cæteris Phaselum prosequabatur. Sed ubi ad Galilæam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendunt: satrapam uero conueniunt satis callide & officijs amicitiae dolos regentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingentas Parthis deuouisset: quodque sibi semper à barbaris præstuerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset: dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præsciis quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam non uerba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deferere non sustinuit, quamuis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureque iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibusque iussum erat, Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumque fallere, ut extra murum procederet, sicut sibi

Pugna Hierosolymis

Pacori dolum

sicut sibi mandatū fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquā satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcani filia Mariamme prudētissima foëminarū, multis eū precibus ne prodiret orabat, neue se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clām patraret insidias, nec enim fieri posse, ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circunueniretur, nocte Herodes cum propinquissimis sibi, ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequerantur. Et ille matrem quidem fratresquē suos, desponsatamquē puellam cum matre, minimoquē fratre prætere iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisquē per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumquē locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, arcemquē in eo munitissimam condidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidē cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea uero quā Thresam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, turbamquē sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autē supra quā nouem milium multitudo. Itaque paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximequē necessarios tenuit, atque ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemquē commeatu, qui satis esset obsessis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uero spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicās, quicquid erat in opibus preciosum, in Idumæam multo ante cōportauerat: eiusquē sociorum itidem quisquē fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implacato replerent, Marisa quoque ciuitate uastata: nec solum Antigonum regem constituerent, uerū etiam Phaselum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberados. At ille Hyrcani quidem auriculas dētibus truncat, ut ne solutus quidē mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusquē degenerasset, uiriliter moritur: dignum antea cta uita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autē uerius sit, præclarū habet initium. Denique aiunt eum, priusquē efflaret animā, cognito ex quadā muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedā, qui ultorē inimicorū uiuum reliquerim. Ille quidem hunc exitū habuit. Parthi autem, quāquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus

*Victoria
Herodis*

Herodion

tamen

tamen cum Antigono apud Hierosolymā compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autē obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiā barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoq; liberali parciore, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaq; talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrīs. Sed profecto studium fortuna praeuenerat: & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malichus rex eorum, praemissis qui hoc admonebant, quamprimum reuerſi eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitā, negare proposuerat, neq; pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suatores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaq; respondit nuncijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die, cum Rhinocurā peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoq; tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabem sero facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam uiri dignitatemq; reuerſi, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, a Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militū fore eum, ad ea quae parabat, existimante. Posthabitis autem reginae precibus, neq; hiemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehemēter bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen aedificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brundisium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternae gratia, primū conuenit Antonium: eiq; tam suas quam totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantae miserationis casum miseratus

An. lib. 14. cap. 13 Antonius, & memoria quidē iunctae cum Antipatro dexteræ, tum uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem cōstituere proposuit Iudaeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Nō minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat, multo quam ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum praeter hæc ipsius quoq; Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem proſequebantur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, uerum etiā quod antea quoq; populo Romano

mano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem com-
moto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret
Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem &
Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs ma-
gistratibus antecedeabant, cæsuri hostias, decretūq; senatus in Capitolio reposituri.
Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosolyma & cōtra latrones. Cap. XII

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs An. lib. 14
cap. 25
quidem uictui necessarijs abundantes, aquæ autem inopes. Vnde Iosephus
quoq; frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogita-
bat: audito, quod eorum quæ in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: ca-
stellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimū imbrum conti-
gisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ul-
tro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio; nunc
insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoq; inter-
dum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, pro-
hibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam uenit: uerbo quidem, ut Io-
sepho & qui unà obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret
Antigono. Itaq; cum non longe ab Hierosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse
quidē cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum
deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum
Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil in-
quietaret. Iam uero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua An. lib. 14
cap. 24
manu coacta externorum atq; gentilium, per Galilæam aduersus Antigonū pro-
perabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut
Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem tur-
bas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, cōponebat. Silonem uero An-
tigonus in Iudæa mercede corruperat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies
enim singulos, quo magis iter promouebat, augebatur eius copiæ. nam præter pau-
cos, omnis ei Galilæa consensit. & propositū habebat præmiū necessarium Massa-
dam, ut primū affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc
enim prius, quod hostilis esset, eximenda uidebatur: ne dum ipse peteret Hieroso-
lymam, receptaculū à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autē iungit agmi-
na, inuenisse gaudens resistendī occasionē, quod cum persecutio premeret Iudæo-
rum. Hos autē Herodes paruæ manus excursionē perterritos, mature in fugam
uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos li-
beraturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi
sociaret, alios ipsius gloria, nōnullos utriusq; beneficijs debita uicissitudo: plurimos
tamen spes, ut à rege certissimo. Iamq; ualidissimas quæsierat militum copias: sed
Antigonus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna præoccupās, unde nullum
aut minimū afferebat hostibus detrimentū. Herodes autē facile receptis ex Massa-
da pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymā perrexit. Cui se Silonis mi- Herodes Hie-
rosolymam
obsidet
lites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirum eius timore perculsi. Castris autem posi-
tis ad occiduam regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis im-
petebant: ab alijs uero per cuneos excurrentibus; primæ frontis acies tentabantur.

Bb Herodes

Herodes autem primo circa muros præconis uoce declarari iussit, populi se bene, & saluti ciuitatis aduenisse: pœnasq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensus obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uertunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamq; alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adiit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, accolæ Samariæ per epistolas ammonerebat (Nam ciuitas eius se clientelæ dederat) ut alimenta & uinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidē uacuam habitatoribus reperit, quingentos uero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacumina, & hos quidē captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurū dimisit. Antigonus quoq; Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiā. Et Romani quidē armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, cōmuniuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autē, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariā translata, ibiq; tutissime collocata, ut cætera Galilææ subuerteret, atq; Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cūq; Sephorim, licet uehementissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatē capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia cōmeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui pleraq; illius regionis incursantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebāt. Præmissis autem tribus peditum cohortibus, unaq; ala equitum in uicum Arbelam, ipse diebus quadraginta post cū reliqua manu superuenit. Nec tamē eius incursum hostes extimere, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fisci, & ferocitate latronis. Deniq; prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistra Herodis in fugam pellitur. Ille autē de suo dextro circungressus, uelociter subuenit

Herodes cum
Romanis Hierichunta uadit

An. li. 14.
ca. 24

Victoria
Herodis

subuenit. & suos quidem à fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnares uiolentiæ concesserunt: qui tamen eos usq; ad Iordanem cædendo persequabatur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorūq; causa diutius ibi remorandū fuit. Quam obrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū confuleret, muroq; castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas, uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atq; Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Istæ autem speluncæ in præruptis montibus erant, undiq; inaccessæ, trāsuerfosq; tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumq; ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, relictum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisq; demissus arculis exponebatur in ostia spelūcarum. Hiq; cum familijs eos mactabant, ignemq; repugnantibus iniiciebant. Cumq; aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coegerat, multi mortem captiuitati prætulunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permetteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cū precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria milia, sexcentos uero equites in Antigonom ducens. Tuncq; propter eius abscessum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autē uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autē castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, cētum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antoni literis monitus, equitum mille auxilia duarūq; legionū, aduersus Antigonom mittit Herodi. Eorum autem ducem Macheram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ci non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admissio Herodis cōsilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex moenibus, donec Ma

*Machære
insolentia*

chæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autē quod res aliter cesserat, quoscunq; Iudæos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodianis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret Herodes in Machæram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes à proposito suo reuocatus est quo minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicuens demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uerq; tradere Samosatam cogeretur.

De Morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, &
Antigono occiso. Cap. XIII

*An. lib. 14
cap. 25*

DVm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suū, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditū suum aduersus Antigonom moueret, quia non firmum esset auxilium Machære, quantū ex delictis superioribus appareret. Verū Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursum autē hostium per montana atq; aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriā consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autē lectæ de Syria cohortes erant, nec ueteranorū quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiæ, ut mortuum quoq; Iosephum uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talēta Pheroras frater precium redēptionis offerret. Tanta uero nouitas post Antigoni uictoriam Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatibus Antonius, & præposito Syriæ Sosio iussu ut Herodē quoq; aduersus Antigonom adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cætera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profluisset è stratis, ecce nunci claudis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorū cohortem. Cum quibus, nō expectatā luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidē castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in uicū proximū recepit exercitū.

Paucis

paucis autem diebus post, auctus etiā alterius cohortis præsidiō, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte defererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: unde præter spem liberatus, opinione quod deo charus esset adeptus est. Nam cū multi honorati uespera illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, cōfestim coenaculū concidit. Id aut commune sibi tam periculorū quā salutis præsagiū, quantū ad futurū bellum pertineret, esse cōsciens mane primo castra mouet: hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manū quidē cū Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dūmodo plurimos fauciarent, eminus appetebant. ubi Herodes quoq; ipse præteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus aut se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machera erat præmium uictoriæ. Herodes uero terrā peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duosq; habitatorū milia cōsumit. Exustisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicum qui appellatur Cana tendentem. In dies aut singulos magna ei multitudo Iudæorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odiū moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc aut congrēdi festinante, Pappi milites neque multitudine hostiū, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina cōfluxerunt, cæteri quidem paulisper restiterunt. Herodes aut fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dūmodo eius ulcisceretur autores, aduersam acie facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo, uniuersos in fugā uertit. Erat enim plurimā occumbentiū strages, cū alij quidem in uicum unde uenerant cōpellerentur, nouissimus aut ipse instaret, atq; infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes in uicum irrupit: cum omnes domus armatis essent refertæ, plenāq; propugnatorum desuper tecta: & quoniā foris deprehensos facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis aut subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba, conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendę uictoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatē iam deserere cogitabat. Herodes aut ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac lætantes ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cum inermis esset prætereunt: exitus uero quā fugerent cursu petebant. Itaq; cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem,

De ruina coenaculi

Pappus dux Antigoni

Victoria Herodis

Bona fortuna Herodis

Pappus occiditur

Bb 3 abscisso

abscisso capite obruncat: idq; Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. namq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymā repetijt: murisq; admoto milite (annus autē tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā facilior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorū, ipse in Samariam uadit, uxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, ut diximus: & dum obsidet, subcisua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymā redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudeorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nā circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neque aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & cōtra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergētib; , prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidā ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis uero manu Iudaica summo intentæ studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Mactabantur autem quàm plurimi, & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubiq; mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram cōtinuit: sed ueluti furētes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neq; priorem neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prostermitur. Ille autem nihil cum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut foeminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autē quum iam

hostes

hostes uicisset, ut externa quoque auxilia cōpesceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eāque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiā refrenabat: acerbiores, quam si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autē etiā rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuiū cāde, totius orbis terrarū imperiū, uile pretiū iudicaret. Illo autē iussu esse dicente, ut pro labore obsidionis prædandi licentiā milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedē singulis distributurum se assuerat. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa cōpleuit. Nam & militū quenque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctū Antigonom ducens. & illū quidem uana spe uitæ cupidū usque ad ultimū diem, ignauia digna securis excepit. Rex autē Herodes discreta multitudo ciuitatis, suarū quidem partiū studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autē neci tradebat. Et cū pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatrarū amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem suam sæuitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine superesset, cædis rabiē contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antoniū criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea uero quā in Iudæos atque Arabes usque extendit auaritiā, ut reges eorū Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cū uerbotenius annuisset Antonius, occidere quidē bonos uiros tantosque reges iniustum esse duxit: uerum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorū præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetū in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apamiā & Damascum in Iudæam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talētis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatrarū ducebat. Nam cum pecunijs omni que præda, Parthus illi statim condonatus est.

An. lib. 19
cap. 1

Amor Antonij & Cleopatrarū

De insidijs Cleopatrarū in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & in genti terræmotu.

Cap. XIII

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uicini Antigoni soror tenebat: ueruntamen à Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si uicisset, Arabiarum sin autem uictus esset, Iudææ domina constitueretur: alterumque potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatū, circa Diospolim in

An. lib. 19
ca. 5

Bb 4 eos

eos mittit, & quamvis fortiter resistentes, superavit. Qui cum iam victi essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syria Coeles Canathan cōgregati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellū con-
An. lib. 15 gati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellū con-
ca. 16 sultius administrare tentabat, castraq; muro cingi præcipiebat. Nō tamen ei paruit multitudo, sed priore victoria freti Arabas impetūt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periditatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immissis, qui ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Nanq; horum incurſu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui uero ex prælio seruari sunt, in uicum Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neq; multo post accepta clade, Herodes aderat cū auxilijs, serius quā usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim repentino commisso prælio ullum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduus fines eorum incurſionibus infestans: quodq; semel victus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nāque ueris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum milia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uenerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quā assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos præsens formido perculerit. Nam diuinæ quidem indignationis plagas moerori uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti idem, etiam cum incurſus hominū repellendi sunt. Ego enim tantum abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim deum hanc illis illecebram immisisse, ut pœnas redderent. Non enim tantum manu armisq; freti, quantū nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, quæ nō suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neq; uero uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utranq; partem uideas fortunam nutare uicissim, & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictores, post ab hostibus uicti sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capiuntur, uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaq; mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cum ferociore quā opus erat fuistis, & præter uoluntatem meā in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamē ante præliū sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exerere: conscleratisq; hostibus planū facere, quod neq; humanum aliquod malum, neq; ira cœlestis unq; deprimit fortitudinem Iudæorū, donec spiritum uitæ ducunt, uel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penē captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neq; arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse portentū. Naturalia nanq; sunt elemētorum quoq;

quoque uitia: nullumq; damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pesti-
lentia quidem, uel famis uel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præces-
serit: ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis am-
plius, quàm terræ concussio, bellum nocere poterit etiā uictis? imò enim uero ma-
ximum imminētis excidij monstrum, non sponte sua, neque alienis manibus ini-
micis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter ma-
ctauerunt, talesq; deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient
maximum eius lumen inuictamq; dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si pa-
trio repleti spiritu, in uindictam uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisq;
non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legato-
rum cædis ultores. Illi melius quàm nos qui uiuimus exercitum regent: uobisq; mi-
hi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem
uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi
eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuiū trans-
gressus est. Castris autem Philadelphię positis, haud procul ab hostibus, quasi de
interiacente castello contenderet, pugnam eminus iritabat, quamprimum cupiens
congregari. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparēt. Sed illos quidem
regij facile repulerunt, collemq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad præli-
um milite, instructaq; acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo contra procede-
ret (quædam enim eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinē dux Althe-
mus timore obriguerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti
ad pugnam cōfusi ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi mul-
titudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos face-
ret uictoriæ desperatio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes
facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi uero à semetipsis concul-
cati perierunt. Deniq; milia quinque in fuga ceciderunt, cæteraq; multitudo in ual-
lum compulsa est, eosq; statim circūseptos obsidebat Herodes. Et licet armis pro-
pè adesset excidium, tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogan-
tius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerenti-
bus, magis instaret: deniq; ardescēte siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tra-
debant, adeo ut quinque diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo
ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum se-
ptem milia circiter sternit: tam magna plaga ultus Arabiā, extincto uirorum
eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

*Congreditur
Herodes cum
hoste*

Herodes exaltatus in regnum.

Cap. xv

MOx autem illum excepit desueta rerum sollicitudo propter amicitiam Anto-
niij, post uictoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec
Herodes cum eo superesset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: Rhodūq; trans-
missus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem
cultuq; priuato, sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego
quidem, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regem Antonio. Ne-
que dissimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus esses,
nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & mul-
ta frumētī milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deferui.

Nam

An. lib. 15

cap. 7

*Responsio
Cæsaris*

*Herodi Cæsar
diadema im-
ponit*

*An. lib. 15
cap. 9*

Nam cum auxiliij minus commodarem, optimum ei consiliū dedi, unam esse dicens Cleopatrz mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebat. Sed profecto eius aures Cleopatrz amores, & deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnà ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsumens: & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneas: si quidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatrz quàm tibi paruit. Te namq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Vētidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut nō desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille aut prius eū muneribus delinitū rogabat, ut Alexandrum quendā supplicē, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracūdia Cæsaris, multa illū & grauiā pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primū cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiā ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusiū, atq; inde redcuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruū esse Herodi regnū, tam Cæsar q̃ milites existimabant. Ideoq; postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, nō solum cæteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finiū addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; insuper ciuitatū Gazam, & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res aut magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quàm magnus animus accipientis. Post primā uero Actiada, etiā regionem quæ Trachon uocat, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Batanæam, itemq; Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit unquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi aut ad Varro nem tunc rectorē Syriæ confugerunt, eumq; deprecati sunt, quo suas misérias Cæsari declararet. Cæsar aut his cognitis ei rescripsit, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro aut milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terrā omnē quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidē post Agrippam amabatur, ab Agrippa uero

uero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiae partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode: Deq; munificentia, qua usus est erga exterarum gentes, eiusq; felicitate.

Cap. XVI

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa templum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentiā singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, ædificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsareā, Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nā in Samaritica regione, oppidū muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terraq; fecundissima his attributa: ubi templū quoq; maximum inter ædificia, & circū id aream trium semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legū beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templū circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosum, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculū concauatur, ut stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autē è speluncæ radicibus oriuntur fontes: & (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posteribus indicabimus. Quin & apud Hiericunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea uero quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentiae suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phœnice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africi metuētes: cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo uero tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Meritus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem

An. lib. 15. c. 10. 12. 13. 14.

De Sebastena condita

Panium

decem, nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatium quod unda cel-
 labat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant flu-
 cibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo por-
 tus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima
 atque pulcherrima ex nepote Caesaris Drusium cognominata est. Crebri autem for-
 nices ad deducenda quæ portus haberet: proque fornicibus, & circum eos, pila saxea,
 & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentriona-
 lis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium uero co-
 lossi tres, utrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida
 turris sustinet: dextra uero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris ma-
 gnitudinem superantes. Domus autem portui connexa, candido itidem lapide: pa-
 ricque mensura spatiorum, ciuitatis uiae tendentes in portum. Contra ostium uero por-
 tus, in colle, Caesaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in
 eoque Caesaris colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exem-
 plar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem pro-
 uinciæ dedicauit, rebusque aduectitis portum, Caesari uero conditoris honorem, un-
 de ciuitati Cæsareæ nomen imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum,
 amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto,
 nomen ei Caesaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda o-
 lympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi & tertij
 successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam
 Agrippium bella subuerterant, Agrippium uocauit: nimiamque beneuolentia, nomen amici etiam
 portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam
 dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, flu-
 Antipatris minum arborumque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. & super Hiericun-
 ta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atque in ho-
 norem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Phaselidem
 Cyprus Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea decla-
 rabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hiericunte in boream tenditur, Phase-
 lum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit
 Phaselus immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permuni-
 Herodium tum, de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque in mammæ formam manu
 factum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nomina-
 tum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius am-
 plexus est. Ambitum autem copleuit ædibus regijs liberalissime exornatis: ut non
 solum interna membrorum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes ac mace-
 riæ tecta que largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sum-
 ptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fa-
 bricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uchementer excelsus. Quin
 & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere
 possent, ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur ca-
 stellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificijs,
 animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque
 apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia
 dicunt: Bibli autem murum, cœdram uero & porticus, forasque & templa Beryti ac
 Tyri

Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uero Nymphaea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nónne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Nónne Antiochensium Syriæ plateam, cum plena coeni ab omnibus uitaretur, per uiginti stadia prolixâ, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidensibus præstitit, non solum Achaia commune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solum ex ueteri Græcia restabat collabi, non solum agonothea ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonotheæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balancotas aliaq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebant: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisq; uirtutem, fortuna quoq; secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundâ aut temeritate militum factum est.

*Frumenta ab
Herode egen-
tibus admini-
strata*

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo

Cap.

XVII

AT uero publicam ei felicitatem mœrores inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxore ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris uocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uero postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorû causa quos è Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commeandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarnes abduxerat: miserati uero gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interfisset. Verum mor-

*An. lib. 15. ca.
3. 8. 9. & lib.
16. cap. 13*

Mors Hyrcani

Cc tis eius

tis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq̃ amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq̃ autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ foeminae, cæteri mares erant. Horumq̃ minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatē, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamnes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorū nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namq̃ in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarū probabiles causas, ex amore uero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obieciat, quæq̃ in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanq̃ puer erat parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq̃ ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamē noctu missus in Hiericūta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq̃ eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autē indignatione mulieres sæuiebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq̃ immoderata libidine, absentem se properasset ostēdere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmē aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatram sæuitiam, cuius gratia & Lyfanius rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaq̃ profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, cōmendabat uxorem: mādato ei clām, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multa q̃ inter fabulas de affectu iurāte, quodq̃ nuncq̃ esset alterius mulieris amore captus: ualde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilico: nec unq̃ Iosephum mandata sua proditurum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq̃ stratis exiluisset, in regia spatiauit: ibiq̃ tunc Salome soror eius arrepto tempore criminādi, suspicionem de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrunq̃ iussit interfici. Deinde pœnitudo sequebatur insaniam: & postq̃ iracundia concidit, amor iterum calefcebat. Tanta uis autē cupidinis erat, ut ne mortuā quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanq̃ uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autē iracundiæ succedunt filij, & immanitatē sceleris reputantes, non aliter suspectū patrem q̃ si hostis esset, habebāt: idq̃ & antea, q̃ diu Romæ in studijs erant, & multo magis postq̃ in Iudæā reuersi sunt. Siquidē cum ætatibus eorum, mentiū quoq̃ roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amitæ suæ Salomes, quæ matrē amborum accusauerat, filiā duxit: alter Archelai Cappadocū regis. Vnde accessit etiā libertas odio, &

odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebantur, quod ei per utrumque filium struerentur insidiae: & alter quidem ultrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Caesarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisque illum praepone modis omnibus coepit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre aeditum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, & uarias in fratres suos calumnias conferebat, quaedam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittebat, donec omnino spiritum regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Caesarem missus est, cultusque regio & caeteris obsequijs praeter diadema utebatur. Tempore autem uoluit etiam suam matrem in cubile Mariam inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus, blanditijs & calumnijs, regi obrepfit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, uenenam sibi dari reum apud Caesarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus & licet apud imperitissimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiore, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs questus est: cum praeter innocentiae conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. & lachrymas quidem cunctis excussit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adulescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam praeternauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratiam referens, & redintegratae concordiae causa laetus: quippe nihil moratus amicis Romae scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quando Hierosolymam peruenit Herodes, populo conuocato, tribusque filiis prope astantibus causam reddit protectionis: multasque deo gratias agit, multas etiam Caesari, qui domus suae perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filiis praestitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea comoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiae meae socium primum Deum fieri precor, deinde uos. Namque huic aetas, illis nobilitas successionem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Caesar iunxit, & pater instituit obseruate: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum laetitia, cui praeter aetatem obsequitur, quantum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos atque

An. lib. 16

cap. 4

amicos ego distribuam, & concordiae sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum contentionumque causas ex contubernaliū nasci malitia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in praesentia. Non enim regnum, sed regni honorem filiis meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum tametsi nolim, meum est. Consideret autem quisquis uestrum aetatem meam, uitaeque institutum, nec non etiam pietatem. Nam neque senex adeo sum, ut de me cito despectetur: neque uoluptatibus assuetus, quae adulescentium quoque uitam spatio breuiore concludunt. Diuinitatem uero ita coluimus, ut in longum nos aeuum progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui haec adulescentibus studia ferociae nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse praemium, seditionis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, instructuam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Namque ipsis expedit me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem o boni filii sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluae sunt, deinde Caesarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea quae iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem uobis & uestimenta & obsequia dabo regalia: Deumque oro ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Haec locutus, singulos benigne consalutauit, populumque dimisit: alios convenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander & Aristobulus aegre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferrebatur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur, sicuti liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum iritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiae dixisset arcanum. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quae contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem caute uniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiascent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniaque ad insidias referebat, & ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggerebat quam si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu

*Delationes
Antipatri
p fratrib.
perdendis*

de affectu adulescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorū clarissimus, regisq; fratres, ac tota progenies. omnia namq; in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorū perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sæuior erat, multoq; plus q̃ priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquā omnes, ut Antipatro magis obsequerent, spes inducebat: nō minus tamen præcepta regis quēq; ab adulescentibus separabāt: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autē regalibus erat formidini, uerumetiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quāuis ex ciuitatibus nō subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palām inculabatur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiā Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoq; uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate cōmemorans, cunctarumq; se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hyrtaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxorū Herodis: quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namq; multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus; & si focrus eius erat, ipse inimicā sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse priuatam, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autē, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnū obtinuissent, texitrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoq; uicorū scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam darent. His cōmota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodī cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cū gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerētur. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correctionis abscideret, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminatum inuidiā deprecando, fictas eas esse dicebāt, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoq; debere, omīssa facilitate credendi, adiutum maledictis obstruere. Nunq̃ enim calumniatores de fore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, quippe ut patrē, præsentī metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse in-

An. lib. 16
cap. 7

sam, & patrum Pheroram: uterque autem saui & graues erant: sed amplius Pheroras. qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiâ tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; cōiugio dignatus erat, sorore uxoris suæ nuptū ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodē opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamē eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorū nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ consciū esse Aristobulum Salomes maritū: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autē & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transijt, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autē dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabathos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentorū coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerūt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, cōmemorans, & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis poenas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ ceteris ipsos. Quin & obsequia potentiū Alexandro clam parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidē confestim fides habebatur: erant autē criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad poenā. De uita namque periculum regis quæstiones breuiore cōpendio terminabat. Ad hoc autē sauitiæ processerat, ut nec eorum quem

An. lib. 17

cap. 8

delatorum

delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in uincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam prodita. alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris cum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusque obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Romam profugerent. His tamen uerisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitratur, ultro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & grauius de optimatibus clamantes, cum mature in Iudæam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filiae, quibus etiam pro uidentissimo consilio succurrit, regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, ubi nam est, clamat, exitiabilis gener meus: aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamque filiam meam bono marito nolo. Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquit, nata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego namque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quaestionem tecum habere, quam tuique dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorum filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiae uicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei praebet, singulisque capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasione sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriore partem lubricum aetatis impellerent. Ab eiusmodi namque hominibus non solum adulescentulos falli, uerum etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namque hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensiores esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai praeualere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit. relictoque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumque malorum praesentium adulescenti causa fuisse: nisi malit ommissis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & a fratre, praesertim cui dilectus esset, ueniam petere. namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraque ueste cum lachrymis, ut quae miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamque meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur.

An. lib. 16

cap. 8.9

Astutia Archelai regis

nanq; omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autē causam esse diminutionem
 mentis atq; insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaq; postquam stetit Phero-
 ras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis ira
 cundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoq; à fratre multo grauio-
 ra perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in
 magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi
 quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Arche-
 laus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autē Alexandro tandiu ma-
 nebat iratus, filiamq; ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Hero-
 dem cōpulis ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Sa-
 tis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari per-
 misit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Re-
 ge autem sibi filium ab eo donatum affirmāte, nisi matrimonium diremisset, quod
 & liberos iam haberent, uxor quoq; ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret,
 peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: mollio-
 rem nanq; fieri audaciā, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit,
 unaq; & ipse redijt cum adulescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul du-
 bio tamē eum Romā mitti debere ait, cum Cæsare collocaturū: de omnibus enim
 sese literas ad eum fecisse. Vastrum igitur Archelai consilium, quo generū periculo li-
 berauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate cōuictus
 familiariter uersabantur. Abeuntem autē muneribus talentorum septuaginta, solio
 quoq; aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pan-
 nychis uocabatur: itemq; amicorum eius quēq; pro merito. quin & cognati regis o-
 mnes, iussu eius Archelao dona spēdidissima dederunt: eumq; tā ipse q̃ optimates
 Antiochiam usq; persecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæam uenit, Arche-
 lai consilijs multo potentior: qui non solum reconciliationē gratiæ Alexandro quæ-
 sitam fecit irritā: uerum etiā causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurydes
 ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare
 non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, uelut eorum quæ aucuparetur
 illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatē nihil esse
 ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaq; regem adulatione falsisq; de ipso
 laudibus, & sermonis calliditate circūuenit: matureq; perspecto eius ingenio, dictis
 simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex &
 omnes eius comites libēter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore
 ducebant. Ille autem postq; fragilitatē domus animaduertit, fratrumq; inimicitias,
 & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidē hospitio præ-
 uentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrū, olim se & Archelai socium
 esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq;
 Aristobulo commendatus est. Pertentatis autē personis omnibus aliam alio modo
 subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum expro-
 bando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores:
 Alexandrum uero, quod regina creatus, & regiæ uir coniugis, filium priuatæ mulie-
 ris pateretur regno succedere, præsertim cū haberet magnā occasionē Archelau:
 quæ quidē adulescēti bona fide suadere uidebat, quod amicitia simulasset Archelai.
 Vnde nec Alexander quicq; metuens, & de Antipatro quæ se mouerēt apud eum
 querebatur

An. lib. 16
 cap. 11
 Eurycles

quereretur: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta discedit: afflicto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc aut multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrū exacuisse in eum gladiū, & confirmasse dextrā: uerum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnū obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret hæredem, auitumque ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionē regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis aut rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat: si uero laudet, cauillatorem appellari. & prorsus ubique immitē sibi patrem inueniri, soli que Antipatro indulgentem: ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primū salutis occasionē fore Archelaū socerū suum, ad quem facile posset effugere: deinde Cæsarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris præsentia formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturū. Deinde in quibus delicijs, quibusque actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causa ciuitatis afflictæ: ibi aut lamentaturū & aui & matris necē, omniaque scelera regis resecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, quicque adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum præteritæ suspicionis dolore cōpresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumque hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Lucundo & Tyrannio clām colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quæ crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quædam uelut ad præfectum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari per callidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quæ delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Euryclem uero domus suæ pestem, ac totius

*Lucundum &
Tyrannium
accusati*

ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelaum properat: aususque dicere, quod Herodem reconciliasset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaïam transgressus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaïam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecutae sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartiae conferre. Namque his cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quae ille insimularet, iuratus nihil se ab adolescentibus audisse affirmauit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, isdemque moueretur. Incitabat praeterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, ut salutis suae consulere: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Sylxo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tantum tempestate oppressi adolescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium uinxit, & separatos asseruari praecipit. Deinde Volumniū militiae magistrum, & ex amicis suis Olympū, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Caesarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, uehementer quidem Caesar ob adulescentes indoluit, uerum potestatem in filios a patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamen facturum dicens, si in communi confesso propinquorum suorum prouinciarumque rectorum de insidijs quaereret: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uero fugam tantum esse meditados, merodicro supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Berytum, quod Caesar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Praesederunt autem rectores, quibus a Caesare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriae, praeter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quod si tantum uisui fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum praesentibus ageret, commouebatur. & insidias quidem timide obiebat: nam probationibus deficiebat. maledicta uero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis aemulatione, uel odio: neque indignatione quisque necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudaea

Euaratus

An. lib. 16

cap. 12

Salomes deccu
satio pniciosaFilij Hero
dis uincti

An. lib. 16

cap. 15

sa Iudæa & Syriâ, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usq[ue] processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atq[ue] inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filiû habebat Alexandro assuetum atq[ue] amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iusticiam, ueritatem periisse, naturam esse confusam, uitamq[ue] hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori uitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero inquit, omnium uideris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidē Pheroras & Salome fidē apud te aduersus filios tuos habent, quos sepe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neq[ue] aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoq[ue] militibus odiosus sit, propter cædem omniû fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentiû misereatur, principum aut plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex aut statim illos & ipsum cū filio cōprehendi iubet. Ibiq[ue] tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus insania, semetipsum indicans profilit: ac mihi quoq[ue] Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq[ue] inde Alexandrū daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusq[ue] filium, & tonsorē subdidit quæstioni. Cumq[ue] illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem uehementius torqueri iussit: tumq[ue] filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturū promisit. Eoq[ue] relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adulescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tyrone pronunciatione accusatis ita in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, præfocari iubet: caq[ue] re mature perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uitæ fuit.

Audacia Tironis increpantis Herodem

An. lib. 16 cap. 13 Tryphon regis tonsor

Filios suos Herodes offocari præcipit

De conspiratione Antipatri contra patrem

Caput

XVIII

Antipatrum uero, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq[ue] minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itemq[ue] Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiaq[ue] Herodias & Mariamne. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus alijsq[ue] obsequijs, atq[ue] amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias: Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largietur, sed metu

Odium omnium in Antipatrum
An. lib. 17 cap. 21

sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut & si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbata. Sororem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice aut materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumque nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteris iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filius præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens flectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterque uigilanti ad suspicandum, palam uero cum supplex adire ausus est, coramque deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemque Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat: ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, unam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasque uxores sine filiis, consobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium ficerent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis cum protelat. Postea uero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uero eius iungit filia Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedente Iulia uxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio

*Vxores &
proles Hero/
dis earumque
coniugia*

hoc studio destitisset. posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimo-
nium dedit: eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alterā Antipatri auunculo tra-
didit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum, alte-
ra fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua cōmodi-
tate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fidu-
cia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uitare non poterat,
securitatem sibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam cōfirma-
to regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas
excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Anti-
patri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias cōtumeliose tra-
ctare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuisæ essent, alias
quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia:
quodq; non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius dela-
tione mulieres, quodq; Herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu & familia-
ritate abstinerunt, contrā uero & discordare inter se rege audiēte simulabant: cum
his adeo colluderet Antipater, ut palām Pheroram minime dubitaret offendere:
occultos autem coetus & nocturnas comessationes agebant: earumq; cōsensionem
fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cun-
cta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ cōiugem,
quod eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognatorum amicorumq;
concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodq; Pha-
risæis mercedem contra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset expugna-
tum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem
uellet optare? Cumq; ille se citius uita dixisset quā coniuage cariturum, incertus
quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniu-
ge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur edixit. Verum il-
le palām præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensq; obser-
uationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effe-
cit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem
mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eū misit: cunctis quæ
usui forent, magna q; pecunia liberaliter instructum, testamentumq; unā portan-
dum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Hero-
des, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Ro-
mam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de
quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cū Areta rege suo cer-
tamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido po-
tentissimum, redemptoq; Fabato procuratore Cæsaris fautore utebatur etiam in
Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per
eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud
Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi ex-
pedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem
in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regiq; indi-
cavit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asserua-
ri oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula re-
gis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum

Dd corripi

corripi, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eum repertos, unum Syllæi amici, alterum Phylarchū. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodî parato, & quomodo compertum sit.

Cap. XIX.

AT Herodes Pheroræ uehementius imminebat, ut repudiaret uxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, quā multas in eam odi causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modū indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unū sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem uisere uoluit, cū quibusdam mandatis eū quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroras in morbū incidit, tumque Herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eū, & humanissime curatū uoluit: sed morbū superare non quinit: intra dies enim paucos est mortuus. Quē licet usque ad ultimū uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illū quoque ueneno peremisset, fama uulgatū est. Verum eius corpore in Hierosolymā deportato, luctū maximum cunctę genti denunciauit, darissimamque funus sepultura dignatus est. Vnus quidē interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitū uitæ sortitus est. Transijt autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pherorę nacta principiū. Quidam enim ex eius libertis, cū regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse cōiugem suam, nō eo quo solebat modo cōditū: eoque sumpto illū morbo protinus esse correptū. Venisse autem ante biduū, matris ac sororis eius accitu quandā ueneficam mulierculā ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferū Syllæi cōsilio: namque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibi quædam exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terrarumque rector, in matrē Antipatri, quæ horum nobis malorū causa est, uindictet. Hoc rex initiū nactus, persequēbatur ulterius indaginē ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatē cum Pherora eiusque mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes à rege, rota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerētur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras uero trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transitorus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariammę eiusque filiis minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac belua quā longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seque fortasse priusquam regnare incipiat moriturū: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud futurum?) uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui nō eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammes filium scripsisset hæredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamēto suo

Pheroras
moritur

Antipat. 17
cap. 5

suo standum abitraretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerūt, odio uincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos laedebatur: respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablati nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Deniq; nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusq; habeamus, Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrē furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pavidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; in nocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petijisse, per quendam Antiphili amicum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc euocatam, statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, ut eo modo probationes & regis tormēta præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, nō in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portataq; ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eā perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neq; sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura: Audi rex, & tecum deus testis mihi ueritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lachrymans assiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, cōiunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis nec dum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc affer propere, meq; uidente consume, ne ad inferos quoq; ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uero mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert: rex uero in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoq; Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totū autem regnum circumeuntes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atq; indices, & à suspitiōibus remotissimos ad probationes trahebant. Deniq; etiam pontificis filiam Mariammen, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc

*Antipater
Samarites*

*Mariamme
ueneficiorū
conscia*

Dd 2 enim

enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quodque poena coecruit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorē scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis. Cap. xx

Bathyllus ap
prehensus

Doli Antipa
tri in Arche
laum & Phi
lippum

Post hæc etiā Bathyllus, nouissima consiliorū Antipatri fides documentis accessit. Namq̃ is erat quidem libertus eius: aliud aut uenenū ferens, hoc est, aspidum uirus, aducnerat, aliorumq̃ serpentū succos: ut si prius fuisset inualidū, hoc se Pheroras cum sua cōiuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam cōtra salutem patris audaciā, uelut operā subcisiuam, habebat epistolās aduersum fratres cōpositas ab Antipatro. Erant aut Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam adulescentuli, magniq̃ animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinās, quasdā in eos literas ipse finxit, amicorū nomine Romæ degentium. Nonnullis aut corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quereretur, seq̃ accitos esse grauer ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq̃ maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq̃ adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam uero adulescentiæ peccata esse cōmemorans. Quo quidē tempore scriptoribus epistolarū, quas in fratrum perniciē simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuū confundere tentabat indicia, uestem preciosam uariaq̃ stragula, poculaq̃ argentea necnon & aurea comparando, aliaq̃ plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas cæaret. Deniq̃ ducenta talenta retulit expensa, & eorū maxima fuit occasio causa Syllæi. Vniuersis aut malis eius tunc minoribus maiore cōtectis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistolæ uero de iteratis fratri dijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius redditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Deniq̃ Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq̃ honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq̃ ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoq̃ literis beneuolētiā simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoq̃ offensionem posset cōponere, quam expulsam esse nō ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolā apud Tarentum, cumq̃ uehementer luxerat: id aut nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quā maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ cōfecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subito cum quædā materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quā pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namq̃ timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & uisendæ patriæ cupidī magis

Male sibi con
sciū Antipa
ter dolet Phe
roræ mortem

An. li. 18
cap. 8
Antipater
euocatur
Roma

magis,quàm quid Antipatro esset utile considerantes,ut properaret monebant,ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniaribus. Nunc enim si quid motum est,in absentem esse factum:nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere,neque mature se patri reddere,ab eoq; regnum accipere,quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater,impellente fortuna,transmissusq; in Sebastum Cæsariæ portū defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuitarent,nullusq; auderet accedere. Nam & si semper æque inuisus erat,odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat,solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est,cum Romam nauigaret, uel ignobilius inde susceptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens,calliditate cælabat,metuq; penè mortuus,uultu confidentiam simulabat. Et neq; fugæ spes ulla erat,neq; circumstantibus malis emergere poterat:certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur:id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior,aut nihil esse deprehensum,aut si quid esset,hoc sese impudentia sua diluiturum ac dolis,quæ sola instrumēta salutis haberet. Itaq; his armatus,sine amicis in regiam uenit,qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; audacia,uelut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite declinato,exclamat: Et hoc parricidæ est,ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispercas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas.dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi,& quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescit Antipater quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta mente,quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio,Antipatri quoq; amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens,cunctos indices iussit adduci,in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridē comprehensi,qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiuscemodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt,caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaq; his unà cum alijs introductis,ingreditur Antipater. Cūq; pronus ante pedes patris cecidisset:oro,inquit,pater,ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium,si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu

Antipater ad patrem ingreditur

Herodes apud Varum accusat Antipatrum

mea supra quàm satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eiꝫ diu uiuere sum uisus, meamꝫ senectutem grauitè tulit, rexꝫ fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios iritauì, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talètorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoꝫ nauigaturo dedi trecenta talenta, quemꝫ solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari cõmendauì. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quòdue de his habui tale indicium, quale demonstrauit huius insidias: etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumꝫ ueritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam beluam noui: & quàm sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusꝫ simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuū Alexandrum cauerem, neꝫ meū corpus omnibus crederem. Hic est qui usꝫ ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctū peremptorum, & uiuentium fratrum beneuolentiā diiudicaret: hic propugnator & satelles meus. Cū eius calliditas Vare in mentem uenerit, & quemadmodū singula simulasset, uix me credo uiuere, tamꝫ grauē insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamē quia fortuna quædam excitat contra me domū meam, mihiꝫ amicissimi semper infensi sunt, ego quidem factorū iniquitatem flebo, & mecū ipse solitudinē gemam. Nemo autē qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autē uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quē tu semper seruatorem te habuisse cõmemoras? Aut si ficta, ut dicis, simulataꝫ mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, coelestem latere iudicem omnino nō posset, qui ubiqꝫ præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autē fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisꝫ bestię animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerem: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totꝫ filijs anteposueris, uiuusꝫ regem declaraueris, aliorumꝫ bonorum magnitudine reddideris inuidendū. O me miserum, acerbissimamꝫ peregrinationem meam, quàm longum liuori tempus magnumꝫ insidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisꝫ rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terræ Cæsar, qui me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas. hæ fictis in me criminationibus ueriores. his me defendo. hæ affectus erga te mei argumenta

*Respondet
Antipater*

argumenta certissima. Recordare quàm inuitus hinc nauigauerim, latētes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil usquam parricida perpessus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nā si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu uociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiā prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fleret, iracundia continebat, documentis ueris intentū. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse demonstrans, etiā superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset, corruptisq; regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atq; ita multis alijs dictis & probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quàm, deus testis est innocentiae meae, silensq; iaceret, uenenum petijt, idq; cuiusdam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilq; minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suae nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Roma uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clam ei beneuolentiæ causa misisse. Ipsius aut Salomes epistolis & maledicta in regē acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaerat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum me mor fueris. Hac epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subijt cogitatio, ne forte etiā Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omniū causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem. ac propterea testamēto mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari aut post alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propè quinquaginta: ceterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

*Profertur
uenenum*

*Epistola Ac-
mes ad Anti-
patrum*

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

Cap. XXI
Dd 4 Morbus

An. lib. 17
ca. 8

MOrbus autem ingrauescebat, quod eum senectus pariter ac moror urgeret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum, ut nec bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Scpphoræ, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum cōgregabant. Qui cum regem audissent morore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunū iam tempus esse, ut deus uindicaretur, fabricataq; aduersus leges patrias opera destrueretur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut cultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat aureā. Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicētes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori nō recusare: sic enim decedentibus, & animam immortalē, & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus aut fortes & sapientiæ suæ nescios amare animā imperitia: magisq; morbo cupere, quā uirtute defungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferē iam mori: unde etiā confidentius adolescētes coronā adorti sunt: ipsoq; meridie, cū plurima multitudo uersaretur in tēplo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto aureā securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, nō parua ille manu comitatus ad tēplū cucurrit: & propē ad quadraginta iuuenes cōprehensos, regi exhibuit. Qui primū interrogati, an aquilā ipsi aureā cōcidere ausi essent, fecisse cōfessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderūt. Cū uero, quid exultarent tantū, quibus mors immineret, ab his quæreret: quia post mortē bonis plurimis frui sperarent, asseruerūt. His itaq; rex cōmotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atq; in cōcionē procedit. Deinde multū in eos quasi sacrilegos inuectus, & quod occasione legis patriæ quædā maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus aut metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, ut primū facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis pœnæ subditis, cæteris indignationē remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erāt cū sophistis uiuos incendi, & reliquos qui unā comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum varijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduus autem uexabatur coli tormentis, pedesq; tanquam ex intercutis uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredōque uirilis membri uermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria membrorūq; omniū contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionē eā esse dicerent sophistarum. Ille aut, quamuis cū tot morborum cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutē sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori fauori placuerat, in solium plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret

An. lib. 17
ca. 9

quæret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respi-
 cere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamq[ue]
 pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hiericun-
 ta uenisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumq[ue] nefari-
 um excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni Iudæa nobiles, in locum
 cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Ale-
 xa marito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos
 esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturæ
 assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam
 efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa,
 omnisq[ue] domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam mi-
 serat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Cæsaris interem-
 ptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin & si pater eum in
 exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem
 paululum hoc nuncio recreatus, doloribusq[ue] rursus uictus (nam inedia tussisq[ue] pari-
 ter uiolentia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoq[ue] malo, etiã cul-
 tellum poposcit: sectum enim comedere cõsueuerat. Deinde circumspecto ne quis ar-
 biter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cũ uero Achiabus con-
 sobrinus eius accurrisset, manumq[ue] continuisset, ululatus maximus in regia statim,
 quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoq[ue] propere audito, Antipater fiduciã rece-
 pit: lætusq[ue] iam custodes promissa etiã pecunia, rogabat, ut se soluerent, atq[ue] dimit-
 terent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstiter, sed etiam regi uelociter
 nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quàm uires egrotantis ualebant, continuo
 satellitibus missis, occidit Antipatrum: mortuumq[ue] sepeliri præcepit in Hyrcanio.
 Deinde rursus corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natu ma-
 ximum Antipæ fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem
 filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo inter-
 fecit Antigonom, regno potitus: triginta uero & septem, postquam rex à Roma-
 nis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis
 alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, fi-
 lijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, ante-
 quam resciret mortem regis exercitus, cũ marito progressa, uinctos absoluit, quos
 occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse cõsiliu[m], & unumquẽq[ue] iussisse domum
 dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem
 cum alia turba in amphitheatrum apud Hiericunta collectis, Ptolemæus anuli re-
 gis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudi-
 nem consolari. Relictamq[ue] ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum ro-
 gabat, ut beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam te-
 stamentum legebat, in quo Philippum quidem hæredem Trachonis, proxima-
 rumq[ue] regionum: tetrarcham uero, sicut supra diximus, Antipam: regem autẽ Ar-
 chelaum scripserat: eidemq[ue] anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamq[ue]
 regni administrati notitiam. Omnium nanque dispositionum suarum dominum
 & confirmatorem Cæsarem esse uoluit, cætera uero seruari iuxta superius testa-
 mentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus est omnium Archelao gratu-
 lantium: militesq[ue] per cuneos & populus adeuntes, suamque promittebant, deiq[ue]
 beneuo

An. lib. 17

ca. 10

An. lib. 17

cap. 12

Pompa fune
bris Herodis

benevolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam cōtulerunt. Nihil autem munificentiae pratermisit Archelaus, sed omnem ornatū extulit regium in funeris pompa ducendū. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax aut purpura uariatus, corpusq; super eum uelatum itidem purpura. Capiti aut diadema erat impositum: corona uero desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectū filij cum propinquis, praterea satellites agmenq; Thracium, Germaniq; & Galli, uelut ad bellum instructi omnes antecedeant. Cætera uero militum manus armata, ducesq; suos ordinumq; principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberti odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Ex Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SECVNDVS

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ Aquilæ. Cap. I

An. lib. 17
ca. 11

Urbarum autem nouarum principium fuit Archelao Romanam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in ludendo patrem consumptis, epulisq; feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius estimabatur) candida ueste indutus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse quoq; in excelsso tribunali, solioq; aureo residens, humanissime uulgus admisit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, & quod sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hiericunta uoluntati exercitus restitisse, cū sibi diadema uoluisset imponere. Cæterum alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se uicissitudinē relaturum, si ab his, quorum etiā esset imperiū, certus rex declaratus fuisset: studiumq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namq; alij tributa leuari, alij uectigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cū amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor aut non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, uirorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patrijs interijisse dicebant. Eorum aut mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primū, quem is constituerat pontificem reiiciendum, aliumq; pietate præstantem, magisq; purū optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio continebat, metuentē, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quam

An. lib. 17
ca. 12

quàm ui expetiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militū, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illū seditionis autores, ubi ad templū uenit, priusquam uerbū faceret, lapidibus proturbarunt: & alijs post eū mulcēdi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neq; si numero aucti fuissent, ocioso fore uidebantur. Itaq; instante azymorū die festo, qui apud Iudæos Pascha uocatur, plurima uictimarū copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudine religionis causa descendit: cū illi qui sophistas lugebant, in templo cōsisterēt, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autē metu Archelaus, antequam omnē populū morbus iste corrumpere, cohortē militum & tribunū qui etiā seditionis principes comprehenderent, eō dirigit: contra quos omne uulgus excitatū, multos lapidum ictibus interfecit. saucius uero tribunus uix elabatur. Et illi quidem statim, ueluti nihil mali actū esset, ad celebrāda sacra cōuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iā multitudo cōprimi non posse uidebatur. Quamobrem totū illis immisit exercitū, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cū sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propē ad tria milia hominum occidūt: reliquam uero manum per montes proximos disiecerunt, Præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquenq; ut domum recederet admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiire. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnā uero egressa est cum filijs suis Salome, fratrisq; regis filij, generq; specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidē Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usq; ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea uero quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodūq; principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarū discutere conabat, & arces occupare tentabat. Nō tamen immemores Archelai mandatorū custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseuerabant, causam custodiæ magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autē Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm multi alij cognati, qui cū Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autē secum matrē, fratremq; Nicolai Ptolemæū, in quo pro fide apud Herodem probata, nō nihil uidebatur esse momenti. Nāq; illi fuerat amicorū charissimus. Oratori autē Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimū confidebat: unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quicq; præcipue liberi omnes sui q; iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari, aut si hoc nō impetrarent, Antipam regē habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaū per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uero multum laudauerat. Itaq;

*Nauigatio
Archelai*

*An. lib. 17
ca. 15*

digesta

Antipater
p Antipa

digesta crimina Salome & cæteri qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt: & post eos Archelaus gestorū suorum perscripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabinī literis, optimates Romanorum ad conciliū uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filiū adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationē proposuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iamdudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris cauilaretur, quem iudicem successionis expectare noluisse. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à rege impetranda petisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cū ista fecisset, modo regni umbrā à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris assimulasset, obijciebat: cum interdū quidem personam componeret in mœrorem, noctu uero ad cōmessationes usq; potaret. Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suæ uires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero, quas ipsi mactandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaq; huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidē regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius egrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia cædem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suasores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum uero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum saperet, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæsar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certū uero nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso con

so concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his qui testamēto contine-
rentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui prin-
cipatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos

Cap.

11

SEd antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Maltha-
Sce, morbo correpta moritur. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defe-
cisse nunciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Ar-
chelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo
cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legionibus, unam in
ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cū postea in Hie-
rosolymam uenisset, causas nouarū rerum Iudæis præbuit: modo uim custodibus,
ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non
autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multi-
tudo, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quin-
quagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septem diebus exactis re-
diens, ex eorum numero uocabulum nacta, non religionis solennitas populum sed
indignatio congregauit. Deniq; cōcursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq;
Idumæa & Hiericunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indi-
gena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: &
tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septentrionali regione templi, al-
tera in meridionali Hippodromum uersus, tertiaq; in occiduo prope regiā tractu,
circumfessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudo pariter,
eorumq; spiritu perterritus, crebris quidē Varum nuncijs precabatur, ut quàm ma-
ture ferret auxilium, quasi occisione delēda legione, si quid morę interuenisset. Ipse
uero in altissimam castelli turrim, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis
cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, si-
gnum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descēdere audebat.
Eius autem præcepto milites obediētes, in templum uolant, uehementiq; cum Iu-
dæis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peri-
tia superabant. Postea uero quàm multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice relis-
eos appetebant, plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculantes ulcisci facile pote-
rant, neq; cominus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflicti succendunt porti-
cus, opere, magnitudine atq; ornatu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito com-
prehenso aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebātur: alij
retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nōnulli desperata salute, incendiij pe-
riculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrepando in Roma-
nos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus
aut interemptis, aut timore disiectis, thesauro dei defensoribus destituto manus mi-
lites attulerunt, & quadraginta ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata
non sunt, conquisiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam ui-
rorum quàm opum interitus in Romanos cōtraxit. Obsessaq; his regia minitaban-
tur exitium, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, unā cum legione
abeundi copiam pollicētes. Quibus opitulabātur regionū plurimi, qui ad eos spon-
te transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia, hisq; Rufus

An. lib. 17
cap. 14.

Rufus &
Gratus

Ee ui cor

ui corporis atq; prudentia, etiam si nullam manum obedientē haberent, magnum
 tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaq; Iudæi quidem instare obsidio-
 ni, simul & castelli moenia tentantes, & ad Sabinum clamātes, ut discederet, neu im-
 pediret habituros tāto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamvis
 optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem,
 insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxiliū Vari sperans, obsidionis
 periculū perferebat. Eodem tempore per Iudæā plurimis locis tumultus erat, mul-
 tosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia
 ueteranorū, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum regijs
 decertabāt: quibus Achiabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat,
 campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechiae
 latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uasta-
 uerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus
 quos circa se habebat armatis, contra potentiae cupidos manus mouebat. Trans flu-
 men quoq; Simon quidam ex regijs seruis, pulchritudine simul & uastitate corpo-
 ris fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circu-
 iens, & apud Hiericunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit,
 facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus ali-
 quid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachoe-
 ne sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurre-
 re. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonē com-
 pendio præuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussum in ceruice deie-
 cit. Incensæ sunt aut & quaecunq; Iordani proximæ fuerūt sedes regiae, apud Betha-
 rantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiā pastor
 quidam, cui nomē erat Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret,
 ui corporis animæq; fiducia mortē contemnentis impulsus est, ac præterea fratrum
 sibi similibus robore, quorum singulis tanquā ducibus & latrapi attributa manu
 armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autē ueluti rex maiora negotia procurabat.
 Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Nō paruo autem post tempore, cum
 fratribus suis uastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; regios,
 perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquā effugeret, qui lucrum aliquod ferens ue-
 nisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amauntem repertū Romanorū agmen cir-
 cunuenire, qui frumēta legionī atq; arma portabāt. ubi Arium quidē centurionem
 & quadraginta fortissimos iaculis cōfecere: cæteri uero in eodem periculo cōstituti,
 auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modū contra
 indigenas, itemq; alienigenas per omne bellū gestis, post aliquod tempus tres ex
 his comprehensi sunt: natus quidem maximus ab Archelao, duo uero qui ætate se-
 quebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione
 concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cum-
 ctam inflammabant Iudæam.

De quodā pa-
 store Athron
 820

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos

Cap.

III

An. lib. 17
 cap. 16

V Arus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legionī metuens, opem
 his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis e-
 quitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conueni-
 re iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quin-
 gentos

gentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemai di propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox & ad uersus quos ierat, omnes in fugam uertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad uicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimum: quem similiter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquā obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudæorum castra disiecit: & alij quidam per agros abiire fugientes: qui uero intra ciuitatem debebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptā necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, q̃ cū dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispersit aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum milia nunciato, cōfestim Arabas domum abiire iubet: quod eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse uellet, agros vastare perspexit: suis autē comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquam in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudū in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiā rediit.

De Ethnarcha Iudæorum instituto

Cap.

IIII

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petaturi. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant, & astabant eis plusq; octo milia Iudæorum Romæ degentiū. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiā recusabant, & cum accusatoribus cōspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem

An. 17. ca. 17

Ee 2

set, partem aliquam mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium qui usquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum cum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exteras ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patris legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpessi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successiorem uoluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & unà cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatū meruerit, tot immolasse deo hominū uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: neue quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatū iri, Iudæos qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neq; gubernari facilis esset, naturaq; regibus uix pareret. unà etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, infimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uero & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabāt. Archelai uero ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Acciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum uero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq;

uit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocavit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoq; Alexandro eoq; deprehenso

Cap. V

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romano-
rum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Hero-
des necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem
facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime sci-
entem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobu-
li occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subre-
ptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter
illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam
hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. postre-
mo delatus Dicæarchiam, multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi
rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitu-
do, ut qui Alexandrum illum uiderant, planeq; nouerant, hunc eum esse iurarent.
Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & in-
finita multitudo per uicorum angustias, quocunq; ferebatur, conueniebat. Tanta
namq; dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium pro-
prijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accu-
satus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam uideret hominem, falla-
ciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei non nihil indulgendum pu-
tauit: & Celadum quendam, qui Alexandrū bene cognosceret, misit, ut ad se ado-
lescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura
deprehendit. Maxime uero, ubi corporis eius duritiam, & seruilem formam consi-
derauit, intellexit omne commentum. ualde autem commotus est dictorum eius
audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse comme-
rabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: mi-
nus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaque ab alijs ei separato uitam dixit à
Cæsare præmium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum
ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudi-
ne abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstu-
lisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum qui-
dem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, sua-
forem uero eius interfici iussit. Melijs autem sumptuum detrimentum pro amen-
tiæ precio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio

Caput

VI

EThnarchia uero suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum
Iudæis, sed etiam Samaritensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus
sui anno legatis cōtra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pel-
litur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium uero eius fisco Cæsaris adiudicatur:
quem quidem priusquam euocaretur ad Cæsarem huiuscemodi somnium uidisse
commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat:
accitos deinde uates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari so-
mnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essenus ge-

Ee 3 nere

An. lib. 17
cap. 18

An. lib. 17
cap. 19

nere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturū quidem illum esse tot annos, quot significasset nūmerus aristarū: uarias aut rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinque diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiae Cappadocum regis, referre: quam cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, domiq; apud patrem in uiduitate degentem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamme, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam redijt, uidere uisa est superstantem sibi Alexandrū dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non cōtenta, rursus ad meos penates reuerteris audidissima uiri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix. biduum superuixit.

De Simone Galilæo, De tribus sectis apud Iudæos

Cap.

VII

An. lib. 19
cap. 12

Essenorum
dogmata

Igitur Archelai finibus in prouinciā redactis, procurator Coponius quidā eques Romanus missus est, ea sibi à Cēsare potestate mādata. Hoc disceptāte, Galilæus quidā, Simon nomine, defectionis arguebat: quia indigenas increparet, si tributū Romanis pendere paterētur, dominosq; post deū ferre mortales. Erat aut propriæ sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterū Sadducei, tertium uero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui præter cæteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uero seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidē fastidiunt, alienos uero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habētes, suis moribus diligenter instituūt: non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimendā: sed quia cauendam putent intemperantiam scēminarum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent. Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probrio autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ueste sint candida. Designatos autem cōmunium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferūt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta cæteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autē cultusq; corporis

corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscissis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mutantur aut uendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Namque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam uota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unum congregantur: linteisque præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsique purificati, uelut in sanctum quoddam templum in cœnaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque prandii uota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usque ad uesperam uersantur. Similiterque inde reuersi cœnant, consedentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repererint. Neque uero clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alij alij cedant: eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando & miserendo, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Idem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mendacii cōdemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamque uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uero suæ studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alij mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uero principibus. Neque enim absque uoluntate dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si uero ipse cæteris præsit, nun-

quam se abuturum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs consecratos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas uero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerit, poenam luisse censes. In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire & plurimum quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *σινγλή*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idcirco ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumque hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quam longissime, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduerforum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum contractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper man-

per manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corpõibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuatæ uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico lætari eas, sublimescq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse regionem, quæ neq; imbribus, neq; niuibus, neq; æstibus, aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autē animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos uocauerūt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitiae: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam & si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram ineuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens, distās uero opinione de cōiugio. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstinent nuptijs arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatio-
ne conueniunt, ut per triennium explorent ualeitudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut fato & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere, secundū maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porrò, secundus ordo, fatum omnino negant: & deum extra omnem mali patratiōem inspectionemq; constituunt. Aiunt aut electioni hominū uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrū unicuiq; contingere. Animarū autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana: Hæc sunt quæ de Iudæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati

An. 18. c. 4. 5

Archelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iuliae Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniam, & in Phaselide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliae filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui praefuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Caesaream uocitauit: aliamque in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nominauit. Herodes uero in Galilaea Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iuliae. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus cum curandā accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Caesaris, quæ res post triduum grandem inter Iudæos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas uiderent. nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluxit. Euntés autem ilico Caesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruarietur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quasi qui eis uellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat praeparatum) armati circumsteterunt Iudæos: circumdataque triplici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperent, annuit militibus ut eduicerent gladios. Iudæi autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uero conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem praeuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitque ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicque compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimque cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi uero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiēbat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum coepit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam è familiaribus

familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorū duorum & uiginti, sex mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiā suscitauit. Iritabat autem eum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsare nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiā uehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiā illius C. Cæsar adiecit. Atq; ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De C. Cæsare
ligulaAn. lib. 18
cap. 14

De superbia Caij & Petronio præside

Cap.

IX

CAius uero Cæsar intantum cōtumeliose abusus est fortunā, ut etiam & deum se putaret, & uellet uocari. Patriam quoq; suam multorum nobiliū cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium deniq; cum exercitu Hierosolymā misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam uero multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; è Syria auxiliaribus properabat in Iudæā ex Antiochia. Iudæorū uero quidā non credebant famæ bellum nuncianti. qui uero credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs centum uiginti: à septentrionali quoq; monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum: & hic autem distat stadijs centum. Ab ea autem urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quem uocant Belem, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrum Memnonis, habēs iuxta se centum ferè cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum: Est enim specie uallis rotundæ, uitream emittens arenam: quam cum exhauerint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circumstantibus supercilijs arenam istam, utique communem: locus autem metalli, statim in uitrum quod susceperit mutat. Mirabilius quoque mihi illud uidetur, quod iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in communem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitū quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocās in Tiberiadem tam populū Iudæorum q̃ omnes eorū nobiles, & uim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quod & contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoq; Cæsaris locauissent

An. lib. 18
cap. 15Situs Pto/
lemaidisSepulchrum
Memnonis

locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uero contra hæc legem morcsq; patrios allegantibus: & quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis, nec solum in templo, sed neq; in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiens dictum Petronius respondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobiscq; parcam, iuste animaduersione subibo. Impugnabit sane uos, non Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse æque ac uos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miserationeq; peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimq; compellans, populum quoque publice alloquens, nunc quasi cōsulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatē, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rē se uelle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atq; ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitū: atq; illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis uehementer obistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium uectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nunciantes, prospere nauigauerunt: deniq; ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte

Cap. x

AN. 19. c. 3.

CAio igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendū dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico

AN. 19. c. 4.

ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquū esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse rem pub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Cæsaris morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ militi suo bonisq; consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cū quibus conflagere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo conflagarent. neque enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde foedari. Et Agrippa quidē ista senatui nunciauit. Inter hæc unus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Cōmiliones, inquit, quibus perturbati causis partiticia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorem, quē in nulla re culpāre possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus quā cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediam egressus est curiā, omnibus se militibus cōsecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno mœtu esse cœperunt. ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam nō esse, secuti milites, ad Claudium transferunt. Occurrebant autē eis pro muris strictis gladijs hi qui fortunę regis ambitiosius adulabantur: & penē accidit ut progressi quinque interficerentur, ante scilicet quā militū impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculū nunciasset: dicens quod nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinē ciuium furentē, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperiū, fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, cōtinuit militū impetum. Suscepit autē in castris ad uenientē senatū, & indulgenti honore complexus, egressus cū patribus confestim obtulit deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippā quoq; protinus donat regno paterno uniuerso, adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodī donauerat, Trachonitidē scilicet & Auranitidē: præter hæc autē aliud quoq; regnū, quod Lysaniæ uocabatur. Et populo quidem donationē hanc per edictū indicauit. Patribus autē præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autē etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Berenicę iunctus reginę Chalcididis. Opinione autē celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: quā sanē pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cæsarea. Regnavit autē annis tribus. Ante quoq; cū Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres ē Cypride natas, Beronice, Mariammen atq; Drusillam: filium autē ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciā redegit, in cuius procuratoriam missus est Cestius Festus: post hunc autē Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patriā immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc uero & Hero-

Ff des

An. li. 19
cap. 5An. lib. 19
cap. 7. 8

des, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidē filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanū: ex priore autē Mariamme, Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidē erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autē & Aristobulus nati fuerant Herodi ē Mariamme, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posterī in maiori Armenia regnauerunt.

De uarijs tumultibus in Iudæa & Samaria.

Cap. XI

De illo qui sacros libros
combussit

Post obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrum sui regno constituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Cōueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus ē militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant: continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent portibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. Statimque in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, ut conculcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autē uniuersę genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethorō quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam uel habebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autē ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione, quidam militum in uico quorundam libros sacrę legis offensos discidit atque combussit. Iudæi autē quasi totam religionem inflammata uidere, undique confluxerunt: & uelut machinamento aliquo, ita ui superstitionis attracti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatū militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicque Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Samarię campo situs, quidā Galilæus de numero Iudæorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factū multi ex Galilæa regione concurrerunt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autē nobiliores cōuenerunt ad Cumanū, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriret, transiret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidii, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatōres remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymā, omnis multitudo cōmota est: & relicta dici solennitate, in Samariam uulgus impetum fecit, sine ullo duce

duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dineij filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiscuâ edidere cædē, & à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus aut hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorū, ut auxilio his qui uastabantur esset: sicq; eorū multos qui Eleazarum erant secuti, cōprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquam autem multitudinē, qui in uastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: operitq; cilicis, & aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerēt: nec propter exercendam in Samaritas ultionē, ad Hierosolymæ perniciem Romanos cōmouerent: misererentur aut patriæ suæ atq; templi, filiorūq; & coniugum propriarum, neq; omnia pariter in discrimen adducerēt, neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi aut per idem tempus in latrocinia cōspirabant: sicut ferè solet insolētia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ, & audaciss. quisq; reliquis uim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratū, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerāt postulantes. Præsto aut fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidiū perpetrassent: causam tamen calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluiſſet ulcisci. Tunc Quadratus utranq; partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquisiturum: deinceps uero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus uiuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cū Lyddam uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo uiros, quos cognouit pugnae fuisse participes, securi percussit. Duos autē principes sacerdotum, Jonathan & Ananiam, eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosq;. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita cōpositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinē festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam redijt. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorum causam magna cōtentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum aut in exiliū deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad suppliciū tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciā cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illā quoq; prouinciā, quæ Felicis fuisset. Erat aut ista Trachonitis & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit aut regnum etiam Lyfaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorē regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cū legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octa-

*De cōspiratio
ne latronum*

*Claudio mor
tuo Nero suc
cedit*

uiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremque interfecit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap. xii

An. lib. 20
cap. 11

Conuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinentibus: in Peræa solitæ regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per uiginti annos regionem fuerat depredatus, aliosque cum eo multos cepit, uinctosque Romam misit: Aliorumque quos in crucem sustulit, latronum uel in communi sceleris deprehensoium popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi

Sicarij

autem sicarij uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum uero diebus solennitate festiuis immiscebantur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quoti die plurimi cadebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebatur: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantem: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, crede quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatem urbis statumque corripuit. Seductores namque homines & circumuentiones, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos uana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis uero his etià, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his,

An. li. 20
cap. 12

De Aegypto
pseudopro
pheta

qui

qui Romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentiū domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiā uicos, ita ut desperatione eorū tota Iudæa protinus impleret. Et hoc quidem bellū indies ingrauescebat. alter aut tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione cōmota. Hi siquidē postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæū eius fuisse conditorem dicentes: erat aut rex Herodes. Aemuli uero, conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentilium uindicabant. Neq; enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procebat aut usq; ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quicq; partis alterutræ prosliebant. Neq; enim Iudæorū seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimū uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant aut hi quidē diuitijs & corporū uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat cōgregata: & quasi cognati, ad auxiliandū parati erant Syris. Præfecti aut militum curabant cōprimere tumultū: & pugnaces quosq; comprehensos, taureis ulciscabantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: nō parentium aut immisilis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. manente autem seditione, nobiles utriusq; partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persecutus, latronum plurimos comprehendit atq; interfecit.

An. lib. 20
ca. 13

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictī, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoq; qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erāt opulenti, Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidē inter cæteros quasi princeps latronū & tyrannus eminebat: stipulatoribus uero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem quorum uastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incōmodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum cum per comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cū fraude nocuerat: Gessius uero iniquitates suas in uiuerlam gentem, tam palam

An. lib. 20
cap. 15

Malorum impunitas sub Albino

An. lib. 20
cap. 1

Ff 3 quasi

quasi gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum pretermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uirum illatis dispendijs lucra quærere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliabat urbes, & labe populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam penè de feri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen cõpescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Cæsaream Florus, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: uerum si defectionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles uictores extitere, decretumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autem regni Agrippæ, mense Maio.

An. lib. 20
cap. 15

Exordium belli Iudaici

De Floro sæuiente in Iudæos Cæsarienses & Hierosolymitas.

Cap. XIII

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisseprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. Dominus autem loci preces eorum despexisse non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum profluentes, ædificationem uetabant. Cum uero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut ædificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, uenitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnae spatium Iudæorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute

Perfidia
Flori

& iuuenrute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissa. Interueniens autem lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsariensium uiolentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: cōcurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iacebant ultima: & canistrum circūferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum iritatus est. Deniq; cū deberet Cæsaream ueniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasq; tumultuum submouere, pro quo etiā mercedem acceperat pactus: tamen cū exercitu equitum atq; peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utiq; fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille uero præmittens cū equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Neueum, in quæ tam grauiam maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animiq; cōstantis, etiam in præsentem effundere cōtumelias: nec solū in uerbis, sed etiā in armis amorem libertatis ostendere: His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cū Capitone uenerant, in medium uulgus irruētibus, diffugerunt anteq; Florum salutarerent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cū metu atq; humilitate peruigile duxere noctē. Florus autem tunc quidem deguit in regia, postridie autem aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: conuenientesq; sacerdotum principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, uindicandū. Ad hæc respondent Iudæi, populū quidē pacifica quæq; sentire, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniā cōferendā postulabāt. In tanta siquidē multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos temerarios, & per ætatē insipientes: esse autem impossibile, eorū qui deliquerint, discrimē agitari, cū & singulos nimirū poeniteat, & præ timore ad negandū sint parati. Debere tamē illū, si cōsuleret gentis quieti, & uellet Romano imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinē tantam bonorū. Ad hæc uero ille magna indignatione inflammatus,

*Florus bellū
inflammac*

militibus exclamauit, ut forum rerū uenaliū, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupidinem addita auctoritate rectoris, nō solum illum diripuerunt locū in quem fuerant immissi, sed in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autē erat per angiporta omnia, & cædes eorum, qui cōprehendebantur: direptionis quoq; nulla species præteribatur. Multos autē etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in crucē sustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectōrū die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem uideri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo unquam prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac patibulis affigeret: quorum & si origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

Cap. xv

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriā erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenice, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militum uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequenter quidē præfectos equitum suorū, custodesq; corporis mittens ad Florum precabatur, ut à cede desineret. ille uero neq; in multitudinem interfectōrū, neq; in nobilitatē precatricis, sed tantū in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autē peruigilē noctem cum intenta custodia egit; uerens utiq; irruptionem militum. Venerat autē Hierosolymam, ut uota deo solueret: His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoq; uino, & capillos radere. Quem morē Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autē inuidiosæ in Florum uoces erant: quod ueriti primates quiq; & pontifices, disruptis uestibus, & uiritim singulos cōprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neq; in maiorem indignationem Florū mouerent. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quàm spe quod nequaquam Florus ultra in eos sæuiret. Ille autem uidens multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; unū ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in tēplo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter saluarent. His hortationibus seditioni quiq; abnuebant, & ob interfectōrum dolorē reliqua multitudo iungebatur audaci

Dolus Flori

audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesq; leuitæ, sacra uasa proferentes ornatumq; templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correctionem, si in præsentī procedere cessarent? At contrā, si officiose susciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos uero saluare patriam suam, & prouidere ne quid ultra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, cædere sustibus adorti sunt: atque in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur, plures autem cum se mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebāt autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinē, transire cupientes ut Antoniam & templū obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne uenientibus sagittis uincerent, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori de speratione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantū relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

*Gravis op
pressio po
puli*

*Seditiosi tem
plū occupant*

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis. Cap.

XVI

Aliud

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudaeos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quaecunque eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quae gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quae Florus ini- que in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudaeam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudaeos eorumque accolae. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis praere, qui & negotia & consilia Iudaeorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippae circa Iamnam occurrens, & a quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudaeorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent. Postea uero quam illum congrua humanitate coluerunt, conuesti sunt quam potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uafre tamen inuectionem suam in Iudaeos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uideretur nihil perpessi iniuriae, ab ultionis desinerent appetitu. Ad haec ergo quicunque egregii erant, & propter sua praedia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretque quae essent a Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosque uastatas. deinceps uero per Agrippam suaserunt Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usque totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudaeos omnibus quidem alijs parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factae crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quod etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. uulgus autem Iudaeorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta caede tacentes suspicionem suae defectionis praerent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuinentes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad haec Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despiciere autem Iudaeos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamonaeorum domo (ea si quidem xysto imminerebat contra superiorem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit. Si quidem uidere uos omnes ad pugnam cum Romanis esse incitatos, neque populi puriore sincerissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem:

super

*Politianus
hortatur po-
pulum ad co-
cordiam*

*Oratio regis
Agrippae*

superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensu. Quoniam uero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium prebeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas conexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & uidete quam exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias iritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam uerecundia nocebant, palam uos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet ut patientia, & uiolatorum quies uiolantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neque possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspiceret. sed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle conflagrare. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. neque enim unus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absque magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis uero bona sitientibus prouidendum atque certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utique subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quam amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperetur Romani, cum in prouinciam Pompeius intraret. Maiores uero nostri eorumque reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores, exiguae parti potentiae Romanæ obistere nequiuerunt. uos autem qui hæreditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uero ambulantem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latorem autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruant Romanis, & illam regiam Græciæ

Romanum potuerunt
Athenienses

Lacedæmonij Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. *Lacedæmonij* quoq; post *Thermopylas*, & *Plateas*, & *Agésilæum* Asiam perscrutatum, eosdē dominos uenerantur. *Macedones* uero, qui adhuc penē imaginātur *Philippum* uidere cum *Alexandro* promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos, ad quos fortuna migravit. Aliæ quoq; multæ gentes ad libertatem fiducia subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt uos autē soli seruire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi autē qui expensis possint sufficere thesauri? Contra *Aegyptios* forte aut *Arabas* existimatis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini uestram imbecillitatem? Nōne scitis uestram ciuitatē à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorū autem uirtus per totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neq; enim sufficit eis ad orientem quidem totus *Euphrates*, ad septentrionē uero *Ister*, neq; in meridie solitudine tenus perscrutata *Libya*, neq; in occidente *Gades*: sed ultra oceanū alium quæsierunt orbem, & usq; ad *Britannias*, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vōsne ditiores *Gallis*, fortiores *Germanis*, prudentiores *Græcis*: postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id *Græcis*, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam *Macedones* obsequuntur, qui certe multo uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autē quingentæ Asiæ ciuitates: nunquid non absq; ullo præsidio, uni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur? Quid autē pergam enumerare *Heniochos*, & *Colchos*, & *Taurorum* gentē: *Bosphoranos* quoq; & habitantes circa *Ponti* littora nationes, *Mæoticasq;* gentes: apud quas nimirū olim neq; domesticus aliquis dominus noscebatur: nunc uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longæ, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem *Bithynia*, & *Cappadocia*, & *Pamphylorum* gens, *Lydi* quoq; & *Cilices* pro libertate dicere ualere: tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem *Thraces*: quinq; quidem diebus in latum, septem autem in longum cōmeabilem prouinciam possidentes, asperioresq; multo quā uestra est, ac multis partibus fortiores, altissimoq; gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos *Illyrici* usq; ad *Dalmatiam*, & *Istro* tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt *Dacorum*. Ipsi quoq; *Dalmatæ*, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusq; capti, rursum cum maioribus opibus rebellarūt, nunc sub una Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent, *Galli* Gallos potissimum oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset: ab orientali plaga *Alpium* montibus, à septentrionali *Rheno* flumine, à meridie *Pyrenæis* montibus, ab occidente uero *Oceano*. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticæ habentes, omnibusq; bonis totū penē orbem irrigantes, ferunt nihilominus uectigales esse Romanorū, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere

ponere: idēq; sanē ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt horrueruntq; cum uirtute fortunam, qua illi plura sæpe obtinuerunt quàm bellis. deniq; sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penē plures habuerūt ciuitates. Neq; Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bel- la gerentibus profuit, neq; tanto terrarum marisq; spatio à Roma diremptæ gen- tes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri: nec uicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Py renæorum montium eluctati uertices, ditioni suæ hos quoq; subdiderunt Roma- ni: atque ita bellicosus gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio diremptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum nō audiuit multitudinem Germanorū, uirtutem quoq; Germani & magnitudines corporum (ut arbitror) sæpe uidistis. siquidem ubiq; Romani ea- rum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis, indignationes autem uehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiūt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate au- tem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem Britanni circumdatos Oceano, & penē non minorem quàm noster orbis est habitantes, Ro- mani nauigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tantæ magni- tudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, belli Parthi- cosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circunda- ti, obsides tamen mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in Ita- lia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penē, qui sub sole incolunt, Roma- norum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis: Neq; Carthaginensium confi- derabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum Carthagi- nenses stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt: Sed neq; Cyrenæi Lace- Cyrenæi- Marmaride- dæmone oriundi, neq; Marmaridarum genus usq; ad Dipsadum protentum, neq; terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamones quoq; & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neq; numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis usq; ad rubrum mare infinitos numero & locis Aethio- Aethiopes pas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas, quibus Roma- nam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoq; uectigalia pendunt, expen- sas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. & quidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanā? cum eam pos- sitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usq; ad Aethio- Aegyptus pas porrigatur, opulentamq; Arabiam, contigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habēs, præter Alexandrinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum æstimari licet, de uotissime penditans, Romanum non dedignatur imperiū: & certe quàm magnum stimulum defectionis habens, Alexādiam scilicet, multitudine & diuitijs abundan- tem, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia tri- ginta, in latitudine uero non minus quàm decem: tributorum uero multo amplius

Gg per menses

Germani

per menses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: & præter pecuniã, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq, aut in cõmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorũ regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitie, & arbitrabitur foedus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum confugiatur auxiliũ. uerum & hoc apud Romanos est. sine deo quippe impossibile esset imperium tale cõsistere. Considerate autem, quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficillima, atq; eadem trãsgressi uos do offendatis deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum cõsuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Trãsgressientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultũ ei debitum sponte uoletis? Assumunt autem singuli quicq; bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraq; hæc, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam utiq; captiuitatem uolentes pugnare prosiliunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam inflãmre patriam? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est o amici, bonum est, dum adhuc stat navis in portu, præcauere tempestatem futurã, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis uestrum æstimet secundum pacta conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, moderate uobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos, interfecturos autem uniuersum uestrũ genus. Neq; enim qui superfueritis armis, usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellatibus, cæde crudelissima diuersi quicq; conficient, & propter paucorum uitorum praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uero eadem exequi superfederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miseratio, & si non filiorum uestrorum atq; coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium

ter. **A**rbium uestrae regionis uocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templumq; uobis & sancta sanctorum seruate. neq; enim ulterius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorum, quae uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quae oportet, mecum in pace degetis: si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quae pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Caesari uectigal dedistis, & Antonianas porticus incendiistis. Soperietis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc praesidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus aedificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quiq; decurionesq; dispersi, uectigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uero persuadere populo tentabat, ut parerent Floro, donec successor ei a Caesare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec a uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausiq; sunt nonnulli seditioforum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum unam cum alijs potentibus misit ad Florum Caesaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uectigal exigerent. ipse uero discessit in regnum.

Rex Agrippa Hierosolymis pellitur

De coepta rebellionē Iudaeorum contra Romanos Caput XVII

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati iruebant in quoddam praesidium, quod uocabatur Massada: & oculte eo persuaso, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiae pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudaeorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Caesaris, quae pro Romano populo offerri solitae erant. Plurimum autem super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non praeterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suae multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus, & Pharisaeorum nobilissimis, & uidentes qd grauib; malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditioforum animos experiri: & ante portam quae aerea uocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quae respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriae commouerent: deinceps irrationabilitatem causae ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non pro-

Eleazarum ductorem nouae con-
spirationis

Gg 2 hibuisset

hibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quæ uiserentur permanerentque ad præsens usque tempus, oblationes eorum in templi culibus collocasse. at nunc eos qui Romana arma iritarent, & desponderet eorum bella, nouum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius immolet externus, neque ad orandum sinatur accedere. Et si quidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde uerendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque uere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias ac priusque ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum patrumque, sacerdotes quoque, narraturos quodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eodem iam processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, priusque ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, uolensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus & his aduersum quos bellum mouebatur, uolensque & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanzos & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce uero Philippo Iachimi filio. His ergo uenientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurrentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi, belli uero scientia regum. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui eum Eleazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerat depellebantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseverat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter infirmiores autem uulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerentur opus quod adorti erant. Regum autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflamauerunt

Committitur
pugna

uerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utq; omnem sibi debitorum adiungerent multitudinē, & aduersum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarū custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atq; ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pontificum atq; nobilium quidā in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiorem regiam confugerūt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippā functos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflāmate contenti cessauerunt. Postridie autem, quinta decima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atq; interfecerūt, præsidiumq; incenderunt. Postea uero transierunt in regiam, ad quam cōfugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam uictus: regijs uero credentibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis quod post deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armauit. hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentibus. cuniculum igitur longe ceptum sub unam turrim agentes, suspenderūt eam materie subiecta: ac postea in sustententia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem ex templo emota est. alter aut murus intus ædificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de cōcussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerūt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se uictores credebāt, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictī erant, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabāt. Derelinquentes igitur inferiorē locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariāme. Hi uero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatū diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Antonia capta incēditur

Stratopedon incenditur

De eade Ananiæ pontificis, Manahemi & militum Romanorū Cap. XVIII

SEQUēti autem die pontifex Ananias circa Euripos regiae domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes aut etiam turres

Ananias Pōt. interficitur

Gg 3 seditiosi

seditioni, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & monitorum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negocijs arbitrans, intolerabilis erat tyrānus. Insurrexerunt autē duo de socijs Eleazari: & mutuo collocuti, quod nō deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, & si non uiolentum, tamen seipsis humiliore: nam si oporteat cunctis aliquē præesse, quem uis magis alium q̃ illum decere: atq; ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarū erant, in illum prosilissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quod illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autē stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinē irruere, quisq; quò potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, percrutatio autē latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerūt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autē Manahemum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autē sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Deniq; cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorum pacisceretur uitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittūt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducæū, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum duros. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditionis fraudis aliquid molitus est. postea uero q̃ secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerunt, neq; quicquam ulterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neq; resistentes neq; supplicātes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & usq; ad circumcisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue: ex copijs si quidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium uidebatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirū diuina indignatio imminebat, etiamsi à Romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem quiq; quasi pro seditionis causas reddituri, turbabantur. si quidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoq; operibus agunt quietem.

De Iudæorum maxime strage Cæsareæ & in omni Syria

Cap. XIX

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti prouidentia, Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore super uiginti

viginti milia hominum caderentur, & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos qui effugerant cōprehendens Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uero cladem, tota gens efferata est. Diuisiꝫ Iudæi, Syrorum uicos ac finitimas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiā, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt & in Gadarā & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Cedesam Tyriorū & Ptolemaidem, Gabam quoꝫ, Cæsareamꝫ tendebant. Obstitit aut̃ eorum incurſui neꝫ Sebaſte, neꝫ Aſcalon: sed his quoꝫ flāma uastatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa aut̃ circa fines harum ciuitatum diripiebantur, uici scilicet & agri, eorumꝫ qui capiebantur uiroꝝ immensa cædes fiebat. neꝫ tamen Syri minorem numero multitudinē de Iudæoꝝ gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totā Syriam peruaſerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaꝫ alterutris salus erat, si præuenissent alteros cæde faciendā: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet uiderentur amoliti Iudæos, tamen etiam aliarum gentium Iudaizantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguum, neꝫ temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant. Prouocabat autem ad cædes aduersæ partis, etiam illos qui prius fuerant māſueti, auaritia. siquidem substantias cæſorum passim diripiebant: & quasi uictores eoꝝ prædam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus inſepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neꝫ pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quā quæ peracta erant, facinorum imminabat. Et hactenus quidem Iudæis aduersum alienigenas cōflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati propriæ postponentes, aduersum Iudæos cum gentilibus dimicabāt. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auiditas. Deniqꝫ Scythopolitæ ueriti ne ciuitatē noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibꝫ excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cum omnibus filiis suis in lucum. quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoꝫ omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postꝫ eorum bona cuncta diripuerūt. Dignum aut̃ etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoꝫ corporis & audacia animi insignissimus: quibus utriſꝫ ad incōmoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequēter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circūfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans

Syria à Iudæis
 uastata

Misera strages
 Iudæoꝝ

Tredecim milia
 Iudæoꝝ
 interimuntur

Gg 4 autem

autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorū, benignitati erga uos nostræ fidem feci. digne enim nobis extera gens infida est, qui in nostrū genus tāta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere. iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneū uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neq; insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiā suam. erat autē ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidem patrem à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetrauit: post quem non sanè inuitam matrem suam interfecit. super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrētibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem, ceterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno sine consumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione

Cap. xx

*Iudæorum
cædes*

AD cædem autē quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoq; urbes in Iudæos apud se habitātes irruebant: & duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrij: multosq; trucidauerunt: plures autē eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoq; & Gadarenses similiter audacissimos quidē amoliebant, terribiles autē solícite adseruabāt. Reliquæ quoq; urbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebāt, uel timore uel odio mouebāt. Soli autē Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerūt: & neq; interfecere quempiam Iudæorū, neq; uinculis tradiderunt. forte autē & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autē uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utiq; nihil moliri uidebant. Geraseni autem neq; in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt malī: & egredi uolentes usq; ad fines suos deduxerunt. Excitata est autē etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soemo regi genere propinquo. Venerunt autē de Batanæa regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoq; motus fierent, haberent idoneā custodiam, per quam possent insurgentes quosq; comprimere. Hos Noarus, quosdā armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autē est tale facinus præter consilium Agrippæ: & propter nimiam auaritiā impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corrumpit, perseverans post tale scilicet principiū in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione summo uit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hiericuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudæorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deserere castellum, eisq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionē suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus coeperunt Machæruntij custodijs obtinere.

*Iudæorū per-
niciēs in re-
gno Agrippæ*

*Cæsi sunt se-
ptuaginta*

*Machærun-
te seditiosis
capitur*

Iudæi

Iudæi Alexandriæ occisi

Cap.

XXI

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuus Alexander contra Aegyptios usus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatē, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationē per omnia mundiore à cōmunionē scilicet gentiū sequestratam: præstiteruntque eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uero cum in ditionem Romanorum Aegyptus uenisset, neque Cæsar primus, neque post eum quispiā, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penē cōtinuus erat: & iudiciis in multos quotidie ab utraque parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc uero cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionē uenissent, ut ordinarent pro certis negotiis legationē ad Neronē ferendā, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum uidissent æmuli, extemplo clamare coeperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidē fugientes dissipati sunt, tres uero ex his cōprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Cōmoti sunt autem uniuersi Iudæi ad opem ferendā: & primum quidē in Græcos saxa iaciebant, postea uero etiā facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, cōminantes quod in ipso loco tantū simul populum concremarent: & penē minas impleissent rebus, nisi iras eorum cōpressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principiū ab armis sumpsit, sed nobiles eorū quosque submittens, hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos cōmouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse cōpesci, immisit in eos duas Romanorū legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque milia milites, casu ad Iudæorū interitum de Libya uenientes: præcepitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflāmarent. Qui protinus cōcurrentes in locū qui uocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequiebantur strenuē iussa, nec sanē sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterunt: semel uero in fugam uersi macstabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in cāpo deprehenderentur, in ædes aut alij concluderentur, & eas quoque succēderēt Romani, unā etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde sætirent. Unde totus quidē ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uero congesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remanissent, nisi ad preces se cōtulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabātur, uixque à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

Seditio Alexandriæ orta

Iudæi Alexandriæ occisi à Tib. Alexandro

Strages Iudæorum quinquagies mille

De strage Cestij in Iudæos

Caput

XXII

CEstio uero iam quiescendū esse nō uidebatur, infensis ubique Iudæis: sed duodecimam legionem integrā ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina milia lecta peditum

Cestius populum Iudæum inuadit

Zabulon
incenditur

Ioppe ca-
pitur

lecta peditum, & quatuor alas equitum: in superiorem regum auxilia, hoc est, Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia, sagittarios omnes, Agrippæ uero tantumdem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, IIII. milibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresque sagittarii, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ cōducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in ualidissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur uirorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumque offendisset eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum, quamuis admiratus esset eius pulchritudinē, quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sidonā & Berytum ædificatas, incedit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisque etiam circum eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhærentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanserant irruunt, & prope ad duo milia cædunt. Cestius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsareā peruenit: in Ioppen uero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, ut oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetum præstassent, tam suum quam cæterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, utrinque Ioppen facillime capiunt: ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Cestij contra Hierosolymam

Cap.

XXIII

IN Galilæam quoque misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: Ieiūque tantam militum manum attribuit, quantā genti expugnandæ sufficere posse credebat. eum ualidissima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium secutæ ciuitates aliæ, quiescebāt. Qui uero seditionibus & latrocinijs operam dabāt, in Galilææ montē undique medium recessere, qui est contra Sepphorim, & uocat Alamon. Aduersus eos Gallus ductabat exercitū. Illi autem quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebāt, & ex his plures quam ducentos interfecerunt. ubi uero eos uiderunt circumacto itinere ad celsiora progressos, mature uictoriā concesserunt: & neque pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quam duo milia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæā uideret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitoque non paruum multitudinē Iudæorum in turrim quæ Aphæci uocabatur esse collectam, qui cum his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus uenirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt.

Ex Anti

Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuum uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uero quos ibi cōprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omissis dierum festorū solennibus, ad arma properabāt: satisq; freti multitudine, incompoti ad pugnam & cum clamore profiliebāt, ne dierum quidē septem habita ratione feriatorū. erat enim sabbatū, quod apud eos religione maxima curabatur. idem aut furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoq; superiores effecit. Tāto nāq; impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum & aciem perrūperent, uiaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militū parti, quæ necdū locū amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defecerāt pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt aut quingēti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi uero uigintiduo. fortissimi autem uidebantur Monobazi regis Adiabenæ propinqui, Monobazus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege trāsfigerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos aut ad Bethoron ascendētes Gioræ filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cōpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage

Cap. XXIIII

ITaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudæos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorū sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio foedus amicitie, certamq; pro peccatis à populo Ro. ueniam pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cūcta multitudo spe securitatis ad Agrippā sese conferret, legatos obrūcare statuerūt: & Phœbum quidem, priusquam uerbū faceret, peremerunt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares aut, hoc indigne ferentes factū, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero, quia intestinam eorum discordiam, opportunū ad irruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: incq; fugam uersos, usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris aut in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatē, non paruam militum manum ad rapiēda frumēta dimisit. Quarto aut die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatū in oppidum introduxit exercitum. Populus quidē à seditiosis custodiebatur: ipsi aut Romanorū disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorē templi refugerunt. Cestius uero trāsgressus Bezethā, quæ sic uocatur, & Cænopolim & forū quod appellat materiariū incendit. deinde cum ad superiorē ciuitatē uenisset, prope aulam regiā castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumperē, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. sed

Tyrannus

Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleti cladibus contrigit. Interea plurimi populariū nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tamdiu id neglexit, donec proditione cōperta, seditiosi Ananum quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uero per turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis undique tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemque sagittarijs, à septentrionali tractu templū aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaque Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem cōtexerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebant: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templique portas incendere moliebantur. uehemens autem seditionis stupor inuaserat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti cōtinuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumque tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecuti que nouissimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamque postremos assecuti multos necabant, tum utraque itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo fauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidarent: uiderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eucniebat, ut multa mala perpetenterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi, deiectique agmine sternebant: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Aemilius Iucudus alæ præfectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circū loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisque mulis atque asinis alijsque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesent) Bethoron uersus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidē locis minus instabant: contractos uero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in uallem: fusaque omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent

Clades exercitus Cestij

Cestij fuga

nirent, hesitantes, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus iniuriam. iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti, qui aberrassent consumebantur: nullusque locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, fletusque conuersi sunt: quibus resonabat Iudaeorum exhortatio, cum clamore laetantium pariter atque saeuientium. totusque penes qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudaei uero obfessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius apertum itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propere ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisque praecipit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudaei omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. ipse autem cum ceteris otiose usque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudaei locum in quo Romani tetenderant desolatum uidissent, in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehementius quoque fugiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablatis Iudaei rursus contra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes & machinas secum asportarunt mortuosque spoliarunt, & praedam quae remanserat collegerunt: & praena canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxilium quinque milibus peditum ac trecentis, itemque nongentis & octoginta equitibus interemptis. Haec quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

*Callidum Cestij
consilium*

De Damascenorum saeuitia in Iudaeos, deque Iosephi studijs in Galilaea. Cap. xxv
Post Cestij uero casus aduersos, nobilium Iudaeorum multi, tanquam ex nauis pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, una cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippae, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obseclusus Antipas, fuga despecta, quemadmodum a seditiosis interemptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum & ceteros in Achaia ad Neronem misit, & propria necessitate indicaturos, & belli causas deriuaturos in Forum. sperauit enim, & iram in illum excitaturum iri, & sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, caede Romanorum cognita, Iudeos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (namque id olim propter suspiciones meditabantur) facile quidem sui conatus exitum fore putabant. uerebantur autem mulieres suas, ferè omnes praeter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas caelandi, quid agerent. Iudaeorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quae in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeque ut ciuitatis muros erigerent

Damasceni Iudeos decem milia interimunt

Eliguntur duces Iudeorum

Et hanc gerent

Iosephus hu-
ius historie
scriptor

gerent. Filiū namq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorū prædam, & ereptas
Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet,
tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uide-
rent efferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paula-
tim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus
sibi parerent. In Idumæam uero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Ie-
sum filium Sapphæ, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Ni-
gro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem
posita genus ducens, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret.
Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. namq; in Hiericum Iose-
phus filius Simonis, & trans flumē Manasses, & Tamnam Ioannes Essæus, topa-
rchias administraturi missi sunt. huic aut Lydda, & Ioppe, & Ammaus erāt additæ.
Gophniticæ aut & Acrabatenæ regionū Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus
est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius aut præfecturæ iuncta
erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorū igitur rectorum, pro
alacritate ac prudentia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus aut, cū
in Galilæam uenisset, primū curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolenti-
am: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quod
potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem
uero multitudinē si pleraq; per indigenas & consuetos fieri præciperet, septuagin-
ta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ
cōstituit: septem uero per singulas ciuitates minorū litium iudices. nam maiora ne-
gotia causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterū disposito per
ciuitates iure quo inter se uteretur, etiam quemadmodū extrinsecus tuti essent ani-
mauertit: certusq; in Galilæam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro
cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Selamin: necnō & Perekcho, & Iapha,
& Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichæas, & Tiberiada: ad hæc
etiam circa Genesar lacum speluncas in ea quæ inferior Galilæa uocabatur muni-
uit. Superioris autē Galilææ Petram quæ Achabrorū dicitur, & Seph, & Iamnith,
& Mero: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione cir-
cundedit. Solis autem Sepphoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent:
quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Si-
militer aut Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioānes Leuiæ filius. Cæteris
autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem feren-
do. Quin & exercitū ex Galilæa, supra centum milia uiro-
rum comparauit: quos om-
nes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime
Romanorū inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, &
armorū exercitationi operam darent, doctrinā quidem urgente necessitate despe-
xit: parendi aut facultatem ratus regentium multitudine posse cōtingere, ita ut Ro-
mani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinū principes. Diuersisq; militum
generibus cōstitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit:
& insuper his ipsis rectores, maiorū rerū administratores dedit. Docebatq; signorū
disciplinas, & prouocationes reuocationesq; buccinarū, & principia cornuum, &
circūdutiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, &
cū defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinē animi, corporisq; tolerantiam
pertine

pertinerēt, instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellū, usquequaq; Romano rū referens disciplinā: & quod cū uiris essent prēliaturi, qui & uiribus corporis, & ani mi obstinatione, totū penē orbē terrā superassent. His addidit, quo pacto belli tem pore suis essent parituri praeceptis, iā nunc periculū se facturum, si cōsuetis delictis, hoc est, furtis & latrocinijis & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gētilibus fraudē fa cerent, aut consuetissimorū damna proprium quæstū putarent. Illa enim bella opti me administrari, quorū milites bonam cōscientiā gererent: qui uero per se prauī fu issent, his nō solum inimicos, sed etiā deum hostem futurū. Multa in hunc modum admonendo persequeretur. Et iam quidē quantum praelio parandū esset, cōflatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac prēter hos etiā mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis au tem mercenarijs, facile cæteri milites à ciuitatibus alebantur. Nāq; singulē quas enu merauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad com parandum eis uictū tenebant ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus diri meretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalēi maliciā.

Cap. XXVI

Iosepho autem hoc modo administrantē Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis ple nus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uero pauper, & aliquandiu maliciæ suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatū inuenit audaciæ, primo qui dem paruum, ampliorem autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem igna uum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; per ritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum uiro rum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnē Galilæam de populabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudū regendi milites cupientē, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude cōposita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriā Iudæi, ut ad cōfinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphoræ dimidiū uenundabat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria solus multūq; mittendo, infinitā summam pecuniæ congregauit: qua mox in eū usus est, qui hoc sibi beneficiū præstitisset. Deniq; existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurū, quibus præerat latronibus imperauit prædam uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorē perimeret, si cui ferret auxiliū: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iam dudū autē rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prode cogitaret: multaq; in hunc modū ad eius pernici-

Hh 2 em com

*Impetus Iude
orum contra
Iosephum*

em cōparabat. Itaq; illo tempore, cū quidam ex uico Damaritarū, in magno campo custodias agentes, Ptolemæū Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non paucae uestes pretiosæ, plurimæq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neq; hanc prædā occulte administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum cōportarunt. Ille autē reprehensa uolentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimū iubet: paratus eas dominis oportune remittere. unde maximum ei periculū comparatum est. namq; raptores earū, quia prædæ nullam partem accepissent, ægre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborē suum regibus cōdonare, per uicos nocte discurrent, omnibusq; prædicant Iosephū proditorē esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centū armatorum milia cōtra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidē, in circo apud Tarichæas cōgregata, plurima per iracundiam cōclamabat, partim deponi, partim cōcremari uociferans proditorem: plerosq; autē incitabat Iohannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantæ multitudinis incurso perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse uero dormiens, propē cū iam ignis admoueret exurgit: & monentibus eū quatuor qui remanserant ut fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorū qui contra se uenerant copijs perturbatus, in cōspectum illorū prosilit, ueste discissa, infusoq; capiti puluere, auersisq; post tergū manibus, suoq; æruici gladio annexo. Hæc autē amicos ei, maxime Tarichæatas ad misericordiā cōmouerant. rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, nō sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorū de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandæ ueniæ causa fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas cōsiliū præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerent, inter se ipsi discordarent, omnia cōfessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultatē cōcessa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabā, neq; in propria lucra cōuertere: absit enim, ut amicū putē unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstū ex re capiā, quæ uos cōmuniter læderet. Sed quia uidebā ō Tarichæata, maxime ciuitatē uestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebāq; Tiberiensem populū, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circundarē. Si hoc nō uidetur, profero quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin recte consului, bene de uobis meritū coercetis. Hæc Tarichæata quidē ab eo dicta, cū fauore receperunt: Tiberienses uero cū alijs deprauando, insuper etiā minitabantur: utriq; autē relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autē fretus iam secum sentientibus (erant enim propē ad quadraginta milia Tarichæata) cū multitudine liberius loquebat: multūq; in eorū temeritatē inuectus, ex præsentī quidem pecunia Tarichæam ait esse muniendā: curæ autē sibi fore similiter, ut etiā ceteræ tutæ sint ciuitates. nec enim pecunias deferre, si cōcordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo uero armatorū milia impetum in eū fecere. Cumq; se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterū autē Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cūq; ad fastigium culminis euasisset, compresso dextera strepitu, nescire ait se, quid percerent

*Iterum fit im
petus in Iosephum*

erent sibi præstari: uoces enim se non exaudire confusas. omnia uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædiū partes inductos, clausa ianua tamdiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat aut interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cū subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerēt. Ob hæc Iohannis etiam atq; etiā crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus aut, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut & hospitium, & utensilia Iohanni præberēt. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: & his fraude circumuentis, alijs uero pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His aut cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidijs ei scripsit: atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidē multitudo obuiam ei processit. Iohannes aut, quamuis eū contra se uenturū esse suspicaretur, tamen misso quodā ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus aut à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita cōuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferum propè iugulo suo imminere prospexit, in littus desiliit è tumulo, excelsa cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites uero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorū inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulcrent: neque uero quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorū. Et illi quidē dicto parentes, conqueuerunt, qui uero circū ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Iohannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armatorum milia cōgregata, qui se aduersus Iohannem cōmunem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum susceperat, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum aut cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiēs, quam perimere. His uero, qui de singulis ciuitatibus cū Iohanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconū uoce denunciabat, intra quinq; dies eorum qui Iohannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis aut Iohannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam missos, Iosephū accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur uī, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore aut potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad cōparandos mercenarios milites

*Iosephus uix
gladium insi
dijs euadit*

*Fuga insidia
toris*

Hh 3 misere

misere Iohanni, ut per eos bellū cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: nō tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles uiros, iurisperiti filium Iosandrū, & Ananiam Sadducum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturū esse perscripserūt, causam uero non indicauerunt, quoniam secretū fuit inimicorū eius cōsiliū. unde factum est, ut quia præcauere nō potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen cōtinuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces cōsilijs armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymā: cōtra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur. & Sepphoris.

Cap. XXVII

Iohannem uero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos nō uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consiliū suū illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. omnibus aut scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nauis non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem cū inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proiciunt: manusq; supplices agitant, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus aut, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit: primū quod bello contra populū Ro. suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorūq; uota compleret: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; nō erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: nō repudiatum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his aut in unam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnē curiam, quæ sexcentos haberet uiros, duoq; milia populariū comprehensa in Tarichæas scaphis abduxit. Reliquis aut uociferantibus, Clitum quendā esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius pœna illius precantibus satari, nullū quidem Iosephus uolebat occidere

dere: suorum uero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cum uero is præ timore solū se globo inimicorum commissurum negaret, ea causa indignari Iosephū stantem in scapha uideret, ipsumque uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dummodo alterā sibi met Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociavit. Paucis autē diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnemque prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiā Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: de quo Simonis Gioræ tyrannide.

Cap. XXVIII

HActenus apud Galilæam motus erat: iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autē Ananus pontifex & potentiores, qui non cū Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaque bellica instrumenta, perque omne oppidum sagittæ, aliaque arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Eratque uersa plena tumultus, magnaque tristitia moderatos occupauerat: multique futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statusque iam tunc quasi petituræ ciuitatis erat, antequam Romani uenirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas uocabant, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Adrianus & alij eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, uicos præsidij tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER TERTIVS

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.

Cap. I

Neronem autem, ubi res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latens quidē, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans ultro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia, quam uirtute hostium quæ contigerat facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, uiderique malis omnibus superiorē animum gerere. uerum, tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cū delibaretur cuinam comotū crederet orientē, qui unā & Iudæos

Hh 4 dæos

dæos rebellantes ulcisceretur, proximasq; his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianū his necessitatibus parē, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussum: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio præstiterat, ut sine proprio sudore triūpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritia stabilē cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota repub. deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria cōstitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequiis animum, qualia neffitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. ipse uero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublatis, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanq; fortuna eos exagitante perciti, bellū ulterius producebant. Deniq; omni, quāta fuit, manu pugnacissima cōgregata, Ascalonē petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum & uiginti stadiorū spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiā tunc primis eorum incursibus propior uideretur. tres autem uiros aggressionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, & Silam Babylonium, & Iohannem Essenum. Ascalon uero ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penē præsidij. una enim cohors eam peditum, & una equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa uelocius itinere peracto, ac si ex propinquo uenirent, præsto erant. Antonius uero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinē ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi q; consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatae sunt acies, fugam petunt: & murum uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursibus equitum uicti, per totum campū dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuuit, ut magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebāt: & quos occupassent, curriculo trahendo infinitos peremere. Alij uero alios quocūq; se uertissent circumdatos, exagitantés facile iaculis opprimebāt. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationē salutis, solitudo uidebatur: Romani uero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiā superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant: Romani aut, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem usq; dici partem pugnam protrahunt: donec Iudæorū quidem perempta sunt decem milia, duoq; duces Iohannes & Silas: cæteri uero pleriq; sauci, cū Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidū Idumææ qd Sallis dicit cōfugere. nonnulli tamē etiā Romanorū in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoq; magis eorum

eorum dolor incitauit audaciam: & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cum etisq; aggregatis uiribus, maiore cū indignatione, multoq; plures Ascalonē recurrabant, eadem se præter imperitiā aliāq; belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua trāsitori fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius q̄ se ad pugnam componerent, iterū super octo milia procubuerunt: cæteri uero omnes aufugerunt: cūq; his Niger multis dū fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniā hostes instarent, in turrim quandā tutissimā compelluntur cuiusdā uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uero cū suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducē hostium fortissimū uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflāmata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro cōsumpto: ille aut in castelli specus intimū ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigātibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudeos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliāq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentū suum regem Agrippā cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac aut ciuitate occurrerunt ei Sepphoritarū ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quā Romanarum uirium gnari, etiam prius quā Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoq; benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incursum, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samaritæ, & Iudææ.

Cap. II

DVæ sunt aut Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorū, nunc aut Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitū, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, usq; ad flumen Iordanē. Ab oriente uero Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiā regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis aut eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno campo situs est, usque ad Bersabem: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uero eius à Thella uico Iordani proximo usque ad Merroth extenditur. Sed cū tanta sint utræq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido unquam uiros aut

aut eorū penuria regiones illas occupauit : quoniam totæ optimæ ac fertiles sunt, omniūq; generum arboribus cōsitæ, ut etiam minime agriculturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; exultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earū otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiq; multitudo uicorū propter opulentiam populosa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat: prorsus ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuersa colitur, tota fructuū ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraq; tamen aspera atq; desertata est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Perææ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus consitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Machærunte in Pellam: latitudo uero à Philadelphia usq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus: occiduus uero Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. Samarientis aut regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à uico in planicie posito, cui nomen est Ginæa, in Acrabatenam desinit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utraq; montosæ sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; optimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisq; tam syluestribus q; mansuctis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atq; opulentiae specimen est, utraq; uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uero eius est Hierosolyma: unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter oēs accolæ eminent, uelut caput in corpore. alijs uero post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda, & post eā Acrabata. adhuc Thamna, & Lydda, iteq; Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsumt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, usq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari.

Cap. III

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuenda causa

dæ causa, equitatus uero in castris degebat. utrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis uero & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum una ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites, & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soemus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malchus, præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia neque uiribus, à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauit Romanorum providentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non in bello incipiunt: neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à uera cōtentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercet: quo etiam facillime prælia tolerant. neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupescit, neque lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem cōfirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes cōflictus esse dixerit sine sanguine, cōtraque prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium incursu opprimi possunt: sed quocumque in hostilem terram irruerint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neque iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inæquale solum fuerit, complanat:

quatuor

quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. nam & fabrorū multitudo, & ferramentorū copia quæ usus extructionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorū tabernaculis distribuitur, ambitus aut eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarū interualla caputulis atq; balistis, & alijs machinis saxa intorquētibus, omnibusq; instrumentis missiliū complent, ut cuncta scilicet iaculorū genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quàm ipsis, siquid urgeat, intrò currentibus latas. intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt, mediāq; rectorum tabernacula collocant, & inter hæc ducis maximi diuini templo simillimum: prorsus ut quasi repentina quædā ciuitas existat: forum quoq; & opificū stationes, & sedes militum primatibus, ordinumq; principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius, communitur. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniaq; ab his ordinate etiam alia cauteq; per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquæue opus sit aut frumento. nec enim cœna uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusq; est, simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tēpora buccinæ significant, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuerſi ordinum principes. ille autem his signū aliaq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac uniuerſi pariter incurrunt itemq; sese recipiunt. Cum autem castris egredendum est, tuba indicium facit: nemoq; otiosus est. sed uel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaq; ad profectionem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeat: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deferat. Dexterq; duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemq; præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroque latere gladijs accincti. leuus autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uiaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in pharetra uel amplius dependent lata cuspidē iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorū uarietas. Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed

sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur ante decretis. unde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat: quæ uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristium uero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. namq; leges apud eos non desertionis solum, uerum etiam minimæ negligentiae sunt capitales: ducesq; magis quàm ipsæ leges terribiles. namq; bonos honorando, redimunt ne in coercendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemq; à meridiano tractu Africæ fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit: Hæc ergo profectus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experienciã proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam

Caput IIII

VEspasianus quidem unà cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galilæam peruaferat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficiens: pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciât, septē solum interfectis: quia neq; inordinate pugna decesserant, septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi quoq; magis eminus iaculari, quàm manus conferre inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciat. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Ii

Galilæa

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiēs inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repētinos incursus hostium cohibendos, & ut suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur. hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars: post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum. post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasq; obstantes præticerēt, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq;, necnō & lancearios secū ducens, equitumq; præterea suorū agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & uiginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemq; præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuersarum auium regnum habeat, & sit ualidissima. itaq; illam & principatus insigne putant, & omen uictoriæ, quoscunq; bello petierint. sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebāt armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peractō itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unā & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neq; se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quā longissime autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadarę expugnatio

Caput

VI

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuam reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia cōmoueret. Incendit autē non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autē, quam tutionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis

cuis

eius fallebat opinio . uidebat enim res Iudæorum quorsum euaderent : unamq̃ illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero , quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuēdam, mori tamen sæpe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus . Decreuit igitur Hierosolymam primatibus , quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur : uel minus aliquid nunciando, fortasse cœpti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: utq̃ si fœdus eis placeret, cito rescriberent : aut si belandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent . Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio

Cap.

VII

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & prætera ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coæquarent, saxi aspectum, ac peditibus quoque difficile , omnino uero equitibus inuium. Et hi quidem quattriduo fecere quod iussu est , latamq̃ aperuere exercitui uiam . quinto autem die, qui mensis Maij uigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq̃ Iudæorum spiritus erigit. Cū uero transitum eius Vespasiano quidam trās fuga nunciasset, utq̃ mox ciuitatem peteret incitaret , ueluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, ut qui hostiū prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaq̃ decadarchū Ebutium, tam manu quàm prudentia uirū insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clām inde Iosephus elaberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post meridiem usq̃ acto itinere , ad Iotapatam peruenit. adductoq̃ in septentrionalem eius partem exercitu , in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quàm maxime conspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosq̃ tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos , ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaq̃ postridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea uero quàm Vespasianus & sagittarios & funditores , omnemq̃ iaculatorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti : atq̃ ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus , & cum eo cuncta Iudæorum profiluit multitudo : omnesq̃ in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere , multa manu simul & audacia patrando facinora. neq̃ minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio , tantum pudor incendebat Romanos . & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat . Deniq̃ cum toto die pugnatum fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis fauciatis , tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti essent uulnerati, septem & decem ceci-

derunt

Situs Iotapatae

derunt. Nihilōq; minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaq; per dies quinque Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebantur, maricq; fortius oppugnabantur. & neq; Iudæi uires hostium formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum Boreæ parte adiri potest, ubi per transuersum latus desinentis montis ædificata est: quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. alijs uero circum montibus tecta, prius quam in eam perueniretur, a nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus excisis, magnaq; ui lignorum & lapidum comportata, cratibusq; ad euitanda iacula desuper missa per uallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisq; trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela cõtendi: simulq; ex catapultis lanceæ percurrerant, saxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iactum earum spatiũ Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neq; tamen his Iudæi prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrando per cuneos more latronum, tegmina operantiũ detrahebant, nudatosq; feriebant: & ubi illi cessissent, aggerẽ dissipabant, uallorumq; munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, aduauit tegmina: coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstaculis iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperẽt, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus,

magnum

magnum mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi, deq; Iudæorum
excursione in Romanos

Cap.

VIII

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabant: incip̃ dies singulos prælia cateruatim, & cuiusq; modi latrociniales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut tam usui necessariorū penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interuallū rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ uero penuria eos affligebat: quia neq; fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodq; fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem uideret abijcere alijs rebus, fortesq; animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionē faceret, quàm sperabant, iam tum potum mensura ciuibus ministrabat. illis aut̃ conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatē mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremā sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quò etiā balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidē non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditū iri ciuitatē sperabat. Iosephus aut̃, ut hanc eius spem frangeret, iussit q̃ plurimos per murorum minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere, ut oēs repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantū aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consiliū ad uim atq; arma cōuertit: Iudæis quoq; id maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatē saluam fore credebant, & priusq; fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandā uallem deuia, proptereaq; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittēdo enim per occiduas eius partes literas ad quos uellet Iudæos extra ciuitatē degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerāt, accipiebat: mādato cōmeantibus, ut plerunq; ad excubias reptent, terga uelleribus tecti: quo si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserūt, uallemq; cinxerunt. Itaq; tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamq; pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. uertum id populus sensit, & circa eū fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illū nec inimicos fugere, nec amicos deferere, aut quasi ex nāui tempestate oppressa

li 3 defilire

desilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset, ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui cōsiderent. *Prudentia Iosephi* Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatīs grāde aliquid se profuturum: & si caperentur, unā cum his esse frustra periturum: obsidione uero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autem nō uidere, quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumstare se magis incendit. deniq; pueri & senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cū ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. cōmuniq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodiis, usq; ad Romanorum castra excurrerat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebāt, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis auidis manum cōsererent. Nihil esse fortius desperatis. restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius quærere uictoriam, augendæ possessionis causa, nō ex necessitate pugnantes. Per sagittarios aut Arabum & Syriæ & funditores, perq; laxa tormentis emissa plerunq; repellebat Iudæos. nulla enim telorū machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: uerum eminus missa intra iactum subeuntes, sæuius Romanis instabant: cum neq; corpori, neq; animæ parcerent: sed per uicem utrinq; pugnarent, suorum quisq; laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis

Caput

IX

Aries **I**gitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incursum obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem ad mouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis assimilis: cuius summum grani ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomē accepit. dependet autē funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinq; fultus, bene fundatis. retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemq; simul rursus impellētibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter susti-

nuerit

merit, assiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ut capere oppidum properanti: quoniam pernicioſa uidebatur obſidio, Iudæis minime quieſcentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisq; miſſilium machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obſtare tentaffent, propius adhibitis utebantur: neque ſagittarij aut funditores longius aberant. cum uero ea cauſa muros nemo auderet aſcendere, ipſi arietem applicabant cratibus deſuper itẽmque pellibus ſectum, tam pro ſui deſenſione quàm machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concuſſa ſunt: clamorq; oppidanorum, uelut iam capti eſſent, maximus factus eſt. Iosephus autem eundem locum ſæpe feriri, neque multo poſt murum diſturbatum iri proſpiciens, quo commento uim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quæ ſemper impetum arietis ferri uiderent, demitti iuſſit ex muro: ut eo modo ſecundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas fruſtraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit. nam quocunq; hi machinam conuertiffent, contra illi qui ſuper murum ſtabant, palearum traducentes ſaccos, ictibus ſupponebant: nihilq; murus reperiſſione lædebat, donec etiam Romani aduerſus hoc aliud machinati ſunt: proceris enim contis expeditis, in his ſummis falces quibus ſaccos abſcinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax eſſet opus arietis, ac murus (quia recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiſq; loci ad ignis auxilium ſe contulerunt: accenſumq; totum quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammant, unaq; machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremant. Illi uero non ſine malo ſubueniebant, audacia ſimul eorum territi, & ne adiumento eſſent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum nactæ fomitem & præterea bitumen ac picem, necnon etiam ſulfur, opinione citius uolitabant: operaq; Romanorum multo labore curata, unius horæ ſpatio peſſum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus eſt, Samæi filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim ſaxum ingens alte ſublatus, tanta ui ſuper arietem ex muro demiffit, ut machinæ caput abrumperet, idq; ex medijs hoſtibus ſaltu ad eos delatus auferret, nulloq; metu reportaret ad murum. poſtremo tanquã ſignum quod tela mitterent, hoſtibus propoſitus, nudo corpore quinq; ſagittarum uulneribus fixus eſt: earumq; nulla reſpecta, ubi murum aſcendit unde iam uideri ab omnibus poterat, ſua audacia ibi conſtitit, contractusq; dolore plagarum cum ariete decidit. Poſt hunc fortiſſimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. qui cum ſuper milites decimæ legionis proſiliſſent, tanto impetu uicq; irruerunt, ut & aciem Romanorum perumperent, quicq; aduerſum ierant, omnes in fugam uerterent. præter hos Iosephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum operibus quintæ itemq; decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. cæteri autem qui mox conſecuti ſunt, & inſtrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rurſus autem Romani ſub uesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quaſſata fuerat, appulſere: ibiq; propugnatorum quidam Veſpaſiani plantam ſagitta percuſſam leuiter uulnerat, quia uis teli ſpatio defeciſſet. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant uiſo ſanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitus: relictaq; obſidione, pleriq; cum ſtupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut &

De Eleazar
quodam forti
tudine inſignit

Machina Ro
ma. incenſa

Veſpaſianus
uulneratus

beneuolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore uulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitauit. nam uelut ultor quisq; imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autē cum suis, licet assiduis balistarum itemq; tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flāmis & ferro & saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo tela dirigerent: machinisq; procul non apparentibus, missilia caue re non poterant. Ergo propterea tam catapultarū quàm iaculorum ui simul multi transfigebantur: missaq; machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usq; ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ uis quantum ualeat, ex his quæ illa nocte contigerūt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusq; ad tertium stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoq; prægnantis foeminæ transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem mortui, cum per muros dericerentur, sonabant. & acerbissimus quidē intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam fauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumq; illi quidem corporibus atq; armis eam partem quæ deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum

Cap.

x

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, Mex nocturno labore paululum recreatum. Idemq; cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undiq; obsiderent, contosq; prætenderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. reliquam uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoq; similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare præcepit: ut qui hos prohibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerent: cæteri q; omnibus simul telis oppressi, uiolentiæ irumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemq; senes disposuit, quasi lædi non possent: in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quemq; : senosq; ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisq; præcepit, ut agminum ululatus

ululatus ne metu quateretur, aures obstruerent: contra sagittarum uero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarii pharetras exinanirent. Si uero pontes à Romanis apponerentur, ipsos pro-
silire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemque uero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: uimque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus im-
belle, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum (nulus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisque gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta ur-
be consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effoeminarent, intra domos cum in-
terminatione concludit, silere iussas: ipse uero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum specula-
batur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionum con-
sonuerunt, & grauitè infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux
obscurari coepit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstru-
ctis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admoueren-
tur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent,
occupant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemque animi
facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uideren-
tur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuelle-
bantur, quam uel caderent uel occiderent. Itaque Iudæis perpetuo dimicantibus, cum
nec unde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue
substituerentur: proque his quos uiolentia repulissent, alij succederent: inuicem se ad
hortati latera copulant: protectique desuper longioribus scutis, inexpugnabilis glo-
bus effecti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pe-
dem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito,
machinis excogitandis cum desperatione stimulatur: feruentique oleo perfundi mi-
lites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum
habent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis mis-
sis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum
dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. siquidem facile à uertice ad pedes usque
sub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma de-
pascebat: quod natura facile calefceret, seroque pro sui pinguedine refrigeret. tho-
racibus autem & galeis illigatis incendijs fuga non erat. nunc autem salientes, nunc
incuruati dolore, de pontibus decidebant. ad suos autem contranitentes tutò rece-
dere non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed neque Ro-
manis uirtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudētia defuit. Romani enim licet olco
perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præce-
dentem quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progres-
sum corū dolo altero deceperunt, cum scæno græco decocto pontium tabulata per-
funderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neque fugientium quisquam, neque
aggredientium

*Astutissimè
Iosephi con-
silium*

*Romani oleo
feruenti per-
funduntur*

aggredientium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deicerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uestigiam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quàm trecenti sauci translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neq; tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undiq; tectas, ut & pondere stabiles essent, neq; ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoq; fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neq; à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neq; ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstant: ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neq; contra mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito

Cap. XI

HIs aut diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatē euocatrus, cui nomē est Iapha, nouas res affectantē, & propterea, quod Iotapatenos præter spem restituisse audierat, insolescentem, mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosq; paulisper reluctatos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui claudere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum mœnibus proprijs, ad interitum hostibus dedit audissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumq; nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces macabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiē numero hominum duodecim milia. Vnde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnatōribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit: eumque per nuncios rogauit ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus

profectus sic ordinavit exercitum, ut in leuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni præfesset. Itaque militibus scalas muris undique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo moenia reliquerunt. Titus uero eiusque comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque uehemens cum his, qui se intus congregauere, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc foeminis ex tectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usque ad sextam horam sustinere conflictum. absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia CXXX. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis

Cap.

XII

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namque in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinatorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam & si præsidij tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congreddi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circumuallatis undique montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi mortis seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc Iunij mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium

Caput

XIII

Iotapatensis autem diu durantibus, & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodque diuturnis uigilijs, & prælijs assidujs consumpti, minime quidem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam namque uigiliam, quando & malorum requiem habere uiderentur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaque superbia poenas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus

ageretur

*Titus clam
hostibus op
pidum capit*

ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori cōiectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio murps petebat: primusq; incedebat Titus cum uno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cercalis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidū fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorū periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neq; miserendi quenquam tangebatur cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. uiarum namq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obterebantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorū manibus oppeterent præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumq; tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circumfusi hostium multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextrā sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manum porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sœuiebant ætatem, præter infantes ac scæminas. Itaq; captiui quidē mille ducenti congregati erant: quadraginta uero milia connumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castella q; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto & uerbis Cap XIII

Romani uero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precium uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundū puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumq; utilium apparatus, qui nō paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdiu quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirentur, neq; fallendi spes esset, in speluncam iterum descēdebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uero die, capta quadam

quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumque Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, si demum pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritis esset, qui plurima commisisset, quam ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuetum misit. Is autem, quam mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodque ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quam inuisus ducibus haberetur: essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conservare potius uirum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimamque, hoc est perfidiam prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belliductor, uiuum Iosephum capere plurimum pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoque somniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, ^{Iosephus se dedit} labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota migravit, animamque meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & uiuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unam confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque patris intueri seruientem: quam cito tui oblitus es? quam multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiam, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfruderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium comodabimus. Tu uero si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si uero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illum cominabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditor esse ratus, si ea non renunciasset morte præuictus, argumentis eos philosophie necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o socij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet: sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaque manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ca-

circa nos admittere, pro quibus ab illis dissenimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuerunt: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere: nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imò uero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à comuni omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus poena persequimur. Deum uero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uero semper immortalis est: deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit æstimabit. Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes, & optimum deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptumque deo debitum soluunt, cum id qui dedit recipere uoluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt: puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, uolentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in se ipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarét. Pulchrum est igitur, o socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quam qui ad hostes ultro profugiunt. siquidem illi salutis suæ causa id faciunt: ego uero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias uotis expeto. nam si me & post iunctas dextras perimant, magno animo paratoque moriar, mendacj perfidiam pro uictoria solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaret, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, quæ se iam dudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus

um precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferum omniū à cæde sua prohibebat, non secus ut feræ bestiæ circumclusæ, ad eū semper qui se cōtingeret, ora cōuertens. Illorum aut, qui ducem in extrema quoq; claudere reuerendū putabant, debilitabantur dextræ, gladij q; de manibus elabebantur: multi cū manus ei afferrēt, sponte frameas dimittebant. Iosepho aut non defuit in desperatione consiliū, sed fretus dei prouidentia, salutem in periculū mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cedes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atq; ita omniū fortuna perambulet, neq; sua se quis dextera feriat. iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut sors cuiq; obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiā duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dulcius æstimabant. Remansit aut ipse cū altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consulto q; prospiciens, ne uel sorte graueretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit: ipse uero hoc modo & Romanorū & domestico bello liberatus, ad Vespasianū per Nicanorem ducebatur. Omnes aut Romani uisendi eius gratia occurrebant: & cum se circa ducē premeret multitudo, uariis tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis aut propius eū uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendū esse clamabant: qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectorum aut nemo fuit, qui licet ante irasceretur nomini eius, uiri aspectu nō mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pridē fuisset in prēlijs reminiscēti, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamq; uelox belli momentum. humanarum aut rerum nihil firmum atq; perpetuum. quamobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimaq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, ut cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filiū Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere capti-

Iosephi præ-
sagium

Item aliud

*Cæsariensium
odium in Iose-
phum*

tenturi. Hæc in secreto quæsitæ, Vespasianus ubi uera esse comperit à captiuis, eti-
am quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho
nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eū donare benignis-
simeq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commo-
dante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in
loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem
incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ om-
ni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus
autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho sup-
plicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem pe-
titione, uelut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legio-
num uero duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam
uideret esse ciuitatem. Decimam uero & quintam Scythopolim misit, ne totius ex-
ercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem,
quantum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

Cap. xv

Ioppes situm

DUM hæc aut aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus se-
ditione defecerant, uel ex ciuitatibus euerfis effugerant, Ioppen sibi receptacu-
lo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arce-
bantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam
ac Phœnicen, itemq; in Aegyptum cōmeantes, plurimos latrocinij prædabantur
omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarū partium pelagus. Sed Vespasianus co-
gnito quid constituissent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hiq; nocte in
ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius aut habitatores, postquam in-
ruptionem præsenferant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petie-
runt: & in his, ultra contiguum sagittæ spatium, pernoctauere. Cum uero Ioppe
natura esset importuosa (namq; in asperum cæteraq; arduum littus desinit, ac sum-
mis utrinq; cornibus leuiter incuruū, quæ uaste supersunt, & ingentibus procellis pe-
lagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarū signis extantibus, fabulæ ue-
teris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas
cautes fluctus affligit, solitudineq; intutiorem efficit stationem) in eo salo fluctu-
antibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uo-
cant, flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias uero collisit in scopulos.
multæ autem cum magna ui aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus fa-
xis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite me-
gebantur. & neq; fugæ uspiam locus erat, neq; manentibus spes salutis: cum & ma-
ri uentorum, & ciuitate Romanorum uiolētia pellerentur. Itaq; multi ululatus col-
lisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum aut fluctibus pars
obruiti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli aut ferro se interficientes,
uelut id satius esset, mare præueniebant: plurimi aut euecti fluctibus, scopulis car-
pebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus
oppleretur: cum etiam ad littus appulsos, in eo stantes Romani milites trucidarēt.
iectorum autem corporum quatuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo præ-
lio ciuitatem Romani funditus eruunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore
bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, ca-
stris

stris in arte munitis, ibi cū peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero omne circū territorium peragrantes ad fines Ioppes, uicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obediētes, in dies singulos incurfando, excindebant totas regiones atq; uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem pluri mi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quæ iactabantur aduenerat, nō credebant. nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, uelox nuncia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quæ facta nō erant affingebantur: & in excidio ciuitatis perēptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemq; cognatiōes, amissorū quisq; lugebatur à suis: luctus uero duris publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nōnulli etiam fratres flebant: Iosephum aut uniuersi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines nāniarum. Tempore aut ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictū uero quod de Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauia, apud alios proditiōis arguebatur: totaq; in eū ciuitas plena erat indignatione, atq; conuictijs. Vltro aut his uulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. deniq; maiore in romanos impetu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

Cap. XVI

VEspasianus aut studio uisendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorum cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eā quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquā uero Tiberiada quidē nouas res cupere, ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudæos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quò cum ipse uenisset, ibi filiū præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigésimum à Tiberiade stadiū, in quadam mansione conspicua nouarum rerū studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nōnullis autem ad bellum cum cogentibus, seditionem pateretur. Itaq; Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne laceflendi prælii causa, potius uenisse uideretur.

Kk 3 Sed

Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobiae filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque praeter mandata ducis praelio cōgredi tutum ratus, etiā si de uictoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata praeterea Iudaeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, ueluti pugna non insidijs captos, laeti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui eminere in populo uidebantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obsecrantes: neue quae paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque ultum iret defectionis autores, a quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes, nunc usque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgentiam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichaeas confugiunt. Posteroque die Vespasianus in arcem praemittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperet, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quae supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoque pacto dilatauit ingressum: ut praeda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris perpercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: aliisque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Vespasianus
monet exerci-
tum contra Ta-
richeos

Tarichaeorum obsidio.

Cap. XVII

Deinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichaeas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbarum cupiens multitudo ad Tarichaeas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Geneslar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias sub monte positam, qua lacu non aluebatur undique muro ualidissimo, sed minore tamen quam Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itemque uirum copia cōmunierat: Tarichaeis uero largitatis eius reliquiae profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uincerent, refugerent: simulque ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munitibus, Iesus eiusque socij neque multitudine hostium, neque disciplina militum perterriti, cursu in eos irruunt: primoque impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua aedificij dissipata, ubi armatos cōgregari uiderunt, antequam mali aliquid paterent, ad suos refugiunt: eosque insecuti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos cōtingere missilibus possent, anchors iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra cōstitutos, nauali praelio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eodem mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosque, etiam priusquam subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudaeorum formidarent, unde

exaudiri

exaudiri posset constitit: & o Romani, ait, pulchrum est nanq; in principio sermo-
nis admonere uos generis uestri, ut qui cū quibus pugnaturi simus sciatis: nostras
enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit: Iudæi uero, ut etiam pro
his dicamus aliquid, ad hoc usq; tempus uicti non defatigantur: itaq; oportet illis
in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam non in secundis perseverantius la-
borare: aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gau-
deo: uereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incu-
tiant. Igitur quisq; iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; Iudæi, li-
cet satis sint audaces, mortemq; contemnunt, incompositi tamen bellorumq; impe-
riti sunt, uulgus recte potius quàm exercitus appellandi. de uestra uero peritia atq;
ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis eti-
am tēpore, ut ne in bello nos cū hostibus numero cōferamus. nam quod perpetuæ
militiæ cōmodum, si pares cū rudibus congregiamur? Quin reputate, quod armati
cū inermibus, & equites cū peditibus, & ducis tuti consilio cū uagis neq; rectorē ha-
bētibus decertabitis: quodq; nos hæ uirtutes multo plures efficiant, multum aut ui-
tia de hostiū numero detrahant. Nec sola hominū multitudo, quamuis pugnacissi-
mi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo. hi enim & ordina-
ri faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ aut copię plus incommodi ex semet
ipsis, quàm ex hostibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio si-
ue mentis sæuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantū ualent, minimis uero offen-
sionibus extinguuntur. nos aut uirtus regit, & morigera uoluntas, itemq; fortitudo,
quæ & in prospera fortuna uiget, nec ad finē usq; inter aduersa decipitur. Ad hoc
maiores nobis sunt, quàm Iudæis, causæ certaminis. nā si illi pro libertate ac patria
belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? & ne post orbis
terræ imperiū uideamur hostiū aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea cōsi-
derate, quod ne patiendī quidem alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim
eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere aut uictoriam possumus: & quos à
patre mitti nobis speramus auxilio, cōuenit antecapere, ut & maior sit & sociū non
habeat uirtutis effectus. Equidē puto nunc de me ac patre meo uobisq; pariter iu-
diciū fieri, si ille quidē rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego uero eius sum fili-
us, uosq; milites mei. nam illi uincere consuetū est. ego uero reuerti ad eū perpetiar
uictus: quo pacto aut uos nō puduerit, duce uestro periculis occurrente, nō supera-
re? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpā. nemo aut ue-
strū à me discesserit, persuasum habens, impetū meum sustētari ope diuina: & mañi
festissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinse-
cus pugnaremus. Postq; Titus hæc prosequutus est, diuina quædā alacritas militi-
bus incidit. Et quia Traianū aduenire cū cccc. equitibus ante præliū contigit, ægre
ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & An-
tonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex
aduerso erat oppido, murorū propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut
præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus aut pri-
mus perrexerat citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spatio fu-
si, quantum aduersa acies occupauerat, unde multo etiam plures quàm erant ap-
paruerunt. Iudæi uero, licet incurfu eorum & disciplina cōterriti, paulisper quidem
primos sustinere congressus. Perculsi autem cōtus, equorumq; impetu deturba-

ti conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus aut aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos aut, aliū super aliū lapsos inuoluens, cōficebat: omnesque ad mœnia cōfugiētes praeueniens, detorquebat ad campū, donec ui multitudinis elapsi, in oppidū confugerunt. Excepit aut illos acerba dissensio. namque indigenis, & fortunarū suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellū gestum, maximeque quod male pugnātū fuerat, non placebat. sed populus aduenarū qui plurimus esset uim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur cōmilitones? deo nobis dedente Iudæos, suscipite uictoriā. Nō auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cū uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum aut hostiū concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiā nostrorū auxilia praeuenire debemus: ut praepter uictoriā, qua tantas copias pauci superamus, etiā ciuitate soli potiamur. Simul his dictis cōscendit equū, atque ad lacum decurrit, & per eū propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri cōsecuti sunt. pauor autem eius audaciæ murorū defensores inuasit. & pugnare quidē, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis aut excubijs, Iesus quidem cū socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacū, in manus hostiū contra uenientiū incidebant. morabantur aut alij cū scaphas scanderent, itemque alij, cū iam prouectas assequi narranto conarentur: plurimaque per ciuitatē fiebat hominū cædes, aduenarū quidem resistentiū, qui nō effugissent: indigenarū uero sine pugna, quoniā spes eos scederis, & cōscientia quod belli consiliū non habuerant, à praelio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacū confugerant, ubi ciuitatē captam uiderunt, quā longissime ab hostibus recesserūt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodū lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebat exempta) tum quidē statim circumdari ciuitatē custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædēque euaderet. postero aut die cum descendisset ad lacū, rates aduersus illos, qui eò refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

Iesus cum
alijs fugit

Ceduntur Tarchei à Tito

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

Cap. XVIII

Lacus aut Genesar quidem à terra cōtinente appellatur. quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centūque in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undique in littora ac arenas delinens, purus est, ac praepter hoc temperatus ad hauriendū. & fluuius quidē siue fonte lenior est. semper aut frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuisque noctibus eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia aut sunt in eo pisciū genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quā specie discreta: mediusque fluuius Iordane secatur. Cæterū Iordanis fons Paniū esse uidetur: sed re uera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc aut est, quæ in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uigesimalū stadium à Cæsarea, ad dexteram nō longe à uia. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper aut intra eius labra cohibetur unda, nunquam

nunquam deficiens uel exuberans. Cumq̃ interim hoc esse Iordanis principiū ne-
sciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is nanq̃
missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluuius na-
sci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus & Agrippæ di-
uitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc an-
tro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cœnosas: centum autem ui-
ginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transe-
mensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar ue-
ro lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admi-
rabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbustum, totamq̃ plantis conse-
uere cultores. cœli uero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ ar-
borum maxime frigoribus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ, quas nu-
trit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: ut natu-
ræ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unum conueniant
inter se repugnantia, anniq̃ temporum contentionem bonā, ueluti singula peculi-
ari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria,
sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas
sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros uero fructus, anni spatio sene-
scentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoq̃ irrigatur uberrimo, qui Caper
naum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur,
quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis se-
cundū littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, & latitudo uiginti. Ho-
rum quidem natura eiusmodi est.

*Mira fertili-
tas terra Ge-
nesara*

*Fons Caper
naum*

Taricheorum excidium.

Cap. XIX

VEspasianus aut perfectis ratibus, imposita manu militū, quanta in eos qui la-
cu effugerant satis esset, unā prouehitur. Illi aut neq̃ compulsi ad terram eua-
dendi facultatem habebant, infestis omnibus, neq̃ nauali bello pari cōditione pu-
gnandi. nam & scaphæ paruæ, atq̃ piraticę aduersus rates infirmæ erant: & cū pau-
ci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metue-
bant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiā propè accedendo,
lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiā irritando feriebant: plus
aut ipsis utroq̃ modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus
agebant, quoniam cōtra septos armis iaciebantur, cōtiguicq̃ sagittis eorū efficieban-
tur: & si accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur,
cumq̃ ipsis nauigijs mergebantur. Multos aut uulnera inferre tentantiū, qui pilis
cōtingi possent, alios defiliēdo in scaphas Romani gladijs transfigebāt: nōnullos,
cōcurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cū nauiculis capiebant. Sub-
merforum aut qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occu-
pabant: & si desperatione compulsi inimicis adnatate tentassent, eis uel manus uel
capita truncabantur, plurimusq̃ passim ac uarius erat interitus eorū: donec in fu-
gam uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi aut multi qui
dem in ipso lacu telis configebantur: multos uero in terram egressos peremerunt
Romani. Mixtum aut sanguine, plenumq̃ cadaueribus cerneret totum lacum. nul-
lus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionē oppres-
sit & facies. nam littora quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumi-
dis

dis.calescentes aut ac tabefacti mortui, coeli tractum corrumpabant, ut nō Iudæis solū ille casus miserabilis uideretur, uerū etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste qui dem illius prælii naualis exitus fuit. Perierunt cū his, qui pridē in ciuitate cecidere, sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populū ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: & an hi quoq; seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his aut affirmantibus corū liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de corū mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: si deq; interposita deditis uim pigebat afferre: uerū ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodq; utile esset, honesto debere præponi, cū utrūq; obtineri nō posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumq; illi facile his quæ cupierant credidissent, & quod iussum fuerat comitati, neq; pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usq; uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum aut ualidissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. cæteram uero multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos rex uendidit. Reliquū uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gadaritæ, seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER QVARTVS

Obsidio Gamalensium.

Cap. I

Gamala sitis

Vicunq; aut Galilæorū Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postq; Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omniaq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montē Itaburium occupauerant. Cum his aut rebellaret Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itēque Sogane & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semechonitē, triginta latū, & sexaginta stadys longum, paludesq; suas ad Daphnen usque tendentem: Quæ regio cum alijs sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet; qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat: Gamala uero ei nō cedebat, freta locorū difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum nanq; asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem

tudinem tenditur: tantū contrā decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uero qua de monte pender, paululū difficultatem refugit. uerū & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq; præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiē uergens. Australis uero collis immensa æditus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens uallem, Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum cam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quàm Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporū uitis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circunuallare nequibat. qua uero fieri posset, excubias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circumdatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatē loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatē operabatur: fossas autem decima repleuit & ualles. inter hæc Agrippam regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermisum ire credentes, qui circa gentilem suum, & eorum quæ ipsis conduceret sua forem, tam immanes fuissent. Aggeribus aut manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares aut & Iosephus (nanq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu perculsos ordinauere: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis aut tormentisq; perculsi, in oppidū recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murū arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarū sonitu, ipsi quoq; insuper ululantes cum oppidanis conflegebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredere obstabant. Cæterū ui & multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incubunt: illosq; impingendo per decliua, locorū difficultate & angustia depressos interficiunt. Romani aut cum neq; à uertice imminentibus repugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostiū plano contiguas refugiebant. sed hæ repletæ labebantur, quod pondus sustinere nō poterant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabāt. Ea res plurimos

Aquæ calidæ

Agrippa funde iactu lesus

Romano

*Vespasianus
inter hostes
relictus*

*Vespasianus
solatur exer-
citus*

Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamvis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabant. atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi aut pulvere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaque incommoda negligentes, magis instabant: hostesque in sua tecta urgendo compellebant. qui uero per angustos uiarum cliues cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. cæforum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaque dantibus, ne fuga quidem facilis erat. uiarum namque ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, sæuissimo dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, & cum his bellum unà à uertice defluens sustinebat: & neque uiro- rum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus; uir non eo tantum prælio quo periit, sed ubique antea fortissimus comprobatus, qui plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusque mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem moerere exercitum aduersis casibus uidens, quodque nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodque nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atque ut iactantium esse, nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare. uelox enim est, inquit, in utrunque mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infelicitate gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollicitia nostra, neque Iudæorum uirtus effecit. nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestræ temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione uincendi

cendi,quàm id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiâq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriâ uirtutem recurrere: atq; indignæ offensionis irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium quærat. ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse autē, ita ut nunc feci, experiar æque ac uos pugnâdo primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitū. At Gamalenses bene gesta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificentiâq; prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodq; minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolebant, animosq; remiserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quàm integras, cæteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, quæ nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia cōsumebat. solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent, congeriebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido

Caput

II

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerat, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadiis consurgens, septentrionali tractu inaccessa est. in uertice autem, uiginti stadiorum planities patet, tota muro circūdata. Hunc aut tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerētib; locis inferioribus. solam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autē subeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obedientes, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. cœpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uero multitudinem cæteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebāt. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ

Cap.

III

A pud Gamalam uero degentium audacissimi quiq; fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At uero pugnantiū manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decima quinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirēt: eâq; occulte suffoderēt: cū appoliti ei custodes neq; adeuntes eos (nox em̄ erat) nec postq; adiere, sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoq; turris cum magno fragor edecidit, unaq; custodes præcipitāt. At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romanis: inter quos

LI etiam

etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfect.
 Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pauor, atque discorsus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares ægrotus & iacens deficit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, usq; ad uigesimam & tertiam diem supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoq; prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur. qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidij incidebant, ubiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum: Erat autem saxosus & accessu difficillimus uertex, in immensum editus, & undiq; circū rupium multitudine præceps: unde Romanos ad se aduantes partim telis partim saxis deuolutis arcebat Iudæi, cum ipsos in excelsio loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitū, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes, in omnes autē uehementius sæuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem undiq; circumclusi, desperatione salutis, filios & cōiuges, & semetipsos in uallem præcípites dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinque milia sunt reperti. Neq; quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filiar: qui Philippus Iachimogenitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere, nec enim uel infantibus pepercere, quorū multos singuli raptos ex arce proñciebāt. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ uigesimo & primo die mensis Septembris coeperat rebellare.

Giscala à Tito capitur

Cap. IIII

IAmq; solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. nō paruæ autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atq; conflabat, Leuiæ cuiusdam filius, nomine Iohannes: homo ueneficus, & fallax, uariuscq; moribus, & immoderata sperare promptus, miroq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiae causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equiti

cum equitibus mille, decimam uero legionē circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autē qui ex bello fugissent in eā confluentibus, etiā naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, non minimam ei sollicitudinem comparabat: cum uirorū spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat) aggressione capi facilis uidebatur: sciens tamen quod ea ui capta, passim à militibus populus absumeretur (namq; satius erat ipse iam cædibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus interuentem, pactione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quonam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum uiderent, multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorū dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neq; ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendū putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia uelle perseveraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidēq; dextris nō habuissent, experturos arma crudelia: iā iamq; cognituros esse, mœnia sua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium quidē neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant & custodes erant portis apppositi, ne quis uel ad fœdus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Iohannes autem accipere se condiciones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quā qui cogerent, piaculum cōmissuros, ipsumq; Titum: nullū enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod unius noctis spatium propter fugæ consilium ceperit, præsertim cum id obseruare circūsedentem nemo prohibeat: sibi autē magnū esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoq; seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantū pro sua salute sollicitus. uerebatur autē, ne statim capta ciuitate, solus destitueret, qui totā in nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, uerum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydoëssam, qui mediterraneus est Tyrriorum uicus ualidissimus, Galilæis semper exosus. Nocte autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usq; ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamq; multitudinē secum duceret, homo quem captiuitatis, itemq; salutis metus urgeret.

Ll 2 ultra uero

*Titus recipi-
tur à Giscaler-
nis*

*Occisi bls mil-
le fugientes*

ultra uero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, & circa uiam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seipsum seruarent in clamatis: eoque confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Iohannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerunt, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. unà uero fugientium propè ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Iohanne poenas fraudis exactas. irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperè, minitendo magis quam puniendo reprimebat perturbatae ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebat, si dignos poena discerneret: meliusque noxium relinquere metu suspensum, quam immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret præteritorum criminum uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Præsidij tamen ciuitatem circumdedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerèt, quam pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitanæ excidij initium

Cap.

v

A Pud Hierosolymam uero, ad Iohannis introitum, omnis populus erat effusus: & circa singulos, qui unà confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabatur. Illorum autem seruens quidem adhuc atque interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoque sibi arrogabāt: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent. inconsultorum enim atque inutitium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocri populum perturbatio tenuit, magnumque id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Iohannes eorum quidem quos fugientes reliquerat causa minus erubescerebat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque uires extolens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumeret, nunquam

nunquam Hierosolymorum mœnia transgrederentur Romani, qui pro Galilæorum uicis tanta mala pertulissent, atq; in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam cœperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autē à Cæsarea Iamnam & Azotū profectus, utranq; subegit: impositisq; illic præsidijs, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se sociare sociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellūq; intestinū exagitabat: quantumq; à Ro. respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset sæua contentio: dumq; discordium pertinacia primo inter domos accēderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia uolentes quisq; conueniens, aperte iam cœta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atq; audacia præstabāt. Primo autem indigenarum singuli prædari cœperunt: deinde ex composito cōferitis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atq; ipsis qui uastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum societate undiq; congregati collegiorum latrocinaliū principes, atq; in agmen conflati Hierosolymis irrumpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipue cunctis existimantibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento ex beneuolentia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners & inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimēta cōsumpsit: hisq; præter bellum etiam seditionem, famemq; cōparauit: alijq; latrones ex agris eò transgressi, ac multo sæuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, sed usq; ad cædes ruebant: non clām, neq; per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palām nobilissimos quosq; adorciendo. Nam primum Antipam regij generis uirum, & adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permisos haberet, comprehensum custodiæ tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, in signem uirum, & Sophā filium Raguelis, regalis similiter utrūq; familiæ, omnesq; præterea, qui præstare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: & uelut capta ciuitate, salutē propriā quisq; curabat. Illi autē clausorum uinculis non fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia uiros diutius custodire. nam & ipsos, & domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad cædes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, communisq; libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus, ut audacia sua tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autē

*Intestina
seditio*

*Primores
occisi*

Ll 3 populum

populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae progredi, ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut impiorum facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos prestitierant: quoniam & dignitate praeditos, uarijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, a quo maximus pontificum, itemque sapientissimus: & qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quae praeter ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque uires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem uera, legis erat abrogatio firmiter, per eos qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararet. Itaque una sacratarum tribuum accita quae Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casuque sors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem pernitens nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornare persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui praestare ceteris uidebantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum aemuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & caedes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelotae putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit mori potius deberem, quam dei domiciliu uidere tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque animae amore teneor, nec pro se nequitiae quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro deo. nam quid opus est uiuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala praesentia nemo prohibet: si quidem

Phanes rusticus pontificatus adeptus est

Oratio Anani pontificis

quidem spoliati patimini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisque prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos fecistis: atque illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis: cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad depredationem noxios iritastis, quia uastatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiebantur, eisque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit, restabat eosdem uidere trucidari. hoc etiam uidimus: uelut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hostia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemi ergo, patiemi, etiam sancta conculcari uidentes? Cumque omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subieceritis, eorum præstantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrânide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uideris, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res, eoque iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ô miseri respectisque uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisque recordatur clades, & ante oculos positæ quæ pertulerit, ad ultionem animos acuet? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. at uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis cõpilauerunt: eosque uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam uero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudei uocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex cõparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperiatur,

legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse comotos. plerique autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & preterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficiū, reputatio scelerum perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisque missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti sunt: quantum pulchrum est, ut etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiam: & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinem ac iuuetutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quam in tanta rerum perturbatione rempub. negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quicque pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem comouentur: ac modo per cuneos modo simul uniuersi prosiliunt: neque obuio cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uero, quod deerat, in utrisque supplebat. nam & ciues, armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi uero nisi uicissent, nullum se non subito Committitur
pugna
ros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate ac pro templo, eminens missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uero aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumque plurimi sauciarentur, multæ cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati uero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparēt, qui à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrupit una cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoque in murum interiorē fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus afferre non placebat, hostibus quoque

quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autem suorū multitudine sex ferè armatorum milia fortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorū ab optimabus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua præsidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim doctus plenus, & uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam dudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti cōsiliū, quàm noctibus peragranti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat: nullumque populi cōsiliū non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquā suspicionem ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium uertebatur. erat enim ex adulationū uarietate suspectior: eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua cōsilia hostes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspicionem proditiōis habebant. submo- uere autem illum non erat facile, neque possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniū succin- ctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causā peti: nihilque du- bitans, & fidem populo se seruaturū iurauit, neque factum eius inimicis ullum, neque cōsiliū proditurum: unaque deponendis rebellibus, & manu & uolūtate operam collaturum. Itaque Ananus eiusque socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam su- spicione suis cum cōsilijs adhibebāt: moxque ab iisdem concordia causa legatus in- tromittitur ad Zelotas. curæ nanque habebant, ne fanum culpa sua pollueretur, ne ue quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non con- trā pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & sæpe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subitu- rum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mitte- re, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret, indixisse autem lu- strationem postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam ui prælio manus confererent. se autem non uidere, quāmdiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quod ipse dei prouidentia tran- sactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil su- spicantes eos subito aggrederetur. Itaque oportere, si quis habendam uitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos au- tem si uicti essent, ueniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeffi sunt redituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam etiam poenitudinem fieri, læsis autem iram in licentia sæuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognat- os, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum ue- ro auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem significabat

*Iohannes Gi/
scalenus confi-
liorum Anan-
ni proditor*

significabat . utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret , crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta

Cap. VI

*Eleazarus
suadet Zelo-
tis ab Idumæ-
is petendum
auxilium*

ERant autem , Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere, & quæ consulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, uterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter cōmunes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentia sibi comparandæ causa Romanos accerseret (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidē quid agerent dubitabant, angustijs temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uero subsidij facultatē, insidiarum sibi celeritate præreptā: priusq; fore ut omnia pateretur, q̃ auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamē Idumæos placuit. scriptaq; breuiter epistola, quod circūuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi aut pro libertate dissidentes, in templo obsideretur: minimumq; temporis salutē sibi promitteret: ac nisi mature subuenirent, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero ciuitatē Romanis ilico subiugandā: pleraq; nuncijs ad rectores Idumæorū referenda mandāt. Ad hoc aut lecti sunt duo uiri strenui, & dicēdi peritissimi, & ad psuadēdū satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum uelocitate præstantes. nam Idumæos confestim parituros certū erat, quod barbarū cupiens & incondita esset natio, semperq; ad motus facilis atq; suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisq; petentiū blanditijs ad bella promptissima: & uelut ad festorū quandā solennitatē, sic ad prælia properās. celeritatem autem nuntij exigebant, atq; istis nihil deerat alacritatis. uterq; autem Ananias uocabatur. Iamq; apud rectores aderāt Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circūcurrere gentem, militiamq; denunciare cœperunt. Itaq; mox & dicto citius multitudo cōuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem propē ad uiginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sosæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemq; uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his congredi, sed uerbis eis ante persuadere cōcordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananū æuo pontificū maximus: Cū multæ, inquit, & uariæ turbę tenuerint ciuitatē, in nulla re sic mirāda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspīrant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante uos metropoli uenire deuiisset. Et si quidem uiderem cōsensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc uero illi quidē, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postq; in uicis & ciuitatibus proximis audaciā exercuere, postremo in sacra ciuitatē clām influxere ut latrones, solūq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate uentris peremptorū spolia consumentes. uestra uero multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos cōsilio metropolis inuitaret, in alienigenas luros auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi for-

Idumæorū uiginti milia cōtra Ananum

tunæ

in iuriā: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma uideantur conspirare: iam dudum quidem reperire nequeo, quid nā fuerit quod uos tam cito cōmouerit. nec enim sine magna causa, fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populū caperetis. quid? Romanos audistis & proditiōē? his enim quidā uestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa uenisse dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale cōmentum. uiros enim natura libertatis amatores, eoq; cū externis hostibus pugnare paratissimos, aliter cōtra nos efferare non poterant, q̃ uastatæ libertatis proditiōe mentita. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia defecimus, cito uenire in gratiam, prius q̃ circa nos omnia uastarentur: namq; iam, ne uolentibus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: morteq; grauiorem afferat turpitudinē, appropinquantē placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel aut bello appetitus, postq; pugna cōmissa est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiore. Sed utrum nos populi principes aiunt clām misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populū cōmuni suffragio? Si quidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditiōis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt. Quemadmodum aut tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere, quando aulorum pœnæ reddendæ sunt: donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabātur. Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat cōcioni: ideoq; manifestior ad uos nuncius fama citius properasset. Quid autē opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturorū, & instantes pœnas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiā si ciuitatem prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditiō. Vos aut oportet, quia semel cum armis adestis, primū (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & unā nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permisere: deniq; nobiles uiros nō incusatos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: deinde non uoce neq; prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nō belli lege ingressis, horum uidere argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatē ululatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insanix prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos comparentur: & locus, toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos cōmitti populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod

quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciā ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissem. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatē: mediocque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicaturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permisere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum indignari neque iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisque partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutū, obseruare uobis itinera licet: tumque demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positos. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem ducum Simon filius Cathiæ, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaque iubeant pro libertate arma proicere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patetam, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos seruaremus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis læsere, tamque uerisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenque potentiae alijs, qui uos tyrānos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namque ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inceperint, summaque proditoris membra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamque foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta

Caput VII

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatū, & duplici bello oppugnari

Oratio Simonis
ducis Idumæorum
ad Hierosolymitanos

pugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescantium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitudinem superabat. Itaq; ibidem prope murum temere tabernaculis positus, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentiq; uiolenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terræ uasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci deum militiæ causa, existimantibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; sociis, etiam sine prælio uicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisq; contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ui armorum custodes inuadere: atq; in ciuitatē impetu facto, palàm portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisq; propter hyemem cōtineretur. quin & si periculum aliquod interuenerit, quiduis subire satius, quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. nō enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interirent. Nanq; iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratis portarum uectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratamq; portam, quæ uersus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisq; dextram ad gladiū quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoq; multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obsessos, quorū gratia uenerant, neq; his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos cōtineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis uisum est: iamq; in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Deniq; his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nōnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est, raptisq; armis ad repugnandum nō sine stupore properabant. Ac primum quidem

Horrenda tempestas

*Idumæi clamant
à zelotis in
urbem intro-
missi*

Mm Zelotas

Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebāt ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupisse sentire. Et maior quidē pars eorum, armis pariter animisq; depositis in questibus erant. pauci uero iu uenum fortiter cōmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autē auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoq; irrita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusq; mulierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisquā in periculū aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autē Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauius afficiebātur: proptereaq; his qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quā repugnantibus infensi. Multos etiam cognationem referentes, utq; cōmune phanum reuererentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiēdi locus, neq; spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis q̄ ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem milia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemq; fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, & in illos pleriq; ferebantur, statimq; cōprehenso obtuncabant: astantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolētiā, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abicerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atq; sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidiij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remq; publicam Iudæorum perisse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatum in mediā ciuitate uiderunt. Erat autem & aliās uir laudabilis atq; iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat peditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autē maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs cōmunes semper utilitates anteponere, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autē breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes bellantesq; subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem deū, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; undiq; in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij flentem.

Ananus
pontifex

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IYDAICO LIBER QVINTVS

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate. Cap. 1

Nano quidem & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorū animalium gregem, irruendo mactabant. Et uulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos aut nobiles & adulescentes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent:

sæuissima tamen ante cædem uerbera sustinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant: extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uinctis alijs locus esset. Tantus autem populum pavor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam quisquam, siue sepelire proprium funus auderet: sed erant occultæ clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemebant. paria namq; his qui lugebantur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exiguum uero nocte sublata terram manibus; corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij uim & cognitionis cauillando imitabatur. Itaq; cum illustrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunatum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri uirum ad se deijciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicium specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodq; ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neque argumentum, neq; ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium sed in carcerem ductus, uite suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usq; ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iusticiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo uero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo uero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolutione sententiam certiorē. Eumq; statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uero, contumeliæ causa uersis gladijs ferien-

Iterū XIIII
nobilium
trucidata

Zacharias ac-
cusatur à ze-
lotis

Zacharias in
templo occi-
sus à zelotis

tes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, ut disiecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarū quidam secretò indicabat uni uerba: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis prodertur, reperisse aut nullū proditiōis indicium. Illos uero qui tutari eā simulant, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verū quia semel in societate intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendū, neq; uires hominibus suggerendas morē patrum destruentibus. Nam & si portas grauer ferrent sibi atq; in oppidū aditū esse præclusum, poenas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananū quidem peremptū, una uero nocte populū totū penē consumptum. Quarū rerum multos quidem suorū poenitere sentirent: eorum aut uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescētū. in oculis enim auxiliatorū pessima facinora cōmittere, illorūq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniā de proditiōe quæ dicta sunt, calumniā fuisse patuisset, nullusq; Romanorū impetus timeret, aduersus ciuitatē uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domū recedere: malorūq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorū nō sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primū eos qui erant in custodijs soluunt, propē ad duo milia populariū: statimq; relicta ciuitate, ad Simonē ueniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: deinde domū ex Hierosolymis abiēre. Euenit aut eorum discessum utrisq; pariter inopinatū uideri. Nam & populus nescius poenitudinis, paululū fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed ijs essent liberati, quorū pudore ac reuerentia criminibus tēperabant. Deniq; nulla iam erat facinorū mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem cōsilijs in rebus singulis utebantur: quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime aut in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant: cū inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutū: unamq; cautionē putarent, nullum optimatū superesse. Itaq; occisus est cū multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populū gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorū, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraita quidē Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sæpe uociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autem prius interminati, quod humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam quā primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressiōe sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro cōtemporibus: qui uero obsequētes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum

crimi

*Zelotarum
crudelitas*

*Gorion
occiditur*

*Niger oc
ciditur*

criminum & mediocrium poena, mors erat. neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum.

Cap. II

ROmani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium dissensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat incitabant, diuinæ prouidentiae dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quam secum quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggrederentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum namque melius quam ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus propriis intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus configere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine praefilio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu praeclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduus recreatos ualentiores ductum iri. Praeterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatem consideret, siue dos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum sed discordiae fuisse uictoriam. Haec Vespasianus: eique dicenti rectores militum consentiebant: moxque apparuit quam utile fuisset eius consilium. Namque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias coaceruabantur innumeri, multique etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire praepoptabant. nam spe sepulturae in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neque intus neque per itinera occisis humum concederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiam naturae iura disturbare pepigissent, suaque in homines iniustitia diuinitatem quoque polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, imminebat supplicium mortis: statimque sepultura indigebat, qui hanc alteri praestitisset: & ut breuiter dicam, nulla tam bona, quam misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque iritabantur noxij, quae miserranda uiderent, a uiuis in mortuos, a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modum autem

Mm 3 exceden

excedente metu,superstitibus mortui adepti requiē beatiores uidebantur:& qui erant in custodijs,comparatione sui cruciatus, insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur, ridebatur etiā diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa contempsissent de uirtute ac uitij statuta maiorū, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoq; flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, fanūq; dei propriæ manus ante uiolassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

De Gadarensium deditione & strage.

Cap. III

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atq; fallacia persuadere quæ uellet) multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas uni potius ascribi quàm omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars cum contrariæ factionis reliquerat, apud quos etiam liuor nō nihil ualebat, graue putantes ut paulo ante pari succumberent. Plus autē metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitant. nec enim facile sperabāt eum, si semel obtinuisset, derici posse: occasionemq; in se habiturū timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisq; bello potius quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiens mancipij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parū agebatur, si quando armis prælium laceflebant. in populum uero uel maxime contentionem susceperunt, & quis maiorem prædam caperet, utrinq; certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur. denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartū uero præterea malum cōmotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimū, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatū, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui uocantur sicarii, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cū Romanorum exercitum otiosum esse uiderent, apud Hierosolymam uero Iudæos dominatione atq; discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudæos ante præuentos atq; dispersos, quàm arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere. eos uero qui in fuga defecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt. ædibusq; deinde compilatis, fructus quoq; iam maturos depopulati in Massada portauerunt. & illi quidem omnes circum castellum uicos, totamq; regionem populabantur, non paruo undiq; perditorum ad eos numero in dies singulos confluente

fluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædæ inuenere licentiam. Singuli uero uicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petissent. uerum præueniebatur ultio, cum mox latrones à prædæ refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non unà cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabatur. nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruari populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis uellent, perisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miscrans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamniarum regionis metropolim ualidissimam, mensis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quam suis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos. si uero fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (namque is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaque iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedente Romano exercitu, Gadarensium populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumque & peditum præsidia contra fugitiuorum excursus. muros enim priusquam id Romani peteret, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autem misso Placido cum duobus equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum cæteris militum copiis Cæsaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicem quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisque partim uolentibus, partim ui armatis, temere contra Placidum eiusque milites profiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudæi, qui uero manus cõseruissent, à peditibus trucidabant, nihil plus audaciæ demonstrantes. cõdensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neque sufficiebant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris similes ruebant ultro in ferrum, & sternebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab

Gadara tradit se Vespasiano

Gadarensium fuga

equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueq; prætercurrēs ea parte, cedentesq; reflectens, unā etiā libratīs sagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. metu uero longe fugiētes auertebat, donec elapsi qui fortiores erant ad murū effugēre. Eius autē custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenseſ suorum causa patiebantur, & si eos recepiſſent, unā cum his se perituros uidebāt. quod etiam contigit. Illis enim compulſis ad murum, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antē præduſis, admoto milite Placidus ad ueſperā uſq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus eſt: ibiq; tunc uulguſ quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. domus uero à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus eſt. Qui uero inde euaserant, totam ſecum illam regionē ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; cōmouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hiericunta ſeceſſerunt. hæc enim etiam tunc eorum ſpem ſalutis fouebat, quod eſſet ualida & poſulosa. Placidus uero equitibus, rebusq; ante proſpere geſtis fretus, eos inſequetur. & uſq; ad Iordanem quidem ſemper quos occupabat, morti dabat. omnem uero ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadū tranſire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; neceſſitas eos ad pugnam compulſit, quod fugæ locum non haberent: prætentiq; ad ripæ longitudinem, tela equitum & incuſus excipiebant. à quibus multi percuſi, in fluuium ceſiderunt. nam qui manibus eorum caſi ſunt, tredecim milia fuerunt. alij cum uim ſuſtinere non poſſent, in Iordanem ſponte deſilierunt. erat autem numerus inſinitus. & præterea capta ſunt circiter duo milia uiroꝝ ac ducenti, cum præda maxima ouium & aſinorum, itemq; camelorum & boum. Iudæis quidem hoc uulnuſ inſlictum quāuis par ſuperioribus, maius tamen ſciſpo uiſum eſt: non ſolum quod eam totam regionem quā fugerant, cædeſ repleuerant, ſed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius nō erat. & Asphaltites quoq; lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta ſunt. Placidus autē ſecunda fortuna uſus, in uicos proximos & municipia contendit. captiſq; Abila & Iuliade, & Beſemoth, omnibuſq; ad lacum Asphaltiten uſq; idoneos ex tranſfugis ubiq; collocat. deinde milite ſcapis impoſito, eos qui in lacum refugerant ſubegit. Et tranſ fluuium quidem tota regio Romanis ceſſit, & ubiq; omnia uſq; ad Machærunta deuicta ſunt.

*Gadarenſium
tredecim mi-
lia occiſa*

De captis oppidiſ quibuſdam, deſcriptioq; ciuitatiſ Hiericuntinæ Cap. IIII

DVm hæc autem agūtur, motuſ circa Galliam nunciatur, & quod Vindex unā cum optimatibus indigenarum à Nerone defeciſſet, de quibus alibi diligentius ſcriptum eſt. Veſpaſianū uero ad impetum belli quæ nunciata ſunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiuſq; imperij pericula proſpicientem: cum ſi partes orientiſ ante pacāſſet, minus Italiæ metuendum exiſtimaret. obſtante autem hyeme, per ſubactos interim uicos atque oppida præſidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ uastaſta fuerant inſtaurabat. Prius tamen comitatuſ militum copijs quas Cæſaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ibiq; per biduum ciuitate compoſita, tertia die uastaſtando, inflammando, omnemq; ſubuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniam procedebat. Et cū ſeſe utraq; tradidiſſet, conſtitutiſ illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, caſtra muro circumdat.

*Lydda & Iam-
nia à Ro. oc-
cupate*

Quintaq;

Quintaq; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. captis autem duobus uicis in mediâ Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quàm decem milia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam rediit: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Hiericunta pertuenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hiericunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: nò pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus. à septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uero usq; ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuljade ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem usq; ad Bacra, quæ Petram disternat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usq; longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uero centum & uiginti, medi usq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberienfis natura contrarij. namq; alter salus ac sterilis est, Tiberienfis uero dulcis & foecundus. æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aeris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. unde euenit, ut palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus aut, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hierico largissimus fons est, rigandisq; aruis uberrimus, iuxta ueterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorū terra bello possederat. Hunc fontē aliquando ferunt nò solum terræ atq; lignorū fructus, sed etiam foeminarū partū obtundere solitum, cunctaq; pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uero mansueuisse, contraq; saluberrimū ac facillimū esse factū ab Helisæo quodā propheta, qui Heliae notus fuerat atq; successerat. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnē illā regionē perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontē, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquā misit. Iuxta deinde ad cælū dexterā tendens, fontiq; inuergēs blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluentia leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: deum uero ut foecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; ubertatem fructuū quàm successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac foecunditatis autor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est, ut si attingit modo terram, lapidior sit, aquis diu perseuerantibus. unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ uero parcius, plurimum. Amplius

*Hiericuntis
fons*

*Ferreus mons
Magnus campus*

*Asphaltites lacus
& Tiberienfis*

*Immutatio
fontis in Hiericunte*

plus tamen quàm cæteri fontes spatium rigat. & septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quàm nominibus uaria: quarum pinguiissime calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, nō multum alio melle deterius: quanquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferox, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. itemq; cyprū & myrobalanū gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generatur quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis læta, & aeris calor: cū hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uiresq; suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigerat, naturamq; contrariam aeri sumit. hyeme uero contepescit, eaq; meritis mitissima efficitur. Tanta est aut cœli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantū indigenæ uestiantur. Distat aut ab Hierosolymis centumquinquaginta stadijs, & ab Iordane stadijs sexaginta: totūq; habet à Hierosolyma spatiū desertum atq; saxosum: ad Iordanē uero & lacum Asphaltiten, licet humiliter, æque tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

Cap. v

Commemoratione aut dignum puto, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim falsus quidem ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus, qui eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi inscios, uinctis post terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam ui spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata resplendet. Multis aut locis uomit nigras bituminis glebas, quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas aut cū lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestū est, ad naues trahunt: & quia lentū est, repletas eas abrumpere nequeūt: sed quasi religata scapha, pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atq; urina soluat. Est aut utile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. longitudo lacus est quingentorū & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usq; Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra uicina est: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Terra Sodomitica

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

Cap. vi

AT Vespasianus Hierosolymorū habitatores concludi undiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobique auxiliariū pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit aut Gerasam. L. Annium, equitatus ei parte multisq; pediti

peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tam montanis locis quàm tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cū transfugere quidem cupientes à Zelotis assuerentur: eos uero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano aut Cæsaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cū per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodū dehonestari imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa republica: quodq; horū captus insidijs, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant pœnas dederint: bellūq; per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesq; suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorū agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recusauī narrare, cōfidens quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summatim singula designauī. Igitur Vespasianus primo quidē in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quàm ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaïam, quod hyems erat, longis nauibus præteruehuntur, interfici Galbam cōtigat, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa uero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu, ex Achaïa ad Syriam nauigat, & mature inde Cæsaream uenit ad patrem. Suspensi autē de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudæorum militiam negligebant. patriæ quoq; metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

*Gerasenorū
mille iuuenes
occisi*

Galba

Otho

Vitellius

*Titus mittitur
ad Galbā*

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe. Cap. VII

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciāq; præstantior. ob quam ex Acrabatena quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occupant. Is aut primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellū cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam & ductor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territoriū Massadæ populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat

Pugna Simonis & zelotarum

metuebat. dominandi enim cupidus magnorumq; appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iamq; ualidis conflatis copijs, montanos uicos diripiebat. Semper autē accedentibus pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam torparchiam, & in maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidē dilatauit speluncas, multas uero paratas inuenit, atq; his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabantur: neq; dubitabatur, quod in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias ueriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His aut Simon occurrit, commissosq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius aut Idumæam subiugare conatus est. Itaq; cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorū autem principes mature ex agris uiginti quinq; ferè milibus pugnacium ciuiū cōgregatis, pluribus aut qui sua seruarent domi relictis, propter licariorum qui Massadæ uersabantur incursus: Simonem in finibus præstolabantur: ubi cōflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neq; uictor neq; uictus abcessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumæi uero domū regressi sunt. Non multo autem post, Simon cū maioribus copijs eorū fines petebat: castrisq; in quodam uico cui nomen est Thecue positus, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora susceperunt custodes, causæ nescij cur uenisset. mox aut de traditione prolocutum, strictis gladijs persequiebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidē hoc modo statim moritur. Idumæis aut uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello cōgrederentur explorare hostium copias. ad hoc aut se ministrū obtulit parato animo Iacobus, unus è rectoribus, cogitans proditionem. Deniq; profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumæorū collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumq; se patriam suam traditurū esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisq; promissis animatus, ubi ad suos redijt, primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiā paulatimq; multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul aut hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturū se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equū primus incendit, & cum socijs corruptionis effugit. pauor aut occupat uniuersam multitudinē, ac priusquam ad manus ueniretur, dum quisq; suam soluti ordine recesserunt. Simon uero præter opinionē sine sanguine Idumæam introiuit: primumq; aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem

autem indigenę ferunt non eius terrę modo ciuitatibus, uerum etiā Aegypti Memphi antiquiorem. deniq; duo milia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoq; parenti Iudęorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamię sedes reliquit: eiusq; posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberally fabricata. Cernitur autē sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamq; memorant ab initio mundi creati nunc usq; durare. Hinc totam Simon peruasit Idumęā, non modo uicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria. nam pręter armatos quadraginta eum milia sequebātur, ut his ne uictui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idumęam. Et quemadmodū post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quā Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris natū esset conterendo calcibus, aut depascendo delebant: perq; terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriolem, prorsus ut ne signum quidem uastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hęc omnia rursum Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello configere pertimuerunt: insidijs uero per itinera collocatis, uxore Simonis rapiunt, eorumq; pręterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo nanq; sperabāt, armis cum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autē non misericordia, sed ira coniugis raptę peruaserat. cumq; ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera faucia quę percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. deniq; olerum sarmentorumq; causa progressos ē porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quod non etiam uesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscissis manibus dimittebat in ciuitatem, unā perterrefaciens inimicos, & populū reuocare cupiens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neq; cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, nō modo populus, sed etiam Zelotę metu perculsi, remisissent ei mulierem. atq; ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

Vxor Simonis à Zelotis capitur

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano

Cap. VIII

NON solum autem per Iudęam erat seditio bellumq; ciuile, uerum etiam per Italiam. In medio nanq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperiū affectante pugnabat: quem Germanicę tunc legiones elegerāt. Habito autem apud Bebricum Gallię cisalpinę pręlio cum Valente & Cæcina Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisq; trucidatis, & aduersę partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dū interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudęę partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticā & Acrabatenam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; præsidijs collocatis, usq; Hierosolymā equitabat. mul-

Mors Galbæ

Mors Othonis

Nn tos uero

tos uero tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Ducum aut unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterum uero quod Capharin dicitur, admoto milite obpugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam ten-
Chebron à Ce dit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irum
reale euersum pens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum uero ipsum exurit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

De Simonis gestis contra Zelotas.

Cap. IX

Omnium scelerum licentia Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit. Persequendas: & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosq; fugere, cum ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operratorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; sæuiore: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autem uirorum & foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calescebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autem uultum, dextras ad cædē promptas habebant: delicatoq; incessu eneruati, subita incursione bellatores fiebant: & de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quicq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis aut fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentiae quàm crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autē fuerat cognata Izatæ regis Adiabenorū. Vnā uero irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. in aula em supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorū metuendus erat, cum pugna plus possent, quàm confidentia, ne de templo nocte subreperent, sedq; pariter occiderent, atq; oppidum conuenerent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deijcerent, Simonem recipere statuerunt

statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missoq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorē sui populi clamor designaret. ubi uero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Iohannes autem cum multitudine Zelo- tarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutē iam desperabat. Templū tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsabāt: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi saucijs referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoq; ictus inpenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uidelicet missilia torquerent: unam ad orientālē angulum, ad septentrionalem alterā, super xystum tertiam, in angulo alio cōtra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorū cōdita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantē post meridiem, quod septimus quisq; dies inciperet, tuba significare: rursusq; uesperī, quod desineret, nūc ferias populo, nūc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autē disposuerunt balistas saxorumq; tormenta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaq; tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum pleriq; mollescerent: amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo

Cap.

X

PER idem tempus Romanos quoq; sæuiora mala circunueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentē multitudinē secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemq; domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorū diuitijs oculis insuetis, & auri argentiq; stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumq; dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolo- re autem saucius cruciatum ferre non poterat, neq; alijs uacare bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquā ad Italiā, præsertim hyemis tempore ipse transfiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe quæstus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeāt imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiore, uel quando referrent erga se beneuolentiæ gratiam? Tanto autē Vespasianum quàm

Nū 2

Vitellium

Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi præstarent. nō enim se minora pertulisse bella, q̃ qui ex Germania uenissent: neq̃ illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populūue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximū enim pacis tutamen esse, ueram in imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiæ uiribus, Titum. ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpuros. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones regumq̃ habeant auxilia: sed etiā totum orientem partemq̃ Europæ extra Vitellij timorem constitutam: atq̃ insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq̃ alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissa præfectura: quæ pars ad imperij principia nō parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quem cōseruatores milites dehonestarēt. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq̃ ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabāt. Illi aut̃ olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaq̃ uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuatæ aut̃ uitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset, diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Aegypti descriptio & Phari

Cap.

XI

*Aegypti
limites*

MVtiano autem cæterisq̃ rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerāt, & ex Mercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: sciens Aegyptū plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionē: eaq̃ si potitus esset, ui quoq̃, si perstaret, Vitellium deiciendum sperabat. nec epim perpeffurū esse populū fame oppressum. Simul etiā duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionē, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq̃ importuosa est: & ab occidente quidē aridam Libyā habet obiectā, à meridie uero limitem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusq̃ inuias Nili fluminis cataractas. itemq̃ ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usq̃ diffusum. Septentrionale uero munimentū habet terram usq̃ ad Syriam, & quod dicitur Aegyptiū pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uero & Syenē, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine aut̃ ad Pelusiū, nauigatio est stadiorū trium milium & sexcentorū. Nilus aut̃ ad Elephantinem oppidum usq̃ nauibus ascēditur. namq̃ ulterius progredi, ut supra diximus, cataractæ non sinunt. Portus aut̃ Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustū habet, saxiq̃ latētibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera uero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta usq̃ stadia nauigantibus igne lucentem, ut quā longissime difficultatē applicandarum nauium præcaueāt. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes

*Portus Alex/
andrinus*

Pharus

muri

muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, a superiore facie meatum, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadiis magnus. in quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quàm quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexandria regebat, indicans militum alacritatem: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiuuentum eius assumeret. Alexander aut, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: utriq; aut libentissime parere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem promissa sibi potestate, oia quæ imperij usus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII

Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; lætitiā pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones uero apud Mœsiā Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulo ante fuerant cōcitæ, iussurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multeq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renunciāns. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna, rebusq; ad cum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quod non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quædam fati ratio, ad eius potestatem circunduxisset rerum omnium principatum. Recordatus aut signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus cum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatq; Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, & rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunāq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater unā cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant. & quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus

Cap. XIII

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quonam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ ageretur curare. Ale-

Nn 3 xandriam

*Cecinna defi-
cit à Vitellio*

*Sabinus occu-
pat Capitoliū*

*Sabinus
occiditur*

xandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittitur
tur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs, qui tamē propter
hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Capadocas & Phrygas ducit exercitum.
Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœ-
siam morabantur (illam enim regebat prouinciā) bellum gerere cum Vitellio pro-
perabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem
Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium consequitur,
quæ confinis Italiæ ciuitas est: ubiq; inspecta hostium ordinatione ac multitudine
prælio quidem congredi non audebat. discessum autem periculosum reputans, de
proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis,
ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani
autem uires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere
commemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq;
se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasia-
num quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero
ne cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum
quod uoluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte
milites pœnitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, edu-
ctisq; gladijs Cæcinnam obtruncare uoluerunt. fecissentq; nisi his aduoluti tribuni
supplicassent. quamobrē cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi pro-
ditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus Antonius conti-
nuo suos mouet, eosq; cū armis in defectores ducit. illi autē instructi ad præliū, pau-
lisper quidem restiterūt. mox autem loco pulsī, Cremonā fugerunt. Primus autem
comitatus equitibus cursus eorum præuertit: & ante ciuitatem circūclusam plerāq;
multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari per-
misit. in quo multi quidē hospites mercatores, multi uero indigenæ periire, totusq;
Vitellij exercitus, uirorum triginta milia & ducenti. quin & Antonius eorum quos
de Mœsia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. solutum autem uinculis
Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianū mittit. qui ad eum intromis-
sus & collaudatus est, & proditoris dedecus in speratis protexit honoribus. Romæ
autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: col-
lectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitoliū. luce uero facta multi nobi-
lium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ.
Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. his autem iratus qui cum Sabino
defecerāt, & nobilium sanguinē pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolio
quam secum adduxerat militū manū. ubi multa ab his itemq; ab illis qui templū te-
nebāt pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod mul-
titudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Ro-
manorum uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uero mul-
titudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. milites
autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu
uenit Antonius, eumq; Vitellij milites excipiunt & trifario commissio intra urbem
prælio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut assolet
in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus. tractus autem per populum,
uarioq; contumeliarū genere dehonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac
dies quinq;

dies quinque potius imperio:quem si uiuere diutius contigisset,ut opinor,eius luxu-
ria minime sufficere potuisset imperium.aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt.Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octobris. Po-
stero aut die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur,& Antonij militibus à cæ-
de repressis (adhuc enim hospitia perscrutando , & Vitellij milites, & ex populo
plurimos qui cum illo senserāt,occidebant,examinationis diligentia iracundia præ-
uenientes)Domitianū productum populo rectorem insinuat,usq; ad patris aduen-
tum. populus aut iam timore liberatus, imperatorē prædicat Vespasianū: simulq;
& illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa læticia celebrabat.

*Occisi quin-
quagies mille*

*Domitianus
populi rector*

Titus mittitur contra Iudæos à patre

Cap. XIII

CVM autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt,
& legati ei ex toto orbe cōgratulantes affuerūt.cumq; maxima post Romam
ciuitas esset,angustior multitudini uidebatur.Firmato autem iam totius orbis impe-
rio, rebusq; populi Ro. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias
intendit animum.Et ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resq;
apud Alexandriā mature componere proponebat.filium uero Titum cum selectis
copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim usq;
progressus,ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantem,inde mi-
litem longis nauibus imponit:Niloq; flumine post Mendesium tractum,Thmuin
usq; uehitur.hinc autem egressus in terram,apud Tanin ciuitatem diuertit.unde se-
cunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea,& Pelusium tertia.Hic aut milite per biduum
recreato,tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus per solitudi-
nes, ad Casij Iouis templum castra posuit. posteroq; die apud Ostracinen, quæ
mansio aquæ inops est,ob quam causam aduectitia utuntur indigenæ. Hinc apud
Rhinocoluram requiescit:& inde progressus in quartam mansionem, Raphiam ue-
nit,quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit:
& postea in Ascalonē,atq; hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream
peruenit:decreto apud se,alias militum copias congregare.

*Titus mitti-
tur in Iudæā*

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SEXTVS

De Triplici seditione apud Hierosolymam

Caput I

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus,emen-
sa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine,Cæsare-
am uenerat.ibi enim exercitum decreuerat ordinare.Illo
autem adhuc apud Alexandriam unà cum patre impe-
rium,quod nuper ei deus permiserat, disponente,conti-
git etiā seditionē,quæ apud Hierosolymam erat,auctā,
trifariā diuidi,& aliā partē in aliā uerti.quod ut in malis
optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ. nam Zelota-
rum quidem in populū dominatio,quæ autor erat exci-

dij ciuitatis, unde cœperit,& per quos creuerit, diligenter superius declaratum est.
hanc autem non errauerit quisquam,dicens seditionem in seditione esse factam.Ac
ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera sæuire solet:sic Eleazarus Si-
monis filius,qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat,uelut indi-

Nn 4 gnari

gnari simulans ob ea quæ dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cadibus quiesceret: re aut uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæque potentia cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiam Iuda Chelciae filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoque interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt. & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacratum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, plerique in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens à uertice, neque sine metu conabatur incursum, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quam Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumque polluebatur cadibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusque socios adorabatur, quasi qui desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoque uincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiã sola manu sine labore prohiberet: desuper uero ex fano iaculantes, machinis deterretet. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscabatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum uel ad aram usque templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscebantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere: Iam enim dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ fanum ciuili bello tumulum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusque socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ patris seditiones adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraque parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidē subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo uero iaculantes, machinis ulciscabatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam

*Templū cadibus
pollutum*

Exclamatio

in fugam uersos, ædes frumenti plenas omniumq; utensilium incendebat: idemq; hoc illo regrediente, Simon infecutus agebat: ueluti consulto pro Romanis omnia corrūperent, quæ ad obsidionē ciuitatis erant præparata, suarumq; uirium neruos abscinderent. Deniq; contigit unā exuri omnia circū templū, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugnæ fieri ciuitatē: concremari aut paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: deniq; fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met cōparauissent. Vndiq; autē insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatē, medius populus uelut aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis uota faciebant: externūq; bellū, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autē metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neq; cōsiliū capiendi tēpus erat, ut uoluntatem mutarent, neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesq; latronum principes, quoscunq; Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: solumq; in occidendis uita dignis cōcordes erant. Et pugnantiū quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentiū questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autē includebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturæ adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi cōtinuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumultum cadauera contulcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sæuebant: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica cōficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset, id q; uiginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directā proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedrā occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusq; in his quicquā poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postq; partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintā legionē iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Hiericunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regum quoq; auxilia plura q; dudum, multiq; Syri auxiliares comitabātur. Suppletum est aut quatuor legionum quātum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. duo nanq; milia de Alexadrino exercitu lecta, tria milia uero ab

uero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertae fortunae sociatus est: idemq; consultor in usus bellicos aetate ac peritia praecipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymae periclitatur

Cap. II

Progradientem uero in hostilem terram Titum, antecedeant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumq; metatores. Deinde rectorum sarcinae atq; armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & praefecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uiro-um ordinibus dilatata. Serulle aut uulgus a tergo cuiusq; legionis, & ante hos sarcinae. Omnium uero nouissimi mercenarii, eorumq; custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quae & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc praesidijs tenebatur. Ibi autem unam moratus uesperam, mane inde proficiscitur: peractaq; dei mansionem, castra ponit in loco quem Iudaei sermone patrio Acanthonaulona uocitant, iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs fere triginta. Hinc sexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quam tuta esset, Iudaeorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquam ad manus ueniretur, metu cederent. audierat enim quod erat uerum, a seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quae ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim Psaphinon declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito profiliunt, quae Muliebres turres uocantur: & per eam quae contra monumentum Helenae porta est egressi, equitatum intercidunt. atq; alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, a fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant. Ille aut ultra quidem minus progredi poterat: a muro enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisq; maceris impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursum, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus aut in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, cum neq; galea neq; thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est: sed tanq; ne cum ferirent, ex industria mitterentur, omnia praeteruolabant. gladio uero semper a lateribus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens, super cadentes agebat equum. Illorum aut clamor erat, propter audaciam Caesaris, ut eum aggrediretur, cohortatio: fugaq; & discessio repentina, quocunq; diuerteret cursum. Huic aut se periculi participes, cum a tergo & a lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuiq; spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusq; circumuentus opprimeretur. Deniq; duorum ex nimis peri-

nimis pettinacibus, alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressionē prima superiores fuerāt, incōsulta spes animos extulit, magnāq; his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes Cap. III

CAesar autem, postq̃ ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septē: ibiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. Labore namq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cæpto ædificio, decima quoq; legio per Hiericunta aderat à Vespasiano præoccupata: ubi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, cōtra ciuitatem ab oriente situs est, altaq; interiacente ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniēs refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requirebāt, quidnam expectarent, quid uē perpeffi, tres muros contra uitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentiā, tanq; spectatores bonorum operum sibiq; utiliū residerēt moenibus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantūmodo fortes sumus: Romanorum aut lucto ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; uallem facto impetu, cum ingenti clamore murū ædificātes Romanos aggrediuntur. Illi aut in opere distributi, armis ob eam causam pleriq; depositis (nec em̃ excursum Iudæos ausuros esse credebant, & si maxime uellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem peturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, confestim alijs recessere: multi aut ad arma properantes, priusq; se in hostes conuerterent, feriebantur. Plures autē Iudæis semper adijciebantur, eorum freti uictoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus uidebantur, quod secunda fortuna uterentur. Romani aut maxime ordinari cōsueti, & cum decore atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. unde tunc quoq; præuenti aggressionē cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetū minus cautos feriebant. Sæper uero excursionē gliscente magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam, & suos à fuga reuocasset: Iudæisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures uero sauciaisset, omnes aut in fugam uertisset, atq; in uallem præcipientes compulisset. Illi autē prono in loco multa mala perpeffi, postquam in aduersam partem euasere, flectunt se iterum, & ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo aut post meridiem, Titus his qui secū erant in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduersus

Titus adiū
uet milites
urbi

Iudæi irruunt
in Romanos

Romani è ca-
stris pulsa

excurrentes

*Iterū Romani
milites pulsi*

excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu prosiliit, ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquā machina percussi, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neq; pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse nō oporteret: sed potius fortunā suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, uerum & belli & orbis terræ dominus esset: neue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens, cum ui obniterentur, occidebat, & per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequabantur. quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoq; impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora castra muniabant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupat: totumq; agmen dispergitur, suspicantium excursus quidem Iudæorum ferri non posse, Titum uero in fugam uersum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse. & tanquam Panico terrore circumdati, alius aliò ferebatur: donec quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel impulsos urgebāt per decliua. Illi aut paulatim recedētes pugnabant. cumq; Romani plus possent, eo quod superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminebat: & legionem quidem ad muri fabricā redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentem obsequio, neq; inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

Fuga Iudeorum

De intestina pugna azymorum diebus

Cap.

IIII.

REmisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Aegyptiis esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohānes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autem postq; intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa tēplum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uero sibimet solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conferrerent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderētur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicunq;

cunq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonē. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, cōtra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uero exercitum iussit totum quod erat usq; muros spatium complanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara uocabatur.

*Titus castra
propius ur/
bi admoet*

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Cap. v

His deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populumq; se esse simulantes, clamore pacē implorabant, foedusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unā etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se ut percurrere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sæpissime ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verū hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos speraret, opus aggredi festinabant. Tito autē suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie namq; prouocatos eos ad pactionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiā tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus apppositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequiebantur. qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauciarēt. nec enim facile erat à muro discurrere, alijs retro uiolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerāt, itemq; metus, in delicto perseverare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia uociferabantur. Milites autem interminatio principū, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit. Iudæi quidē, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrā peccant, & intemperantia manu

Quomodo debellare

Titus carpit
temeritatem
militum

um debellantur: quod omnium est pessimū, præsente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cū hoc uulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinē mouerint, morte uindictent, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egerit, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cū indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. circūfusæ uero legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatum præsens, futuræ compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. namque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multū monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uero, quemadmodum Iudæorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quattriduum coæquato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens tutò traducere, militum ualidissimos à septentrionali tractu in occiduum septemplici ordine contra murū prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, mediisque inter utrosque sagittarijs. Excursibus autem Iudæorum tanto præsidio præclusis, impedimēta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidem Titus cū propè duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrinam quæ appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera uero pars exercitus eam turrinam uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circundatur, duūm stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Elæon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Caput VI

Tres muri
Hierosolymorum

Castellum
David

Acra

Siloa

Ciuitas autem trino muro circundata erat, nisi quæ uallibus inuicem cingebatur. Ex ea namque parte, unius muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tutus erat, castellum à Dauid quondā rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & undique decliuus est. Contra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata ualle ante diuisus. uerū postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & uallem aggeribus repleuerūt, ut templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem casam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoque fanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropæon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, & utrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminentesque his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis

lomonis, aliorumq; interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occiduam templi porticum desinebat. parte autem altera ad occidentem ex eodem loco ductus, per eum qui uocatur Betiso descendens in Essenorum portam: deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus; atq; inde rursus in orientem uersus, quæ stagnum Salomonis est, & usq; ad locum pertinens, quem Ophlan uocant, cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem uero tantummodo tractum ambiens, usq; ad Antoniam ascēdebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat. unde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Psephinam turrim ueniens, contra munimentū Helenæ, quæ Adiabenorū regina fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa ciuxerat, cum esset omnis antè nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra moenia serpebat: templiq; septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus: quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezetha, quod latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protégi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidē ita ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantūmodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut cœperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neq; ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoq; plus habuisset, si eius magnificentia qui ædificium aggressus erat minime fuisset inhibita. Rursus autem idē murus, etiam Iudæorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habebat: totaq; altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminebant turres, uiginti quidem cubitis in latitudinem, uiginti uero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat tem-
plo deterior. post altitudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac coenacula erant, aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latiq; singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spacium trigintatribus stadis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus admirabilior Psephina turris ad septentrionem occidentemq; surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea namq; per septuaginta cubitos ædita, sole orto Arabia prospici poterat, & usq; ad mare, itemq; ad ultima finiu Hebræorum.

*Secundus
murus*

*Tertius mu-
rus ab Agrip-
pa additus*

*Turres mu-
rorū quot*

Psephina

Erat aut octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta duas, quas Hero-
des rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac
firmitate, uniuerfis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi
liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operû excellentiâ proprijs affectibus indul-
gebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri &
amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa perem-

Hippicos ptæ, ihs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, ami-
ci uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem uiginti quinque cubitos in la-
titudine itemq; longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos erant, nusquam
inanes. supra soliditatem uero saxisc; adunatam compaginem puteus uiginti cubi-
tis altus erat imbris excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uiginti
quinque cubitis alta, inq; uaria membra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis,
propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quin-

Phaselus que cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon ap-
pellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem aut cubitos
in pilæ modû facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis æ-
dita porticus erat, instructa brachijs, itemq; propugnaculis septa. In media uero
porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne
quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo aut propugnaculis minisq; erat or-
nata, cum omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie qui-
dem uidebatur assimilis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem pro-
cul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. tunc aut tyrannicum domiciliû ex-

*Turris Ma-
riammes* hibebat Simoni. Tertia uero turris Mariammes (sic enim regina uocabatur) usq;
ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magni-
ficentiora cæterisq; ornatiore diuerforia sustinebat: cû id proprium, sc; dignum
dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchri-
tudinis, quàm quæ uirorum nominibus uocitæ sunt: sicut ille hac munitiones er-
rant, cui foemina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque
cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco
tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus,
in quo erant, excelsio loco fuerat conditus, & ipsius collis uelut quidam uertex alti-
us propè ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres positæ multum sublimi-
tatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgarib;
saxis, aut quæ homines ferre possent, uerû sccto marmore candido, & singu-
lis per uiginti cubitos longis, latisq; decem, ac per quinque altis erant ædificate. quæ
ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa uideretur: sic aut manibus
artificû in faciem angulosq; formata, ut nusq; iunctura cõpaginis appareret. His
aut in septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni

Aula regis præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte supe-
rari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos edito cincta erat. æquæ
lis autem distantiae turribus ornatissimis ambiebatur, ornata uirorum recepta-
culis & cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmo-
rû uarietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubiq; rara uidebantur, & fastigia simul
proceritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam
multitudo, & innumeræ species ædificij, plenaq; omnia suppellectilis, cum pleraq;
in lra

in singulis ex auro essent, atq; argento. ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulū flexæ, colūnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spatia, cū essent utiq; uiridarijs syluisq; uariata. tū prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, & cisternas ubiq; signorum æneorū plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarū circum latices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatū, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut suprā memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autē in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autē conditum erat, ut dixi, supra durissimū collem. Et initio quidem uix templo atq; areæ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod undiq; præceps erat atq; decliuīs. Cū autē rex Salomon, qui etiā templum ædificauerat, muro eius partē ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudū, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accumulāte populo coæquatus collis latior effectus est. Perrupto autē septentrionali quoq; muro, tantū assumpsere spatiū, quantū postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autē muro colle circūdato, spe maius opus extructū est: in quo longa secula cōsumpta sunt, oēsque thesauri sacri, quos toto orbe missa deq; munera repluerant, tā in superiore ambitu, quā in inferiore tēplo edificatis: cuius quod humillimū fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdā uero locis pluribus. nō tamē omnis altitudo fundamentorum uideri poterat, multū uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi coæquarent. Saxa uero quadragenū cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarū copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nuncq; posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseuerantia explicabile uidebatur. Tantis autē fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinis & uicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quodq; ligno rasili erant, apteq; cohærebant, operæpretiū spectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autē per triginta cubitos erant: omnisq; gyros earū, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totum autē sub dio spatium uariabatur, omnium quidem generū lapidibus stratum: quā uero ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legē castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctū transire alienigenas nō debere. Sanctū enim uocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur FANUM à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circundatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autē uiginti quinque cubitorū erat: quoniā in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim autē gradus, spatium erat usq; ad murū trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quinque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ utrinque uidelicet, duæ uero ex oriente. Necesario namq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contra primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad

mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus sceminis, religionis causa uenientibus. occidua uero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento undiq; tectæ erant, itemq; postes ac frontes: una uero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdem etiam latæ. post introitum uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra uero quàm uiginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ uero supra Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumq; magnificentiolem: quoniam crassiori argento atq; auro uestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiiores. Ipsum uero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibusdam humeris, utrinque uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque fores habebat: cœlum enim undiq; conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis per lucebat extrinsecus: auroq; circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perq; nonaginta cubitos tollebatur, cū longa quadraginta cubitos esset, ac uiginti transuersa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humiliter uidebatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas. & ad hæc aulei longitudine pari: hoc est, uelum Babyloniu, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariarum, mirabili opere factū, neq; contemplationis expers colorū permixtione, sed uelut omnium rerū imaginē præferens. cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura: partim quidē coloribus, bysso aut ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq; in eo per scripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & thuribulum. Septem uero lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebant. Duodecim uero panes in mensa positi

Auleum

Candelabrum

Mensa

sa positi, signorum circulum, atq; annū. Thuribulum aut per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat. discernebatur autem si militer uelo ab exteriori, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuolatala, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi, multa erant mēbra peruia, triplici tecto suspensa: & ad utrumque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo uniuersa, cum in solo LX. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis enim aureis grauissimis undiq; tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contendentium oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo similis uidebatur. nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis uerubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum aut saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, ueluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro aut constructa erat, nec unquam eā ferrum tetigerat. Templum aut aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usq; ad cubitum surgens, quæ populū à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, semine fluentes, iteq; leprosos tota ciuitas arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. prædictum aut limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatis causa munere non fungebantur, cū incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur plebeijs: quoniā sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare uero templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciēdo peccarent. Pontifex aut cū ipsis nō tamen semper ascendeat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Calendis: uel si quādo patria festiuitas atq; annua ab omni populo agebat. Et sacrificabat uelamine præcinctus, eoq; tectus femora usq; ad gēitalia: lintheū uero habēs intrinsecus demissum usq; ad pedes, & hyacinthinū desuper indumentū rotundū, ex q̄ fimbriæ pēdebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malacq; granata sustinētes: tintinabulis quidē tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Pectoris aut uestimentū uitæ cingebant, quinque uariatę coloribus: hoc est, auri, purpuræ, coeci, byssi, & hyacinthi: quibus etiā uela templi diximus esse contexta. insdem aut habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidē indumento thoraci similis uidebatur: duabus aut fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera uero parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula

Thuribulū
Sancti
sanctū

Lorica popu-
lum à sacerdo-
tibus discer-
nus in tēplo

Sacerdotes
corūq; uestes

item cognomina erāt scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidē ueste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa uero si quando adyta introibat. solus aut atq; semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate ac tēplo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum Antonia in angulo quidē duarum porticuū sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & undiq; prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiā demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiae latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum & speciem, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum tēplum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinq; descensus habebat, unde custodes cōmeabant. semper namq; in ea Ro. milites residebant: & cum armis appositici custodes, ne quid populus festis diebus noui cōmitteret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellū, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

Caput VII

PVgnacissima autem maximeque dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cū essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sosa Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes aut qui templū occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumq; maiorem usque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usq; ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenæ gentis, ultra Euphratē habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes aut, templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlā, & uallē quæ Cedron appellatur, & alijs quæ interiacebant incensis, medium

mediū bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauior res prius casus pertulit, antequam subuerteretur. qui uero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod seditio ciuitatē, Romani uero seditionē cepere, quæ multo erat moenibus tutior. & res quidē aduersas suis, iusticiā uero recte quis Romanis ascriberet. intelliget aut quod dies cuiq; suggesserit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quā muros aggrediretur explorabat. Hæsitanti aut, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quā ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templū capere posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum lauum sagitta percutitur: cum propius unā cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutē se hortantibus abstinueret, excitat in obsidionē: simulq; suburbana militibus uastare permittit. collectaq; omni materia, iubet aggerem cōstrui. Tripartito aut exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios cōstituebat, & ante eos ballistas, aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostiū in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæcis aut arboribus, momēto suburbana nudata sunt. Collectis aut lignis in aggeres, cū totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant. populū quidē in rapinis ac cædibus cōstitutū fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxijs repetiturū, si Romani superassent. Ioānes aut quamuis in externos socij sui irrumpere properarent, metu tamē Simonis manebat. Verū Simon nō quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murū dispositis, quæ pridē Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horū possessio, propter imperitiā plerisq; non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam cōferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ cōparatæ mirabiles. præcipue uero decimæ legionis ballistæ uehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solū irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modū torquebantur. ictus aut non solū primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi sanē cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxūq; ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. itaq; præsciebant, in quos ueniret, atq; ita

Nicanor pacē
suadens uul-
neratur

Machina bel-
lica muris
admota

Filius uenit
uitabant

uitabant:& hinc eueniebat,ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides.tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant,multosq; simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi,aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni uero eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis aut operibus,plūbo & lino ab aggeribus iacto,fabri quod erat ad murū spatiū metiuntur.nec enim alioqui id fieri poterat,quoniā desuper telis petebantur. Cūq; pares interuallo arietes inuenissent,eos applicant:propiusq; dispositis machinis, Titus,ne ex muro arietes prohiberentur,ex tribus partibus murū pulsari iubet.Sonitu aut circumstrepente ciuitatē,clamor ingens ciuiū sublatus est,itemq; seditiosos pauor inuasit. Et quia periculum cōmune utrisq; uidebatur,cōmuniter iam repugnare cogitabant,uociferantibus inter se discordibus,quia omnia pro cōmoditate hostiū facerent:cū si non perpetuā concordiam sibi deus prębeat,saltem in præsentia cōtra Romanos oporteat cōspirare.Simon aut præcone misso,uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiā dedit:idemq; & Ioānes,licet minus crederet,permisit.Illi aut obliti odiorum,ac discordiarum suarum,in unum corpus coeunt: murūq; amplexi,faces inde quamplurimas iaciebant cōtra machinas Romanorū,contraq; impulsores arietū eosq; sine intermissione telis petebant.audacissimi uero cateruatim profiliētes, machinarum tegmina dissipabant:hisq; appositis irruentes, pericia quidē pauca, plura uero audacia perficiebant.Semper aut aderat adiumento laborantibus ipse Titus:& iuxta utraq; machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis,ignem quidē ferentes prohibebat:iaculantes uero à turribus,reprimebat,nocendi tempus arietibus faciens:& tamen murus ictibus nō cedebat,nisi quod quintæ legionis artes cōmouit angulū turris:murus aut stabat incolumis. nec enim statim cū turri periculū sensit,quæ multo altius eminebat, nullāq; partē muri secū trahere poterat in ruīnam. Cū aut ab excursibus paululum quieuisent,obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitratē,excursu oēs quā turris erat Hippicus,porta latēter:ignemq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorū quoq; munimenta,in Romanos animati procedebant.Horum aut periculo mature,& qui erant propius excitati sunt,& qui procul aberant cōuenire.Romanorum autem disciplina uincebat audaciam Iudæorū:& quos prius offenderant in fugam uersis, alijs qui colligerentur instabant. Grauis aut circum machinas pugna cōmissa est,illis incendere,his incendium prohibere certantibus.incertusq; clamor utrinq; tollebatur,& multi qui in fronte steterant,cecidērunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant,ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cū instrumentis penitus essent,nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq;, præter opinionem sui uiriliter dimicantes.nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equitum ualentissimis comitatus,in hostes irruit:& ipse quidem duodecim repugnatores peremit:metu aut cladis eorum cætera multitudine in fugam uersa,omnes compulsi in ciuitatē, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac aut pugna, unū ex Iudæis uiuum capi contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui uel hoc spectaculo territi concederent. Post eius uero discessum,etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cū noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta percussus,continuo periit:magnumq; & Iudæis luctum,& seditiosis mœrorem reliquit.nam & manu promptus erat,& sapientia nobilis.

Excursus Iu-
deorū in Ro-
manos

Ignis à Iudæis
iniectus ma-
chinis Roma-
norum

Ioannes sagit-
te ictu interi-
mitur

De casu turris & duorum murorum obtentu.

Cap. VIII

NOcte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uero sonitu facto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, eaque re turba in legionibus ac tumultus erat. cumque nemo quid accidisset referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumque diligenter singuli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam castra possiderent. Panicoque terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nuntio coquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt: machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat. cumque neque eueri propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum imperus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudæi Nicon uocabant, quod omnia uinceret, quæuis & antea defessi erant pugna & uigilijs, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod male consularent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatique plurimi recessere. cum autem Romani, quæ primum murum Nicon pertupperat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodijs refugerunt. portis autem Romani qui transierunt patefactis, exercitum receperunt. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius uastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatio: & ultra sagittarum iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem, eiusque socij ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauserant, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem profilientes ex portis, cominus dimicabant: compulsique intra muros in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiâ uincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudæos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ uictoriæ. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque præliorum species aberrat, cum à prima luce incipientia utrisque infomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudæi castra peruaderent. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utrique pugnae parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoque modo gratia emerit apud duces suos. maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoque modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia

Casus unius
turrisPrimus mu-
rus ab ariete
diruptusRoma. potiti
primo muroOppugnatio
secundi muri

Audacia cuiusdam equitis Romani

uinci nō assueuerant, crebræq; militiæ, exercitiatiōesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubiq; præsens. nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauissimū facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmiū. præterea fructus erat, uel cognosci solum principum uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudæorum acie instructa pro moenibus, telisq; utrinque missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unus obuiā tendentis ore percussio, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebat, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus aut nō minus salutis militis, quā uictoriæ cōsulebat: & temerarios impetus desperationē dicens, solam uero esse uirtutē, si quis prudenter & caute sine proprio incōmodo fortiter faceret, in ea re potius, quā periculum non haberet, uiros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

Cap. IX

Dolus cuiusdam Castoris Iudæi

ITaq; à septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam uersutus ac subdolos, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarū. Hi cū pauidi sub loricis aliquandiu quiescissent, concussa turri surgunt. extētisq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uoce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimans belli pœnitere, arietes quidem impulsionē cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid uellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad fœdus uelle descendere: Titus gratulaturū se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere nō potuissent: mirabanturq; simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpetuarebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neq; se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex perfugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentū aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate sagittarum: arietisq; impulsio

pulsionibus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusq; focij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perq; flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisq; inde Iudæis, intro cum lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erant, fabriq; ærarij, uestiumq; mercatus, & ad murum angustæ uiæ transuersæ tendebat. Enimvero si uel statim muri disturbasset maximā partem, uel quæ ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessionem aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

Secundus murus à Rom. captus

De secundo muro bis obtento à Romanis Caput x

DEniq; postquam ingressus est, neq; occidi quenquā permisit eorum qui comprehendebantur, neq; domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, si ne populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidē ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quod cæteram ciuitatē tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiātes, & si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacē uel nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare coeperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernaliis metuentium. crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam uiarumq; scientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbentibus pellebātur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penē qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astās, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsati sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erāt, neq; Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neq; uinci se posse, si ad præliū processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs deus: & neq; Romanorum uim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neq; famem, iamiamq; serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iamdudum inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quicq; uiuere contra Romanos optarent. contrariā uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, dissectis muri partibus obiectu corporū præmunitis: ac per triduum

Titus clementia sua nouit

Romani rursum urbe peluntur

Pp sustinere

*Titus iterum
secundo mu-
ro potitus est*

sustinuere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed ui coacti, rursum quò antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana uero per turre præsidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proluxa Iosephi pro
deditione facienda, & fame obsessorum

Cap. XI

IAm quò tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatium quò consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio comode utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: loca quò suburbana per multum spatium auro argento quò lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. spectantibus enim & uetera plena erant mœnia, & septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullam quò ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. metus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorum quò pulchritudinem conspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populum comiserant, dandam sibi ueniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebant. præualebat etià fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones altissima consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum. nam quò hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraque autem parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnant, uerum etià quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit peritiā. Habebant autem balistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorum, quibus difficiliorē aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens, & perituram esse ciuitatem, unam & obsidioni uehementer instabat: nec poenitudinem Iudæis suadere cessabat: consilium quò factis admiscens, & orationem sæpe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quò & Iosephum allegabat, patria lingua uerba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murum circuiens, simul quò extra teli iactum stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manus quò suas ad hoc usque cohibere. ipsos uero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uiderent muros concidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorum quò uires cognosceret sustinere non posse, his quò seruire non esse nouum, neque inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate

libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel autē subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugū excutientem, malæ mortis cupidū non libertatis amatorem uideri. Debere autē dedignari dominos humiliores, nō quorum in potestate sunt omnia. Nā quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile: imō uero trāsisse ad eos undiq; fortunam, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autē ualidissimam legem, tam feris bestijs quā hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriā, apud quos robur fuerit armorū. Idcirco etiā maiores eorum, quanquam multū & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, cessisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nuncq; perpeSSI fuissent. ipsos uero qua tunc re fretos resistere, cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autē etiam si muros integros habent, excidio pariter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidē consumi populum, cōtinuo uero etiam bellatores interituros: nā etsi Romani deserint, & ab obsidione cessauerint, neq; ciuitatē strictis gladijs iruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte cōtra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam infortuniū superare. His addebat, optimū esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dūq; liceret, salutare cōsiliū sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autē putare, neq; ciuitatem uacuam uiris, neq; desertam habere prouinciam: idcirco uelle imperatorem cū his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutē daturum si ui ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autē murum quoq; tertium captū iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina nō possint, famem pro Romanis pugnaturā. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero cōuictijs, nōnulli etiam iaculis appetebant. Ille autē cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, uociferās, uestrorūq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cū Romanis bellum geritis, quasi quem aliū sic uicerimus. Quando autē non deus omniū conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quantūq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentū, atq; hunc sanctum locū, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autē facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias, qui tunc erat rex Aegyptiorum, idemq; Pharao uocabatur, cū infinita manu descendit, regināq; Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā? Atqui ccc. & xviij. præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absente deo? puras autē manus ad hunc locū tendens, quem uos polluiſtis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiā legit? Nōne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans autē quem uos gentili cæde cruentaſtis locū, ac tremens nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, auroq; & argēto amatissimos deo donauit Hebræos. Dicā translata in Aegyptū maiorū nostrorū domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrānis an regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permisere. Quis nescit Aegyptū repletam omni genere ser-

pentium, omniq; morbo corruptam: Quis terram infructuosam: quis Nili deflectionem, & continuas decem plagas: & ob hoc parentes nostros cum praesidio incruentos, & sine periculo deduci, q's deus sibi sacerdotes ducebat: An nō ab Assyriis raptam nobis sanctā arcam, Palæstina & Dagon simulacrū genuit, & tota gens quæ rapuerat: corruptis uero oculis corporum, ac per ea cū cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctū plationibus expiantes: deus erat qui hæc parētibus administrabat, propterea quod omiſſis armis ac manibus, eius se iudicio permisere. Rex Assyriorum Senachcrib, cum totā ducens Asiam ad hanc urbē castra posuisset, num manibus humanis cecidit: nōne ab armis quiescentes in uotis erant, & angelus dei in una nocte infinitum deleuit exercitū: posteroq; die excitatus Assyrius clxxxv. milia reperit mortuorū, atq; ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat: Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos lxx. populus exulans, non ante libertatem recepit, quā eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumq; auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam, nullū est operæpretiū quod armis parentes nostri fecerint, aut nō sine armis deo permissa potestate impetrauerint. Domi aut manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnātes uero, semper de spe deciderunt. Nam ubi rege Babyloniorū urbē obsidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias rex noster cum eo cōgressus est, tam ipse captus est, q; cum templo ciuitatē uidit excindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, cuiusq; populus uobis erat moderatior. Deniq; Hieremiā uociferantē, inuisos esse eos deo propter delicta quæ in eum cōmiserant, captum iri aut nisi traderent ciuitatē, neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittam, neq; digne possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeā, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestrorū cōmonefacio peccatorū, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta cōmittitis. Idē tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidēte ciuitatē, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cū armis progressi, ipsi quidē in pugna perempti sunt, oppidū uero ab hostibus direptum est sanctūq; per triennium sexq; menses penitus desolatū est. Et quid pluribus opus est: Ipsos Romanos quis cōtra Iudæorum gentes ad militiā prouocauit: nōne indigenarum impietas: Vnde seruire cœpimus: Nōne à seditione maiorū, quādo Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeiū intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit: Deniq; tres menses obsessi, quāq; nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum: quo regnum obtinente, deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidē Antipatri filius, Sositum & Romanū adduxit exercitum. circumdati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorū suorū supplicia penderunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt, Oppugnationi uero sine dubio coheret excidiū. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudiciū deo de omnib. permittere: manusq; tunc humanas cōtemnere, cū à superno ipsi iudice nō recedant. Vos aut quid ex his, quæ legis cōditor bene dixit, egistis: Quid, quod is execratus est, prætermisistis: Quantū aut illos, qui cito periere, impietate superastis: nā occulta dedignātes peccata, hoc ē turta, inuidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq; maleficiorū excogitastis uias. Sanctum

Etum uero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quē Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legē nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hęc in quē fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorem uestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyriū supplicauit, cū magnum illū exercitū deus una nocte prostrauit. Similia uero Assyrijs Romani committunt, ut etiam similem ultionem speretis. Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendiū templi descendit: Romani autē solenne poscunt tributū, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant, Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim ulcisci nouerit cū oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiā uestrā progeniem liberaret, Romanos uero dignos pœna iudicaret, cōfestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illū Sosius ascendit, quo Galilæā Vespasianus excidit, postremo nō nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sosius quicq; passi sunt, & ciuitatē uictoria ceperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit, etiam imperiū adeptus est. Nam Tito quidē etiam fontes nunc uberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentū scitis & Siloam & oēs extra ciuitatē fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; aqua mercaretur. nunc autē ita hostibus nostris largi sunt, ut nō modo ipsis & iumentis eorū, sed etiā hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculū factū est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captā ciuitatē incendit & templū: quamuis ut opinor nihil tunc illi tantū, quantum uos impie nunc, cōmisissent. Itaq; sanctis relictis, deū fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem uir domū flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deū uero malis uestris inherere arbitramini, qui etiā occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur. Quid autē apud uos tacetur? quid celatur? quid nō etiam inimicis planū factum est? Iniquitates enim uestre uelut in promptu neminē latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitia, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas cōfessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat uos patriæ iam dirutæ, cōuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidū, quale templū, quàm multarū gentium munera. Quis in hęc flāmas adducit? quis hęc iam nō esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? ô duri & lapidibus stupidiore. Si hęc nō ueris luminibus cernitis, saltē familiarum uestrarum miseremini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulo post aut bellū aut fames absumpserit. Scio quia unā cū his periclitabitur mihi mater & cōiunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquam hęc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedem salutis uestre sanguinē meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hęc Iosepho uociferante cū lachrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt, neq; tu tam sibi mutationē fore iudicauerunt. Populus uero ad profugiendū cōmotus est.

& alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo pretio uenundatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. quum uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus enim plerumque per agros, quod uellet quisque pergere, dimittebat: idque magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruirebant. Ioannes autem & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quam Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditiorebus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi transfugere uoluisset, propter patrimonium quisque occidebatur. Cum fame autem crescebat desperatio seditiosorum, & in dies singulos utrumque malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabant: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quae solidis uiribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim famem morituros occidere. multi uero clam uniuersa bona sua uno frumenti modio, qui ditiores essent, itaque pauperes ordeï permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectum triticum comedebant, panem alij conficiebant, ut necessitas metusque monuisset. Et mensa quidem nusquam apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem erat uictus, dignumque lachrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Denique uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimum, matres cibum infatibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitae guttas auferret. Edentes uero talia non latebant, sed ubique aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimque ruptis foribus irruebant, uictumque iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabant autem senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quae haberent in manibus occultantes: nullaque miseratio uel cagni erat capitis, uel infantiae: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodque rapturi fuerant deuorasset, tantumque laesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium uias, nunc uirgis acutis podices transfigendo. horrendaque etiam auditu quis patiebatur: in unius panis confessionem, & ut unum pugnum farinae abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autem dementiam suam, sexque sibi dierum comessatum praeparantes, hisque occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumque gratia colligendarum nocte crepsissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quae attulissent eripiebant: multumque supplicantibus, & horribile dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi concederent eorum, quae cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabat: gratumque uidebatur, si spoliati non perirent. Haec quidem humiliores a satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerumque delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent

luisent. Si uero quem Simon expilasset, cum ad Ioannē remittebat: & quem Ioannes expoliasset, eū Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinē popularium, miserorūq; cadauera partiebantur. Et dominādī quidē causa erat in utroq; dissensio, scelerū uero cōcordia. Nam qui ex alienis malis partē alteri, sibi totū uenidicans, nō dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui nō accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singillatim quidem iniquitates eorū explanare non potero: ut aut breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unq; talia perpeſsam puto, neq; ullam nationem post hominū memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiā genti Hebræorū maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamē, quod erant, & seruōs se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatē ipsi euertere, & Romanos inuitos hāc tristē admittere uictoriam coegere: tardiusq; uenientem in templum ignem penē traxere. Deniq; cū hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neq; doluere, neq; illachrymauerē: sed apud Romanos qui hāc paterentur inuenti sunt. Verum hāc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis. Cap. XII

Tito aut aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte uero equitatus missa, iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clām enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nō patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores aut faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaq; uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiā plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutū erat, tantamq; asseruare multitudinem custodū uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanq; similia passuros, nisi se dedidissent. Milites aut diuersis modis suffigebāt, ira & odio & ludibrii causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, & corporibus crucēs. Seditiosis uero tantū defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquā multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murū tractis, & si qui erant populariū prouiores ad pacē, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui cōprehenſi tenebant, eos supplices nō captiuos esse dicebāt. Ea res multos perfugere cupientiū, donec uerū cognosceretur inhibuit. Fuerunt aut qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerū supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse dicebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eosq; ad Iohannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, neue se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circūeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus.

*Manus abscidi
se multis captiuorum*

Pp 4. Ad hāc

Conuicia Iu-
dæorum in Ti-
tū & milites

Struthium

Stagnum
Amygdalon

Aggeres
succensi

Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre: multa uero mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundūq; deo templū hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adfore: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam nomen habebant, pleriq; tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regū qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit aut ille quoq; in senecta ætate, nullum ante mortem beatū dici oportere. Cæterū filius eius adhuc eo uigente præsens se mirari aiebat, quidnā esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturaq; promptissimus, tantusq; uiribus, ut multū peccaret audacia. Cū uero Titus ad hoc subrisisset, laborēq; cōmunem esse dixisset, sicut erat Antiochus cū Macedonibus in murū impetum fecit. & ipse quidē pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudæorū, sagittis eos appetens: adolescentes aut omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremū multi faucij recessere: hoc reputantes, quod etiā uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cū totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidē qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, cōtra mediū stagnū, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septētrionali parte opus erexerat, ubi stagnū est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc aut quintadecima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monimentū. Iam uero ad motis aggeribus, Ioannes sub fossa intus terra usq; ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cuniculū sudibus, opera suspendit: illataq; sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit: succensis aut fulcimentis, fossa repente subsedit, cumq; magno sonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidē cum puluere fumus ex alto excitatus est, cū ignem ruina concluderet. per csa uero materia qua premebatur, flamma iam clarior apparbat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: molitionem uero Iudæorum ægre ferebant: iamq; se uicisse credentiū & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignē minus utile uidebatur, etiā si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post, alios etiā aggeres Simon cū socijs aggredit. illa enim parte Romani ad motis arietibus concutere murū cœperant. Tephthæus aut quidā ex Garfi ortus, ciuitate Galilææ, & Megassarum ex regalibus famulis Mariammes, cūq; his Adiabenus quidam, filius Nabatæi, nomē habēs ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatē apparuere, neq; magis horrendi. nam uelut in amicos, non in agmen hostiū excurrerent, nihil cunctati sunt aut substitere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti aut missilibus, & gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt, q̃ ignis instrumenta corripere.

Sublata

Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusq; cum his conferebant, qui flammâs extinguere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cū eorum tegmina cremarentur: Iudæi uero etiā per flammâs eos retinere certabant. & quamuis feruens naçti essent ferrum, tamē arietes nō amiserunt. Hinc autē flamma transijt in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendiū. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniā seruire posse opera desperabāt, in castra discedunt. Iudæi uero magis instabant, cū semper eorū numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria, progressi autē usq; ad munimenta castrorum prælio cū eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per uices succedentiū armatorū, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter: eorūq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinē prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentē. nam quoscunq; obuios habuissent, cū his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; hi actis magis quàm fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quàm quod male tractarentur, cedebant. Iā uero Titus aderat ab Antonia, quò secesserat, locū alijs aggeribus prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarent, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorū paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uero acie, puluis quidē lumina, clamor uero aures exuperabat, neq; aut amicum quisquam inter noscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiā Romanos pudor armorū & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugnæ momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autē aggeribus Romani moerore tenebantur, quod tam longum laborē una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extractio ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo. Cap. XIII

Titus autē cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudæos cū exercitus parte dimicasse, uniuerſi uero militis impetum tolerare nō posse, uerū sagittis esse obruendos. Prudentiores autē rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantūmodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neq; cum hoste manu configere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quæ sæuior est cupiditas. Ipsi autē Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebatur: & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorūque difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas

uias

uias excogitaturos Iudæos, tam necessitate quàm locorum scientia. Si quid alitem clàm esset illatum, diutius obsidionē trahendam, uerendumq̃, ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidē effici posse, sed celeritatem ante gloriā duci debere tamen si celeritate uti uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatē. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos. aliter enim se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neq̃ paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne deo quidē facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumq̃ partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq̃ chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Cæsar ipse dñjudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Elæon montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq̃ ad saxum quod Peristeronos uocatur, eiq̃ proximum collē, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad uicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentū ab oriente clausum castris suis coniunxit, unde cœperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide careret. Muro autem circūclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primā quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertiā uero obtigit legionū ducibus. Somnos aut uigiles inter se sortiebantur, totaq̃ nocte per castellorum spatia circuibant.

*Urbs circum/
datur muro*

*Ambitus mu/
ri. Castella*

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructio Cap. XIII

Iudæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: aut etaq̃ iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq̃ infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorū, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neq̃ poterant præ labore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Deniq̃ super eos quos sepelierāt, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, & uiui properabant: neq̃ luctus in illis calamitatibus, neq̃ fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autē oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plenaq̃ mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisq̃ gladiorum mucrones probabant: nonnullosq̃ iacentium adhuc spirantes

rantes, ferro experiendi causa transuerberabāt. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero eflantium quisq; in morte templum obrutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri, cum foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficebant, in ualles eos ex muro præcipitabāt. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altamq; sanie tabefactis corporibus defluentē, ingemuit: & extentis manib. deū testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos moror, famesq; tangebāt) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam, de Syria proximisq; prouincijs. multi autem iuxta murum stātes, magnamq; alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas syluas, opera prima consumpserant. à nonagesimo uero stadio milites alias congeriebant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atq; opus urgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis poenitudo planē perierat: & animis ac corporib. separati, utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebāt, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

Iterū extruuntur aggeres

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam

Cap. xv

DEniq; Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, extruciatū peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Iohannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postq; obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq; alios esse dicebat, qui pro se consiliū dederat, uelut hoc simplicitate sua: sisset: productumq; eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filijs suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quàm filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperisset, gratiam postulantem, ut augetet eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuarent, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariore necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant: missoq; præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæstionem perimebāt. Ista uidens quidam Iudas filius Iudæ, unus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditā custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis aut sui prouidentia, conuocatis decem fidiis contubernaliis: quousq; tandem, inquit, hæc mala

Matthias à Simonē occiditur

Ananias pontifex occiditur

Iosephi pater

*Iosephus lapi
de uulneratus*

*Mater Io/
sephi*

hæc mala sustinebimus: quàmue salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus sunt. Simon autè bene quoq; meritis infidelis est: metusq; etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatē. Nihil aut graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, pœnas citius pendet. His ubi decem assensi sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occupat: Romanisq; eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimq; attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinē morror tenuit, uere perisse credentem, cuius fidutia profugere cogitabāt. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex lorapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas hunc, inquit, fœcunditatis recepissem fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neq; latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post uulneris pœnas daturus. populum autem rursum ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profiliebant: alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sæuior ea quàm intus pertulerant fortuna consequebatur: & fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebāt ad exitium satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde uacuata replentes corpora disrumpebātur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimq; cibum desueto corpori obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è fimo uentris aurcos colligens. Transglutientes autem (ut supra diximus) eos ueniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. deniq; duodecim atticis comparabant, quod antea uiginti quinq; ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo sæuiorem contigisse Iudæis: una deniq; nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum multoq; plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliariis ducibus, itemq; militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hæc tangebat inuidia) utrisq; iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoq; facta: Arabes autem

autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis ascriberet. hac enim quosdam suorum milites infamia participare. & his quidē mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atq; ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, sæuisq; hominibus lucrādi amor innatus est: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hæc aliās, & modum habent, & metu subiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cum pœna interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, & ex uisceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex urbe cadaueribus & fame Ca. XVI

Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: Multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atq; ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs seruabant, tutum erat effudisse. nanq; in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabāt. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios uenire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatē, aut diluuiο perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. deniq; cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quæ sibi credita fuerat centum & quindecim milia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido projicere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium uenisse talento. post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse cōpulsos, ut cloacas rimarentur, boumq; uetrem fimum alimentum haberent. stercusq; collectum, quod ne uisui quidē tolerabile fucrat, ci-
bus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem pœnitebat, sed patiebantur usq; ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

Donaria tem-
pli à Iohanne
ne rapta

Stercore bo-
uisci coacti

Qq Flauij

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER SEPTIMVS

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murū Ca. 1

Lades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populū fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & uisū horrenda erat, odoremq; pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantiū moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neq; miserabantur, neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliā mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteris ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcis undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, cōtinere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia nanq; insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæretet ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. nanq; hi, nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autē, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris uero offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani q̄ ciues in ea degentes afficiebātur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiā pugnatoribus nihilo segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uero conflictus audacia repugnantiū superaretur: & præcipue, quod cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, uirorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinē quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabāt. Ioannis autē factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disiceretur murus cauebat, & antequā arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidē eorū uidebatur consiliū, paulatim & p̄ interualla, & constanter, non sine metu prosilientiū, neq; Iudæorū more, ut breuiter dicam, deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omniū simul impetus: & ut non sine offensione recederent. Languidiore uero progressi q̄ solebant, etiā Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidē atq; armis ita undiq; aggeres sepsere

sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne quis loco anteq̃ occumberet moueretur. nam præter omniũ rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut caliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebāt in prosilientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostiũ & densitate perterriti, alij *Tentata expugnatio* confixi hastis retrocedebant: & ad extremũ alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autē inde digressis, Romani machinas admouere: quibus ab Antonia saxis atq; igni ferroq; peterentur, & quodcunq; hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multũ moribus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi aut Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus & uectibus suffodiebant. Itaq; saxis quatuor obstinato labore concussis, quietē utriq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verũ præter spem utrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mororem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia cõfidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā ex celeri subuersione natā, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Veruntamen priore facilius oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiorē murum qui recens erat, citoq; destrui posset arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uero spe atq; oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atq; promissis sæpe quidem periculorũ nasci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum nō afferunt, aperte & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauia reprehensionem parit. exhortatione aut opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quencq; gerere dignum est. Itaq; difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod aut uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cū difficillimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos cū eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello aut uincere consuetum est, à Iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio. namq; offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum aut clades, fauore dei uestrisq; uirtutibus crescūt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud q̃ in illos ira dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non con-

nenit. Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ marisque uictores, quibus etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere uictoriam nobis plenissimā repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus improcor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uiro-
rum fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesque se bonos ac propitios herōas, uidendos offerunt posteris suis? Quas uero morbus corporis tabesque consumpsit, & si maxime probis ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altaque obliuio suscipit, corporis simul & uitæ ac memoriæ sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministeriū, cui non uideatur ignauū negare usui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, persecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: uestraque obstinatio breui animos hostium frāget: ac fortasse nobis, si eam tantum coeperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidē nunc equalibus præsit: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tīto, cætera quidē multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis cum ante uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militē esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quædā heroica in macro corpore, atque angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset: dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atque opto quidem, ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum læua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebātur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecede-
bat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undique infinitis appeterent, atque ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quæ summa muri prehenderet, hostesque in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresque ascendisse rati, non steterunt. Qua in re fortunam quis, ueluti uirtutibus

*Sabinus murum
conscendit*

uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit: Siqui-
dem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensiōe lapidis cū maximo crepitu pronus
decidit. Vnde factū est, ut Iudæi reuersi, ubi solum & iacentē uidere, ex omni eum
parte iaculis peterent. Ille uero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidē ulci-
scebatur hostes, multosq; ad se appropinquantēs sauciauit: uulnerū autē multitudi-
ne remisit dexteram: & ad extremū priusq; redderet animā sagittis est obrutus, uir
dignus, p fortitudine qui meliori fortuna uteretur, p mēsurā uero cœpti facinoris cē-
cidit. Cæteri autē tres penē iā summa tenentes, obriti lapidibus perierūt, & octo sau-
ciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Sabinus stre-
nitur

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur

Cap.

II

BIduo autem post, uiginti de numero excubantium per aggeres militum cōgre-
gati, signiferum ordinis sui, & duos quosdā ex ala equitum, & tubicinē unum
ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam otiose procedunt. occisis
autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signū da-
ri præcipiunt: quo cæteri quidem uigiles subito exuscitantur, & fugiunt priusquam
multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imagi-
nem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæ-
sar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum
caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent,
ipsi quoq; per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduersum Romanorum agge-
res aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quàm Simo-
nis, arcebant eos summa uī atq; alacritate repugnandi. siquidem excidij finem pu-
tabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principiū fuit.
Ad ipsum autem adytum ualidissima pugna committitur: his quidem templum
ui occupare certantibus, Iudæis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ
quidē ac hastæ utriusq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq; con-
flictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis uiris & propter an-
gustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors
esset utrinq; , armaq; simul & cadauera iacentium conculcata frangerent prælian-
tes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhor-
tatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugæ aut persecutioni locus e-
rat: sed propinquæ mutationes cōfligentium, & inclinationes permixtæ fiebant ex-
ercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriēdi necessitatem ha-
bebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in fron-
tem urgebant, nullumq; inter dimicantes bello uacuū interuallū reliquerant. Cum
autem Iudæorum animi Romanorū peritiam uincerent, iamq; omnino tota acies
pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam usq; dici pugnabant) hi quidem
simul omnes excidij periculum pro nutrimento uirtutis habebāt: Romani uero ex-
ercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium niteba-
tur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

Vincuntur
Romani

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine

Cap.

III

Iulianus uero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello &
larmorum peritia & uiribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse
cognoui, ubi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit (propter Titum
autem apud Antoniam stabat) subito prosiliit, iamq; Iudæos uincētes solus ad in-

Fortitudo
Iuliani

Qq 3 teriorem

Casus Iuliani teriorem usque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo, neque uim eius neque audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruēs, quos alios aliō disciebat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequerentur, quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namque habēs, creberrimis atque acutis clauis, ut cæteri solēt milites, fixos, dum strato faxeis crustis solo curreret, labitur: magnoque cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentium: Iudæi uero multis simul gladijs & hastis undique feriebant. Ille autē multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namque diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impendebat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsare, uerum apud hostes quoque relicta. Iudæi uero etiam mortui raptō corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidē & Gypthæus, ex agmine Ioānis: ex parte uero Simonis, Malachias, & Mettonis filius Iudas, & Sofæ filius Iacobus, dux Idumæorum: Zelotæ uero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Fortes Iudeorum

Iosephi oratio pro deditione Iudæorum & profugium eorum

Cap. IIII

Fundamenta Antonie diruuntur

Iosephus rursus hortatur deditionem

Titus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere, faciliemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namque audierat eo die qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinā obseruationem quæ entelechismos uocatur uirorum penuria defuisse, eaque re populū nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi sauius amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dum modo non unā secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, neue in deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudæos quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus, unde exaudiri posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autē eos quo patriæ parceret precabatur, ignemque depellerent iam templo contiguū, deoque uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autē conuijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nuncque sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione: sanè uero, inquit Iosephus, eam puram deo conseruasti, inuiolataque sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquid impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium eum hostem putabis: deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurū. Et Romanis peccata imputas: qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat, ac defleat

ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuam corrigant: tu uero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoq; in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiam poenitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est. Iechonias rex Iudæorum: qui quondam Babylonis bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudæorum commemoratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar, & si periculum præsto sit: ego autem ueniam quoq; tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit autor, & unde consilium. absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & responsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planè, deus ipse cum Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem eiusq; socij magis contra Romanos iritabantur, illum quoq; capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: alterius uero Matthiæ unus, qui post interitum patris aufugerat, quæ Simon Gioræ cum tribus filijs, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecere: eosq; imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuiq; peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. his aut in ciuitate non uisis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos deterreret. Et paulisper quidē hæc caliditas eorum sicut antea ualuit, timor aut profugere cupientes inhibuit. Rursus aut postquā eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriamq; seruarēt. si hoc displiceret, saltem de fano exirent, templumq; sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum fanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cū armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus infliciebāt: & ad

*Multi Iudeorū
profugiebant
ad Romanos*

hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudæos indignationem oporteret exercere si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atq; adoraret: latronesq; optaret, antequam intolerandum malum cōtingeret, perire. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioānem eiusq; socios increpabat, dicens: Nonne uos o sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Nonne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis o nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis unquā hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor & exercitum meum, & Iudæos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod non ego uos uiolare hæc compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit, neq; accedet ad sancta quispiam Romanorum, neq; quicquam in eorum cotumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum Cap. ▼

*Iterum Ro. in
uadū hostem*

*Titus specta-
tor pugne*

HAcc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non benivolentia, sed timiditate, hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autē, qui neq; seipsum miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militē, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autē de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiā chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autē ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici cum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsentē militum certamini facturum esse dixerunt, quā si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri cateruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenq; sine discretionē feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos prosilientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti, tam impetus, quā recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientē exciperet. Deniq; plures à suis quā ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iam pugna discernetur & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterentur. Neutri uero cedebant, neque labore

labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant: illumque diem sibi quisque promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusque periculum, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerumque pugnatum est, sed cito & breui momento praelia mutabatur. neutra enim pars prolixum fugæ spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: *Anceps pugna* eratque ueluti quoddam belli theatrum. nec enim uel Titum uel alios, qui una erant quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Postremo nona hora noctis coepto praelio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent, uerum mediam in ancipiti praelio uictoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum uero partis quidem Simonis, Iudas Mertoris filius, & Simon Iosæ: Idumæique Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sosæ: de Ioannis autem socijs Gypthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antoniae fundamentis, latam uiam usque ad templum fecit. admotaque muro legiones, mox aggeres inchoabant: unum contra interioris templi angulum, qui ad septentrionem orientemque spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum unum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miseris proficiebat, cum materias à centesimo usque stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cum id crebro fieret, Cæsar existimans, quod erat uerum, negligentia suorum magis quam Iudæorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiã reuocare statuit: unoque milite qui equum perdidit morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresque erigebant. Altera uero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Elæon montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curadi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uiolenter ambitum conatis. Conflato autem uehementi praelio, & alia multa ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi uero immoderato impetu & effrenatis animis uterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam uersis, atque in uallem coactis equo *Pedanius* in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem

petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undiq; septum, talo comprehensum. tantū se inclinauit equo currente, tantamq; dexteræ uim itemq; cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito ipse templi oppugnationē curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs male tractati, tumescēte paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne ulterius procederet, abscindebant. *Porticus incensa* Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antonia iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflāmauerunt: & usq; ad quartumdecimū cubitum igne progressi, Iudæi similiter culmen abijciunt: neq; omnino recedentes ab operibus, & Antonia cōtinentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, uir & corpore breuis, & uultu despicabilis, tamq; genere quàm rebus alijs uilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimū haberent ad singulare præliū prouocauit. At qui contra steteret, multi quidem dedignabantur: erant aut̃ inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere conflagrare. nam qui de salute desperassent, eos neq; cautos impetus habere neq; deum uereri: & cum his in discrimen uenire, quos neq; uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudæus eorum timidi-
Pudens cadit tati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte prosiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua scutum, dextraq; cruentum gladium corruscabat: armisq; cum fremitu cōcussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec cum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, & Iudæorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem quàm uelox ultio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam Cap. VI

Romani flammis exusti **S**editiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positos repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bitumine repleuere. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidē temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positos scalis nitebantur. qui uero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq; undiq; subito flamma, Romanos & qui

& qui extra periculū steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidū, alij uero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flāmam anteuertebant. statim uero & alios fugientes ignis cōprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem uero licet morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim & ante alios prosiliens, & comites suos q̄ possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiusq; uoces & affectiones quisq;, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. obsessi autem à Iudæis, cum diu sauci restitissent, postremo uniuerſi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabātur. frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio, ut ab utrisq; partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorū autē quos ignis obsederat, Artorius quidā, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone & cōtubernali suo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autē ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, conſtratoq; lapidibus solo allisus, cōtinuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterū tamen cautioreſ effecit, & aduersus Iudæorum insidias tuuit, quibus plerunq; loca moresq; hominū nescientes lædebantur. Exusta est uero porticus ad turrē usq; Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent ædificauerat. reliquū uero Iudæi, postq; consumpti fuerant qui ascenderant, absiderūt. Postero autem die Romani quoq; porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad orientalem usq; totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem ædificata: unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum

Caput VII

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebāt. Per singulas namq; domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuiſſent, bellum illico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uiaticum. Fides autem penuriæ nec moriētibus habebatur: sed etiā quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes, ueluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanq; ebrii ferebantur, easdemq; domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabāt: omniaq; dentibus necessitas subigebat & ea colligentes quæ nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriaque scuris detracta mandebant. Quinctiam fœni ueteris laceramenta uictui habebantur

habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabāt. Et quid opus est famis improbitatē ex rebus anima carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neq; apud Gręcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaq; libenter hęc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posterī æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patrię referrem gratiam, patcius ea differens, quorum fata perpessa est.

De muliere quę per famem filium coxerat

Cap.

VIII

Mulier quędam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de uico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hierosolymam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidē bona tyranni diripuerant, quę ex transiordanis locis in oppidum comportauerat. reliquias uero conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaq; sæpiissime raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra se uehementius iritabat: cum neq; iratus, neq; miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepererat. plus uero quàm fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsus, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptosq; filio, quem lactentem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiam si uiueris seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uero seditiosi sæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanę uitę fabula, quę sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit. ad opertum uero reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uero bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autē cōfestim horror cepit atq; dementia, uisusq; ipso dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meū. comedite: nā & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores aut matre misericordiores. Quod si uos pietatē colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidē comedi, reliquū eius me manebit. Post hoc illi quidē tremantes exierunt, ad hoc solū timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autē repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanq; hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autē quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interiscent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miserabantur, multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quę commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famem optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patrię operturum: neq; relicturum in orbe terrę, ut sol inspicat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hęc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat.

mabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi.

Caput IX

O Ctauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus antè sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autè portæ alijs fundamēta suffodiebant: multūq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ sustinebantur. tamq; diu mansere, donec instrumentorum & uectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi uero præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes precipitabant, accedentes alios subsidio trucidabāt. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autè scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deieciabant. Vnde Romanorum quoq; non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimæ fore turpitudini ducentes. postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui unà ascenderant interficiunt, cæteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditio forum autem, qui prioribus prælijs etiam tūc fortiter pugnauerūt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alieno templo cum damno & nece militū parcere, ignem portis subiici iussit. Inter hæc autem ad eum profugi ueniūt, Ananus ex Ammaus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco sperantes ueniā, quod Iudæos uictores reliquerant. Titus autem, cum hāc eorum in Iudæos crudelitātē audiuit, utrunq; obruncare decreuit. dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deferentes. ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed nō eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam uero portis milites ignem admouerant, liquefactoq; argēto cito lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis uero ignem circum se uidentibus, corpora simul animæq; ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uero aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undiq; inflammari porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant procures, Tiberio Alexādro totius militiæ præfecto, & Sexto Creali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cū quibus erat etiam Æternius Fronto magister duarum Alexādrinarum legionum, & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquā enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manēte quò omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, cōseruandum esse suadebāt: si uero id pugna

R r obtinuis

obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri coëgere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neq; se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore iniperi, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: iussisq; militibus requiescere, itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor itemq; timor ab impetu cōtinuit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora dici procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter excepere: septiq; scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uincerentur. Cæsar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uero eius non sustinere Iudæi: sed primis interfectis, pleriq; fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant, cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi ui coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumq; oppugnare. Sed id planè dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat cōcrematum. A domesticis autem causam principiumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuissent, Romanos rursus aggrediūtur, custodumq; templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hicq; Iudæis in fugam uersis, usq; ad templum accesserunt.

Templū
succenditur

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito.

Caput x.

Hic itaq; tunc militum quidam, nō expectato cuiusquam edicto, neq; tantum facinus ueritus, sed diuino quodā motus impetu, à contubernali suo sustollit: & ex ardēte materia raptum ignem in fenestram inferit auream, unde ad membra circum templum ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniēdum properabāt: neq; iam uitæ parcendū rati, neq; uiribus temperandū, amisso eo cuius gratia cautissimi uidebātur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (nanq; casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit: templumq; curriculo petit, prohibiturus incendiū: omnesq; post eum duces, & hos agmina perterrita sequebātur. Clamor aut ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine cōcitato. Cæsar aut uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignē iubebat extinguui. Sed neq; uox eius audiebāt, quod aures eorū maior clamor obstrueret, nutumq; dexterae nō attendebāt, cū alios bellū, alios ira distraheret. Introcurrentiū uero agminū impetū, nō præcepta neq; interminationes cōtinebant: sed quò furor eos duceret, sequebāt. Ad ipsos aut introitus cōfert, multi quidē sese inuicē conculcabāt: multi uero ardētibus adhuc & fumantibus porticuū incidētes ruinis, eadē q; uicti patiebāt. Cum uero ad templū accessissent, edicta qdē Cæsar nō audire simulātes, præcedentē quisq; ut ignem immitteret hortabāt: seditiosis aut iam subueniēdi quidē spes nulla erat, sed

sed fuga & cædes omnia possidebat. magna uero populi multitudo inualida & inermis, ubicunq; occupati fuerant, interficiebantur. & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus uero templi, & sanguis multus profluebat, & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem ubi neq; impetum insipientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunq; illic erant aspexit, ea quidē quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione uero & opinione domestica nō minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depasceretur, quod erat uerum, existimās adhuc illud opus posse seruari, & ipse prosiluit, militesq; rogare ut ignem restingerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bellicus impetus quidā uehementior, Iudæorumq; odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerosq; autem prædarum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerāt, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumq; subito, postquā flamma intus apparuit, & duces cū Cæsare discedebant, & stantes extrā succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quantum hoc multum quis deplendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quā magnitudinis, itemq; munificentiæ in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autē in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonis templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Aggæus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti trigintanouem, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gazophylaciis & porticu. Caput XI.

DVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapiabatur, & cædes erat infinita deprehenso. Nec actæ fuit ætatis miseria, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas persequabatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammaq; ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro ignisq; clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehenso ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis cōquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi, in mortē penē luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluuiū regio, & montes circumpositi grauiorem sonitū reddebāt: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nā collem quidem

Rr 2 in quo

*Sacerdotes in
tēpli se muris
occultantes*

in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse, pluresq; intersectoribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorū gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsīs Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primū ueribus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erāt, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebāt. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transcundo seruari possent, aut cōmunem cum cæteris durare fortunam, semet ipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquū erat, & portas: præter unam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia uocātur, incēdunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimū uestium, aliaq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudæorum cōgestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisq; illuc totas domos exhauferant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quō confugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autē numero nemo seruatus est. His causa interitus quidā pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum deus ascēdere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannistunc subornati prophætæ, populo denunciabant, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus & præfagijs. Cap. XII

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumq; calūniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futuram solitudinē prænunciātibus, neq; attendebant animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annū perseuerauit cometes: modo cum ante defectionem primi bellimotus ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usq; ad mediam permanit horā: quod imperitis quidem bonū augurium esse uidebatur: sacrorū uero peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset ænea atq; grauissima, & sub uesteram uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro uinctis obseraretur, pessulósque altos haberet in saxeum limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. his autem

curriculo

curriculo per cūstodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signū optimum uidebatur. Deum nanq; bonorum portam sibi aperuisse dicebāt. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinē que illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maii uisio quædam apparuit fidem excelsens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades dignæ prælagijs secutæ fuissent. Nāq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusæ. festo autem die, quam pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamq; strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidā, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusq; bellū gereret, in summa ciuitatis pace atq; opulentiā, cum ad festū diem uenisset, quo ategias in honorē dei cōponi in templo ab hominibus mos est, repēte exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidēte: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymā & templū: Vox in maritos nouos nouasq; nuptas: Vox in omnē hunc populum. Atq; hæc interdū noctuq; clamitans omnes ciuitatis uicos circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripiunt hominem, multisq; uerberibus afficiunt. Ille autē neq; pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquā locutus, eadem quæ prius uociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiq; fuit, neque lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Ueh ueh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is nanq; iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usq; tempus neq; adibat quenquam ciuium, neq; loqui uisus est: sed quotidie uelut orationem quandā meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies singulos multaretur, nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat, triste prælagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem & quinque menses continuos faciens, neq; uoce rauior fuit, neq; delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremū addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum fanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberēt, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes

Clamor uir/
stici ac mors

Prælagia si/
nistræ Iudæ/
is intellectu

pientes interpretatiōne decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præviderint. At uero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempsere: donec patriæ excidio suâque perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

De imperio Titi & sacerdotum interfectione.

Caput XIII

De puero
quodam

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugere, templo itemque omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam orientalem: hicque ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Usque adeo uero præda satiati sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio quam pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer fitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimque fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis quam necessitatis miserti, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atque ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniæ quidem tempus illis præterisse fatus, perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undique tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruire cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim super xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum utrinque densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniæ: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoque interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui coepit. Etiamne saturati estis patriæ malis, o uiri? quibus neque uirtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoque iuste perituri: qui primum quidem, postque uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Ro. populū extulistis: utrumne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia docum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaque uos contra Romanos ipso rum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos

Oratio Titi
ad seditiosos

discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate cōcessimus: quodq; maximum est, tributum capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; p̄eunia uos cōtra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatē in eos qui hāc uobis præstiterant, extulistis, & immitium exemplo serpentium uirus blandiētibus infudistis. Esto, Neronis negligentia contempsistis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractū aliās, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestram, nō ut pœnas à uobis ob ea quę in Cestium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpē uestram petere, atq; hāc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca uastare maluit, ut pœnitēdi uobis præberet inducias. Sed hāc eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciā. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciam præsumpsistis: meq; ac patrē meo digressis ad Ægyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudæi: & legationes quidē à uobis trans Euphratē usq; nouarū rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum interitum, quæ sola huiuscemodi nequissimos decēt. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, lætabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquādiu parcebam, sponte ad me uenientibus dexteram dedi, fidem seruauī cōfugientibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coercui, muris uestris machinas inuitus admoui, semper cædis uestræ cupidos milites continui. Quotiens uici, totiens uos ad pacem tanq; uictus prouocaui. Cum propē ad templū accessissem, consulto iterū legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabā, templūq; seruare, data uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiā pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, & templū manibus uestris incendiistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū prouocatis, ut quid tale cōseruetis quale perijt? Quametiā nūc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia? Nōne populus uester exanimatus? Templū uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus aut̄ meis habetis animas uestras. Et tamē fortitudinis esse gloriā mortē arbitramini? Nō contendā cum pertinacia uestra. Proiectis aut̄ armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hāc illi responderūt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nūc id esse facturos: exeundi uero per munitiones, quā murū se præferat, cum cōiugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidū relicturos. Ob hoc Titus uehemēter iratus, quod in sorte captorū constituti, uictorū sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce prætōnis, ne ulterius ad se profugerēt, neue fidem sperarent: nulli enim esse parcēdum: cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, salutis suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflam

Rr 4 mare

*Superba res
sponsio sedi
tioforum*

mare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archium, & Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusque ardebant. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cumque his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quantum cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstatueros.

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis.

Caput XIII

*Seditiosi de
prædantur
regiam*

*Duo milites
Rom. capti*

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus quicquid conuenerant propè ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripuerunt. Viuos autem duos milites Romani cepere, unum equitem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos ulciscerentur. eques uero quiddam his quod saluti foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumque ibi quæ diceret non haberet, Ardalæ cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculisque fascia obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capite cæsurus produxit. uerum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis ablati eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis uultibus aspicientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dexteris commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inedia fugere non ualebant: mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusque in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimètorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes ultima, sita in cloacis: quod si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel deum, uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quam Romani

Romani concremabant, & qui ex incendijs fugiētes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itemq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio prauēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudæorū ad Titum. Cap. xv

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undiq; loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mēsis Augusti. Erat autē transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usq; ad cētēsimum stadium in priorū aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionū opus, in occidentali parte ciuitatis, cōtra aulam regiam erigitur: auxiliarium uero manus, & cætera multitudo xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellum gerēs, pro castello sibi ædificauerat. His autem diebus, Idumæorum duces clam congregati, consilium de sui traditione cepere: missisq; ad Titum quinq; uiris, ut dexteram sibi daret, precabantur. Ille uero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, sero quidē, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon præsensit, & eos quidē, qui ad Titum perrexerāt, quinq; uiros statim occidit: duces uero, quorum nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiā coniicit. Nec multitudinem Idumæorum, abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerēt. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri, & satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quenq; pretio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores pauci essent, quanq; uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerēt, tamen hos quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus quàm quadraginta milia, quos imperator quomodo cuiq; gratū erat, dimisit. Iisdem autē diebus, etiam sacerdotū unus, filius Thebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare ut de sacris donarijs quædā traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasq; & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificū indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostēdit, multamq; purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus comixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet ui capto, ut transfugæ tamen data est uenia.

De occupata reliquâ parte ciuitatis.

Caput xvi

Iam uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cæpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admouebant. Sed
ditiosorum

ditiosorum autem alij, qui ciuitatē desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq; maximū est læti mœstos atq; iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, non nullæq; turres arietibus pulsatae cessissent, statim quidē propugnatores earum dif-
fugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo antè superbos, & factis impijs arrogātes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanq; in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atq; perrupto, custodes pellere, atq; egredi: cū uero, quos antea fideles habuerant, nusq; uiderent, fugiebāt quò quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totū ab occidente murum subuersum esse nuntiarēt, alij subiisse Romanos, ac etiam propinquare se quærentes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quā fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyrāni si quidē semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde ui nuncq;, sola uero fame capi poterant. Romani uero qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis nō potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant, de quibus suprā memorauimus. Relictis itaq; his, uel (quod est uerius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autem ubi à metu paululum respirauerūt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autē infirmiori audacia, quā necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atq; læticia uictoriam & cantu celebrabāt, quod principio finē belli multo senserant leuiorem. Deniq; sine sanguine murum nacti, nouissimum nō esse credebant: cumq; nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq; totas, cū omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uero uastātes, quas prædæ causa penetraissent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offende-
bāt. Ipsum deinde horretes aspectū, uacuis manibus egrediebant. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiā circa uiuos patiebantur: sed unumquenq; obuium transfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraq; incensorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autē Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quot bonis si usa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autē Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac tur-

*Titus ingre-
ditur urbem*

rium cautes miratus est, quas tyranni per dementia deseruerant. Conspecta quidem earum solida altitudine, itemq; magnitudine, subtiliq; lapidum compagine singulorum, quantumq; paterent uel quantum erigerentur, deo, inquit, planē adiuuante pugnauius, & deus erat, qui detraxit ab istis munimētis Iudæos. Nam quæ
hom inum

hominum manus, aut quæ machinæ ad istas ualerent: Tunc quidem multa eius modi cum amicis collocutus est, quos uero à tyrannis uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autē alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumentum reliquit: qua commilitante his potitus fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaque adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinem saluam esse. Illi aut cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum cōcluserunt. Custodem autem his Cæsar apposuit unum ex libertis, & amicum suum Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille aut latrones quidē omnes, atque seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes aut lectos, qui procero atque formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Ægyptū, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero infra decimum & septimum annum ætatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebatur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non præbeatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Caput XVII

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorum uero per omne tempus obsidionis undecies centum milia. Horum plerique gentiles fuere, sed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autē, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quādo à nona quidem hora usque ad undecimā hostias cædunt, per singulas uero contubernia non pauciorum quam decem uirorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauere. Fiunt autē, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicies centena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiriliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos uocant, neque mulieribus menstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittebat: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis cōgregabat. Tunc tamē uelut in carcerē tota gens fato cōclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebat. Itaque superat omnem humanā, & diuinitus emissam pestē numerus perēptorū, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent iugulabant. Inuēti sunt aut ibi quoque plusque duo milia, quorū alij manu sua, plures aut mutuīs se uulneribus interfecerant, cū alios fames corrupisset. Foedus autē corporum odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent. multæ namque opes

Ioannes &
Simon capti

opes in cuniculis inueniebant, nefasque omnem uiam lucri faciebat. Subducebatur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerat. **V**ltus est autem deus utrumque merito. Et Iohannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sæpe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho. Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas urbis partes incendunt, murosque subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis.

Caput XVIII.

Melchisedec
iustus rex

Vrbs fun-
ditus diruta

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinques autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sosius captam urbem seruauere. Antea uero rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananæorum dynasta qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoque sacerdotium deo primus exhibuit, & fano primum ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum antè Solyma uocaretur. Chananæorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonijs euersa est. A rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, usque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuaginta nouem. Ex quo primum autem condita est, usque ad excidium, anni duo milia centum septuaginta septem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quo minus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam uero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia decerant (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamme: murique tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam uic munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitam aliquando esse uix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

De præmio militum.

Caput XIX.

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, non nullasque alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo perseverassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neque hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta,

inconsulta, & immanitates efferæ aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquid melius, cum id ingrederetur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiores. Et illis tamen, qui pro maiore ui clarius decertassent, uitamque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt, iudicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentibus collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasque hastas, & signa ex argenteo facta donabat, & uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemque uestes, aliamque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, uotisque cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitque se ad sacra pro uictoria celebranda: magnaque astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quod quenque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credidit: neque ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam uero legionem, memor quod Cestio duce Iudæis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ sic uocatur, misit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalitio exhibito

Caput

xx

PER idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem uectus triremibus, postquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum uotis exceptus, in Græciam ex Ionia transit. Egressus deinde Coreyra in Iapygiâ delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsareâ quæ Philippi uocatur, aduenit, diuque ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestijs obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere

Ss possent

possent, unā cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uero soliditas obstitisset, eam suffodiebāt, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atq; ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossorēs processerant, iamq; alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere qui eum uiderunt, locisq; suis manebant. deinde proplus cum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his qui ad eum currerant, uenit Terentius Rufus: namq; is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita deus posuit, non ui subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iusticia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, & grauiorem pœnam ingerit criminosis, cum iam liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus è terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem rēdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quicq; ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periere, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnicæ prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quàm sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenſes

Cap. XXI

EVenit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quàm propter ea quæ fuerant non multo ante commiſſa. De quibus neceſſarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione referamus. Iudæorum namq; gens multum quidem totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam uerſabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui poſt Antiochum fuerant, præbuerunt. Namq; Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus eſt, ualtatis Hieroſolymis templum ſpoliauit. Qui uero poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere

reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntq; ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoq; postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extructione itemq; magnificentia munerum templū clarius reddidere: semperq; religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinē, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autē bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimū patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochenis populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & cæteros deferbat, insimulans eos quod una nocte totam ciuitatem incendere statuisent: & uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autē auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimq; omnes in theatro concremati sunt. In multitudinē uero Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatae uoluntatis argumentum, quodq; Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemq; iussit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochenis facto, pauci quidē consenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autē acceptis à Romanorum duce militibus, sauius instabat suis ciuibus, nequaq; eos die septimo ab opere cessare permittēs, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamq; ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordij in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpessis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoq; persecuti fuimus. Namq; quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itemq; basilicas, uixq; ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis ui ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenes, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendiij tumultu facile calumniā perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penē se uidisse ignem à Iudæis iniijci arbitrantur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæsennium Pætum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenierat. Habita uero diligēti quæstione Collega reperit ueritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admisere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est Cap. xxii

TItus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero, quod urbs eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam lætitiā uoluptatemq; translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianū enim etiam

Ss 2 longe

longe absentem, omnes homines Italiae uoluntatibus ut praesentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quae mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumque gestorum maturitate decoratum, cuius praesentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendum esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulentia recepturum. Praecipue milites ad eum respiciebant, hi enim maxime bellorum per illum patratorem nouerant magnitudinem. imperitiam uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uero, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem praecipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed eum longissime ab urbe Roma conuenire ante properabant. Nectamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniueris facilius & promptius ire quam manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remnentes. Vbi uero eum appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui praecesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis praestolabantur: & quod transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, benemeritum & salutis datorem, solumque dignum Romanorum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidem penetibus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertit autem se ad epulas turbae, perque tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quam plurimum temporis in Romano imperio perseverare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos

Cap. XXIII

ANte haec uero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriae erat, Titus uero Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumque inferre, sustulit primo natura bonis consiliis uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemque his subditam orbis terrae partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordiis oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, *Classicus* quidam & *Ciuilis*, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectae multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum

nordm defectionem pollicita, & cæteris fortasse nõ dissentientibus, ueluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amētia ad sobrietatem coegit. Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romā, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum naçti, ut sine clade pristino iugo subicerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atq; insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atq; sæuissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsijs offendere interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atq; agendo, omniaq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mœsiæ cognita, Rubrum Gallum mittit poenas de eis sumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. qui uero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De anne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titī celebratissimo. Caput XXIIII.

PRinceps uero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum utebatur. Conspicit autē in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fuit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccu exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinē semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochenisium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiā foeminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantē uidissent, ex utroq; uix latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quæ dicebantur audiebat

bat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim cōmoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiā ab rege Parthorum Vologeso uenire, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos uicisset, Eaꝑ suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atq; ita Antiochiam remeauit. Senatu uero & populo Antiocheni multū petentibus ut in theatrū ueniret, ubi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus aut fortiter iisdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriā eorum dicens quò expellendi fuerant interiisse, nullumꝑ iam esse locū qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenes, quod priorem impetrare nō potuerunt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus adnuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde discessit. Iter aut agendo cum ad Hierosolymā uenisset, tristēmꝑ solitudinem quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, discētorū operum magnitudinē & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultās, quod talem ac tantam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hāc pœniā ei inferri cogere: ita certus erat, quod nunꝑ uirtutem suam uoluisset punitorū calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uero captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentū, aliāꝑ instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunā terræ condidere. Titus aut propositum iter ad Aegyptum tendēs, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoꝑ ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, utranꝑ unde uenerant remisit: quintam quidem in Mœsiā, quintam uero decimam in Pānoniā. Captiuorū aut duces Simonem & Ioannē, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum ꝑ pulchritudine præstātes, ilico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Titi pater attulit, qui uenit obuiam, eumꝑ suscepit. Multitudini autē ciuium diuinam quandam lætitiā suggerebat, quod uidebat in unum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum cōmunem triumphū ob res gestas agere statuere, quamuis utriꝑ senatus propriū decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerāt, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Isidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum proceres, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentū. tribunal aut ante porticus factum erat, sellæꝑ eburneæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, cōsederunt. Statimꝑ eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimonijs prædicans. Illi autem inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum

Vespasianus

Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaꝫ omnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemꝫ Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uero ad portā recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebāt, ut multitudini facilior præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus quæ quisꝫ cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate. Nam penè quæcunꝫ hominibus qui usquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt, alijs alia mirabilia atꝫ magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriꝫ necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere. & alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligentissima pictura uarietas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ alijs operib. inclusæ tractæ sunt, ut appareret frustra nos earum usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiā simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumꝫ nihil non ex pretiosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atꝫ inauratis ornata. Ipsi etiā qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorū magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtrahebat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabātur fabricatio, pro cuius magnitudine timendū uiribus portantium occurrētes putabant. multa enim in tertium nidum quartumꝫ surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurum præterea factū atꝫ ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidē fortunatissimam terram, totas uero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: murosꝫ excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum mœnia disturbari, exercitumꝫ intra muros infundi: cædisꝫ omnia loca plena, & eorum qui manu resistere nō poterant preces, ignemꝫ templis immissum, ædiumꝫ super dominos post multam uastationem euersiones: atꝫ amnis tristitiam, defluentis nō in arua culta, neꝫ ad hominū uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & cōsectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uero alia quidē passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidē auro factum, sed opere cōmutato ab usus nostri consuetudine. nam media quidē columna basi hærebat, tenues autē ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad

*Triumphus
de Iudæis*

*Simon Giora
occisus*

*Templum pa-
cis à Vespasia-
no constructū*

similitudinem fuscinae, ad summum quæque in lychni speciem fabricatæ. erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliolum. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam uentum est, consistere. Erat autem uetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per forum trahebatur, quo eum simul caderent qui ducebant. lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem uitæ habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secundo per uota solennia omine peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceperere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriæ quidem in hostes gratulatoriū, finem uero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principium. Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Pacis templum ædificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominū cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picture ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorū studio per totum orbem, qui ante nos fuerūt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudæorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodium & Machærus à Basso capta

Cap.

xxv

Machærus

IN Iudæam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vetiliano exercitu, castellum quidem Herodion cum præsidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Machærunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis sperni habitatoribus certam, & aggredientibus hæitationem atque formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi posset eò natura excogitarat, quæ uallibus cum ex omni parte uallaue rat, quarum altitudo oculis comprehendi non posset: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione cõpleri possibile. Nam ea quæ ab occidente secat uallis, sexaginta stadijs disteditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc uero tractu ipse Machærus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie, ualles magnitudine quidem supradicta cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad opugnationem. eius uero uallis quæ ab oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte uero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uicinitatem. namque opportune situs est, eorum fines prospectas. Magno ergo locum muro

muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum uerticem rursus murum ædificauerat, turresq; in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. in medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundeque suppediandis, locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci expugnabile fecerat ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarumque reposuit: & omnem apparatus excogitauit, qui habitatoribus posset magnæ oblationis præstare cōtemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. ferebāt autem eam ex Herodis temporibus perseverasse: mansissetque ulterius profecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem assimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans, accedentibus eamque euellere cupientibus facilis non est: sed tamdiu refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem uel menstruū sanguinem super eam fuderit. quia etiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem aliquo modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. deinde ab ea religant canem: illoque sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquam eius uice à quo herba tollēda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autē periculis propter unam uim capi eam operæ precium est. Nam quæ uocantur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, uiuis immersa, eosque necantia quibus subuentum nō fuerit: hæc cito, etiam si tantūmodo admoueatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarū fontes etiam calidarum, multū inter se sapore diuersi. Alii namque amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autē frigida aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidē alte caua, saxo autē imminente protecta: super hoc ueluti duæ māmæ inter se paululū distantes eminent: & altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimū fundit. qui mixti lauacrum suauissimū præbet, multisque morbis ac uitijs salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: habetque idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autē cōtemplatus undique regionem, ualle orientali repleta accessum parare statuit: opusque inchoauit, properas aggerem quamplurimū extollere, facilemque per eum oppugnationē facere. Qui uero intus fuerant deprehensi, ab externis segregati Iudæi, illos quidē cogere, inane uulgius esse existimantes, inferiorē obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatū tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut saluti suæ consularent. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autē uolebant spē declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoque alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cū his quos fors obtulisset confertis manibus, multi moriebantur, multosque Romanos interficiebāt: semper autem utrisque ex tempore plus uictoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredierentur: in aggere autem positus, si improuisum excursum eorū bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autē quædam fortuito

fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudeis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autē fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecrans, & in praeliis semper grauiter Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaq; discreta quodam die pugna, & utraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium praelium excepturū, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum, cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam uero dux nudum praecepit extendi, & in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cædi uerberibus, uehementer Iudæos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, unius uiri clade perculsa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea uero conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem praeberent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cū uero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere. reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Spôsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus cōseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita

Cap. xxvi

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiēdi per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaq; simul uniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia illis contentione usis, diu quidem praelium tractum est, non autem similis euenit finis pugnae certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit

git occumbere, neq; multos sauciari: Iudæorū uero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum nō essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latēter effugit. Eodem uero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium uero ubicunq; degerent Iudæis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam Cap. XXVII
IAm uero quarto anno Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cesennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactū est) literas ad Cæsarē misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaq; debere illis antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nanq; id cogitauere) facillimus transitus, tutum aut receptaculū. Fide igitur habita, & potestate sibi permessa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendū non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes, alasq; equitū. habebat aut auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato perculsus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus, progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadiis, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, belliq; peritis, uicq; corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. uehementi autem pugna per totā diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarū uirū diminuta discedunt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cū filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstulere, omniūq; erat desperatio. Ergo priusq; penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unā transgressi sunt flumen Euphratem

Fuga Antiochi

*Antiochus
uinctus mitti-
tur Romam*

*Clementia
Vespasiani*

*Alanorum in
Mediam cru-
ptio*

Pacorus

Euphratem. hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerent, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciæ uenit, missoque centurione Petus uinctum Romam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiae habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula intermissaque interim protectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos uero ei pecuniæ redditus præbet, ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare concipere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidē Scythæ sint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius prædandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædabundi, & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum abfuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam missio eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamque ducentes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadæ castelli munitissimi

Cap. XXVIII

*Eleazarus
princeps si-
cariorum*

A Pud Iudæam uero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, à quibus fuerat occupatum, erat uir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaferat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uellent: omni modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, & crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam eodem illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis cōmuniter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos

in eos facta est : & cum mentita prior eorum refelleretur occasio , peius tractabant eos , qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae fecundissimum : ut nullum opus intermitteretur infectum : nec si quis excogitando fingere uoluisset , haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes unum erant , & exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant : potentes quidem multitudinem male tractando , multitudo uero ad interitum potentium properando : Illis enim erat dominandi cupiditas : his autem uim faciendi , bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores , nullo neque uerbo indicto ad iniuriam , neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus praetermisso . Verum & hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderent , tanquam inimicissimos maxime ciues eius modi impetens : sed etiam patriam malis plurimis cumulauit : qualia facturus fuerat qui deum quoque iam esset ausus impietate contemnere . Nam & mensa nefaria uescebatur , & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam : ut iam sit minime mirum , si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus , qui dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giorae , quid mali non commisit : quae uero eos amicitia , quaeque cognatio ad quotidianas caedes non ferociores effecit : namque alienos quidem male tractare , inertis nequitiae opus esse arbitrabantur : clarissimam uero gloriam , parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris aemuli , etiam Idumaei fuere : illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus , ne quas pars conseruaretur pietatis in deum , totum quod ex ciuitatis facie supererat , abscidere , summamque per omnia iniustitiam induxerunt : in qua illud hominum genus , qui Zelotae appellati sunt , uiguit : qui nomen factis uerum probauerunt . Omne enim malitiae facinus aemulati sunt , nullo in aemulato , quod ante commissum memoria tradidit , praetermisso , quamuis nomen sibi ex bonorum aemulatione imposuissent : qui eos quos laederent , propter efferam sui naturam cauillando fallebant , qui malorum quae maxima essent bona ducebant. Itaque debitum uitae finem inuenere , merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta. Cuncta enim , quae natura hominis posset ferre supplicia , in eos usque ad extremum uitae terminum congesta sunt , quae uarijs perempti cruciatibus pertulere . Fortasse dixerit aliquis minora eos quam committere perpeffos , uerum quae tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant : De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt , non est huius temporis pro merito conqueri . Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo , unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum , & qui cum eo Massadum tenebant , sicarios , exercitum ducens . & fines quidem statim omnes obtinuit , praesidijs ubique locis opportunissimis collocatis : castellum autem muro circumdedit , ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet , utque custodes perseuerarent . ipse uero castris locum occupat , ad obsidionem quidem idoneum , quem delegerat , qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur , caeterum difficilem ad copias utensilium . Non solum enim commeatus ex longinquo , & cum labore Iudaeorum maximo portabantur , quibus haec fuerat cura mandata , uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur : quoniam in eo loco nullus fons proximus na-

T t scabatur

Situs Massa-
de & muni-
tio

sciebatur. His autem dispositis, Silua obsidionē aggressus est, artis ac laboris egen-
tem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est. Saxum gyro nō exi-
guum, & excelsum longitudine, undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur inuisibi-
li super fundo habens scopulos: ipsaq; omnium sunt animalium gressibus inac-
cessæ, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est
autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidēte facilius
ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta simi-
litudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rur-
sum producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti uesti-
gium, necesse est altero pede niti. Est autē certa perniciēs, si quis labat. altitudo enim
rupium utrinq; dehiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per
eiusmodi uia cum triginta stadiis ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum
finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas
pontifex castellum ædificauit, & appellauit Massadam. Post autē Herodi magno
studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, sta-
diorum spatio septem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo
cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex qui-
bus aditus erāt in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim uerticem,
quod fecundus omniq; planicie mollior esset, culturæ destinauerat: ut si quando
externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui sa-
lutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis
partis ascensu, intra mœnia quidē arcis positam, uergentem autē ad septentrionem.
Regiæ uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celitudine sexagenorum
cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuū itemq;
balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem è singularibus
saxis undiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum ua-
riatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turris, mul-
tos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus a-
bundantiam, quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regia
in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeste quidem
uiæ facilem sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natu-
ra est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia
posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorū spatio ab arce distaret, quam
neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licet
ambulātibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul
& manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis &
diuturnitatem & opulentiam iuuere. Nam & frumentum multum erat conditum,
& quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multū & oleum: insuper autē
cuiusq; leguminis fructus, & palmulæ coaceruatae. Cunctaq; repperit Eleazarus, ca-
stello per dolum cum sicariis occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora
quanquam ferè ex quo apparata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum an-
norum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas of-
fendēre. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit,
quod arcis altitudine ab omni terrena ac foeculenta materia sit remota. Inuenta est
autem omnigenū quoq; armorū multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus
uirorum

uirorum sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudæorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uero maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam nō celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antoniū paruissē, male eius amore mancipatum, quā non donaturū sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudæos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrē, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summūq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, q̃ Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mēsurā uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarū fabrica illis assimilis, quas primo quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro cōsepta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exere re prohibuere. Simul autem ingēti etiam arietē fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autē præuenere sicarij, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo cōstructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectę sunt cōtinētes cōposuerat: earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebāt aggere spatium. ne uero crescente cumulo terra deflueret, alijs transfuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ar-

*Aggeres ingē
tū altitudinis*

*Ignis murū
iniecitus*

uero nullum salutis modum neque uirtutis excogitans : sed his , quæ Romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent si uicissent, ante oculos positis, de omnium morte consilium cepit : idq; ex præsentibus fortissimum ratus, ualidioris animi socijs uesperis congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Romanis, neque cuiquam alijs seruire, nisi deo : is enim solus est uerus & iustus dominus hominum : ecce nunc tempus adest, quod factis uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas subituri : si uiuos in Romanorum potestatem uenire cōtingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus : nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnâdo. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de dei uoluntate conijcere, & scire, quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu : manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset : sacratissimam uero urbem suam igni hostium excidiōque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum, sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in deum deliquissemus, nulliusq; culpæ participes fuissemus, qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem : sed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumq; habentes abundantissimum apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum nō sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus : pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria uacuae, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe scio, si neq; corpora nostra tenuerint, compendioq; caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria uicti sumus : sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus : sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant. Sed alijs quidem ei obedire properabāt, & quasi uoluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiā proprius quēq; apertissimus deterrebat interitus, aliusq; alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, pertremuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperūt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit : sed erectior, multoque repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationē incipit : magna q; usus exclamatione, lachry,

lachrymantes attētiꝯ aspectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, q̃ uiuere. Vos autem ne cui libet quidē homini quicquā neq̃ audacia neq̃ uirtute pręstatis, qui etiā magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neq̃ cunctari, neq̃ expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacrę patrię orationes, maiorū quoq̃ nostrorū factis & animis confirmantibus, perseverabāt: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis pręstans, ad proprium purumq̃ locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autē mortali corpore uinctę sunt, unaq̃ malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuę sunt. Diuino enim cū mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produciens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodq̃ ab ea pēdet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undiq̃ liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam prębens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectę animę, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prędicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitę sequentes, sibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptę uolūtatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientię professores. Brachmanę Illi enim cum sint boni uiri, uitę quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturę munus, inuiti sustinent: properāt autem animos corporibus soluere: nulloq̃ urgente neq̃ exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prędicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam uerāque animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraq̃ anima secernat, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, q̃ exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos deflent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaq̃ ignauia leges patrias, quę omnibus hominibus æmuladę uidentur, inhoneste despiciamus? quanquam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uoluntate & necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudęorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oporteret usuri. Non ausim enim nobismetipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Nō enim uiribus illorū hęc accidere: sed causā fortior

Tt 3 interueniens

interueniens, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neque repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeccramus, putabāt. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactus uetus odium exsaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quæ Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seque sustulissent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditam periere. Eorum uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quis uero non antequam illa patiatur, mori properet? quorum alij torti, tamque igne quam uerberibus excruciiati periere, alij semel à bestijs ad secundum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis mœnibus tuta, bellicum apparatus uix capiēs, tot autem uiuorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaque eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquijs castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut eum non poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniā spes non instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi miscreamur, & coniugum liberorumque

dum

dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namq; ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uero & seruitus, & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectū: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorū uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autē prouectiores, quorum ætas clades ferre nō poterit. Videbit alius cōiugem abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrē implorantis exaudiet. Sed dū liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis præbeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filijs & coniugibus uita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrū ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemq; relinquere audaciæ. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimē esse fortitudinis, rectiq; consilij existimātes, ne quis extremus remanere uideret: Tantus eos & coniugum & filiorū & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent obtusi sunt, uerum eam seruauere sententiā, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumq; affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedētib; quia iam optime filijs cōsulissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur: & simul tanq; manibus alienis iussa peragentes uolentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habētes pro solatio necessitatis ad cædem. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos trāsfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusq; filios atq; uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læsos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superuiuerēt, cito quidem uniuerfis bonis in unum congestis ignem iniiciunt, sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuerfi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq; complexi manibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoq; morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neq; in audendo, neq; in sustinendo facinore, præstaret alius aliq;. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposuere: unus uero atq; nouissimus, circumspecta multitudine mortuorū, ne quis forte in multa cæde super esset qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immit tit regiæ: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autē una mulier senior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiāq; mulieribus præstans, & quinq; pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum aliq; cædibus occupatas

mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset conijcere non poterant: & ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerse, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, perque hunc uiam sectantes cito in regiam peruenire: conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant Cap. XXIX

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisque supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderet, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ipsi Iudæorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs uero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri uiderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replete eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uero in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. *Sicariorum pertinacia* Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent. Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Oniæ

Oniæ templum clausum apud Alexandriam

Caput XXX

LVpus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille aut inquitum Iudæorum circa res novas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarētur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templū Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatē, destrueret: Hæc aut est in Ægypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudæis bellū gerente, Alexandriam uenit: & à Ptolemæo suscipit humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorū eius auxilio sociaturū, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Ægypti templum sibi ædificare permetteret, & more patrio deū colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templū apud Hierosolymā uastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eoq; multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locū dedit centum & octoginta stadys à Memphi distantē: Helio politanus aut ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templū quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim aut similem exstruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ aut fabricā secundū patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionē. Candelabrū enim nō fecit, sed informatum aureum lychnum tāquam iubaris luce radiantem, de aurea catēna suspendit. Totum uero circa templū spatium cocto latere circundedit, saxeas portas habente. Concessit aut rex etiam multū agri modum, ac pecuniæ reditus: ut & sacerdotibus esse copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Nō tamē hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei cōtentio cum Iudæis apud Hierosolymā degentibus, propter fugæ memorem iracūdiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinē reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædā annis noningentis septuaginta: Elaiāsque prædixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templū quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexādrīę susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templū claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neq; donariorum quicquam reliquit (uehemēter enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neq; ad templū religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidē diuini cultus in eo resideret. Tempus aut fluxerat usq; clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De templo
OnieTemplum
Onie depre-
datum est

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem

Caput XXXI

AVdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitq; eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atq; fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & profectionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænunciāt. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit, nonnulli aut uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effu-
gere

*Iudeorū tria
milia occisa*

*Ionathas exu-
sus est*

Epilogus

gere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, addu-
ctusq; ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem ini-
quitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso
insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes
alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uer-
bis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudæorum patrasse uideretur: quod
que hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi
siciarjs. Denique cum iussisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui
iamdudum infensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationi-
bus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs
eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum
patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam
Iudæorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac
Ionathæ nōnullisq; alijs qui comprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum ac-
cusationem uiris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamq;
degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui
hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat cessit. Nam Romam qui-
dem uenit, Ionathan cæterosque uinctos ducens, finemque arbitrabatur esse quæ-
stionis apud se ac per illum conflatam calumniam: Vespasianus autem rem suspici-
catus, ueritatem requirebat: cognitōq; non iure hominibus accusationem illatam
illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito uero pœnam in Ionatham sta-
tuit: prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob leni-
tatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensionis experiretur, non multo
autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est nō cor-
poris tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Ter-
roribus enim expauescebat, & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos
peremerat, & clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam
tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo,
extisq; defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis di-
uinæ prouidentiae facto indicio, quàm quod nequissimos ulciscatur. Hic nobis
est finis historiæ, quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere
cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. &
qualiter sit quidem expositum lecturis, ut dicant, relinquatur: de ueritate autem
confidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quæ scri-
psi proposuerim.